TOM BROWNS SKOLEDAGE

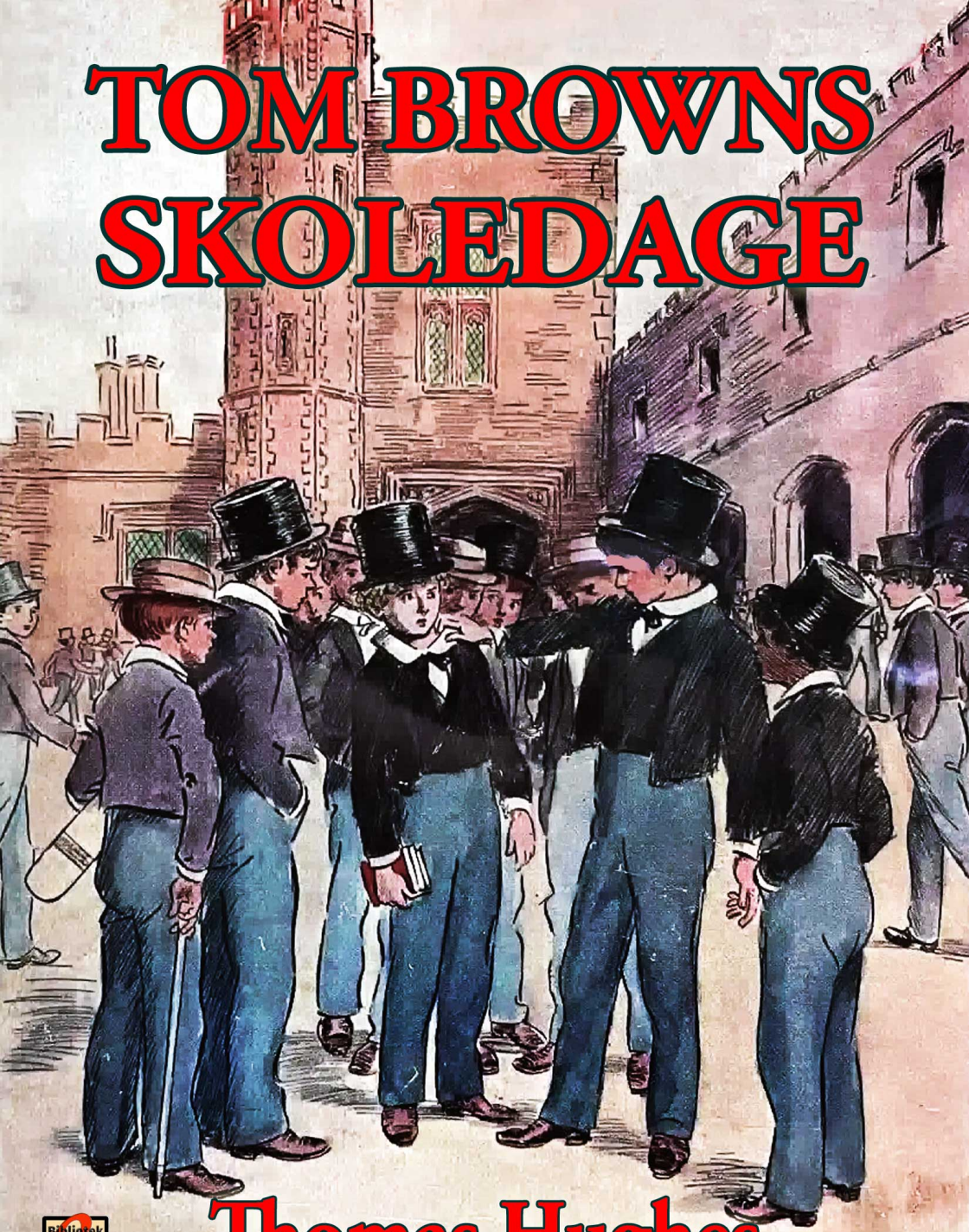

Thomas Hughes

Bibliotek 1800

Thomas Hughes

Tom Browns skoledage

eBibliotek 1800

2025

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Thomas Hughes: *Tom Browns skoledage* er baseret på originaler, som er public domain i lande hvor ophavsret er baseret på ophavsmandens død+70 år.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Thomas Hughes: *Tom Browns skoledage* is based upon sources in the public domain in countries where copyright is based upon Life+70 years.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

If you are outside the EU, you are advised to check the local copyright laws before copying and/or redistributing this ebook.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Om forfatteren

Thomas Hughes, der er forfatter til "Tom Browns Skoledage", levede fra 1823-96. Han var i otte år elev på den berømte engelske kostskole Rugby, der i alder og ærværdighed er et sidestykke til vort eget "Herlufsholm", idet Rugby blev stiftet i 1567, året efter at Herluf Trolle og Birgitte Gjøe havde oprettet deres lærde skole.

På grundlag af egne oplevelser giver Thomas Hughes et fortrinligt og virkelighedstro billede af livet på den berømte skole. En af bogens hovedpersoner er den fremragende pædagog dr. Thomas Arnold, som i en årrække var skolens rektor. Hans mål var at opdrage eleverne til mænd, sunde på sjæl og legeme, og derfor stillede han strenge krav både til drengene, til lærerne og til sig selv. Han lagde mere vægt på karakteropdragelse end på kundskaber og søgte gennem en blanding af friluftsliv og streng religiøsitet at skabe den gentlemantype, der både i hjemlandet, men navnlig som Englands repræsentanter udadtil har haft så stor betydning ved dannelsen og udviklingen af det engelske imperium. "Tom Browns Skoledage" anses for den klassiske engelske kostskolefortælling; den er ikke blot oversat til en mængde sprog, men tillige filmatiseret.

Første del

1. Familien Brown

Vor helt blev udklækket i en lille rede, som lå i den del af det kongelige grevskab Berks, som kaldes "Den hvide hests dal".

Her levede godsejer Brown i sit hjem i en landsby, og her uddelte han på sin barske måde retfærdighed og nåde, fik sønner og døtre og gik på rævejagt, mens han brummede over vejenes og tidernes slethed. Hans hustru uddelte strømper, skjorter og lindrende drikke til gamle folk med reumatisme, og gode råd til alle, og foranstaltede indsamlinger af kul og klæder til juletiden, når de maskerede bander, klædt ud med bånd og kulørte papirshuer trampede omkring i godsejerens køkken og sang og fortalte historier. Det var den første dramatiske forestilling, den lille Tom oplevede, da han som treårig af sin barnepige blev båret ned i køkkenet.

Tom var sine forældres eneste søn, og fra sin tidligste barndom havde han i påfaldende grad alle familiens karaktertræk. Han var en smuk, stærk dreng, tilbøjelig til at slås med og løbe bort fra sin barnepige og holde til med landsbyens drenge, med hvem han foretog ekspeditioner i nabolaget. Og her i den rolige, gammeldags landsby, under de evige højes skygge, blev Tom Brown opdraget, og han forlod den ikke, før han kom i skole, da han var næsten otte år gammel.

Brownerne rejste ikke meget bort. Et besøg i Reading eller Abingdon to gange om året, som godsejeren foretog til hest med et par sadelposer, der indeholdt hans garderobe, et besøg på et par dage hos en eller anden nabo, eller en ekspedition til et grevskab, det var for det meste antallet af familien Browns udflugter. En forløben Brown fra et eller andet fjernt grevskab

kunne nu og da dumpe ind hos dem; det samme kunne ske med en af godsejerens samtidige fra Oxford, men ellers fandt kun få vej til dalen, der ikke var gennemskåret af store landeveje – der var ikke andre end landsognenes veje, og de var dårlige. Der kørte kun én diligence, og det var fra Wantage til London, så den vestlige del af dalen var uden regelmæssige befordringsmidler, og den syntes heller ikke at savne dem. Dog må man nævne kanalen, som forsynede egnen med kul; op og ned ad den gik uafbrudt de lange pramme, ført af store, sortsmudskede mænd, der gik ved siden af hesten langs med trækvejen, mens kvinderne med brogede tørklæder stod i agterenden og styrede. Jeg siger stod, men man kunne aldrig se, om de stod eller sad, kun deres hoved og skuldre ragede op over de hyggelige små kahytter, der optog omtrent otte fod af agterenden, og som i Tom Browns fantasi var den dejligste bolig i verden. Hans barnepige fortalte ham, at disse godmodigt udseende koner havde den vane uafbrudt at lokke børn om bord i prammene og tage dem med til London og sælge dem, men det ville Tom ikke tro, og han besluttede så snart som muligt at modtage deres gentagne indbydelse til "den unge herre" om at komme om bord og sejle en tur. Men endnu var barnepigen ham for stærk.

2. Markedet

Som det allerede er blevet sagt, var Tom en robust og stridbar knægt, og da han var fire år gammel, begyndte han at sætte sig op imod sin barnepige.

Det var en godhjertet, men tankeløs tåreperse, som Toms moder, madam Brown, som hun blev kaldt, nylig havde hentet lige fra landsbyskolen for at opdrage hende til barnepige. Madam Brown var særdeles god til at opdrage tjenestepiger, og de folk, hun havde oplært, var kendt og søgt i miles omkreds. Hun tog næsten alle de piger, der havde vist sig flinke i landsbyskolen, som stuepiger, vaskepiger, barnepiger eller køkkenpiger, og efter et eller to års opdragelse blev de sendt ud i livet med gode principper og gode klæder. Men dette system bragte mrs. Browns to faste piger til fortvivlelse. Ikke så snart havde de fået en flink pige under sig, før de kunne være sikker på, at madam Brown fandt en god plads til hende og sendte hende bort og så hentede frisk forstærkning fra skolen. Et andet resultat var, at huset altid var fuldt af unge piger, der slog tallerkener i stykker og sved linned, men skabte en atmosfære af muntert, hjemligt liv, der var god for enhver, der kom under dens indflydelse. Mrs. Brown elskede unge mennesker og alle menneskelige skabninger højere end tallerkener og linned. Hun opfattede dem mere som en flok ældre børn end som tjenestepiger, og de betragtede hende mere som en moder eller tante end som en madmoder.

Toms barnepige var meget langsom i opfattelsen – hun syntes at have to venstre hænder og slet ingen hjerne, og derfor beholdt mrs. Brown hende længere end sædvanlig, for at hun

kunne udøve sin kejtethed og glemsomhed blandt mennesker, der ikke ville dømme eller straffe hende for strengt.

Charity Lamb hed hun. I umindelige tider havde det været brug i landsbyen at døbe børnene enten med bibelske navne eller med navnene på de fornemste dyder; man hørte stadig i landsbygaden og på marken skingrende råb som "Prudence, Prudence! vil du straks komme op af rendestenen," eller: "Mercy, din pokkers tøs, hvad har du for med lille Faith?" Det var lige sådan med drengene, de hed Benjamin, Jakob, Noah og Enok. Jeg antager, at det var en sædvane fra de puritanske tider. Men således er det i alt fald stadig i dalen.

Fra tidligt om morgenen til om aftenen, når hun puttede ham i seng, var Tom og Charity i totterne på hinanden. Charity var endnu den stærkeste i fysisk henseende, men hvor som helst der var brug for opfindsomhed, kom hun til kort. Denne uafhængighedskrig begyndte hver morgen, når Charity fulgte Tom til den nærliggende avlsgård, hvor Tom efter sin moders ønske gik hen for at drikke valle før frokost. Tom havde aldeles ikke noget imod valle, men han havde en afgjort forkærlighed for ost, der var ham forbudt som usundt; og der var sjældent en morgen, hvor det ikke lykkedes ham at sikre sig en håndfuld ostestumper på trods af Charity og bondens kone. Denne gode sjæl var en mager, kantet kvinde, som klaprede omkring i mejeriet på et par høje træsko og med en gammel, sort hue på hovedet. Charity var en slags niece til den gamle dame og havde følgelig frihed til at færdes i huset og i haven, som hun ofte gik ud i for at fjase lidt med sønnen i huset, skønt han var en drivert, der aldrig var ude på arbejde, hvad han burde have været. Så snart Charity havde opsøgt sin fætter, smuttede Tom

bort, og et minut efter hørte man et skingrende råb fra mejeriet: "Charity, Charity, din dovne tøs, hvor er du?" Så kom Tom ud af sit skjul med hænderne og munden fuld af ost og søgte tilflugt oven på den store møding, der lå midt i gården, hvor han forstyrrede de store svins hvile. Her var han i sikkerhed, da intet voksent menneske kunne følge efter ham uden at synke i til over knæene; og den uheldige Charity fik skænd af sin tante, der stod i mejeriets dør, fordi hun "altid rendte efter Willum i stedet for at passe på Tom". Hun truede og smigrede for at lokke Tom ud af møget, der begyndte at gå op over hans sko og truede med at sætte mærker på hans strømper, og hvis det skete, kunne hun være sikker på at få på hovedet af fruens pige.

Tom havde to medskyldige, et par gamle veteraner, der hed Noah og Benjamin, de forsvarede ham mod Charity og anvendte megen tid på hans opdragelse. De havde begge været tjenestefolk under de tidligere familier Brown. Noah Crooke var en gammel mand på næsten halvfemsindstyve år, men endnu i stand til at trippe omkring. Han talte til Tom, ganske som om han var i familie med ham, og han havde virkelig for længe siden vænnet sig til at betragte familien Brown som sin egen. I en fjern fortid havde han været en mrs. Browns tjener og havde ledsaget hende, når hun red ud på sin lille hest. Han havde endnu et lille rundt billede af den selv samme grå hest, opsadlet med den selv samme sadelpude som dengang. Han bar en gammel allongeparyk, en gave fra et eller andet lapset medlem af familien Brown, som han havde været kammertjener hos engang i midten af forrige århundrede. Denne paryk betragtede Tom med stor uro, for ikke at sige frygt, og hans

følelser for Noah var i det hele taget stærkt blandet med angst. Da den gamle mand gik til sine fædre, var Toms sorg over ham ikke fri for at være fulgt af en vis glæde over at have set parykken for sidste gang. "Stakkels gamle Noah er død og borte," sagde han; "Tom Brown er så bedrøvet. Læg ham i kiste med paryk og det hele."

Men gamle Benjy var den unge herres sande kammerat og tilflugt. Han var en yngling i sammenligning med Noah, næppe halvfjerdsindstyve år gammel – en munter, spøgefuld, god gammel mand, fuld af hjælpsomhed mod unge og gamle, men frem for alt mod børn. Det var ham, der bøjede den første krog, som Tom trak sin første hundestejle op af "Pebbly Brook" med, den lille strøm, der løb gennem landsbyen. Den første hundestejle var en prægtig fyr med fabelagtige røde og blå gæller. Tom holdt den i sit lille vandfad indtil dens død, og fra den dag af blev han fisker. En måned efter, at han havde fanget sin første hundestejle, førte Benjy, trods Charitys modstand, vor helt til kanalen, og efter at have fisket en hel eftermiddag, fangede de to tilsammen tre eller fire småfisk og en aborre, og Tom bragte dem henrykt hjem til sin moder som en kostbar gave, og som en ægte moder modtog hun dem med henrykkelse, men gav ikke desto mindre i al hemmelighed kokkepigen ordre til ikke at tilberede dem til godsejerens middag. Charity havde imidlertid forsøgt at sætte ondt for gamle Benjy og fremstille farerne ved kanalens bredder, men mrs. Brown, der så, at kvindelig ledsagelse ikke var til gavn for drengen, havde taget parti for Benjy, og for fremtiden var den gamle mand Toms goldamme. Og mens de sad ved kanalen og passede på deres små, grønne og hvide stykker kork, underviste

Benjy ham i de afdøde Browners bedrifter: Hvorledes hans bedstefader i den store krigs første dage, da der var så megen ulykke og forbrydelse i dalen, og da øvrighedspersonerne var blevet truet af pøbelen, var redet midt ind imellem dem med en stor stok i hånden og selv havde holdt rettergang; hvorledes hans grandonkel, præsten, havde nedlagt det sidste spøgelse, der havde skræmt sognets gamle kællinger fra vid og sans, og som viste sig at være grovsmedens læredreng, der var drukken og klædt ud i et hvidt lagen. Det var også Benjy, der sadlede Toms første pony og underviste ham i ridekunstens mysterier og lærte ham at kaste sin vægt bagover og holde sine hænder lavt, og det var også ham, som stod og kluklo uden for pigeskolens dør, da Tom på sin lille shetlandshest red ind i huset og rundt om bordet, hvor den gamle dame sad ved arbejdet med sine elever.

Benjy selv nedstammede fra en familie, der havde udmærket sig i dalen ved sin dygtighed til al idræt. En halv snes af hans brødre og slægtninge var gået med i krigen, men kun én havde overlevet det og var kommet hjem med en lille pension og tre kugler i forskellige dele af sit legeme; han havde til sin død boet hos Benjy i hans hytte og havde efterladt ham sin gamle dragonsabel og en pistol, som hang ved kaminhylden ved siden af et par tunge stokke med håndgreb, som Benjy selv allerede for længe siden havde vundet navnkundighed med som en gammel fægter.

Kårdefægtninger og brydekampe var dalens vigtigste helligdagsfornøjelser – det var deri, mændene vandt berømmelse, og hver landsby havde sin helt. Jeg antager, at folk arbejdede mindre dengang end nu; i alt fald synes de at have

haft mere tid og energi til de gamle adspredelser. Den store tid i hver eneste landsby var det årlige marked. Dalens markeder var ikke som almindelige fester. De var i bogstavelig forstand indvielsesfester – det vil sige, de blev oprindelig indstiftet på kirkegården den dag, da landsbykirken blev åbnet for den offentlige gudstjeneste, og de er hvert år siden den tid blevet holdt på den samme dag.

Der var ingen, der mere kunne huske, hvorfor festen var blevet indstiftet, men ikke desto mindre havde den sin egen morsomme, næsten religiøse karakter; for det var på den dag, alle landsbyens børn kom hjem for at besøge deres forældre og venner, medbringende deres løn og nogle små gaver til de gamle. Kanske en dag eller to før, men i alt fald på markedsdagen og dagen efter kunne man i vor landsby se store og stærke, unge mænd og kvinder gå omkring fra hus til hus i deres bedste klæder, og ende med et besøg hos madam Brown, som de ville rådføre sig med, om hvorledes de skulle anbringe deres sparepenge fordelagtigst, eller hvorledes de bedst skulle anvende dem til fordel for de gamle. Enhver husholdning, hvor fattig den end var, sørgede for at have en "festkage" og en flaske ingefær- eller rosinvin til overs; den stod på hyttens bord som en hilsen til enhver, der kom, og det var ikke svært at få dem til at huske dagen, for festkagen var meget solid og fuld af rosiner. Desuden var festdagen sognets forsoningsdag. Hvis Job Higgins og Noah Freeman ikke havde talt til hinanden i seks måneder, skulle deres koner nok sørge for at forsone dem på denne dag. Og skønt der var en god del drukkenskab og halløj i boderne om aftenen, var virkningen af dagen i det store og hele forædlende. Når dette ikke mere er tilfældet, skyldes det, at

fornemme folk nu hengiver sig til andre fornøjelser. De kommer ikke mere til markederne; som følge deraf bliver også de mest stilfærdige af de fattige borte, og festerne har mistet deres oprindelige præg.

Der var ikke en i landsbyen, der glædede sig mere til markedsdagen end Tom det år, da han var kommet under Benjys formynderskab. Festen blev holdt på en stor, grøn mark ved den laveste ende af landsbyen. Vejen til Farringdon løb ved den ene side af pladsen og bækken langs vejen, og på den anden side af bækken lå en stor, jævn, skrånende græsmark med en gangsti, der løb ned igennem den fra kirkegården, og den gamle kirke, oprindelsen til hele festen, hævede sig med sine grå mure og skuede med sine lange, smalle vinduer ud over det hele. På det sted, hvor gangstien krydsede bækken og vejen og gik ind over den mark, hvor festen blev holdt, lå en lang, lav landevejskro, og på den modsatte side af marken lå en stor, hvid, stråtækt forpagterbolig, hvor der boede en gammel forpagter, en stor ven af lystighed.

Dagen før festen vandrede Benjy og Tom hånd i hånd ad gangstien forbi den gamle kirke. De gik helt rundt om festpladsen, hvor omvandrende kræmmere havde indfundet sig med deres køretøjer forsynet med grønt dække over de fristende markedsvarer.

Også perspektivkasser og telte til fremvisning af dværge, kvælerslanger og vilde indianere var opstillet.

Men det, som mest interesserede Benjy og naturligvis også hans elev, var den omtrent fire fod høje forhøjning af rå planker, som var rejst af landsbyens tømmermand til kårdefægtning og brydning. Og da de havde undersøgt det hele omhyggeligt,

førte gamle Benjy Tom hen til landevejskroen, hvor han bestilte et glas ale og en lang pibe til sig selv, og han nød denne uvante luksus uden for på bænken i den milde efterårsaften sammen med sin vært, en anden af Browns gamle tjenestefolk, og spekulerede sammen med ham over sandsynligheden for, at der ville komme gode, gamle fægtere og kappes om prisen, og fortalte historier om de glimrende dyster for fyrretyve år siden, som Tom lyttede til med både øjne og øren.

Men hvem kan beskrive den næste morgens glæde, da kirkeklokkerne ringede og gamle Benjy viste sig i borgestuen i en lang, strålende blå frakke med blanke knapper, et par gamle, gule buckskins benklæder og kravestøvler, som han havde arvet efter Toms bedstefader, med en tyk tjørnekæp i hånden og en buket nelliker og lavendler i knaphullet. Han bortførte Tom, som var i sine bedste klæder og havde to ny shillings i bukselommen. De to så i alt fald ud, som de havde udsigter til at nyde dagens lystighed.

De fremskyndede deres gang, da de kom ind på kirkegården, for de kunne allerede se, at pladsen var fuld af bønder, mænd i rene, hvide lærreds- og bomuldsfrakker og brogede plysveste og kvinder i lange, skarlagensrøde kåber eller i moderne uldne sjaler, som imidlertid ikke klædte dem halvt så godt. Luften genlød af piber, tamburiner, trommer og trompeter og af fremvisernes råb fra deres teltdøre, over hvilke der fristende hang umådelig store billeder af de vidundere, man kunne se indenfor. Gennem det hele lød Polichinels skingrende råb og hans følgesvends panfløjte.

"Ih, se god dag, mr. Benjamin," råbte en svær kone i en rød kåbe, "er det Dem? Nu har jeg aldrig kendt mage! De ser rask

ud. Og hvordan har godsejeren og familien det?"

Benjy gav hende venligt hånden; hun havde forladt landsbyen for nogle år siden, men var kommet over til markedet på besøg hos en gammel veninde. Benjy gjorde hende opmærksom på Tom.

"Susanne, Susanne!" råbte hun, "kom og hils på mr. Benjamin og lille Tom. – De kan huske vor Suckey, mr. Benjamin, hun er vokset og blevet en hel dame, siden De så hende, hun bliver seksten til Mortensdag. Jeg har i sinde at tage hende med op til madam Brown og bede hende om at skaffe hende en plads."

Og Suckey kom springende ud fra en flok af sine gamle skolekammerater og nejede for Benjy. Og der kom gamle mennesker fra alle kanter for at hilse på Benjy, og piger, som havde været mrs. Browns elever, for at kysse lille Tom. De trak ham med sig og overvældede ham med markedsgaver, og han kom tilbage til Benjy med hat og frakke bedækket med bånd og sine lommer propfulde af vidunderlige æsker, knaldbøsser, trompeter, æbler og forgyldte ingefærkager fra Angel Heavens butik, som bugnede af konger og dronninger, elefanter og springende gangere, alle strålende af forgyldning.

Og så så de perspektivkassen – i det mindste så Tom den – mens gamle Benny stod udenfor og snakkede, og de gik op ad trinnene og ind ad de hemmelighedsfulde døre til damen med de lyserøde øjne og den irske kæmpe, som på ingen måde kunne sammenlignes med reklamebillederne udenfor; boaen ville ikke sluge sin kanin, skønt kaninen sad der og ventede på at blive slugt, men hvad kan man for resten vente at se for to pence? Nu blev der sammenstimlen af mængden, og man hørte en klingende klokke og latterudbrud, og Tom kravlede op på

Benjys skuldre og så klokkelegen i al dens glans. Det var en mærkelig leg, en slags blindebuk, overordentlig morsom at se på, og folk lo hjerteligt. Tom råbte og hoppede på Benjys skuldre, indtil den gamle mand blev træt og satte ham over på groomens unge, stærke skuldre.

Men det bliver for omstændeligt at beskrive kårdefægtningen og brydekampene, drengene, der løb i sække og kørte trillebøre med tilbundne øjne, æselvæddeløbene og den strid, de forårsagede, som forstyrrede den ellers så fredelige fest.

Tom blev dødtræt og overvældet båret bort af gamle Benjy, da det blev aften og dansen skulle til at begynde i boderne.

3. Forviklinger

Stakkels gamle Benjy! Reumatismen, som har meget på sin samvittighed over alt i England, kunne umuligt spille ham et værre puds end ved at lægge ham i lænker, mens han endnu trods alderen var frisk og rask.

Det var dårligt nok, at han ved hjælp af sin tykke stok og med mange hvilepauser kunne humpe ned til kanalen med Tom, sætte madding på hans krog og sidde og se på, at han fiskede, mens han fortalte ham sine gamle landsbyhistorier; og når Tom opdagede en rotte i hundrede alens afstand og fo'r af sted med grævlingehunden Toby for at forfølge den, kunne han være faldet i vandet og druknet tyve gange, før Benjy nåede derhen.

Munter og energisk, som Benjy af naturen var, plagede dette tab af hans bevægelighed ham i høj grad. Han havde fået et nyt mål i sin alderdom og var netop begyndt at tro, at han igen kunne være til nytte i verden. Derfor forsøgte han alt, hvad han kunne for at komme sig. Han foretog endog en ekspedition til en af disse underlige dødelige, der ubestrideligt – hvorledes vi end vil forklare det – helbreder enfoldige mennesker uden hjælp af medicin, og på den måde får ry for at sidde inde med hemmelige kræfter. Når en sådan skæbnens begunstigelse falder i skødet på en mand, hvis veje ikke er redelige, bliver han en plage for omegnen – han modtager stjålent gods, indgiver elskovsdrikke, bedrager enfoldige kvinder og er ordenens og retfærdighedens svorne fjende. Men somme tider er det mennesker, som ikke foregiver at kunne noget, og som vanskeligt lader sig overtale til at udøve deres hemmelige kunst.

En mand af den sidste slags var gamle forpagter Ives, som han blev kaldt, "den kloge mand", til hvem Benjy (som sædvanlig ledsaget af Tom) begav sig tidligt om foråret, året efter det marked, som vi beskrev i det sidste kapitel. Hvorfor han blev kaldt "forpagter", kan jeg ikke sige, medmindre det var, fordi han ejede en ko, et svin eller to, og lidt fjerkræ, som han holdt på et stykke jord, der var indhegnet midt på en stor slette. Hans fader havde sandsynligvis bosat sig her, før godsherrerne begyndte at blive så nøjeregnende med deres rettigheder. Her havde han boet alene, ingen vidste hvor længe. Der gik ofte rygter om, at han skulle sættes ud og hans hytte rives ned, men det blev aldrig til noget, og svinene og koen gik og græssede på fælleden, og hans gæs hvæsede ad de forbigående børn og løb i hælene på den hest, som godsherrens forvalter ofte red forbi på. Hans bolig lå en mils vej fra landsbyen, så Benjy, der var halvt skamfuld over sit ærinde og ganske ude af stand til at gå derhen, måtte være meget opfindsom for at få midler til at transportere sig selv og Tom derhen uden at vække mistanke. Men en smuk majmorgen lykkedes det ham at låne vor ven, kromandens, gamle, blinde pony, og Tom overtalte mrs. Brown til at lade ham få en fridag sammen med gamle Benjy, og overlade dem godsejerens lette vogn samt en forsyning af brød, koldt kød og en flaske ale. Og således begav de to sig i strålende humør af sted bag ved gamle Dobbin, og skrumplede i de dybe hjulspor på de plaskvåde veje, der ikke var blevet gjort i stand efter vinterens slud, hen imod troldmandens bolig. Omtrent ved middagstid kørte de gennem leddet, der førte ind til den store indhegning, og gamle Dobbin arbejdede sig langsomt op ad højen, mens Benjy pegede på en lille dyb dal til venstre, ud

fra hvilken der rislede en lille bæk. Mens de krøb op ad højen, kom toppen af nogle få birketræer til syne. Blå røg steg op gennem deres fine, lette grene, og straks efter så de forpagteren Ives' lille, stråtækte hus og indhegnede jord, der lå hyggeligt nede i en dal. Nu forlod de hovedlandevejen og kørte ind over en sti på fælleden, hvor der var lette spor af hjul og hestesko, og som førte ned i en lille dal og ophørte ved forpagter Ives' led. Her fandt de forpagteren, en gråhåret, gammel mand med buskede øjenbryn og en stærkt kroget næse, beskæftiget med en af sine mange pligter. Han var læge for heste og køer, og han var netop ved at se på en syg ko. Benjy hilste ham som en gammel ven, og han besvarede hilsenen hjerteligt nok, men han så dog et øjeblik stift både på Benjy og Tom for at se, om der lå mere bag hans besøg, end det så ud til ved første øjekast. Det var et både vanskeligt og farefuldt arbejde for Benjy at komme ned på jorden, men det lykkedes dog for ham uden uheld, og han gav sig straks til at spænde Dobbin fra og sende den ud for at græsse på fælleden. Da dette var gjort, pakkede han den kolde proviant ud af vognen, og de gik ind ad forpagterens led, mens denne gemte den kniv, han havde taget maddiker ud af koens ryg og sider med, og fulgte med dem hen til hytten. En stor, gammel hund rejste sig langsomt fra dørtrinnet og strakte først det ene bagben, og så det andet; den modtog Toms kærtegn med ophøjet ligegyldighed.

"Vi er kommet for at besøge dig. Jeg har længe haft det i sinde, men jeg kommer ikke så let af sted nu som før. Jeg er så plaget af reumatisme i ryggen." Benjy tav i håb om straks at henlede forpagterens opmærksomhed på sin sygdom, uden at henvende sig direkte til ham.

"Ja, jeg ser, at du ikke er så rørig, som du var," svarede forpagteren med et melankolsk smil, mens han løftede klinken på sin dør; "ingen af os er desværre så unge mere, som vi var."

Forpagterens hus lignede meget et solidt bondehjem. En hyggelig kakkelovnskrog med to stole og et lille tæppe, en flintebøsse og et par sporer over ildstedet, et køkkenbord med hylder, på hvilket der var opstillet nogle blanke tintallerkener og noget lertøj, et gammelt valnøddetræs bord, nogle få stole og en bænk. På væggen hang et par gamle kobberstik og en bogreol med en snes bind. En knagerække, hvorpå der hang flæskesider og andre levnedsmidler, var gjort fast i loftet.

Der var intet spor af hemmelige kunster at se, når undtages de bundter af tørrede urter, der hang på knagen og i skorstenen, samt den række flasker med etiketter, der stod på en af hylderne.

Tom legede med nogle kattekillinger, der lå ved arnen, og med en ged, der ganske roligt gik ind ad den åbne dør – mens forpagteren og Benjy dækkede bord til middag – og han var snart optaget af det kolde kød, som han tog godt til sig af. De to gamle mænd talte om gamle kammerater og deres bedrifter, og om hvad der var sket for tredive år siden; det interesserede ham ikke meget, undtagen da de begyndte at tale om den tid, da kanalen blev gravet, så spidsede han øren og fik til sin store forbavselse at vide, at hans kære, vidunderlige kanal ikke altid havde været der og ikke var så gammel som Benjy og forpagter Ives.

Efter middagen henledte Benjy opmærksomheden på en vorte, som Tom havde på sin ene hånd, og som familiens læge uden held havde forsøgt sin kunst på; han bad forpagteren om

at trylle den bort. Forpagter Ives så på den og skar nogle ridser i en kort stok, som han rakte Benjy med en anvisning til at skære den ned på visse dage, og han advarede Tom mod at røre ved vorten i fjorten dage. Og så gik de ud og satte sig på bænken i solen med deres piber, og svinene kom hen og gryntede selskabeligt og lod sig kradse af Tom, og forpagteren, der så, hvor meget Tom holdt af dyr, rejste sig og strakte armene i vejret og udstødte et råb, hvorpå en flok duer kom susende ned gennem birketræerne. De satte sig i flokke på hans arme og skuldre, kælede for ham og klatrede over hinandens rygge for at komme op til hans ansigt, og så rystede han dem alle af sig, og de flagrede omkring tæt ved og satte sig atter og atter på ham, når han holdt sine arme i vejret. Alle dyrene på stedet var ganske frygtløse, og Tom ønskede at lære, hvorledes han skulle få alle svinene og køerne og fjerkræet i vor landsby tamme, hvorpå forpagteren kun svarede med et smil.

Det var først, da de skulle til at tage bort, og gamle Dobbin var spændt for, at Benjy igen talte om sin reumatisme og forklarede sine symptomer, det ene efter det andet. Stakkels, gamle fyr! Han håbede på, at Ives skulle trylle dem bort, ligesom Toms vorte, og han var rede til, med en lignende tro, også at putte en stok med ridser i den anden lomme for at helbrede sin egen sygdom. Forpagteren rystede på hovedet, men ikke desto mindre kom han frem med en flaske og rakte den til Benjy med anvisning til at bruge den. "Ikke fordi jeg tror, at den vil gavne dig meget" – han skyggede for øjnene med sin hånd og så op til dem i vognen. "Jeg kender kun én ting, der kan kurere gamle folk som dig og mig for reumatisme."

"Hvad er det?" spurgte Benjy.

"Kirkegårdsjord," sagde den gamle, gråhårede mand og lo, så det klukkede. Og så sagde de farvel og begav sig på vej hjem. Toms vorte var borte fjorten dage efter, men det var Benjys gigt ikke, den plagede ham mere og mere. Og skønt Tom endnu tilbragte mangen en time sammen med ham, når han sad på bænken i solskinnet eller i kakkelovnskrogen, når det var koldt, var han snart nødt til at søge sig andre kammerater.

Tom havde været vant til at følge med sin moder på hendes besøg i hytterne og havde derved gjort bekendtskab med mange af landsbydrengene på hans egen alder. Der var Job Rudkin, søn af enken Rudkin, den travleste kvinde i sognet. Hvorledes hun nogen sinde kunne have fået en så sløv dreng som Job til barn, det måtte for evigt vedblive at være en gåde. Den første gang, Tom besøgte deres hytte med sin moder, var Job der ikke, men han kom snart efter og stod med begge hænder i lommen og stirrede på Tom. Mrs. Rudkin, som måtte have passeret fruen for at komme hen til den håbefulde pode – et brud på god tone, som aldrig kunne være faldet hende ind – forsøgte at sige ham et eller andet ved hjælp af tegn og fagter, som kun forvirrede Job; og til sidst, da hun ikke længere kunne beherske sig, udbrød hun: "Job, Job! hvor er din hue?"

"Hvad? Er den ikke på mit hoved, moder?" svarede Job, trak langsomt den ene hånd op af lommen og følte efter den omtalte genstand, som han fandt sikkert nok siddende på sit hoved, og der lod han den sidde til sin moders rædsel og Toms store fryd.

Så var der den stakkels Jacob Dodson, den halvfjollede dreng, der trippede muntert omkring og gik ærinder og gjorde alle folk småtjenester. Alt gik i stykker mellem hans hænder, og

ingenting kunne han huske. De gav ham tilnavnet "Fjolle-Jacob".

Men frem for alle var der Harry Wintum, den dygtigste og bedst begavede dreng i sognet. Han var omtrent et år ældre end Tom, og han var vore landsbydrenges ideal. Han kunne brydes og klatre og løbe bedre end de andre og lærte alt, hvad skolelæreren kunne lære ham, hurtigere end denne ærværdige herre brød sig om det. Han var en dreng, som forældrene nok kunne være stolte af, med krøllet, brunt hår, skarpe, grå øjne, en rank og spændstig skikkelse og små øren, hænder og fødder.

Nu, da Benjy var trådt ud af sagaen, og Toms yngre brødre endnu var under skørteregimente, begyndte han i sin søgen efter kammerater mere og mere at dyrke landsbydrengenes selskab. Godsejer Brown mente, at det ikke havde en smule at sige, enten hans søn omgikkes grevesønner eller bondesønner, forudsat at de var brave og ærlige. Han selv havde spillet fodbold og søgt efter fuglereder med forpagterne, som han traf i sognerådet, og med arbejderne, som pløjede deres marker. Derfor opmuntrede han Toms venskab med landsbydrengene og støttede det med alle midler, der stod til hans rådighed, og han anskaffede boldtræer og bolde til deres sport.

Vor landsby var blandt andre ting velsignet med en god skole. Bygningen stod for sig selv, adskilt fra lærerens hus på et hjørne, hvor tre veje mødtes; det var et gammelt, gråt stenhus med stejlt tag og gotiske vinduer. På et af de modsatte hjørner lå godsejer Browns stalde og hundehus med bagsiden ud mod vejen, hvor der stod høje elmetræer; på det tredje hjørne lå tømmermandens og hjulmandens store værksted, hans hus lå

side om side med skolelærerens, de havde begge lange, lave tagskæg, hvor svalerne byggede i snesevis.

Så snart Tom var færdig med sine lektier, gik han ned til dette hjørne ved staldene og holdt vagt, indtil drengene kom fra skole. Han fik groomen til at gøre indsnit i elmens bark, så han kunne klatre op i de laveste grene, hvor han satte sig med ansigtet vendt mod skoledøren og spekulerede på muligheden af at gøre elmen til en bolig for sig og sine venner efter schweizerfamilien Robinsons mønster. Men skoletimerne var lange og Toms tålmodighed kort, så han begyndte snart at gå ned på gaden og kikke ind i skolen og i hjulmandens værksted for at finde noget at fordrive tiden med. Nu var hjulmanden en meget hidsig mand, og en skønne eftermiddag fandt han ved sin hjemkomst Tom beskæftiget med en af hans bødkerøkser, hvis æg allerede var slemt medtaget under vor helts behandling. En hurtig flugt reddede Tom, han fik kun en eneste kraftig ørefigen; men han følte sig fornærmet over denne uberettigede forstyrrelse af hans første forsøg i bødkerhåndværket, og endnu mere over hjulmandens næste forholdsregel, idet han skar en kæp og hængte den over døren til sit værksted med den trussel, at han ville bruge den på Tom, hvis han kom i nærheden af hans port. For at hævne sig begyndte Tom en krig mod svalerne, der boede under hjulmandens tagskæg; han forfulgte dem med stokke og stenkast, og da han var hurtigere til bens end sin fjende, undgik han al straf og holdt stadig hans galde flydende. Desuden begyndte hans nærværelse omkring skolen at ophidse læreren, da drengene som følge deraf forsømte deres læsning, og mere end én gang kom han ud i døren med riset i hånden, netop som Tom hurtigt trak sig tilbage. Han og hjulmanden

stak til sidst hovederne sammen og besluttede at underrette godsejeren om Toms eftermiddagsbeskæftigelser; men for at gøre det med mere virkning bestemte de at tage ham til fange og føre ham for sin dommer, grebet på fersk gerning. Dette ville være blevet vanskeligt for dem, hvis Tom var vedblevet at færdes alene, for han ville være flygtet til den dybeste del af Pebbly Brooks for at undgå dem, men som alle stormagter blev han ødelagt af sine allierede. Stakkels Fjolle-Jacob kunne ikke gå i skole med de andre drenge, og en skønne eftermiddag omtrent klokken tre (skolen holdt først op klokken fire) traf Tom ham på gaden og indbød ham til et besøg ved skolen. Jacob, der altid var rede til at gøre, hvad man bad ham om, samtykkede, og de to stjal sig ned til skolen sammen. Først rekognoscerede Tom hjulmandens værksted, og da han ikke så tegn til, at der blev arbejdet, tænkte han, at alt var roligt i det kvarter, og beordrede sine tropper til at rykke frem ved skoledøren. Døren stod på klem, og de drenge, der sad på den nærmeste bænk, genkendte straks angriberne og begyndte at indlede en samtale med dem. Tom blev dristigere og begyndte at stikke sit hoved ind ad døren og vrænge ad læreren, når han vendte ryggen til. Stakkels Jacob, der ikke forstod det mindste af situationen og var henrykt over at befinde sig så nær ved skolen, som han aldrig havde fået lov til at komme ind i, gik i et anfald af begejstring tre skridt ind, og der stod han og så sig om med et tillidsfuldt smil. Læreren, som stod bøjet over en drengs tavle med ryggen til døren, opdagede, at der var noget usædvanligt på færde, og vendte sig hurtigt om. Tom fo'r hen til Jacob og begyndte at hale ham tilbage mod døren, og læreren fløj hen imod dem og væltede både bænke og drenge i farten. De kunne måske endnu være

sluppet bort, hvis ikke hjulmanden havde vist sig ved indgangen og afskåret tilbagetoget; han havde været vidne til alt, hvad de havde foretaget sig. Så blev de i triumf grebet, skolen sendt hjem og Tom og Jacob ført af sted til godsejer Brown. Drengene fulgte dem til porten i grupper og spekulerede på, hvad der ville komme ud af den historie.

Godsejeren blev først meget vred, men retshandlingen endte på grund af Toms bønner med et kompromis. Tom måtte ikke komme i nærheden af skolen før klokken tre, og kun, hvis han havde lært sine egne lektier godt, i hvilket tilfælde han skulle have en seddel med til læreren fra godsejer Brown, og læreren gik ind på, at han i så tilfælde ville give ti eller tolv af de flinkeste drenge fri en time før tiden, for at de kunne gå hen og lege i indelukket. Hjulmandens økser og svalerne under hans tagskæg skulle for evigt respekteres, og denne gentleman og læreren trak sig tilbage til borgestuen for at drikke godsejerens skål, veltilfredse med dagens resultat.

Man kan nu sige, at anden akt af Toms liv var begyndt. Uafhængighedskrigen havde i nogen tid været forbi; ingen af kvinderne – ikke engang hans egen moders pige – vovede at tilbyde ham hjælp med at klæde ham på og vaske ham. I al hemmelighed må vi tilstå, at han i begyndelsen ofte måtte løbe hen til Benjy med sit toilette i en ufærdig tilstand, men han ville hellere have gået helt uden undertøj end at tage sin tilflugt til kvindelig hjælp. Han havde sit eget værelse, og hans fader gav ham en sixpence om ugen i lommepenge. Alt dette havde han opnået ved Benjys hjælp. Men nu havde han taget endnu et skridt ud i livet, det skridt, som alle virkelige drenge længes efter at tage, han var kommet imellem drenge, der var ham

jævnbyrdige i alder og styrke, og kunne sammenligne sig selv med dem; han levede sammen med væsener, hvis stræben, ønsker og veje var af samme art som hans egne.

Den lille lærerinde, som underviste ham, fandt, at hendes arbejde blev vidunderlig meget lettere, for Tom sled i sine lektier for at være sikker på sin seddel til skolelæreren, så der var få dage i ugen, hvor Tom og landsbydrengene ikke legede i deres indelukke klokken tre. Kispus, cricket og fodbold, alt dette var han snart indviet i, og skønt de fleste drenge var ældre end han, stod han sig dog rigtig godt. Han var af naturen smidig og stærk, med hurtige øjne og hænder, og han havde den fordel at have lette sko og klæder, der sad godt på ham, så at han i løbet af kort tid kunne løbe og springe og klatre om kap med hvem af dem, det skulle være. Nogle af dem fangede den lille shetlandspony, der gik og græssede på marken, og to eller tre satte sig på en gang på dens ryg; den galoperede halvtredsindstyve alen, så drejede den rundt eller standsede pludselig og kastede dem af på grønsværen, hvorpå den roligt græssede videre. Andre drenge spillede top eller legede med marmorkugler, mens nogle af de større begyndte på en brydekamp. I begyndelsen så Tom kun til ved denne leg, men den havde en særlig tiltrækning for ham, og han kunne ikke længe holde sig borte fra den. Brydekampe, således som de blev udført i de vestlige grevskaber, var, næst efter fægtning, vejen til hæder for egnens ungdom, og alle drengene kendte reglerne og var mere eller mindre dygtige. Men Job Rudkin og Harry Winburn var de dygtigste; den første stor og stærk, den sidste bøjelig som en stålfjeder og hurtig som lynet. Dag efter dag stod de lige over for hinanden og brødes, indtil en af dem faldt.

Tom så ivrigt til og udfordrede selv til at begynde med en af de mindre dygtige og kastede ham; på denne måde banede han sig vej op til førerne.

Det varede længe, før han kunne stå sig mod Job, for denne dreng vandt hovedsagelig sine sejre ved at stå fast, når andre kastede sig imod hans ben og lænder. Men Harry var unægtelig hans mester, han følte straks, at Harry vidste mere og kunne udrette mere end han. Heldigvis holdt Harrys lyse munterhed og Toms naturlige godmodighed dem fra at skændes.

Foruden deres hjemlige lege turede drengene om lørdagen ud i hele omegnen; ned i dalene og op ad klipperne, hvor de skar deres navne i de fugtige græstørv og så efter høgene og den "raske" fugl, som Harry Winburn kaldte "Hjejlen i sine strålende brudefjer". På hjemvejen løb de ned ad klipperne, hvor de ofte faldt mellem tidslerne, og gennem Uffington skov for at se ræveungerne lege på de grønne veje, og undertiden til Rosy Brook for at skære de lange rør, som voksede der, til at lave panfløjter af.

De få naboer af godsejerens egen rang trak på skuldrene, når de kørte eller red forbi en flok drenge og så Tom midt imellem dem, bærende på store bundter af kodrivere og mjødurter, stære- og skadeunger eller andre ting fra skoven, åen eller engen, og sagfører Redtape hviskede til godsejer Straightback, at der ikke ville komme noget godt ud af de unge Browner, hvis de fik lov til at løbe rundt med alle de snavsede landsbydrenge, som de bedste forpagtere ikke engang ville lade deres drenge lege med. Og godsejeren svarede, mens han rystede på hovedet, at hans drenge kun omgikkes med deres lige og aldrig kom i landsbyen uden med guvernanten eller en tjener. Men heldigvis

var godsejer Brown lige så stædig som sine naboer, han gik sine egne veje, og Tom og hans yngre brødre blev ved at lege med landsbydrengene, uden at nogen tanke om lighed eller ulighed (undtagen i brydning, løben og klatren) nogen sinde faldt dem ind.

Jeg vil ikke vove at påstå, at det er tilfældet i alle landsbyer, men i denne ene var det således: landsbydrengene var lige så mandige og ærlige og ganske sikkert renere af tankegang end de, der var højere af rang, og Tom lærte flere dårlige vaner af sine lige de første fjorten dage i en privat skole, hvor han kom, da han var ni år gammel, end han havde lært af sine landsbyvenner fra den dag, da han slap Charitys forklædebånd.

Stor var sorgen blandt landsbyens skoledrenge, da Tom en augustmorgen drog bort med godsejeren for at møde dagvognen på sin vej til skolen. De havde alle sammen givet ham en eller anden lille gave af det bedste, de havde, og hans kuffert var fyldt med toppe, hvide marmorkugler, skruer, fugleæg, piskesnerte, mundharmonikaer og mange andre skatte. Stakkels Fjolle-Jacob havde under tårer forsøgt at nøde ham til at modtage hans halte yndlingspindsvin (han havde altid et eller andet sygt dyr hos sig), men dette havde Tom efter godsejerens ordre været nødt til at afslå. Han havde inviteret dem alle til te under de store elmetræer på deres legeplads, og mrs. Brown havde lavet den største kage, der nogen sinde var set i landsbyen. Tom var lige så bedrøvet over at forlade dem, som de over at miste ham, men hans sorg var blandet med stolthed og spænding over at skulle tage et nyt skridt ud i livet.

Og disse følelser bragte ham, bedre end man kunne have ventet, over den første adskillelse fra hans moder.

Det er ikke stedet her at tale om vore private skoler. Det, der ligger mig på sinde, er at skildre de offentlige – disse meget udskældte og meget roste institutioner, der er særegne for England. Derfor må vi skynde os gennem Toms ene år i den private skole så hurtigt, vi kan. Det var en gennemsnitsskole, der blev styret af én mand, assisteret af en lærer; men de gjorde lidt nok ud af det virkelige arbejde, de kom først på skolen, når lektierne var lært og alle var rede til overhøring. Hele skolens disciplin uden for skoletimerne var i hænderne på to hjælpelærere, en af dem var altid sammen med drengene på legepladsen, i skolen, ved måltiderne – til alle tider og alle vegne, indtil de var i seng om aftenen.

Det kan være rigtigt eller galt; men hvis det skal være rigtigt, burde dette overopsyn være førstelærerens, den ansvarlige persons særlige arbejde. En skoles mål er ikke at hamre latin og græsk ind i drengene, men at gøre dem til rettænkende drenge og gode fremtidige borgere, og den allervigtigste del af det arbejde må gøres uden for skoletiden. At overlade det til underordnede hænder er derfor netop at opgive den højeste og vanskeligste del af opdragelsen. Hvis jeg var privat skolemand, ville jeg sige: "Lad hvem, der vil, høre drengene i deres lektier, men lad mig være med dem, når de leger og hviler."

De to hjælpelærere i Toms første skole var ikke dannede mennesker og meget dårligt opdraget, og de drev kun deres fattige hjælpelærerhåndværk for derved at tjene til livets ophold. Det var ikke slette mennesker, men de havde kun lidt til overs for deres arbejde og var naturligvis tilbøjelige til at gøre sig det så let som muligt. En af de metoder, de forsøgte at gennemføre dette ved, var ved at opmuntre drengene til at

sladre, hvilket følgelig blev en almindelig last i skolen, og den havde undergravet hele grundlaget for skolemoralen. En anden var, at de i høj grad begunstigede de største drenge, som kunne gøre dem mest ulejlighed, hvorved disse unge herrer blev de afskyeligste tyranner, der undertrykte de små drenge ved alle midler.

I de første dage, Tom var på skolen, gav et brev til hans moder anledning til en katastrofe. Den samme aften, som han var kommet, var det ved uhyre anstrengelser lykkedes ham at fylde to sider af et ark brevpapir med forsikringer om sin kærlighed til moderen, sin glæde ved skolen og sin beslutning om at gøre alt, hvad hun ønskede. Dette brev var det, med hjælp af en anden nyankommen dreng, der sad ved pulten ved siden af ham, lykkedes ham at lægge ordentligt sammen, men da det var gjort, var de i en sørgelig forlegenhed for noget til at forsegle det med. Konvolutter kendte man ikke dengang; de havde ingen lak, og de vovede ikke at forstyrre skolestuens stilhed ved at rejse sig og bede hjælpelæreren om noget. Endelig foreslog Toms ven, der var en opfindsom natur, at de skulle forsegle det med blæk, og brevet blev klistret sammen med en blækklat, og da Tom gik i seng, bragte han det på vejen ned til husholdersken, for at hun skulle sørge for, at det kom med posten. Først fire dage efter sendte den gode dame bud efter ham, og idet hun gav ham det kostbare brev og noget lak, sagde hun: "Å, master Brown, jeg har glemt at sige Dem, at Deres brev ikke var forseglet." Stakkels Tom tog tavs imod lakken, og med en stor klump i halsen forseglede han brevet; så løb han hen i en rolig krog på legepladsen og brast i en tårestrøm. Tanken om, at hans moder havde ventet dag efter dag på det brev, som han

havde lovet hende straks, og at hun måske havde troet, at han havde glemt hende, skønt han havde gjort alt, hvad der stod i hans magt, for at holde sit løfte, var så bitter en sorg som nogen, han senere havde at gennemgå i livet. Hans vrede var derfor heftig, da han opdagede, at to drenge stod tæt ved ham og lo, og den ene, en fed dumrian af en dreng, kaldte ham for "lille mors dreng"! Tom rejste sig i sin sorg og vrede og gav ham et par slag lige i synet, så hans næse blødte. Drengen gik hylende til hjælpelæreren, der anklagede Tom for overfald og vold. At slå i ansigtet var en forbrydelse, der blev straffet med prygl, andre slag var kun slet opførsel – en forskel, der ikke var helt klar i princippet. Men Tom undgik straffen, fordi det var første gang, og da han havde skrevet endnu et brev til sin moder og sendt hende nogle forglemmigejer, som han havde plukket på den første spadseretur, begyndte han på mange måder at nyde sit nye liv.

Disse halve fridage med deres spadsereture var ugens store begivenhed. Alle halvtredsindstyve drenge gik lige efter middag med en af hjælpelærerne til Hazeldown, der lå en mils vej fra skolen. Hazeldown var omtrent tre miles i omkreds, og i omegnen var der flere skove, fulde af alle slags fugle og sommerfugle. Hjælpelæreren spadserede langsomt omkring på sletten med de drenge, der havde lyst til at gå med ham; de øvrige spredtes i alle retninger og var først forpligtede til at vende tilbage, når hjælpelæreren var færdig med sin tur. Men det var dem forbudt at gå andre steder hen end på sletten og i skovene; landsbyen, hvor man kunne købe store sukkerkugler og andre lækre sager, var det særlig forbudt at besøge.

Drengene hengav sig til mangfoldige fornøjelser. Ved begyndelsen af sletten var der en lille, stejl høj, der lignede kæmpehøjene i Toms egen hjemstavn. Denne høj var hver uge scenen for frygtelige kampe i en leg, der havde det løjerlige navn "mudderpostejer". Drengene, der legede, delte sig i to afdelinger under forskellige anførere, og den ene afdeling besatte højen. Når de så alle havde forsynet sig med mange græstørv, som de skar med de knive, de brugte til brød og ost, begyndte den afdeling, der var nede, at angribe højen, idet de trængte op ad siderne under en stærk græstørvsild. De måtte kæmpe hedt for sejren, som var deres, så snart de, om end kun for et øjeblik, kunne nå toppen, og så blev det deres tur til at være de belejrede. Andre drenge spredtes ud over sletten og søgte efter humlebier og musehuller, hvis beboere de uden barmhjertighed gravede op, og ofte dræbte og flåede de de ulykkelige mus, skønt de heldigvis heller ikke så sjældent blev rigtig godt stukket af humlebierne. Andre løb efter sommerfugle og fugleæg, og Tom fandt på sletten for første gang den smukke lille, blå sommerfugl med gyldne pletter på vingerne, som han aldrig havde set i sin hjemegn, og han gravede sin første strandsvalerede ud. Denne sidste bedrift endte med prygl, for strandsvalerne byggede deres reder i en høj banke lige ved landsbyen, og følgelig på forbudt grund; men en af skolens urolige hoveder, der aldrig kunne være lykkelig, når han ikke udsatte sig for fare, overtalte med lethed Tom til at besøge svalebanken. Og da der ikke var mange skridt derfra til sukkerbutikken, var intet naturligere, end at de gik derhen og fyldte deres lommer, og intet var sikrere, end at hjælpelæreren, da de kom tilbage og havde uddelt deres skatte, straks

opdagede den forbudne lugt af sukkerkuglerne, og ved den derefter følgende undersøgelse indholdet af de to forbundsfællers bukselommer.

Denne Toms forbundsfælle var i drengenes øjne en dumdristig helt, og han var frygtet som en troldmand. Sit ry havde han erhvervet sig på følgende måde: Drengene gik i seng klokken otte og lå naturligvis som følge deraf vågne et par timer i mørket og skiftedes til at fortælle spøgelseshistorier. En aften, da det var hans tur, og han havde gjort dem nervøse med sin historie, erklærede han, at han ville lade en ildhånd vise sig på døren, og til drengenes forundring og rædsel viste der sig straks noget, der lignede en hånd, i et blegt lys. Da rygtet om denne bedrift havde spredt sig til de andre stuer og dér havde mødt mistro, erklærede den unge troldmand, at det samme under skulle vise sig i alle stuerne på tur, hvilket det også gjorde, og da hele historien som sædvanlig var blevet berettet til hjælpelæreren, kom denne, efter at have lyttet omkring ved stuernes døre, pludselig ind og pågreb forbryderen i natskjorte med en æske fosfor i sin skyldige hånd. Nutidens midler til at skaffe ild var dengang ukendte – alene navnet fosfor havde for drengene noget djævelsk ved sig, så Toms kammerat erhvervede sig på bekostning af en god dragt prygl det, som mange ældre mennesker tragter efter – at indgyde sine kammerater angst.

Han var en mærkelig dreng og ingenlunde en dårlig dreng. Tom holdt sammen med ham, så længe han var der, og han kom ofte i knibe ved det. Men han var en afgjort modstander af skolens sladder og hjælpelærerens åbenbare fjende; altså værdig til al mulig støtte.

Tom lærte en god del latin og græsk i skolen, men den passede ikke rigtig for ham, og i ferierne bearbejdede han stadig faderen, for at han skulle sende ham til en offentlig skole. Stor var derfor hans glæde, da der midt i hans tredje halvår i oktober 183– udbrød feber i landsbyen, og da læreren selv blev angrebet af den, blev alle drengene med en dags varsel sendt til deres respektive hjem.

Godsejeren var ikke slet så fornøjet som Tom selv over at se denne unge herres brune, muntre ansigt dukke op i hjemmet to måneder før juleferien, og da han havde tænkt lidt over sagen, trak han sig tilbage til sit studereværelse og skrev flere breve, af hvilke resultatet blev, at han en morgen ved frokostbordet, omtrent fjorten dage efter at Tom var kommet hjem, sagde til sin hustru: "Jeg har bestemt, at Tom skal til Rugby straks de sidste seks uger af dette halvår i stedet for at spilde dem med at ride og drive omkring herhjemme. Vil du sørge for, at hans sager er færdige på fredag, så skal jeg tage ham med ned til byen og sende ham derned."

Mrs. Brown var forberedt på dette, og hun ytrede kun en svag tvivl om, at Tom var gammel nok til at rejse alene. Men da hun opdagede, at både fader og søn var enige på dette punkt, gav hun efter som den kloge kvinde, hun var, og begyndte at gøre Toms sager i stand til hans afrejse til en offentlig skole.

4. Diligencen

"Nu er det tid at stå op. Dagvognen til Leicester kommer om en halv time, og den venter ikke på nogen," sagde hotelkarlen i værtshuset "Påfuglen" i Islington og ruskede Tom i skulderen; så satte han et lys fra sig og tog drengens støvler med for at børste dem. Det var en novembermorgen klokken halv tre.

Tom og hans fader var kommet til byen fra Berkshire dagen før, og da de ved at spørge sig for fik at vide, at Birminghamdiligencerne på deres vej fra byen ikke kørte igennem Rugby, men satte passagererne af ved Dunchurch, hvor passagererne måtte vente på Oxford- og Leicestervognene til om aftenen, besluttede de, at Tom skulle køre derned med dagvognen, der drejede af fra hovedlandevejen og kørte lige gennem Rugby. Og da dagvognen kørte tidligt, var de kørt ud til "Påfuglen" for at være på vejen.

Tom havde aldrig været i London, og han ville gerne være blevet der og gået omkring i disse endeløse, hemmelighedsfulde, gasbelyste gader, der med deres lys, støj og menneskemængde så aldeles optog ham, at han næsten ikke mælede et ord. Men så snart han opdagede, at dette nye arrangement ville bringe ham til Rugby klokken tolv om dagen, hvorimod han ellers først kom der om aftenen, glemte han alle andre planer, da hans eneste, altopslugende mål var at blive optaget i en offentlig skole så snart som muligt.

Tom og hans fader var stået af ved "Påfuglen" klokken syv om aftenen, og da Tom med ufordulgt glæde havde fortæret sin bøf med østerssauce til aftensmad og set sin fader sidde hyggeligt ved en klar ild i gæstestuen med en avis i hånden, løb han ud for

at se sig om. Han undrede sig over alle de vogne, der kørte frem og tilbage, og gjorde sig gode venner med hotelkarlen og staldkarlen, der forsikrede ham for, at dagvognen kørte voldsomt hurtigt, – to mil i timen indbefattet standsningerne – og at den var så punktlig, at alle mennesker på hele vejen stillede deres ure efter den.

Da han så blev kaldt ind, hørte han efter de udmærkede råd, som hans fader gav ham over sit glas dampende cognac og vand, og så begyndte han at nikke ved den forenede virkning af porteren, ilden og forelæsningen, indtil godsejeren opdagede Toms tilstand og huskede, at klokken næsten var ni, og at dagvognen kørte klokken tre, og sendte den lille fyr af sted med stuepigen, med et håndtryk og nogle få afskedsord.

"Og nu, min dreng," sagde faderen, "husk på, at du nu, måske tidligere end vi ellers ville have sendt dig ud, efter dit eget ønske kommer til denne store skole med alle dens besværligheder, som du skal igennem. Hvis skoler er, hvad de var i min tid, vil du få en mængde rå ting at se og en del grim tale at høre. Men vær ikke bange. Sig sandhed, og lyt aldrig til eller sig noget, som du ikke vil have, at din moder eller søster måtte høre, så vil du aldrig skamme dig ved at komme hjem, eller vi ved at se dig."

Hentydningen til hans moder gjorde Tom blød, og han ville gerne have omfavnet sin fader rigtigt, hvis det ikke havde været for den nye aftales skyld.

Som det nu var, trykkede han sin faders hånd, så tappert op og sagde: "Jeg skal prøve på det, fader."

"Det ved jeg, at du vil, min dreng. Har du dine penge?"

"Ja," sagde Tom og dukkede ned i den ene lomme for at forsikre sig om det.

"Og dine nøgler?"

"De er her," sagde Tom og dukkede ned i den anden lomme.

"Nå, så god nat. Gud velsigne dig! Jeg skal bede hotelkarlen om at kalde på dig, og jeg skal være oppe og se dig tage af sted."

Tom blev i dybe tanker ført bort af stuepigen, og han blev først revet ud af dem i et lille rent værelse ved, at denne listige person kaldte ham en lille engel og kyssede ham, da hun gik ud af stuen; men han var alt for forbavset til at tage det ilde op. Han tænkte endnu på sin faders sidste ord, og han knælede og bad, at han, hvad der end måtte ske, aldrig måtte bringe skam eller sorg over de kære derhjemme.

Godsejerens sidste ord fortjente virkelig at gøre deres virkning, for de var resultatet af mange bekymrede tanker. På hele vejen til London havde han grundet på, hvilket råd han skulle give Tom til afsked – det skulle være noget, som han altid ville huske.

Resultatet af godsejerens overvejelser lød omtrent således: "Jeg vil ikke sige til ham, at han skal læse i Bibelen og elske og tjene Gud, for hvis han ikke gør det for sin moders skyld, fordi hun har lært ham det, så gør han det ikke for min. Skal jeg tale med ham om de fristelser, som vil møde ham? Nej, det kan jeg ikke. Det kan ikke gå an, at en gammel fyr taler om den slags ting med en dreng. Han vil ikke forstå mig. Jeg tør vædde ti mod en, at det ville gøre ham mere skade end gavn. Skal jeg sige, at han skal passe sit arbejde, og sige, at han er sendt i skole for at blive en flink skoledreng? Men han er ikke sendt i skole af den grund, i alt fald er det ikke det vigtigste. Jeg bryder mig

ikke en døjt om græsk og latin, og det gør hans moder heller ikke. Hvad er han da sendt i skole for? Nå, til dels fordi han så gerne ville. Hvis han blot bliver et bravt, hjælpsomt, sandhedskærligt menneske og en gentleman, så er det alt, hvad jeg forlanger." Således tænkte godsejeren; og ud fra dette syn på sagen formede han sine sidste afskedsord til Tom, og de passede godt nok til øjeblikket.

De var Toms første tanke, da han tumlede ud af sengen og begyndte at vaske sig og klæde sig på. Klokken ti minutter i tre var han nede i gæstestuen på strømpefødder med sin hatteæske, sin frakke og sit halstørklæde i hånden; og der fandt han sin fader siddende ved en klar ild, og på bordet stod en kop kaffe og en tvebak.

"Kom så med dine sager, Tom, og drik dette. Der er intet så godt som at være varm, når man tager af sted, min ven."

Tom gav sig i lag med kaffen og snakkede løs. Netop da han sank sin sidste mundfuld og viklede halstørklædet om sin hals og stak enderne ind på brystet, lød hornet; karlen stak hovedet ind og råbte: "Dagvognen," og de hørte de fire traveres hovslag, idet køretøjet svingede op foran "Påfuglen".

"Er der noget til os, Bob?" sagde den trivelige konduktør og sprang ned.

"Ung herre til Rugby; tre pakker til Leicester; kurv med vildt til Rugby," svarede staldkarlen.

"Sig til den unge herre, at han skal rappe sig," sagde konduktøren, åbnede magasinet og skød pakkerne ind efter at have undersøgt dem ved lygterne. "Her, sæt kufferten op ovenpå. Jeg skal straks gøre den fast. – Kom så, unge herre, spring op bagpå."

"Farvel, fader – hils hjemme." Et sidste håndtryk. Tom sprang op, konduktøren greb hans hatteæske, han holdt sig fast med den ene hånd, mens han med den anden satte hornet for munden. Trut, trutterut! Staldkarlen slap hestens bidsler, og bort rullede dagvognen i mørket, fem og fyrre sekunder efter, at den var standset. Staldkarlen, støvlepudseren og godsejeren stod og så efter den under "Påfuglen"s lygte.

"Strengt arbejde!" sagde godsejeren og gik ind i sin seng igen, da vognen ikke mere kunne ses eller høres.

Tom stod op på vognen og fulgte med øjnene sin faders skikkelse, så længe han kunne se den, og konduktøren, der havde sørget for bagagen, kom og satte sig ned, knappede sin frakke og gjorde andre forberedelser til at modstå de tre timer før daggry, der ikke var morsomme oven på en hurtig diligence i november under Hans afdøde Majestæts regering.

Jeg tror somme tider, at drengene af denne generation er en del mere kuldskære end vi var. I hvert fald rejser de mere bekvemt, for jeg ser dem altid hver med sit tæppe eller plaid, og de fleste rejser i disse støvede, polstrede første klasses vogne. Men en mørk køretur oven på dagvognen var en helt anden sag. Så vidste man, hvad kulde var, og hvorledes det var at være uden ben, for da den første halve time var gået, havde man ikke spor af følelse i dem. Men den havde også sine fornøjelser, den gammeldags køretur. For det første var det bevidstheden om den tavse udholdenhed, der er enhver englænder så kær – om at stå imod noget og ikke give tabt. Så var der musikken af det raslende seletøj og klangen af hestenes hove på den hårde vej og lyset fra de to klare lygter, der lyste gennem den dampende rimfrost, over forløberens ører ind i mørket, og konduktørens

muntre trutten i horn for at vække en eller anden søvnig bommand eller staldkarl ved det næste bedested; forventningen om dagslyset; og sidst, men ikke mindst, glæden ved at mærke følelsen vende tilbage i éns tæer.

Og endelig daggryet og solopgangen. Hvorfra kan det mon ses så fuldkomment som fra taget på en dagvogn?

Dagvognen er kommet forbi St. Albans, og Tom nyder køreturen, skønt han er halvt stivfrossen. Konduktøren, som er alene med ham bag i vognen, har pakket hans fødder ind i halm og lagt en havresæk over hans knæ. Mørket har gjort Tom tavs, og han har gennemgået sit korte, forbigangne liv og tænkt på alle sine bedrifter og løfter, på sin moder og søster og på sin faders sidste ord, og han har fattet halvtredsindstyve gode beslutninger om, hvorledes han skal opføre sig, som den tapre, unge Brown, han er. Så har han set fremad i den hemmelighedsfulde drengefremtid og spekuleret på, hvilket sted Rugby vel er, – og hvad de bestiller dér, og han har tænkt på alle de historier om offentlige skoler, som han har hørt af store drenge i ferierne. Han er trods kulden propfuld af håb og liv og sparker med hælene mod bagklædningen og har lyst til at synge, men ved blot ikke, hvorledes hans ven, konduktøren, vil tage det.

Og nu brød dagen frem, da de kom til den fjerde station, og vognen holdt stille ved en lille landevejskro med store stalde bagved. Der skinnede en klar ild gennem de røde gardiner, og døren stod åben. Kusken kastede sin pisk ned til staldkarlen, og dampen fra hestene steg lige op i luften. Han havde ladet dem løbe stærkt den sidste halve mil og var to minutter for tidligt. Han trimlede ned fra bukken og ind i kroen, og konduktøren

hoppede ned bag fra vognen. "Kom nu og spring ned," sagde han til Tom, "så skal jeg give dig noget, der kan holde kulden ude."

Tom fandt det vanskeligt at springe eller i det hele taget at finde hjulet med sine fødder, der efter alt, hvad han kunne føle til dem, lige så godt kunne befinde sig i den næste verden; så løftede konduktøren ham ned og satte ham på benene, og de gik ind i krostuen til kusken og de andre udvendige passagerer.

Her serverede en frisk udseende kropige et glas varmt krydderøl for dem, mens de stod foran ilden, og kusken og konduktøren talte om forretninger. Øllet varmede Toms hjerte og fik ham til at hoste.

"Det gør godt på en kold morgen," sagde kusken smilende. "Tiden er omme." De kom ud igen og op, kusken sidst, han samlede tømmerne i hænderne, så svang han sig op på bukken, og hestene satte af sted i galop, før han var faldet ned på sædet. Trut-trutterut, lød hornet, og de var igen på vejen til Rugby med udsigt til morgenmad ved den næste station.

Nu begyndte de at kunne se, og livet begyndte at røre på sig i den landlige egn. De møder et par torvevogne og kittelklædte mænd, der går på arbejde med piben i munden. Duften fra disse er ingen dårlig lugt i den lyse morgen. Solen står op, og tågen skinner som sølvgaze. Endelig når de den næste station, og så kommer morgenmåltidet.

"Tyve minutters ophold," sagde kusken, da de klokken halv otte holdt stille foran kroen.

Har vi ikke holdt godt ud til morgen? Og er dette ikke en værdig belønning for vor udholdenhed? Dér er den lave stue med de mørke paneler og sportsbillederne, hattestativet ved

døren, den flammende ild og det gammeldags spejl over kaminhylden. Bordet er dækket med den hvideste dug, man kan tænke sig, og der står duepostej, skinke, store stykker koldt oksekød og husholdningsbrød på en træbakke. Og der kommer den tykke opvarter, prustende under byrden af en bakke med varm steg – nyrer og bøfsteg, gennemsigtige flæskeskiver og spejlæg, ristet brød med smør og boller, kaffe og te, alt rygende hedt. Bordet kan næsten ikke bære det alt sammen. De kolde retter bliver sat hen på et sidebord – de stod der kun for et syns skyld, for at give appetit. Og begynd så, mine herrer, det er en velkendt kro, og morgenmaden er udmærket.

"Te eller kaffe?" spurgte opvarteren og kom hen til Tom.

"Tak, kaffe," sagde Tom med munden fuld af bolle og nyre.

Tom har spist nyre og duepostej og drukket kaffe, til hans lille mave er så stram som en tromme, og så har han den fornøjelse at betale opvarteren af sin egen pung, hvilket han gør med stor værdighed, hvorefter han går ud ved krodøren for at se hestene blive spændt for. Dette gør staldkarlene i ro og mag og på en yderst kunstfærdig måde, som om de nød ikke at have hast. Kusken kommer så ud med sin liste over de rejsende, rygende på en stor cigar, som han har fået inde i kroen. Konduktøren kommer ud fra skænkestuen, hvor han har foretrukket at spise, dampende på en sej, tvivlsom cerut, som enhver anden ville blive syg af.

"Nå, kom så, unge herre!" sagde kusken. Alle de andre passagerer var oppe, konduktøren var ved at lukke magasinet.

"Slip den så, Dick." Staldkarlen trådte tilbage og tog dækkenerne af hestenes blanke lænder, og af sted gik det over torvepladsen og ned gennem hovedgaden; man kunne se ind ad

vinduerne på første sal til mangen en værdig borger, der var ved at barbere sig, mens alle butiksdrenge, der pudsede vinduer, og alle stuepigerne, der fejede trapper, standsede og så tilfredse ud, når vognen rullede forbi, som om det var en del af deres morgenfornøjelse. Da klokken slog otte på byens ur, var dagvognen ude af byen igen.

Solen skinnede næsten varmt, og maden havde løsnet alle tunger. Tom blev opmuntret ved et par bemærkninger af konduktøren, og desuden længtes han efter at tale. Han var alt for opfyldt af tanken på fremtiden til at tale om andet, og han spurgte konduktøren, om han kendte Rugby.

"Jeg kommer der igennem hver eneste dag af mit liv. Tyve minutter før tolv dernede – klokken ti tilbage."

"Hvad er det for et slags sted?" spurgte Tom.

Konduktøren så på ham med et komisk udtryk i ansigtet. "Et meget afsides sted; der er ingen brolægning på gaderne og heller ingen belysning. Et umådelig stort heste- og kvægmarked om efteråret – det varer en uge – det er lige forbi nu. Udmærket jagt. Men et kedeligt sted, meget kedeligt sted – det ligger jo ikke ved hovedlandevejen – der kommer kun tre vogne om dagen, og den ene er kun med to heste; den ligner mere en ligvogn end en diligence, og den kommer fra Oxford. De unge herrer i skolen kalder den "Svinet og Fløjten", og når de skal ind i skolen, kører de med den. Hører du til skolen?"

"Ja," sagde Tom, som i øjeblikket ikke havde noget imod, at konduktøren skulle tro, at han var en gammel dreng. Men han fik skrupler med hensyn til sandheden af sin påstand, og da han desuden indså, at hvis han ville gå for at være en gammel dreng, kunne han ikke spørge om alt det, han gerne ville vide.

Derfor tilføjede han: "Det vil sige, jeg er på vej dertil. Jeg er en ny dreng."

Konduktøren så ud, som om han vidste det lige så godt som Tom.

"Du kommer sent," sagde konduktøren, "i dag er der seks uger til slutningen af dette halvår." Tom samtykkede. "I dag om seks uger får vi et ordentligt læs med os. Jeg håber, vi skal have den fornøjelse at have dig med tilbage."

Tom sagde, at det håbede han også; men han tænkte ved sig selv, at hans skæbne sandsynligvis blev "Svinet og Fløjten".

"Det betaler sig ualmindelig godt," vedblev konduktøren. "De er meget flotte med deres penge, de unge herrer. Men Gud Fader bevares, sikke optøjer de gør på hele vejen, med deres ærtebøsser og lange piske og deres råben op og vælten alt, hvad der kommer i nærheden af dem, jeg vil meget hellere kun have en eller to af dem med, som jeg nu har dig, end en hel vogn fuld."

"Hvad gør de med ærtebøsserne?" spurgte Tom.

"Hvad de gør med dem! De skyder dem af i ansigtet på enhver, der kommer i nærheden af dem, undtagen lige netop unge piger. Det var netop på dette sted, da vi sidste juni kørte med den første dags drenge, at man gjorde et stykke af vejen i stand, og der var en hel masse irske fyre, nogle rigtige banditter, der slog sten. Da vi kom i nærheden, sagde en ung herre på bukken: "Nu, drenge, nu skal vi have sjov! Giv irlænderne det glatte lag." "For Guds skyld!" sagde Bob (det er min kammerat kusken), "skyd ikke på dem. De smider os af vognen." "Å, snak, kusk," sagde den unge herre, "De er vel ikke bange. – Hurra, drenge, lad dem så få salven." – "Hurra!" råbte

alle de andre og proppede mundingerne fulde af ærter, for at de kunne vare hele rækken ned. Da Bob så, hvad der ville komme, trak han sin hat ned over øjnene, råbte til sine heste og opmuntrede dem, og af sted fo'r vi langs med rækken med en fart af fem miles i timen. Irlænderne begyndte at råbe hurra, og de første af dem stod og grinede og svingede deres gamle hatte, da vi kom i nærheden af dem; men du skulle have set, hvor forbavsede og rasende de så ud, da de fik ærterne ned over sig! Men latteren var nu ikke helt på vor side. Vi kørte så hurtigt, og de var så forbavsede, at de ikke forstod, hvad der var på færde, før vi var halvvejs forbi rækken, men så gik det også op for dem! De hylede alle sammen ganske forfærdeligt, nogle af dem løb efter os og forsøgte at klatre op bagpå, men vi slog dem over fingrene og slog deres hænder bort; en af dem løb hen til hestene, som om han ville standse dem, men heldigvis for ham faldt han over en stenbunke. De samlede sten op og kastede dem efter os, indtil vi var uden for skudvidde. De unge herrer holdt tappert ud med ærtebøsserne og de sten, som blev kastet efter os, og det var mange. Bob havde fået et slag i ribbenene, som godt kunne have fået ham til at falde af bukken eller tabe tømmerne. Den unge herre på bukken tog sig sammen, og det gjorde vi alle sammen, og så os om for at beregne skaden. Han på bukken havde fået et hul i hovedet, og hans hat var borte; min hat var slået flad på den ene side, og der var ikke en af os, som ikke var sort og blå et eller andet sted, de fleste af os over det hele. Det blev to pund og ti at betale i skadeserstatning for maling; beløbet samlede de straks ind, og de gav Bob og mig hver en halv sovereign ekstra; men jeg ville ikke køre ned langs den række igen, ikke for tyve halve sovereigns."

Og konduktøren rystede langsomt på hovedet og blæste i sit horn.

"Sikken et sjov," sagde Tom, der næppe kunne skjule sin stolthed over denne bedrift, som hans fremtidige skolekammerater havde udøvet. Han længtes allerede efter enden på dette halvår, for at han selv kunne være med.

"Det er nu alligevel ikke så morsomt for de mennesker, der møder dagvognen, eller for os, der skal køre tilbage med den dagen efter. De irlændere sidste sommer havde alle sammen sten parat til os og skulle lige til at kaste dem, og vi havde endda to ærværdige herrer i vognen. Vi holdt stille ved begyndelsen af rækken og beroligede dem, og vi vil aldrig mere have nogen ærtebøsser med, med mindre de herrer lover, at de aldrig vil skyde." Konduktøren tav og røg videre på sin cigar, mens han hele tiden så velvilligt på Tom.

"Å, fortæl mig noget mere om ærteskydningen."

"Nå, ja, for nogen tid siden kunne der let være kommet en slem historie ud af det ved Bicester. Vi var halvanden miles fra byen, da vi mødte en gammel, gråhåret landmand, der red ganske roligt af sted. Han så op på vognen, i samme øjeblik blev han ramt af en ært på næsen, og der var nogen, der tog fat i hans hest og fik den til at gå på bagbenene. Jeg så, at den gamle fyr blev rød og så ud, som om han blev vred, og jeg tænkte, at nu så det galt ud for os.

Han vendte sin hest og red roligt efter os, akkurat uden for skudvidde. Hvor den hest kunne trave! Han slap os ikke et eneste øjeblik på den halvanden miles. Først morede de unge herrer sig over ham, men da de så, hvor vedholdende den gamle fyr travede med, lagde de deres hoveder i blød for at finde ud af,

hvad de skulle gøre for at blive fri for ham. Nogle stemte på at slås, og andre ville bede ham om forladelse. Han red ind i byen lige bag efter os, og da vi standsede, kom han hen til os og sagde, at de to, der havde skudt på ham, skulle følge med til politiet. Der samlede sig et helt opløb omkring os, og vi kunne ikke få hestene til at gå. Men alle drengene holdt sammen og sagde, at enten skulle de alle sammen gå eller ingen, og at de ikke skulle få dem af sted, uden at de måtte bære dem. Netop som det var ved at blive alvor, og den gamle mand og mængden ville til at hale dem ned af vognen, var der en lille fyr, der sprang op og sagde: "Jeg vil blive her, jeg skal kun et par miles videre. Min faders navn er Davis; han er godt kendt her, og jeg skal gerne gå til politiet med den herre." – "Hvad, er du præsten Davis' søn?" sagde manden. "Ja," sagde drengen. "Så gør det mig meget ondt at se dig i sådant selskab, men for din faders skyld og for din egen med for resten, for du er en flink lille fyr, vil jeg ikke tale mere om det." Og sikken drengene råbte hurra for ham, og folk råbte hurra for drengen, og så steg en af de største drenge ned og bad ham om forladelse, rigtig pænt for resten, og sagde, at de alle lige straks havde været kede af det, men at de ikke havde villet bede ham om forladelse før, fordi de ikke syntes, at de burde slippe for følgerne af deres gale streger. Og så gik de alle ned og gav manden hånden og indbød ham til deres forskellige hjem i alle kanter af landet, og vi kørte videre tyve minutter for sent med mange hurraråb. Men Gud velsigne dem," sagde konduktøren og slog sig med hænderne på knæene, idet han så Tom lige ind i ansigtet, "ti minutter efter var de så gale som nogen sinde før."

Tom viste en så åbenlys interesse for disse historier, at den gamle konduktør opfriskede sin hukommelse og fortalte historier om alle drengenes bedrifter på vejene i de sidste tyve år. Men bort fra vejen kunne han ikke komme; historien måtte have noget med heste og vogne at gøre for at blive bevaret i hans hukommelse. Tom forsøgte et par gange at få ham bort fra hans eget gebet; men så vidste han ingenting; til sidst lod Tom ham have sin vilje, og tiden gik hurtigt, for den gamle hornblæser (som drengen kaldte ham) var en lun, gammel fyr, god og gemytlig og udmærket til at spinde en ende, når han var færdig med dagens arbejde og havde stukket et par flasker ale under kavajen.

Hvad der gjorde mest indtryk på Toms ungdommelige fantasi, var historiernes dumdristige karakter. Narrede konduktøren ham? Han kunne ikke lade være med at håbe, at de var sande. Det er mærkeligt, hvor næsten alle Englands drenge elsker farer. Man kan få ti for én til at deltage i en leg, eller klatre op i et træ, eller svømme over en å, hvis der er chance for, at de kan brække deres lemmer eller drukne.

Konduktøren var lige blevet færdig med en historie om en voldsom kamp mellem kvægdrivere og forpagtere, der havde stået på et af markederne, da de drejede omkring et hjørne og nærmede sig en milepæl, den tredje fra Rugby. Ved milepælen stod der to drenge med tæt tilknappede trøjer og ventede på dagvognen.

"Se her," sagde konduktøren, da han havde blæst i sit horn, "der er to af dem, de er gennemgående gode løbere. De møder os to eller tre gange om ugen og kiler af sted en mils vej ved siden af os."

Og da de kom hen til dem, løb drengene ganske rigtigt af sted langs med fodstien og holdt trit med hestene. Den ene var en smuk, velskabt fyr, der løb i spring, den anden, der var svær og firskåren, arbejdede sig roligt, men vedholdende frem.

Den gamle hornblæser så beundrende på dem. "Se, hvor smukt han der holder sig," sagde han, "han er en udmærket løber. Der er mange kuske, som kører et første klasses spand, der ville kile på og forsøge at komme forbi dem. Men Bob han har et alt for blødt hjerte; han ville snarere holde lidt igen, hvis han så, at de ikke kunne komme med. Jeg tror nu også, at han der hellere ville sprænge sit hjerte end lade os komme forbi ham før ved den næste milepæl."

Ved den næste milepæl standsede drengene pludselig og viftede med deres hatte til konduktøren, der tog sit ur frem og råbte: "4,56", og dermed mente han, at de havde tilbagelagt vejen på fire sekunder mindre end fem minutter. De kom forbi adskillige drenge, som alle var genstand for Toms dybeste interesse, og ti minutter før tolv fik de byen i sigte. Tom trak vejret dybt og syntes, at han aldrig havde tilbragt en morsommere dag. Før han gik i seng, var han enig med sig selv om, at det måtte være den største dag, han nogen sinde kom til at opleve, og han forandrede ikke sin mening i mange, mange ar.

5. Rugby og fodbold

"Så er vi endelig i Rugby, og du kommer mere end tidsnok til middag i skolehuset, som jeg har sagt dig," sagde den gamle konduktør, der nu tog sit horn frem og blæste muntert, mens kusken opmuntrede sine heste og kørte i skarpt trav langs med skoleindelukket, omkring "Den døde Mands Hjørne", forbi skoleporten og ned ad High Street til "Den flækkede Ørn".

Toms hjerte bankede hurtigt, da de kom forbi det store indelukke med de smukke elmetræer, hvor der var flere partier fodbold i gang. Han prøvede på at se hele den lange række af grå bygninger, der begyndte med kapellet og endte med skolehuset, overlærerens bolig, hvor det store flag hang og viftede dovent fra det højeste af de runde tårne. Han begyndte allerede at være stolt af at være en Rugbydreng, da han kom forbi skoleporten med karnapvinduet over og så drengene stå der og se ud, som om byen tilhørte dem, og nikke fortroligt til kusken, som om enhver af dem magelig kunne komme op på bukken og køre firspandet ned ad gaden, lige så godt som han.

Men en af dem løb bort fra de andre og klatrede op bagpå, og efter at han havde sat sig til rette og nikket til konduktøren med et "goddag, Jem", vendte han sig om til Tom og begyndte:

"Hør du, hedder du Brown?"

"Ja," sagde Tom temmelig forbavset, men glad over allerede at træffe en, der syntes at kende ham.

"Det tænkte jeg nok. Du kender min gamle tante, frøken East. Hun bor et eller andet sted ad din kant der nede i Berkshire. Hun skrev til mig, at du kom i dag, og bad mig om at tage mig af dig."

Tom var lidt tilbøjelig til at blive fornærmet over sin nye vens beskyttende mine; det var en dreng akkurat på samme højde og alder som han, men begavet med den mest ophøjede ro og sikkerhed, som Tom fandt ærgerlig og vanskelig at finde sig i; men han kunne, om det gjaldt hans liv, ikke lade være med at beundre og misunde ham den – især da den unge herre begyndte at tinge med en to-tre dovne fyre, halvt dragere, halvt staldkarle, og omsider arrangere med en af dem, at han skulle bære Toms bagage op til skolehuset for en sixpence.

"Og hør du, Cooey, det må være deroppe inden ti minutter, ellers får du ikke mere at bestille fra mig. – Kom så, Brown." Og bort spankulerede den unge potentat med hænderne i lommen og Tom ved siden af sig.

"Javel, unge herre," sagde Cooey og tog hatten af med et grin og et vink til sine kammerater.

"Halløj, for resten," sagde East og standsede, mens han endnu en gang betragtede Tom; "det går aldrig. Har du ikke en hat? Vi går aldrig med kasket her. Det er kun tølpere, der går med kasketter. Du fredsens! Hvis du kom ind på pladsen med den tingest på, så ved jeg ikke, hvad der ville ske." Alene tanken om det var for meget for den unge mr. East, og han så usigelig forfærdet ud.

Tom syntes, at hans kasket var meget god, men tilstod, at han havde en hat i sin hatteæske, som naturligvis straks blev taget ud af magasinet, og Tom blev udstyret med sin modtagelseshat, som hans nye ven kaldte den. Men efter et minuts forløb blev også den kasseret, den var alt for skinnende, og da de så gik op gennem byen, gik de ind til hattemageren, Nixon, og Tom blev til sin store forbavselse og uden at betale for

det, smykket med en reglementeret hat til syv shillings og sixpence, Nixon påtog sig at sende den fine hat op til oldfruens værelse i løbet af en halv time.

"De kan sende en regning på mandag, ved De nok," sagde East, "vi har lov til at få to til syv shillings og sixpence om halvåret, foruden hvad vi har med hjemmefra."

Tom begyndte at føle sig i sin nye sociale stilling og fryde sig over, at han endelig havde nået sin ærgerrigheds mål, at blive en offentlig skoledreng med en fastsat ret til at ødelægge to hoveddækninger i et halvt år.

"Jeg skal sige dig," sagde hans ven, da de gik om imod skoleporten, som forklaring på sin opførsel, "der er meget, der kommer an på, hvorledes man optræder i begyndelsen. Hvis der ikke er noget underligt ved én, og man svarer lige frem og holder hovedet oppe, så går det. Nu er du god nok, hvad tilrigningen angår, når undtages kasketten. Du kan nok indse, at jeg hjælper dig, fordi min fader kender din, og desuden vil jeg gerne glæde den gamle dame. Hun har givet mig en halv sovereign dette halvår, måske giver hun mig dobbelt så meget i det næste, hvis jeg holder mig gode venner med hende."

Der findes intet så oprigtigt som skoledrenge i de nederste klasser, og East var et typisk eksempel – frimodig, hjertelig, godmodig, veltilfreds med sig selv og sin stilling og propfuld af liv og humør og alle de Rugbyfordomme og traditioner, som han havde været i stand til at få ind i sit hoved i løbet af det halve år, han havde været i skolen.

Og Tom følte sig, trods hans vigtighed, straks som hans ven og begyndte at indsuge alle hans manerer og fordomme, så hurtigt som han kunne forstå dem.

East var storartet som fører. Han førte Tom gennem den store port, hvor der kun stod to eller tre drenge. De nøjedes med at spørge: "Hør du, hvad hedder du? Hvor kommer du fra? Hvor gammel er du? Hvor bor du?" Og: "Hvilken klasse er du i?" Så gik de gennem skolegården og en lille gård, ud til hvilken der vendte en mængde små vinduer, og ind i oldfruens værelse, hvor East forestillede Tom for denne dame og lod ham aflevere nøglen til sin kuffert, for at oldfruen kunne pakke hans linned ud. Så fortalte han historien om hatten og fremhævede sin egen åndsnærværelse, hvorefter oldfruen leende kaldte ham den frækkeste nye dreng i huset, og East, der blev indigneret over beskyldningen for at være ny, tog Tom med sig og gik sin vej ud i skolegården, hvor han viste ham skolelokalerne og prøvede hans litterære kundskaber; resultatet var, at han forudsagde, at de ville komme i samme klasse og kunne læse deres lektier sammen.

"Og kom nu og se mit studereværelse, vi kan lige få tid før middag, og bagefter, før vi bliver kaldt sammen, vil vi se sportspladsen."

Tom fulgte sin vejviser gennem skolehusets forhal, der vendte ud til skolegården. Det var et stort værelse, omtrent tredive fod langt og atten fod højt, men to store borde i hele stuens længde og to store kaminer, hvori der brændte en flammende ild; ved den ene af dem stod der en halv snes drenge, og nogle af dem råbte til East, at han skulle blive; men han løb videre med Tom ud i de lange, mørke gange, studereværelserne vendte ud til; for enden af hver af dem var der en stor kamin, hvori der brændte en stærk ild. I et af studereværelserne i den fjernestliggende gang smuttede East

ind med Tom; han smækkede døren i efter sig og lukkede den af for ikke at blive forfulgt af drengene fra forhallen, og nu var Tom for første gang i en Rugbydrengs faste borg.

Han havde ikke været forberedt på særskilte studereværelser, og han var ikke lidt forbavset og henrykt over dette paradis.

Det var rigtignok ikke meget stort, det var omtrent seks fod langt og fire bredt. Det kunne ikke kaldes lyst, da der var stænger og gitter for vinduerne; disse små forsigtighedsregler var nødvendige i de studereværelser i stueetagen, der vendte ud til sportspladsen, for at forhindre, at de små drenge gik ud, efter at der var lukket af, eller at der blev indsmuglet forbudte genstande. Men det var ualmindelig hyggeligt at se på, syntes Tom.

Pladsen under vinduet var optaget af et firkantet bord, dækket af et rent og helt rødt- og blåternet tæppe; en hård sofa, betrukket med rødt stof, stod på den ene side og gav plads ved bordet til en eller, hvis de sad tæt, til to drenge, og en god, stærk træstol gav plads til en endnu, så de kunne sidde tre sammen og arbejde. Væggene var betrukket halvt op med grønt baj, resten med lyst tapetpapir, på hvilket der hang en tre-fire billeder af hundehoveder. Over døren var der en række hatteknager og på begge sider bogreoler med skabe under; hylderne og skabene var i flæng fyldt med skolebøger, kopper, en musefælde, lysestager, læderremme, en skindtaske og nogle sælsomt udseende genstande, der forvirrede Tom, indtil hans ven forklarede ham, at det var klatrejern, og viste ham, hvorledes de skulle bruges. En kricketkølle og en lille fiskestang stod i det ene hjørne.

Dette var Easts og en anden drengs residens, og den havde mere interesse for Tom end Windsor Castle eller enhver anden kongebolig på de britiske øer. For skulle han ikke selv være parthaver i et lignende hjem, det første, han kunne kalde sit eget? *Ens eget!* Hvilket trylleri ligger der ikke i de ord!

"Og får jeg også sådan et studereværelse?" spurgte Tom.

"Ja, naturligvis. På mandag bliver du slået sammen med en eller anden kammerat, og indtil da kan du sidde herinde."

"Hvor her er rart!"

"Ja, her kan være rart nok," sagde East beskyttende, "men her er somme tider ualmindelig koldt om aftenen. Gower – det er min kammerat – og jeg tænder ofte et bål af papir på gulvet efter aftensmaden, men det ryger så meget."

"Men der er jo en kraftig ild ude i gangen," sagde Tom.

"Det har vi meget lidt nytte af," sagde East. "Jones, ordensduksen, har studereværelse i den ende, hvor heden er, og han har sat en jernstang op med et grønt bajs gardin på, som han trækker over gangen om aftenen, og så sidder han der med døren åben og kan høre, om vi kommer ud efter otte, eller gør støj. Men han har i den sidste tid fået den vane at sætte sig i femte klasse, så får vi somme tider lidt af varmen; men man må holde skarpt udkik, at han ikke fanger én bag gardinet, når han kommer ned."

Klokken slog et kvarter over et, og middagsklokken ringede, hvorpå de gik ind i forhallen og indtog deres pladser. Tom satte sig helt nede ved den nederste ende af det andet bord, ved siden af ordensduksen, der sad for bordenden, mens East sad nogle få pladser højere oppe. Og nu så Tom for første gang sine fremtidige skolekammerater samlede. De kom ind, nogle

varme og rødmossede efter fodbold eller lange spadsereture, nogle blege og forfrosne af streng læsning i deres studereværelser, nogle kom lige fra konditoren, kræsne fyre, der bragte pickles og sauceflasker med sig til at sætte lidt krydderi på middagen. En stor mand med et stort skæg, som Tom antog for lærer, begyndte at råbe navnene op, mens de store stege hurtigt blev skåret for af pedellen og husholdersken ved det tredje bord i hjørnet. Endelig kom Toms tur, og i mellemtiden havde han set sig godt om; først så han med ærefrygt på den store mand, der sad ved siden af ham; han fik hele tiden først, og han læste hele tiden, mens han spiste, i en bog, der så ud til at være lærd, og da han rejste sig og gik hen til ilden, så Tom på de små drenge rundt omkring, nogle af dem læste, og de andre talte hviskende med hinanden, stjal hinandens brød, kastede med kugler eller stak deres gafler gennem dugen. Men trods hans nysgerrighed var det lykkedes ham at få spist rigtig godt til middag, da den store mand råbte: "Rejs jer!" og fremsagde bordbønnen.

Så snart middagen var forbi, og Tom var blevet udspurgt af naboerne om sin fødsel, slægtninge, opdragelse og andre ting, foreslog East, der øjensynlig nød sin nye værdighed som beskytter, at de skulle tage sportspladsen i øjesyn, hvilket Tom, der tørstede efter kundskab, indvilligede i, og de gik ud gennem skolegården, forbi den store femte klasses gård og ind på sportspladsen.

"Ser du, der er kapellet," sagde East, "og der lige bagved er den plads, hvor man slås. Du kan nok se, at det er længst af vejen fra lærerne, der alle bor på den anden side og ikke kommer her forbi efter den første time. På denne side af

træerne er den lille bane og på den anden side den store, hvor de store spil bliver spillet. Og der ovre i det fjerneste hjørne er øen – men uha, hvor det er koldt, lad os løbe derover." Og East fo'r af sted med Tom i hælene. East satte øjensynlig det længste ben forrest, og Tom, der var stolt af sin løbefærdighed og længtes efter at vise sin ven, at han ikke var nogen ærtekælling, selv om han var en ny dreng, arbejdede af alle kræfter og viste sig fra sin bedste side. Der var ikke en meter imellem dem, da de standsede ved øens fæstningsgrav.

"Det må jeg sige," sagde East, så snart han igen havde fået vejret, og han så med forøget agtelse på Tom, "du er i alt fald ingen dårlig løber. Nu er jeg aldeles gloende varm."

"Men hvorfor går du med hvide bukser i november?" sagde Tom. Han havde været forbavset over denne mærkværdighed ved klædedragten hos næsten alle skolehusets drenge.

"Hvad, ved du ikke det? Nej, det har jeg glemt at sige dig. I dag er der skolehusstævne. Vort hus spiller fodbold mod hele skolen. Og vi har alle sammen hvide bukser på for at vise dem, at vi ikke er bange for knubs. Det var heldigt for dig, at du kom i dag. Nu kan du få et parti at se; og Brooke vil lade mig spille med. Det er mere, end han ville gøre for nogen anden dreng fra de lavere klasser, undtagen James, og han er fjorten år."

"Hvem er Brooke?"

"Det er den store fyr, der råbte os op ved middagen. Han er skolens første mand og skolehusafdelingens overhoved og den bedste fodboldspiller i Rugby."

"Å, men vis mig, hvor der spilles. Og fortæl mig om det. Jeg holder så meget af fodbold og har spillet det, fra jeg var ganske lille. Vil Brooke ikke lade mig spille med?"

"Nej!" sagde East lidt indigneret. "Du kender jo slet ikke reglerne; dem må du bruge en hel måned til at lære. Og så er det ingen spøg at spille i sådan et stævne, kan jeg sige dig, det er noget helt andet end jeres private skolespil. Der er blevet brækket to kraveben i det sidste halve år, og en halv snes drenge er blevet halte. Og sidste år var der en dreng, der brækkede benet."

Tom hørte med den dybeste interesse på denne beretning om ulykkelige hændelser, og han fulgte med East over pladsen, indtil de kom til en gigantisk galge, dannet af to atten fod høje stolper, der stod fjorten fod fra hinanden med en tværstang over.

"Det er et af målene," sagde East, "og du kan se det andet der ovre under doktorens mur," og han begyndte at forklare ham spillets gang og regler.

Toms agtelse for East steg, mens han gjorde sig umage for at forstå alle de tekniske udtryk og alle vanskelighederne ved fodboldspillets store videnskab.

"Ser du," sagde East, "der ovre ved de træer er det værste sted, for når bolden kommer til at ligge der, så bliver man smidt over mod træerne, og det er meget værre end alle mulige knubs." Og mens de gik tilbage, spekulerede Tom på, om det virkelig kunne være en så halsbrækkende sag, og hvis det var det, om han så nogen sinde ville komme til at synes om det og spille godt.

"Hurra!" råbte East, "der er øvelsesbolden, kom, nu kan du prøve at sparke." Øvelsesbolden er en bold, der bliver bragt ud på alle tider af døgnet og sparket fra dreng til dreng. De drenge, der havde bragt den ud, var alle sammen små drenge fra skolehuset og venner af East, og Tom fik lov til at prøve sin

dygtighed, og det gik rigtig godt for ham, efter at han først havde drevet sin fod tre tommer ned i jorden og så næsten sparket sit ben helt op i luften i en kraftig anstrengelse for at efterligne et af Easts spark.

Der kom snart flere drenge til, store drenge og drenge fra andre huse kom ud, og der blev sendt bud efter flere bolde. Der kom flere og flere, efterhånden som klokken nærmede sig tre, og da uret slog, var der hundrede og halvtreds drenge i arbejde. Så kom læreren ned til opråbningen, og alle skolens tre hundrede drenge gik ind i den store skole.

"Må jeg ikke også komme derind?" spurgte Tom og greb East i armen, han længtes efter at føle sig som en af dem.

"Jo, kom bare, det er der ingen, der siger noget til. Om en måned vil du ikke være så ivrig efter at komme ind og blive råbt op," svarede hans ven, og de gik sammen ind i den store skole. Oppe i den fjerneste ende stod den berømmelige lavere fjerde klasse, der for tiden havde den ære at stå under Easts beskyttelse.

Læreren steg op på det høje kateder ved døren, og en af ugens ordensdukse stod ved siden af ham på trinnene. Sjette klasse stod lige ved døren til venstre; de var nogle og tredive i tallet, for største parten store, voksne mennesker, syntes Tom, der betragtede dem på afstand; femte klasse stod bag ved dem, de var ikke så store, og der var dobbelt så mange.

Så begyndte den ordensduks, der stod hos læreren, at råbe navnene op. Han begyndte med sjette klasse, og enhver af drengene svarede "Her", når hans navn blev nævnt, og gik så ud. Nogle af drengene fra sjette klasse blev ved døren for at sørge for, at alle drengene kom ud på pladsen. På denne store dag må

enhver af skolens drenge, enten han vil eller ej, være til stede. Resten af sjette klasse gik ud for at passe på, at ingen løb sin vej gennem sideportene.

Men da det i dag er skolehusstævne, står der ingen af skolehusets ordensdukse ved døren for at passe på skulkere fra deres parti, de mindre drenge har lov til at gå, hvorhen de vil. "De stoler på vor ære," sagde East stolt til Tom, "de ved godt, at ingen skolehusdreng vil stikke af. Og hvis han gjorde det, skulle vi snart smide ham ud, kan jeg fortælle dig."

Nu lyder råbet: "Til målene," og hele mængden af drenge deler sig i partier og bevæger sig mod målene. Spillet var snart i fuld gang. East udmærkede sig, men fik nogle knubs. Tom stod hos ordensduksen ved skolehusets mål; han fulgte spillets gang med glubende interesse, og hen imod slutningen, da det gjaldt om at redde bolden fra den fremstormende fjende, kastede han sig sammen med ordensduksen over den og var nær blevet trådt flad, men bolden blev reddet.

Gamle Brooke samlede ham op. "Gå til side og lad ham få luft," sagde han og følte, om Toms lemmer endnu var hele. "Der er ingen ben brækket – hvordan har du det, dreng?"

"Ha, ha!" gispede Tom, da han igen kunne få vejret, "rigtig godt, tak – der er ingenting i vejen."

"Hvem er han?" sagde Brooke.

"Å, det er Brown, det er en ny dreng; jeg kender ham," sagde East.

"Det er en flink lille fyr, og han bliver en god spiller," sagde Brooke.

Klokken slog fem, og skolestævnets første dag var forbi.

6. Efter stævnet

Drengene forlod pladsen, og da East, der støttede sig til Toms arm og humpede af sted, var begyndt at overlægge, hvilken lækkerbisken de skulle gå hen og købe for at fejre dagen, gik brødrene Brooke forbi. Den ældste Brooke fik øje på East og standsede; han lagde venligt sin hånd på hans skulder og sagde: "Bravo, knægt, du spiller brillant. Der er vel ikke noget videre i vejen, håber jeg?"

"Nej, slet ikke," sagde East, "kun en lille forvridning."

"Pas på, at du bliver rask nok til næste lørdag," sagde Brooke og gik videre.

"Det er tetid lige efter, at der bliver lukket," sagde East og humpede af sted, så hurtigt han kunne, "så kom nu med til Sally Harrowells butik. Hun steger sådanne vidunderlige kartofler, lad os købe for hver en penny til te. Kom nu, ellers er de alle væk, når vi kommer."

Toms nye pung med alle pengene brændte ham i lommen, og mens de humpede af sted gennem skolegården og hen ad gaden, spekulerede han på, om East ville blive fornærmet, hvis han foreslog nogle flere flotheder, for han havde ikke tilstrækkelig tiltro til de kartofler, man kunne få for en penny. Endelig busede han ud:

"Hør East, kan vi ikke få noget andet foruden kartofler? Jeg har masser af penge, skal jeg sige dig."

"Ja, det er sandt, det glemte jeg rent, du er jo lige kommet. Ser du, jeg har brugt alle mine penge op på disse tolv uger – de varer næsten aldrig længere end de første fjorten dage, og i morges måtte vi alle sammen betale for knuste ruder og sådan

noget, så jeg har ikke en penny. Jeg har naturligvis en regning hos Sally, men jeg holder ikke af at gøre den større hen imod slutningen af halvåret, for så skal man betale det hele, så snart man kommer tilbage, og det er kedeligt."

Tom forstod ikke meget af denne tale, men han begreb den kendsgerning, at East ingen penge havde og af den grund måtte nægte sig nogle små flotheder.

"Hvad skal vi så købe?" spurgte han, "jeg er ualmindelig sulten."

"Hør," sagde East og standsede for at hvile sit ben, "du er en flink fyr, Brown. Jeg skal gøre gengæld næste halvår. Så lad os få et pund små medisterpølser. Det er det bedste, jeg kender, til te."

"Så gør vi det," sagde Tom og var inderlig fornøjet; "hvor sælger de dem?"

"Derovre, lige overfor." Og de gik over gaden og ind i det reneste værelse i et lille hus, der var halvt dagligstue, halvt butik, og købte et pund af de mest udsøgte pølser. East talte hele tiden elskværdigt med mrs. Porter, mens hun svøbte dem i papir, og Tom betalte.

Fra mrs. Porter gik de over til Sally Harrowell, hvor de traf en masse drenge, der ventede på ristede kartofler og med høj stemme berettede om deres egne bedrifter fra fodboldspillet. Man gik fra gaden lige ind i Sallys køkken, en lav stue med stengulv og med et stort ildsted og stole i kakkelovnskrogene. Stakkels lille Sally, den godmodigste og tålmodigste kvinde i verden, løb omkring med en serviet i hånden, og Stumps, hendes mand, en lille skomager med rindende øjne, stod i en krog af stuen og vekslede bemærkninger med alle drengene

efter tur. "Stumps, din tølper, du har igen drukket for meget øl." – "Så var det vel ikke dig, der betalte det." Det var slet ikke morsomt, men det hjalp til at få tiden til at gå. Nu og da kom Sally ind med en rygende pande kartofler, som blev tømt i løbet af et par sekunder, og hver eneste dreng løb, så snart han havde fået sin del, af sted med den, idet han råbte: "Skriv mig for en penny." Hvorledes hun nogen sinde kunne føre det regnskab i sit hoved og på sin tavle, det var en gåde.

East og Tom blev betjent til sidst, og de kom tilbage til skolehuset netop, da klokken begyndte at ringe til lukning. På vejen fortalte East om Stumps' liv og eventyr. Blandt alle hans små bestillinger var også den at være bageste mand ved en bærestol, i hvilken Rugbys damer tog ud til te, og når han bar sin byrde, var det de ondskabsfulde drenges største fornøjelse at følge efter ham og slå ham på læggene. Det var for meget selv for Stumps' humør, og når han kom løs, forfulgte han hidsigt sine plageånder, indtil de beroligede ham med to pence til at købe øl for.

De mindre drenge fra skolehuset, omtrent femten i tallet, drak te i den nederste femte klasses værelse, hvor den gamle pedel præsiderede. Enhver dreng fik et kvart brød og en klat smør og lige så meget te, som han kunne drikke; og der var ikke mange, som ikke tilføjede en eller anden luksus, såsom kartofler eller sild. Men der var kun få, der på denne tid af halvåret kunne spise et pund af Porters medisterpølser, og East følte sig meget stolt. Han havde taget en ristegaffel med sig fra studereværelset og sat Tom til at riste pølserne, mens han holdt vagt over deres smør og kartofler. "Fordi du er en ny dreng," forklarede han, "så vil de spille dig et eller andet puds og få fat i

vores smør, men du kan riste akkurat lige så godt som jeg." Følgelig stod Tom mellem en tre-fire andre små fyre, der var beskæftiget på samme måde, foran en kraftig ild og ristede sit ansigt og pølserne på samme tid, indtil pølserne revnede; så råbte East fra sit vagttårn, at nu var de færdige, og så begyndte gildet. De festlige kopper te blev fyldte og tømte, og Tom uddelte pølse i små stumper til mange af naboerne og syntes, at han aldrig havde smagt så gode kartofler eller set så gemytlige drenge. De på deres side satte alle ceremonier til side og spiste væk af pølserne og kartoflerne og var enige om, at Easts nye ven var en flink fyr. Efter te, mens der blev taget af bordet, samledes de om ilden. De talte stadig om fodboldspillet, og de, der havde nogle skrammer at opvise, smøgede deres benklæder op og viste de knubs, de havde fået i en god sags tjeneste.

Men de blev snart alle jaget ud af værelset, og East førte Tom op på hans sovekammer, for at han kunne tage rent tøj på og vaske sig før sangen.

"Hvad er sangen for noget?" spurgte Tom og løftede hovedet op af vandfadet.

"Du er grinagtig grøn," svarede hans ven fra vandfadet ved siden af. "De sidste seks lørdage i hvert halvår synger vi naturligvis, og dette er den første af dem. Så skal vi ikke tidligt op, men kan ligge i sengen i morgen."

"Men hvem synger?"

"Vi allesammen naturligvis, det skal du snart få at høre. Vi begynder lige efter aftensmaden og synger, indtil vi skal i seng. Det er ikke så sjovt nu om sommeren, for så synger vi i den lille femte klasses gård under biblioteket. Vi tager borde ud, og de store drenge sidder og drikker øl – dobbelt portion lørdag

aften; og vi løber omkring i skolegården mellem sangene som en flok røvere i en kælder. Og gadedrengene kommer og dundrer på den store port, og vi dundrer igen og råber til dem. Men denne gang synger vi kun i forhallen. Kom nu med ned i mit studereværelse."

Deres vigtigste arbejde i studereværelset var at rydde Easts bord, tage skufferne ud og fjerne prydelserne og bordtæppet; for han boede i den nederste gang, og der var brug for hans bord ved sangen.

Aftensmaden kom klokken syv og bestod af brød og ost og øl, som alt blev gemt til sangen, og straks efter blev slaverne sat i arbejde med at gøre forhallen rede. Omkring det øverste ildsted stillede de bordene i hesteskoform, og på dem kanderne med lørdagens ølrationer. Så plejede de store drenge at komme ind og indtage deres pladser, de bragte øl på flasker og sangbøger med sig; for skønt de alle kunne sangene udenad, skulle man helst have en gammel håndskrevet bog, der havde tilhørt en eller anden helt, og hvori de alle omhyggeligt var nedskrevet.

Sjette klasses drenge var endnu ikke kommet, og for at udfylde ventetiden, gennemførte man en interessant, gammel ceremoni. Enhver ny dreng blev efter tur stillet op på bordet og måtte synge en solo, og hvis han satte sig imod det, eller ikke gennemførte det, måtte han drikke et stort krus salt og vand. Men den aften sang alle de nye drenge som nattergale, og saltvandet blev ikke brugt – Tom sang under stærkt bifald den gamle vesterlandske sang om "Læderflasken". Og en halv time efter kom sjette og femte klasses drenge ned. Så mange, der var plads til, satte sig ved bordene, resten stod rundt omkring.

Glassene og krusene blev fyldt, og så istemte forsangeren en gammel sømandssang, som altid uden undtagelse er den første sang i skolehuset, og alle de halvfjerds stemmer faldt ind uden at bekymre sig om harmonien, det kom kun an på at gøre støj, hvilket de helt sikkert opnåede, skønt helhedsvirkningen slet ikke var dårlig. Derefter fulgte "De britiske Grenaderer", "Billy Taylor", "Seringapatams Belejring", "Tre lystige Postdrenge" og andre sange hurtigt efter hinanden, deriblandt en sang, "Chesapeak og Shannon", som nylig var blevet indført til ære for gamle Brooke, og når de kom til ordene: "Tapre Brooke svang sit sværd og råbte: Nu om bord, mine drenge!" var det, som om loftet skulle falde ned. Sjette og femte klasse vidste, at "tapre Brooke " på Shannon slet ikke var i familie med vor gamle Brooke. Fjerde klasse var lidt usikker i sin tro, men de fleste troede, at det var hans kødelige onkel. Og alle de små drenge tvivlede ikke et øjeblik om, at det var vor gamle Brooke, der førte entregasterne, i hvad egenskab brød de sig ikke en døjt om. Under pauserne blev ølflaskerne trukket op, og talen gik rask og muntert, og de store drenge – i det mindste alle de, der havde medfølelse med tørre halse – rakte deres krus over skulderen til de små, der stod bagved.

Så rejste Warner, husets overhoved, sig for at tale, men han kunne ikke komme til orde, for alle drengene vidste, hvad der ville komme. Og de store drenge, der sad ved bordene, råbte hurra, og de små drenge, der stod bagved, dunkede hinanden, løb rundt i salen og råbte hurra. Da der endelig blev stille, mindede Warner dem om skolehusets gamle sædvane, på den første sangaften at drikke deres skål, som skulle forlade skolen ved slutningen af halvåret. Han så, at de allerede vidste, hvad

han ville sige, og han ville ikke opholde dem, men kun bede dem om at behandle skålen, som den fortjente det. "Den er for de elleves overhoved, for de store fodboldspilleres overhoved, føreren på denne hæderværdige dag – pater Brooke!"

Der blev igen dundret og råbt hurra, og støjen blev øredøvende, da gamle Brooke rejste sig; først da et bord var revet om, og der var væltet flere kander øl, blev der stille, og helten talte med hænderne støttet på bordet og lidt foroverbøjet. Uden komediespil eller veltalenhedskunster – tydeligt, stærkt og ligefremt, som al hans færd.

"I herrer af skolehuset! Jeg ville ønske, at jeg kunne sige alt det, jeg gerne ville sige. Men det kan jeg ikke. Dog skal jeg gøre mit bedste for at sige det, som jeg synes bør siges af en kammerat, der er ved at tage bort, og som har tilbragt et godt stykke af sit liv her. Det er otte år, og sådanne otte år, som jeg aldrig kan håbe at opleve igen. Så nu håber jeg, at I alle vil høre på mig," (høje hurraråb og 'det vil vi'), "for jeg vil tale alvorligt. I er nødt til at høre på mig, for hvad kan det nytte, at I kalder mig "pater" og alt det, hvis I ikke bryder jer om, hvad jeg siger? Det er en morsom tid; vi er ved slutningen af halvåret, og vi har nået et mål den første dag" (voldsomt bifald), "efter en af de hårdeste kampdage, jeg kan huske i otte år" (vanvittige hurraråb). "Skolen spillede også udmærket og holdt sig til det sidste. Det sidste angreb kunne have væltet et hus. Da gamle Grab blev revet omkuld, troede jeg, at jeg aldrig mere skulle have set andet af ham end stumper. Men vi slog dem, og hvorfor slog vi dem? Svar mig på det?" ('Dit spil,' blev der råbt). "Vrøvl! Det var heller ikke vinden eller udspillet – det kunne ikke gøre det. Det var ikke, fordi vi har en halv snes af de bedste spillere, skønt jeg

ikke ville bytte Warner, Hedge og Crab og den lille for nogen som helst på den anden side." (Heftige hurraråb). "Men en halv snes kan ikke stå sig i to timer imod to hundrede. Hvorfor er det da? Jeg skal sige jer, hvad jeg tror. Det er, fordi vi stoler mere på hinanden, vi har mere husfølelse, mere kammeratskab end skolen kan have. Enhver af os kender og kan stole på sin nærmeste nabo. Derfor var det, at vi overvandt dem i dag. Vi står samlede, når de er splittede – det er hemmeligheden. Men hvorledes skal dette blive holdt vedlige? Hvorledes skal det blive forbedret? Det er spørgsmålet. For jeg antager, at det er alles alvorlige mening, at vi vil overvinde skolen, hvad vi end ellers bryder os om.

Jeg er så stolt af huset, som nogen kan være. Jeg tror, at det i et og alt er det bedste hus i skolen." (Bifald). "Men det er langt fra at være således, som jeg ønsker at se det. For det første går her en hel del tyranniseren for sig. Jeg ved det godt. Jeg lusker ikke omkring og blander mig i det, det gør det kun mere lumpent og opmuntrer de små drenge til at sladre, og så ville vi være værre faren end nogen sinde før. Det er sjældent nogen venskabstjeneste, når sjette klasse blander sig i det, husk det, drenge. I bliver meget bedre fodboldspillere, når I lærer at finde jer i det, klare jer selv og kæmpe jer igennem det. Men I kan stole på, at der er intet, der ødelægger et hus som tyranni. Tyranner er kujoner, og én kujon skaber mange." (Høje bifald fra de små drenge, der så betydningsfuldt hen på Flashman og andre drenge ved bordet). "Og hvad det angår at løbe på værtshus og drikke dårlig spiritus og punch og den slags sprøjt, så kan I stole på, at det gør jer ikke til gode spillere. I får masser

af godt øl her, og det er nok for jer, og det er ikke fint og mandigt at drikke, hvad så end nogen af jer mener om den ting.

Der er en anden ting, som jeg også må sige et par ord om. Jeg har hørt en stor del af jer sige: "Denne nye doktor har ikke været her så længe som flere af os, og han forandrer alle gamle sædvaner, Rugby og skolehuset i særdeleshed er ved at gå i hundene. Kæmp for de gode, gamle skikke, og ned med doktoren!" Jeg holder lige så meget af de gamle Rugbysædvaner og skikke som nogen af jer andre, og jeg har været her længere end alle I andre, og jeg vil give jer et godt råd i tide, for jeg vil ikke holde af at se nogen af jer komme galt af sted. "Ned med doktoren", det er lettere sagt end gjort. I skal få at se, at han sidder godt fast på sin pind, og han bliver ikke let at komme ud af det med på den måde. Desuden, hvilke skikke har han afskaffet? Der var den gode, gamle skik at tage luntestikken ud af forpagterens og de handelsrejsendes vogne på markederne, det var en fej og skændig skik. Vi ved alle sammen, hvad der kom ud af det, og det er intet under, at doktoren satte sig imod det. Men kom nu en af jer og sig mig, hvad han mere har afskaffet."

"Hundene," råbte en dreng fra femte klasse, som var bekendt for at være en god rytter.

"Nå ja, jeg indrømmer, at vi havde seks eller syv skabede støvere og harehunde, som tilhørte skolen, at vi har haft dem i mange år, og at doktoren afskaffede dem. Men hvad godt er der nogen sinde kommet af dem? Kun spektakel med alle vogtere i flere miles omkreds; og de øverste klassers "hundene efter haren" er ti gange bedre. Hvad er der så mere? Men jeg vil ikke gå videre. Tænk lidt over det, så skal I se, at han ikke skrider ind

mod det, der er værd at beholde. Og jeg siger igen: husk på, at I kan vente jer en overhaling, hvis I går jeres egne veje, og de veje ikke er doktorens, for så går det galt. I ved nok, at jeg ikke er af den slags, der følger en lærer gennem tykt og tyndt. Hvis jeg så, at han standsede fodbold eller boksning, så skulle jeg være rede til at sætte mig imod det. Men det gør han ikke, han opmuntrer tværtimod. Så I ikke, at han i dag stod og så på os i en halv time?" (Høje hurraråb for doktoren). "Og han er en stærk, ærlig mand, og han er en klog og rigtig skolemand, og lad os så holde fast ved ham og ikke sige flere dumheder, men drikke hans skål som husets overhoved." (Stærkt bifald). "Og nu er jeg færdig med at tale alvor til jer, og det er jeg glad for. Men det er højtideligt at skulle tænke på at forlade et sted, hvor man har levet, og som man har elsket i otte år, og hvis man i et sådant øjeblik kan sige noget til bedste for det gamle hus, så bør det siges, enten det er bittert eller sødt. Hvis jeg ikke havde været stolt af huset og af jer – ingen ved hvor stolt – ville jeg ikke have talt alvor til jer. Og lad os så igen begynde at synge. Men før jeg sætter mig, vil jeg foreslå en skål, som skal drikkes med tre gange hurraer og alle mulige æresbeviser. Det er en skål, som jeg håber, enhver af os, hvor han end senere kommer hen, aldrig vil undlade at drikke, når han tænker på sin barndoms lyse dage. Det er en skål, som bør binde os alle sammen og binde os til dem, som har været før, og til dem, som kommer efter os her. Det er en skål for det kære, gamle skolehus – det bedste hus i den bedste skole i England!"

Det sidste par ord ramte tilhørerne på deres svageste sted. De havde ikke været helt begejstret for flere punkter i gamle Brookes tale; men "det bedste hus i den bedste skole i England",

det var for meget for dem alle, det slugte sports- og drikkeinteresserne og forvandlede dem til henrykt bifald og til beslutninger om at føre et nyt liv og mindes gamle Brookes ord – hvilket kommende begivenheder viste, at de dog ikke helt gjorde.

Men der udfordredes hele gamle Brookes popularitet til at få dele af hans tale til at gå i dem – særlig den, der drejede sig om doktoren. For der findes ingen, der holder så hårdnakket fast ved gamle former og skikke, hvor tåbelige de end er, som engelske skoledrenge – i det mindste skoledrenge af vor generation. Vi ophøjede til helt enhver dreng, der havde forladt skolen, og så på ham med ærefrygt og ærbødighed, når han et års tid efter besøgte skolen på sin vej til eller fra Oxford eller Cambridge; og lykkelig var den dreng, der huskede ham og kunne opfriske mindet om, hvad han plejede at sige eller gøre, selv om der var ting, der kunne få engle, ikke at tale om rektorer, til at græde.

Vi så på enhver nok så vanvittig lille skik, som havde vundet hævd i skolen, som om det havde været en af persernes eller medernes love, og betragtede enhver slags forandring som en slags helligbrøde. Og doktoren, der så godt som nogen mand eller dreng holdt af gamle skoleskikke, der var gode og fornuftige, var kommet i afgjort kollision med adskillige, der hverken var det ene eller det andet. Og som Brooke havde sagt, var der ikke andet for dem at gøre, end at give efter eller gå deres vej, for det, han sagde, måtte gøres uden vrøvl. Og dette var de begyndt at forstå. Drengene følte, at der var en stærk mand over dem, som ville have alt gjort på sin egen måde, men de havde endnu ikke lært, at han tillige var en klog og kærlig

mand. Hans personlige karakter og indflydelse havde endnu ikke haft tid til at gøre sig gældende undtagen hos nogle få af de største drenge, som han kom mere i direkte forbindelse med, og han blev iagttaget med frygt og mishag af den store majoritet selv i sit eget hus. For han havde fundet skolen i en tilstand af uhyre tøjlesløshed og forvirring, og han var endnu beskæftiget med det nødvendige, men upopulære arbejde at bringe orden i det hele med fast hånd.

Men som sagt, Brooke gik af med sejren, og drengene råbte hurra først for ham og så for doktoren. Så sang de igen, og der blev holdt taler for de andre drenge, der skulle forlade skolen, og de holdt også hver en tale, som det ikke er nødvendigt at gengive her.

Klokken slog halv ti, da de var midt i en sang, og skolehusets underportner kom ind med fem eller seks lange trælysestager med tændte lys i, som han begyndte at stikke ned i deres huller på de steder i de store borde, hvor han kunne komme til, og så stod han uden for ringen, indtil sangen var endt, og der blev råbt på ham.

"Bill, din gamle nathue, klokken har ikke slået halv." – "Kom her, Bill, og drik noget cocktail." – "Syng os en sang, gamle dreng." – "Ville du ønske, at du kunne få bordet?" Bill drak ikke ugerne den tilbudte cocktail, så satte han det tomme glas ned og sagde: "Hør nu, mine herrer, der er kun fem minutter til aftenbønnen, og vi må have forhallen gjort i orden."

"Nej, nej," blev der råbt, og der blev udfoldet store anstrengelser for at synge "Billy Taylor" en gang endnu. Bill så bønligt på Brooke, der rejste sig og standsede spektaklet. "Kom nu og hjælp til, drenge, at få bordene sat tilbage; tag krusene og

glassene bort. Bill har ret. Luk vinduerne op, Warner." De store vinduer blev åbnet, og ind susede den klare, friske aftenluft og fik lysene til at flagre og sprutte og kakkelovnen til at buldre. Kredsen blev brudt, og hver tog sin kande, sit glas og sin sangbog. Bill flyttede det store bord på plads, og drengene fra nederste gang bar deres små borde bort.

Så slog klokken et kvarter i ti, klokken ringede til bøn, og de forskellige klasser stillede sig i orden. Tom følte sig sjælelig og legemlig i en tilstand, der ikke gjorde ham skikket til at bede, og han prøvede hårdt på at gøre sig alvorlig, men han kunne, om det så gjaldt hans liv, ikke gøre andet end at gentage korene fra nogle af sangene og stirre på alle drengene lige overfor og spekulere på, hvad det kunne være for nogle fyre. Overportnerens trin hørtes på trapperne, og et lys glimtede ved døren. "Tys!" lød det fra første klasses drenge, som stod der, og så trådte doktoren ind med hue på hovedet og bog i hånden. Han gik op ad midten og stillede sig hos Warner, der begyndte at råbe navnene op. Doktoren lagde ikke mærke til noget som helst, men vendte roligt bladene i sin bog for at finde stedet, og så stod han med fingeren i bogen og huen i hånden og så lige frem for sig. Han vidste bedre end nogen anden, hvornår han skulle se, og hvornår han intet skulle se. I aften var det sangaften, der havde været masser af spektakel, men der var ikke gjort noget galt – der var ikke blevet drukket andet end øl, og det var der ingen, der havde taget skade af, skønt nogle af drengene så hede og ophidsede ud. Derfor så doktoren ingenting, men alligevel var Toms øjne som naglet til ham, mens han stod der og læste salmen med sin dybe, klangfulde stemme. Bønnen var forbi, og Tom stod endnu og stirrede med

åben mund efter doktorens skikkelse, der bortfjernede sig, da han mærkede, at der var en, der trak ham i ærmet; han vendte sig om og så, at det var East.

"Hør du, er du nogen sinde blevet kastet i et lagen?"

"Nej," svarede Tom, "hvorfor?"

"Fordi der sandsynligvis skal være kastning i aften, før sjette kommer op og går i seng. Så hvis du er bange, så kom ned og skjul dig, ellers fanger de dig og kaster dig."

"Er du nogen sinde blevet kastet? Gør det ondt?" spurgte Tom.

"Å ja, jeg er blevet kastet en halv snes gange," sagde East, mens han humpede ned ad trappen ved siden af Tom. "Det gør ikke ondt, med mindre man falder på gulvet. Men de fleste drenge kan ikke lide det."

De standsede ved ildstedet i den øverste gang, hvor der stod en mængde små drenge og hviskede sammen og øjensynligt ikke havde lyst til at gå op i soveværelserne. Men et minut efter åbnedes døren til et studereværelse, og der kom en sjette klasses dreng ud, og de løb alle op ad trappen og spredtes til deres forskellige soveværelser. Toms hjerte bankede hurtigt, da han og East nåede deres værelse, men han havde taget en fast beslutning. "Jeg skjuler mig ikke, East," sagde han.

"Det er godt, gamle dreng," sagde East øjensynlig tilfreds, "det gør jeg heller ikke. De kommer straks efter os."

Det var et stort værelse med tolv senge i, men så vidt Tom kunne se, var der ikke en eneste dreng andre end East og ham selv. East tog sin jakke og vest af, satte sig fløjtende ved fodenden af sengen og trak sine støvler af; Tom fulgte hans eksempel.

Der hørtes fodtrin i gangen, døren gik op, og der kom farende fire eller fem store femte klasses drenge ind med Flashman i spidsen.

Tom og East sov i det fjerneste hjørne af stuen, og de blev ikke straks set.

"De har gemt sig," brølede Flashman, "hal dem frem, drenge, se under sengene." Og han trak det lille; hvide gardin til side på en af de nærmeste senge.

"Halløj!" brølede han og trak i benet på en lille dreng, der holdt fast ved sengens ben, og bad ynkeligt om nåde.

"Kom og tag fat, en af jer, og hjælp mig med at hale dette lille, hylende dyr frem. – Hold mund, dreng, ellers dræber jeg dig."

"Å, Flashman, å, Walker, lad mig blive fri for at blive kastet! Jeg skal være slave for jer – jeg skal gøre alt, hvad I vil – men lad mig blot være fri for at blive kastet."

"Du skal blive hængt," sagde Flashman og trak den ulykkelige dreng frem; "det tager du ingen skade af, du – kom nu, drenge, her er han."

"Hør nu, Flashy," sagde en anden af de store drenge, "lad være med det; du hørte vel, hvad gamle pater Brooke sagde i aften. Jeg vil lade mig hænge, om vi kaster nogen imod deres vilje. Ikke mere tyranni. Lad ham gå, siger jeg."

Med en ed og et spark slap Flashman sit bytte, der straks fo'r ind under sengen igen af angst for, at de skulle skifte sind, og han krøb hele vejen under de andre senge, indtil han kom under ordensduksens seng, ham vidste han, at de ikke turde forstyrre.

"Der er masser af små drenge, der ikke er bange," sagde Walker. "Kom, her er Løber East – du skal kastes, vil du ikke

nok?" Løber var et tilnavn, East havde fået, fordi han var så let til bens.

"Jo," svarede East, "hvis I vil, men pas blot på mit ben."

"Og her er endnu en, der ikke har skjult sig – halløj! nye dreng, hvad hedder du?"

"Brown."

"Nå, Brown, du har vel ikke noget imod at blive kastet?"

"Nej," sagde Tom og bed tænderne sammen.

"Kom så, drenge," sagde Walker; de gik deres vej og tog Tom og East med sig, til stor lettelse for en fire-fem andre små drenge, der krøb frem fra sengene, hvor de havde ligget skjult.

"Sikke en knop, Løberen er!" sagde en af dem. "Nu kommer de ikke her tilbage igen."

"Og også den nye dreng; han må være modig."

"Å, vent bare, indtil han er blevet kastet på gulvet, så skal vi se, om han kan lide det."

Imidlertid gik processionen ned ad gangen til nummer 7, det største værelse og scenen for kastningen. I midten var der en stor, ryddet plads. Her mødte de andre partier af store drenge op med hver en fange eller to; nogle var villige til at lade sig kaste, andre var mugne, og atter andre i den dødeligste angst. På Walkers forslag blev alle de, der var bange, sluppet løs, til ære for pater Brooke.

Så tog en halv snes af de store drenge fat i et lagen og trak det af en af sengene. "Ind med East, hurtigt! Der er ingen tid at spilde!" East blev puttet ind i lagenet. "En gang, to gange, tre gange og væk!" og op fløj han som en fjerbold, men ikke helt op til loftet.

"Så, drenge, kil så på," råbte Walker; "en gang, to gange, tre gange og væk!" Denne gang fløj han lige op til loftet og tog for sig med hånden for ikke at komme til at støde imod, så igen tredje gang, og så blev han smidt ud, og op fløj en anden dreng. Og snart kom Toms tur. Efter Easts råd lå han ganske stille, og "En gang, to gange, tre gange" havde han ikke noget imod, men "væk", det var ikke morsomt. Nu var de kommet rigtig i gang, og han stødte sine knæ temmelig hårdt, men det øjeblik, lige inden han faldt ned igen, var det værste – denne følelse af fuldstændig hjælpeløshed og fornemmelse af, at alle hans indvolde blev hængende ved loftet. Da Tom igen befandt sig på lagenet, var han ved at råbe, at han ville ud, men han tænkte på East og gjorde det ikke, og han tog sine tre kastninger uden at sparke eller skrige, og han blev kaldt en flink dreng.

Da han og East var færdige, stod de og så til. Der skete ikke noget galt, og alle fangerne forholdt sig rolige uden at stritte imod. Dette passede ikke Flashman, han fandt det ikke morsomt, når ingen stødte sig eller var bange.

"Lad os kaste to sammen, Walker," foreslog han.

"Sikke en forbandet tyran, du er, Flashy!" svarede den anden. "Op med én til."

Og der blev kastet to drenge sammen, hvilket er særlig slemt, da det ikke er let for to at ligge stille, og der er fare for, at de begge falder ud af lagenet, til stor glæde for sådanne rå fyre som Flashman.

Men nu blev der råbt, at stuens ordensduks var i anmarch; derfor holdt kastningen op, og de spredtes alle sammen til deres respektive værelser. Tom gik i seng for at tænke over den første dags erfaringer på en offentlig skole.

7. "Hundene efter Haren"

Jeg antager, at alle kender den behagelige tilstand, i hvilken man ligger, halvt sovende, halvt vågen, mens bevidstheden begynder at vende tilbage efter en nats hvile på et nyt sted, hvor man er glad ved at være, og efter en dag fuld af uventede adspredelser og anstrengelser. Det er et af de behageligste øjeblikke i livet. Det værste er, at det varer så kort; for selv om man forsøger at forhale det ved både sjæleligt og legemligt at forholde sig ganske passiv, kan man højst få det til at vare i fem minutter. Så vil det dumme, påtrængende, årvågne væsen, som vi kalder "jeg", der er lige så utålmodigt som det er stædigt, igen tage os i besiddelse.

Det var i denne tilstand, Tom lå klokken halv otte om morgenen dagen efter sin ankomst, og fra sin lille, hvide seng betragtede bussemanden (det almindelige navn, som gik i arv til alle skolehusets skopudsere), mens han gik omkring fra seng til seng, samlede de snavsede sko og støvler sammen og satte rene i stedet for.

Der lå han, halvt tvivlende om, hvor han egentlig var i verden, men med bevidstheden om, at han havde gjort et skridt i livet, som han længe havde længtes efter. Det var kun lige blevet lyst, da han så ud ad de store vinduer og så toppene af de store elme, omkring hvilke kragerne skrigende flokkedes, som om de ville bebrejde drengene deres dovenskab, før de i flokke fløj ud på de nærliggende pløjemarker. Støjen af døren, som lukkedes efter bussemanden, da han gik ud af stuen med skokurvene under armen, vækkede ham helt, han rejste sig op i sengen og så sig om i stuen. Hvad i al verden kunne der være i

vejen med hans skuldre og lænder? Han følte sig, som om han var blevet slået langs med ad ryggen – det naturlige resultat af hans bedrift under fodboldspillet. Han trak knæene op og hvilede sin hage på dem, tænkte over alle gårsdagens begivenheder og glædede sig over sit nye liv, over alt, hvad han havde set, og til alt, hvad der skulle komme.

Straks efter vågnede et par andre drenge, de rejste sig og begyndte at tale sagte med hinanden. Så vågnede East, han nikkede til Tom og begyndte så at undersøge sin ankel.

"Sikke et slag," sagde han, "jeg kommer nok til at ligge i sengen, for jeg kan ikke røre mig."

Det var søndag morgen, og søndagsforelæsningerne var endnu ikke blevet indstiftet, så der var ikke andet end frokosten imellem sengen og formiddagsgudstjenesten, et gab, som det ikke var let at udfylde, og de første forelæsninger, som kort efter blev indstiftet af doktoren, var, skønt de blev modtaget med den sædvanlige knurren, senere til stor gavn for skolen. Nu lå drengene i sengen, og der var ingen, der havde hastværk med at komme op, især i de værelser, hvor den sjette klasses dreng var en godmodig fyr, der gav de små drenge lov til at tale og le og gøre omtrent, hvad de ville, når de blot ikke forstyrrede ham. Hans seng var større end de andres, den stod i et hjørne ved kakkelovnen med et vaskebord og et stort vandfad ved siden af; der lå han og tronede med sine hvide gardiner trukket for. Tom, der sov næsten lige overfor, betragtede ham med ærefrygt; han så den store mand rejse sig, tage en bog under sin hovedpude og begynde at læse med hovedet støttet på hånden og ryggen til stuen. Men snart hørtes der støj fra drenge, der sloges, og hviskende opmuntringer fra de nærmeste drenge: "Kil på,

Haletudse!" – "Nåda, unge Green!" – "Hal hans lagen væk!" – "Slå ham over fingrene!" Unge Green og lille Hall, som i almindelighed blev kaldt Haletudse på grund af sit store hoved og sine tynde ben, sov ved siden af hinanden henne ved døren og drillede altid hinanden, hvilket sædvanligvis endte med et heftigt sammenstød, og nu var de allerede i fuld gang med at kaste hinanden sengeklæderne i hovedet med den ene hånd, mens de med den anden, der var bevæbnet med en tøffel, bearbejdede modstanderens krop.

"Hold op med den støj der i krogen," råbte ordensduksen, der rejste sig op og så ud mellem sine gardiner, mens Haletudsen og unge Green sank ned i deres uordentlige senge; så så han på sit ur og tilføjede: "Halløj, den er over otte. Hvis tur er det til at hente varmt vand?"

Når ordensduksen var særlig omhyggelig med sit toilette, måtte slaverne efter tur gå ned i køkkenet og tigge eller stjæle varmt vand til ham.

"East og Haletudsen," svarede slavernes ældste, der førte listen.

"Jeg kan ikke gå," svarede East, "jeg er halt."

"Nå, skynd jer nu bare, en eller anden af jer," sagde den store mand, mens han sprang ud af sengen, tog sine tøfler på og gik ud i den store gang, der løb langs med soveværelserne, for at tage sine søndagsklæder ud af sin kuffert.

"Lad mig gå for dig," sagde Tom til East, "jeg vil gerne."

"Tak skal du have, det var pænt af dig. Tag bare dine bukser på og tag din egen kande og min, Haletudsen kan vise dig vej."

Og så gik Tom og Haletudsen i natskjorte og benklæder ned ad trappen gennem "Thos's Hul", som det lille spisekammer

kaldtes, hvor der om aftenen blev uddelt lys, øl, brød og ost, over skolehusets gård, ned ad en lang gang og ind i køkkenet, hvor de efter nogen parlamenteren med den kønne, håndfaste kokkepige, der erklærede, at hun allerede havde fyldt et dusin kander, fik deres varme vand og gik tilbage så hurtigt og så forsigtigt som muligt. Det var lige akkurat, at de slap fra nogle drenge fra femte klasse, der var på udkik efter varmtvandsforsyningerne; de forfulgte dem helt op til deres dør og fik dem til at spilde det halve af vandet i gangen. "Det er altid bedre end at gå ned igen," bemærkede Haletudsen, "og det havde vi været nødt til, hvis de havde fået fat i os."

Ved den tid, da opråbningsklokken ringede, var Tom og hans kammerater alle sammen nede, iført deres bedste klæder, og han havde den tilfredsstillelse for første gang at råbe "Her" til sit navn, da ugens ordensduks havde skrevet det nederst på sin liste. Og så fulgte morgenmåltidet og en tur omkring sportspladsen og byen med East, hvis halten kun blev slem, når der skulle gøres slavetjeneste. Således fik de tiden til at gå indtil morgengudstjenesten.

Det var en smuk novembermorgen, og haven blev snart opfyldt af drenge i alle aldre, der løb omkring på græsset eller spadserede på grusgangene to eller tre sammen. East var stadig cicerone, og han udpegede alle de navnkundigste af drengene for Tom, når de gik forbi: Osbert, der kunne kaste en cricketbold fra de små klassers terræn over rågetræerne til doktorens hus; Gray, der havde fået Balliolstipendiet, og, hvad East øjensynlig fandt mere vigtigt, en halv feriedag fra skolen på grund af sit held; Thorne, der havde løbet ti miles på en time og to minutter; Black, der havde stået sig mod byens stærkeste

mand i den sidste batalje med gadedrengene, og mange flere helte, som dengang gik omkring og blev forgudede, og af hvem ethvert spor for længe siden er forsvundet fra skuepladsen for deres berømmelse. Og den fjerde klasses dreng, som nu læser deres navne, råt skåret i forhallens bord eller malet på de store klassers skabe, vil undre sig over, hvad slags drenge de vel har været.

Kapellets klokke begyndte at ringe et kvarter over elleve, og Tom gik tidligt ind, satte sig i den nederste række og så alle de andre drenge komme ind og indtage deres pladser, og han prøvede forgæves at finde ud af den græske indskrift over døren, og han så lærerne komme ind og sætte sig på deres pladser. Så blev dørene lukket, og doktoren kom i sin embedsdragt. Så begyndte gudstjenesten, som ikke gjorde videre indtryk på ham; dertil var hans undren og nysgerrighed for stærk, og drengen ved siden af ham ridsede sit navn i egetræspanelet foran sig, og Tom kunne ikke lade være med at se efter, hvilket navn det var, og om det var godt ridset; og drengen på den anden side af ham faldt i søvn og blev ved med at falde over imod ham; og da han kom ud af kapellet, følte han sig slet ikke vel til mode, eller som om han havde været i kirke.

Men om eftermiddagen var det helt anderledes. Han havde benyttet tiden efter middag til at skrive til sin moder og var derfor i en mere modtagelig sindsstemning; hans første nysgerrighed var forbi, og han kunne have sin opmærksomhed mere henvendt på gudstjenesten. Salmen efter bønnerne var sunget, der begyndte at blive mørkt 1 kirken – og så kom den store begivenhed i hans, som i enhver Rugbydrengs liv den dag – doktorens første prædiken.

Værdigere penne end min har beskrevet denne scene. Den egetræs prædikestol, der stod lidt frem over drengenes pladser, den høje, ædle skikkelse, stemmen, der snart var blød som de sagte toner af en fløjte, snart klar og vækkende som tonerne fra et infanterihorn. Denne mand, som stod der søndag efter søndag og vidnede for sin herre, af hvis ånd han var opfyldt, og i hvis navn han talte; de lange rækker af unge ansigter, der sad i rækker i hele kirkens længde, lige fra den lille dreng, der lige havde forladt sin moder, til den unge mand, der i næste uge skulle gå ud i den store verden og glæde sig over sin styrke.

Men hvad var det, der greb og holdt disse tre hundrede drenge fast, med eller mod deres vilje, i tyve minutter hver søndag eftermiddag? Vel var der altid drenge spredt omkring i skolen, der var værdige til at høre og i stand til at bevare de dybeste og viseste ord, der blev talt. Men disse var altid i mindretal, i almindelighed et meget lille tal, så lille, at det kunne tælles på fingrene. Hvad var det, der bevægede dem og holdt dem fast, resten af disse tre hundrede sorgløse, barnlige drenge, der var bange for doktoren i deres inderste hjerte, og for meget lidt andet mellem himmel og jord; disse drenge, der tænkte mere på deres fodbold end på den kristne kirke, og satte Rugbys traditioner og den offentlige mening blandt drengene i det daglige liv over Guds love? De kunne ikke forstå det halve af det, de hørte; de kendte ikke deres egne hjerter eller hinanden, og de vidste lidt nok om den tro, det håb og den kærlighed, som var nødvendig. Men vi hørte alle efter, som drenge i deres bedste øjeblikke vil høre efter den mand, som vi vidste kæmpede mod alt, hvad der var lavt, umandigt og uretfærdigt i vor lille verden. Det var ikke et menneske, der fra sin ophøjede

plads med kold, klar stemme rådede og advarede dem, der kæmpede og syndede under ham, men det var en mand, der kæmpede for os, der med varm, levende stemme kaldte på os, for at vi skulle hjælpe ham og os selv. Og lidt efter lidt lærte den unge dreng for første gang at forstå meningen med sit liv, at det ikke er en nars eller en driverts paradis, han tilfældigvis var vandret ind i, men en kampplads, hvor der ingen tilskuere er, hvor de yngste må indtage deres pladser, og hvor indsatsen er liv og død. Og den, der vakte denne bevidsthed i dem, viste dem på samme tid, ved hvert ord han talte fra prædikestolen, og ved hele sit eksempel, hvorledes denne kamp skulle kæmpes, han stod der for dem som deres kammerat og anfører – den rette anfører for en drengearmé – en, som man ikke tvivlede om, som ikke gav usikre ord eller befalinger, eller lod hvem, der ville, give op og slutte våbenstilstand, som ville kæmpe kampen til ende (det følte enhver dreng) til sit sidste åndedræt og sin sidste blodsdråbe. Andre sider af hans karakter kunne gribe og have indflydelse på drengene hist og her, men det var hans helstøbte personlighed og ukuelige mod, der mere end noget andet fandt vej til hjerterne hos den store masse, han satte sit præg på, og som han fik til at tro på sig.

Det var denne egenskab frem for de andre, der bevægede sådanne drenge som vor helt. Hvor langt hans ugentlige synderegister end var, forlod han næppe nogen sinde de to følgende år kapellet nogen søndag eftermiddag uden en alvorlig beslutning om at holde ved og følge doktoren, og en følelse af, at det kun var fejhed (indbegrebet af alle synder for en sådan dreng), der forhindrede ham i at gøre det af hele sin sjæl.

Næste dag blev Tom lovformelig sat i tredje klasse og begyndte sine timer i en krog af den store skole. Han fandt arbejdet meget let, da han havde gode forkundskaber og kunne sin grammatik udenad; og da han ikke havde fortrolige kammerater til at spilde tiden sammen med (East og hans andre skolehusvenner var i klassen over ham), fik hans lærere snart en gunstig opfattelse af ham og sagde, at han var sat alt for lavt og skulle sættes op ved slutningen af næste halvår. Således gik alt godt for ham i skolen, og han skrev de mest strålende breve hjem til sin moder.

I huset gik også alt godt. Slutningen af halvåret nærmede sig, derfor var alle i godt humør, og huset blev styret godt og stærkt af Brooke og Warner. Vel var det almindelige system råt og hårdt, og der blev øvet tyranni i krogene – et dårligt tegn for fremtiden; men det kom aldrig videre eller viste sig åbenlyst; det holdt sig til gangene, forhallen og soveværelserne og fyldte de små drenges liv med en stadig frygt.

Tom havde, som ny dreng, ret til at blive fritaget for slavetjeneste den første måned, men i hans begejstring for det nye liv behagede dette privilegium ham ikke, og East og hans unge venner, der opdagede dette, tillod ham villigt at følge sin lyst og overlod ham deres tur ved aftenens slavetjeneste og ved rengøring af studereværelserne. Dette var slavernes hovedpligter i huset. Fra de havde spist til aften og indtil klokken ni stod der tre slaver i gangene og svarede enhver ordensduks, der råbte "slave", med at styrte hen til døren, og den, der kom sidst, måtte gøre arbejdet. Dette bestod i almindelighed i at gå ned i spisekammeret efter øl, brød og ost; for de voksne mennesker spiste ikke med de andre, men fik

deres mad op i deres studereværelse. De skulle endvidere rense lysestager og sætte nyt lys i, riste ost, trække ølflasker op og bringe bud omkring i huset. Tom følte det i sin første opblussende helteforgudelse som et stort privilegium at få ordre til at bringe Brooke hans aftensmad. Foruden dette aftenarbejde havde hver ordensduks tre eller fire slaver, der var hans særlige livegne, og for hvem man antog, at han var leder, filosof og ven, mens de til gengæld for disse tjenester hver morgen efter tur skulle gøre hans studereværelse rent straks efter den første time og før han kom tilbage fra frokosten. Og fornøjelsen over at se de store menneskers studereværelser, at betragte deres billeder og kikke i deres bøger gjorde Tom rede til at tage turen for enhver dreng, der var for doven til at gøre sit eget arbejde. Derfor fik han snart ry for at være en godmodig, villig fyr, der var rede til at tage turen for hvem som helst, der ville have det.

Han tog også del i spillene med liv og sjæl, og ved stadig øvelse kom han snart ind i alle fodboldspillets mysterier.

Den eneste begivenhed, der er værd at berette her, var hans første forsøg i løbet "Hunden efter Haren". Den næstsidste dag i halvåret gik han gennem forhallen efter middag, da der blev kaldt på ham af Haletudsen og flere andre slaver, der sad ved et af de lange borde. "Kom og hjælp os at rive spor i stykker," blev der råbt.

Tom, der altid var rede til at hjælpe, gik hen til bordet og fandt dem i færd med at rive gamle aviser, stilebøger og magasiner i små stumper, som de fyldte i fire store lærredsposer.

"Det er vort hus' tur til at finde spor til de stores "Hunden efter Haren"," udbrød Haletudsen. "Riv væk, der er ingen tid at spilde før opråbningen."

"Jeg synes, at det er en stor skam," sagde en anden af de små drenge, "at sådan et vanskeligt løb skal foregå den sidste dag."

"Hvad er det for et løb?" spurgte Haletudsen.

"Det er Barbyløbet," svarede den anden; "det er meget langt og meget besværligt, der er ingen chancer for at nå ind til slutningen, med mindre man er en første klasses løber."

"Jeg har i sinde at prøve," sagde Haletudsen, "det er det sidste løb, og hvis man kommer ind, får man ale og brød og ost og en bolle punch, og i "Hanen" får man sådan noget udmærket ale."

"Jeg har også lyst til at prøve," sagde Tom.

"Nå, så lad din vest blive hjemme og hør efter ved døren efter optællingen, så kan du høre, hvor mødestedet er."

Der kom ganske rigtigt to drenge hen til døren, da optællingen var forbi; de råbte: "Hundene efter Haren mødes ved White Hall," og da Tom havde spændt sin læderrem om livet og ladet alle overflødige klæder blive tilbage, begav han sig sammen med East på vejen til White Hall, et gammelt hus, der lå et lille stykke vej fra byen. Han havde overtalt vennen til at gå med trods hans forudsigelse om, at de aldrig kunne nå ind, da det var årets vanskeligste løb.

På mødestedet fandt de fyrre eller halvtreds drenge, og efter at have set mange af dem løbe ved fodbold, følte Tom sig overbevist om, at han selv og East havde flere chancer for at komme ind end de.

Efter nogle minutters ventetid spændte to velkendte løbere, der var valgt til harer, de fire poser med spor om sig og satte af

sted i et langt, slingrende trav over markerne i retning af Barby.

Så samlede hundene sig omkring Thorne, der ganske kort forklarede dem: "De skal have seks minutters forspring. Vi løber ind i "Hanen", og enhver, der kommer ind et kvarter efter harerne, bliver regnet med, hvis han har været rundt om Barbykirken." Så blev der et minuts pause, og urene blev puttet i lommerne, og derpå blev hele flokken ført gennem porten ud på den mark, som harerne først var løbet over. Her satte de i trav og spredtes ud over marken for at finde det spor, som harerne havde kastet ud, mens de løb. De gamle hunde løb lige til det sandsynligste sted, og et minut efter råbte en af dem "Fremad", og hele flokken styrtede hen imod stedet, mens den dreng, der havde fundet sporet, og de to eller tre, der var nærmest ved ham, allerede var over den første grøft og løb langs med hegnet i en lang græsmark på den anden side. "Fremad!" lød det igen, og det gik over grøfter og gærder i rasende fart.

Tom og East og Haletudsen var kommet godt med, og efter at være løbet over en høj og over den næste mark, mødte de de førende hunde, der havde tabt sporet og gik tilbage for at finde det. Der var nu kun fem og tyve tilbage af den oprindelige flok, resten havde opgivet det. Førerne havde travlt med at søge i markerne til højre og venstre.

Så lød igen råbet "Fremad", og igen gik det over stok og sten. Det var uheldigt for vore drenge, at de var skolehusdrenge og altså fulgte unge Brooke, som i bevidstheden om sin egen styrke, og fordi han elskede strengt arbejde, løb den længste vej til venstre. For hvis I tænker jer om, I små drenge, så ville I huske på, at "Hanen", hvor løbet ender, og hvor det gode ale bliver uddelt, ligger længst ude til højre på Dunchurch vejen, så

at ethvert skridt, I tager til venstre, er ekstraarbejde. Og på dette stadium af løbet er der ingen, der lægger mærke til, om I løber lidt snedigt eller ikke; det er nemlig ved at blive aften, derfor skulle I holde jer til de hunde, der løber lige over til højre og ikke følge unge Brooke, hvis ben er dobbelt så lange som jeres og af støbejern, og som er ganske ligeglad, om han skal løbe et par miles mere eller mindre. Men de kæmper sig frem efter ham, Tom og East temmelig nær, men Haletudsen mere end fem og tyve meter bagved.

Nu kom de til en strøm med våde, lerede bredder, hvor det var vanskeligt at få benene med sig; snart hørte de svage skrig om hjælp fra den ulykkelige Haletudse, der ligefrem sad fast, men de sad selv alt for slemt i det til at standse, om det så havde været deres egen broder, der var i nød. Tre marker endnu, og så lød råbet "Fremad" ude langt til højre.

De to drenge tabte modet, de kunne ikke nå det. Unge Brooke troede det heller ikke, og han sagde venligt til dem: "I kommer til en sti ved den næste mark, gå ned ad den, så kommer I til Dunchurchvejen," og så løb han af sted efter det mål, som han var sikker på at nå først. De gik videre over den næste mark, råbene "Fremad" blev svagere og svagere og ophørte til sidst. Hele jagten var langt borte, og alt håb om at komme ind var forbi.

"Gid pokker havde det hele," udbrød East, da han havde fået vejr nok. Han tog sin hat af og tørrede sit ansigt, der var helt overstrøjtet med snavs. "Jeg sagde dig, hvordan det ville gå. Sikken et fæ jeg var, at jeg gik med! Her er vi nu, helt slået, og dog ved jeg, at vi er lige ved målet, hvis vi blot kendte egnen."

"Ja," sagde Tom og tørrede sit ansigt og slugte sin skuffelse, "det er der ikke noget at gøre ved. Vi gjorde nu alligevel vort bedste. Skal vi ikke hellere finde stien og gå ned ad den, som unge Brooke sagde?"

"Jo, det må vi vel, der er jo ikke andet at gøre," brummede East.

Så prøvede de sig frem, langsomt og sørgmodigt, de fandt stien og humpede ned ad den, plaskende i de kolde vandpytter, og de begyndte at føle, hvor medtagne de var af løbet. Aftenen faldt hurtigt på, og det blev mørkt og koldt.

"Jeg skulle næsten tro, at det måtte være lukketid," bemærkede East og brød tavsheden; "det er så mørkt."

"Hvis vi nu kommer for sent?" sagde Tom.

"Så får vi ingen te og bliver sendt op til doktoren," svarede East.

Den tanke opmuntrede dem ikke. Lidt efter hørte de et svagt hallo fra en tilstødende mark. De besvarede det og standsede i håb om, at det var en eller anden, der kunne vise dem vej, men over et led omtrent femten meter foran dem kravlede den ulykkelige Haletudse i en aldeles udmattet tilstand. Han havde tabt en sko i åen og havde ligget og rodet efter den til helt op over albuerne i det stive, våde ler. Sjældent har man set en dreng i en mere ynkelig forfatning.

Men synet af ham opmuntrede ikke desto mindre de andre lidt, for han havde været en grad mere uheldig end de. De opmuntrede også ham, da han nu ikke mere behøvede at være bange for at komme til at tilbringe natten alene på markerne. Og således traskede de tre drenge i lidt bedre humør møjsommeligt ned ad den endeløse sti. Endelig, da det var

blevet ganske mørkt, blev den bredere, og de kom ud på en landevej, og der standsede de ganske forvildede, for de havde tabt ethvert spor og vidste ikke, om de skulle dreje til højre eller venstre.

Heldigvis for dem behøvede de ikke at vælge, for luntende hen ad vejen, med en lygte tændt og to spatlamme heste for, kom en tung vogn, som de efter et øjebliks uvished genkendte som Oxfordvognen, den berygtede "Svinet og Fløjten".

Den kom langsomt luntende, og drengene samlede deres sidste kræfter og nåede den, idet den kørte forbi. De forsøgte at klatre op bagpå, men East trådte fejl og faldt, lige så lang han var, på næsen ned på vejen. Så prajede de andre det gamle fugleskræmsel af en kusk; han standsede og gik ind på at tage dem med for en shilling, så der sad de nu på bagsædet og trommede med hælene og med tænderne klaprende af kulde, og rullede ind i Rugby fyrre minutter efter lukketid.

Fem minutter efter listede tre små, haltende, rystende skikkelser sig gennem doktorens have og ind i huset ad bagdøren (alle andre døre var blevet lukket for længe siden), hvor det første, de så, var gamle Thomas, der kom gående ned ad gangen med et lys i den ene hånd og nøglerne i den anden.

Han standsede og betragtede deres ynkelige skikkelser med et barsk smil. "Å, East, Hall og Brown, I kommer for sent til lukketiden. I må straks gå op til doktoren."

"Nå ja, Thomas, men kan vi ikke først gå op og vaske os? Du kan jo skrive, hvornår vi er kommet."

"Op i doktorens studereværelse, så snart I kommer, sådan lyder ordren," svarede gamle Thomas og pegede hen imod

trappen for enden af gangen, der førte op til doktorens bolig, og drengene gik sørgmodige hen til den.

De standsede på trappen og holdt råd.

"Hvem vil gå først ind?" spurgte Haletudsen.

"Du – du er den ældste," svarede East.

"Se på den tilstand, jeg er i," sagde Hall og fremviste sine trøjeærmer. "Jeg må gå bag ved jer to."

"Ja, men se på mig," sagde East og pegede på alt det snavs, der sad i kager på ham; "jeg ser værre ud end I to tilsammen. Man kunne godt plante kål på mine bukser."

"Det er helt forneden, og du kan gemme dine ben bag sofaen," sagde Hall.

"Kom her, Brown, du er den mindst medtagne. Du må føre an."

"Men mit ansigt er helt fuldt af mudder," indvendte Tom.

"Å, vi ser for den sags skyld lige slemme ud, men kom nu, vi gør det kun værre ved at nøle her."

"Nå, så lad os børste os lidt," sagde Tom. Og de prøvede på, om de kunne gnide det overflødige snavs af hinandens klæder; men det var ikke tørt nok, og det blev værre af at blive gnedet på; så gik de i fortvivlelse ind ad døren over for trappen og befandt sig i doktorens entré.

"Der er døren til biblioteket," sagde East hviskende og skubbede Tom frem. Der lød muntre stemmer og latter indenfor, og deres første tøvende banken blev ikke hørt. Men da de bankede igen, lød doktorens stemme: "Kom ind!" og Tom drejede låsen om og trådte ind i stuen med de andre i hælene.

Doktoren så op fra sit arbejde, han arbejdede med en stor mejsel i bunden af en sejlbåd, hvis linjer han uden tvivl dannede

efter modellen til en af Nicias' galejer. Rundt om ham stod tre eller fire børn; lysene brændte klart på et stort bord i den fjerneste ende af stuen, og en kraftig ild kastede et rødligt skær over stuen. Alt så så venligt, hjemligt og hyggeligt ud, men de tilstedeværende kastede nysgerrige blikke på de tre unge fugleskræmsler.

"Nå, I små fyre," begyndte doktoren og rejste sig op med ryggen til ilden, med mejslen i den ene hånd og frakkeskøderne i den anden, mens han så på dem med øjne, der tindrede af munterhed, "hvorfor kommer I så sent?"

"Undskyld, hr. doktor, vi har været ude til de stores "Hunden efter Haren", og så løb vi vild."

"I kunne vel ikke følge med?"

East trådte frem, da han ikke ville have, at doktoren skulle have alt for små tanker om hans løbekunst: "Jo, men vi kom rundt om Barby," sagde han, "men så –"

"Men hvad er det for en tilstand, du er i, min dreng?" afbrød doktoren ham, da han så den ynkelige forfatning, hans klæder var i.

"Det var, da jeg faldt på vejen," sagde East og så ned ad sig selv; "det gamle svin kom forbi –"

"Det hvad-for-noget?" sagde doktoren.

"Oxfordvognen, hr. doktor," forklarede Hall.

"Nå! Dagvognen!" sagde doktoren.

"Og jeg faldt, så lang jeg var, da jeg prøvede på at springe op bag på," vedblev East.

"Du stødte dig vel ikke, håber jeg," sagde doktoren.

"Nej, slet ikke."

"Nå, løb så op alle tre og få rent tøj på, og sig så til husholdersken, at hun skal give jer noget te; I er alt for unge til at prøve sådanne lange løb. Lad Warner vide, at jeg har set jer. God nat."

"God nat, hr. doktor." Og de tre drenge gik bort i udmærket humør.

"Sikken svend, at han ikke engang gav os tyve linjer at lære," sagde Haletudsen, da de kom ind i deres soveværelse, og en halv time efter sad de ved ilden i husholderskens værelse ved et overdådigt måltid med koldt kød og te. "Dobbelt så god mad, som vi ellers havde fået," bemærkede Haletudsen med munden fuld af ristet brød med smør på. Alle deres sorger var glemt, de besluttede allerede at gå med til det første løb næste halvår og fandt, at "Hunden efter Haren" var den dejligste leg.

Et par dage efter blev den store gang udenfor tømt for æsker og kufferter, der blev bragt ned for at pakkes af oldfruen, og i de tomme rum blev der foretaget alle slags lege såsom væddekørsel, hanefægtning osv.; et sikkert tegn på halvårets slutning.

Så blev der dannet rejseselskaber til hjemturen, og Tom sluttede sig til en flok, der ville leje en postvogn med fire heste til Oxford.

Så kom den sidste lørdag, hvor doktoren gik rundt i alle klasserne, uddelte præmier og hørte lærernes sidste beretninger om, hvorledes drengene havde opført sig, og Tom blev, til sin store henrykkelse, rost og flyttet op i den lavere fjerde klasse, hvor alle hans skolehusvenner var.

Den følgende tirsdag morgen klokken fire blev der drukket varm kaffe i husholderskens og oldfruens værelser; drenge, indhyllede i overfrakker og tørklæder, slugte i en fart store mundfulde, fo'r omkring, faldt over bagagen og gjorde oldfruen spørgsmål, alle sammen i munden på hinanden. Uden for skoleporten holdt der flere vogne og postvognen med de fire heste, som Tom og hans parti havde lejet. Postillonerne var i deres bedste trøjer og bukser, og en klaphornsblæser blæste "En sydlig vind og en skyet himmel" og vækkede alle de fredelige beboere halvvejs ned ad High Street.

Med hvert minut tiltog tummelen og travlheden; dragere gik omkring med æsker og tasker, og klaphornsblæseren blæste endnu højere. Gamle Thomas sad i sin hule med en stor, gul taske ved siden af sig, ud af hvilken han betalte rejsepenge til alle drengene, mens han ved skæret af et eneste lys sammenlignede den snavsede, krøllede lille liste, som han selv havde skrevet, med doktorens liste og summen af sine rede penge. Han havde forsigtigvis lukket døren af og besørgede hele arbejdet gennem vinduet, ellers ville han være blevet forvirret og have mistet alle sine penge.

"Thomas, skynd dig, vi når ikke vognen ved Dunchurch."

"Det er dine penge, vær så god, Green."

"Halløj, Thomas, doktoren sagde, at jeg skulle have to pund og ti, og du har kun givet mig to pund." (Jeg er bange for, at Green ikke holdt sig strengt til sandheden). Thomas, der lagde hovedet endnu mere på siden, stavede videre på den snavsede liste. Green blev skubbet bort fra vinduet.

"Hør, Thomas, bryd dig bare ikke om ham, giv mig mine tredive shillings," "og mig mine," "og mine," råbte andre drenge.

Endelig blev den hele flok, som Tom hørte til, færdig og gik ud til porten, mens hornblæseren blæste af alle livsens kræfter. Hele bagagen blev omhyggeligt stuvet ind i vognen og i magasinerne, så der ikke var så meget som en hatteæske at se udenpå. Fem eller seks drenge med ærtebøsser krøb sammen med hornblæseren bagpå. Foran sad de store drenge og røg, ikke fordi det smagte dem, men fordi de nu var frie herrer, og det er den mest korrekte måde at bekendtgøre denne kendsgerning på.

"Robinsons vogn kommer ned ad vejen om et minut; den er kørt op til Birds for at tage passagerer på. Vi venter, til den er lige tæt ved, og så kører vi væddeløb," sagde føreren. "I skal få en sovereign hver, hvis I kan komme ind til Dunchurch hundrede meter foran den."

"Ja vel," råbte de grinende postilloner.

Et par minutter efter kom Robinsons vogn til syne, og af sted rullede de to vogne, hestene galoperede, drengene råbte hurra, og hornblæserne blæste. Der er et særligt forsyn over skoledrenge så vel som over sømænd, ellers måtte de være væltet mindst tyve gange – snart var de lige ved siden af hinanden, og drengene vekslede ærtesalver; snart var de lige ved at køre på en postvogn, der var kørt før dem; snart var de i betænkelig nærhed af en gabende grøft, og alt det på en mørk morgenstund, hvor de kun havde deres egne lygter til at vise vej. Men endelig var det hele forbi, og de havde ikke kørt andet over end et gammelt svin i Southam Street. De sidste ærter blev uddelt på korntorvet i Oxford, hvor de ankom mellem elleve og tolv, og de spiste en overdådig frokost i "Englen", som de også fik lov til at betale for. Så skiltes selskabet, da de nu skulle

forskellige steder hen, og Tom lejede, så vigtig som en lord, en vogn med to heste, skønt han kun havde fem shillings i sin lomme og endnu var langt fra sit hjem.

"Hvorhen ønsker herren at køre?"

"Til "Den røde Løve" i Farringdon," sagde Tom og gav staldkarlen en shilling.

"Ja vel, – Røde Løve, Jem," og Tom rullede ad hjemmet til. I Farringdon kendte Tom kromanden, og han fik denne hædersmand til at betale for Oxfordhestene og skaffe sig en anden vogn straks, og således ankom den unge herre til det faderlige hus. Godsejer Brown så først lidt forfærdet ud ved at skulle betale to pund og ti shillings i vognpenge fra Oxford. Men drengens henrykkelse over at komme hjem, hans vidunderlige sunde udseende, de gode vidnesbyrd, han bragte med hjem, og de morsomme historier, han fortalte om Rugby, blødgjorde snart godsejeren, og den dag sad der ikke i hele England tre lykkeligere mennesker ved et middagsbord end godsejer Brown, hans hustru og Tom.

8. Uafhængighedskrigen

Den lavere fjerde klasse, i hvilken Tom befandt sig ved begyndelsen af det næste halvår, var den største klasse i underskolen, og den talte omkring fyrretyve drenge. Unge herrer i alle aldre fra ni til femten år. Ledelsen af denne uheldige klasse må have været et sørgeligt arbejde for den ulykkelige lærer, for det var den dårligst sammensatte i skolen. Der sad de store, dumme drenge, der ikke, om det gjaldt deres liv, kunne blive herre over den lille grammatik, – og blev afvekslende betragtet med munterhed og rædsel af de små drenge, der svarede for dem og lo ad dem i timerne og blev sparket af dem i fritiden, fordi de havde gjort det. Der var ikke mindre end tre ulykkelige fyre i skødefrakker og med begyndende dun på hagerne, som doktoren og klasselæreren altid forsøgte på at hæve op i den højere skole, men hvis analyse og bøjninger modstod de mest velmente skub fremad. Så kom hovedparten af klassen, drenge på elleve og tolv år, den britiske ungdoms mest overgivne og sorgløse alder, som også East og Tom Brown tilhørte. Fulde af narrestreger som abekatte gjorde de grin med deres lærer, med hinanden og med deres lektier; det var simpelt hen håbløst at holde dem rolige eller alvorlige en halv time ad gangen. Resten af klassen bestod af små vidundere på ni og ti år, der gik op i en ny klasse hvert halve år. En mand kunne have haft nok at gøre med at passe på, at disse fremmelige små drenge blev retfærdigt behandlet, men da læreren havde en hel del andet at bestille, blev de altid skubbet tre eller fire pladser ned, og deres vers blev stjålet, deres bøger

blækkede, deres trøjer hvidtede og tilværelsen på alle mulige måder gjort til en byrde for dem.

Den lavere fjerde klasse og alle klasserne under dem blev hørt i den store skole, og de blev ikke betroet til at lære deres lektier, før de kom ind. Deres respektive lærere kaldte dem ind i skolen tre kvarter før timen begyndte, og der sad de med leksikon og grammatik og terpede deres tyve linjer af Virgil og Euripides midt i al uroen. I disse tre kvarter gik underskolens lærere op og ned i den store skole eller sad ved deres pulte og læste eller gennemgik stile og forsøgte så vidt muligt at holde orden. Men den lavere fjerde klasse var alt for stor til, at én mand kunne passe den, og følgelig et sandt eldorado for de unge urostiftere, der udgjorde største parten af den.

Tom var som sagt kommet op fra tredje klasse med gode vidnesbyrd, men den lavere fjerde klasses fristelser viste sig snart at være for store for ham, og han gik hurtigt tilbage og blev lige så ustyrlig som de andre. I nogle uger lykkedes det ham at bevare en tilsyneladende flid, og han blev betragtet med velvilje af sin nye lærer, hvis øjne først blev åbnet af følgende lille begivenhed:

Ved siden af den pult, som læreren selv benyttede, stod der i en krog i den store skole en anden stor, ubenyttet pult. At styrte hen til den pult, hvor der kunne sidde fire drenge, og tage den i besiddelse, var målet for den underste fjerde klasses største ærgerrighed, og det stadige kapløb for at erobre den, voldte en sådan uorden, at læreren forbød brugen af den. Dette var naturligvis en udfordring for de mere modige ånder til at tage den i besiddelse, og da den var rummelig nok til, at der kunne ligge to drenge skjult, var det trods forbuddet sjældent, at den

stod tom. Der blev boret små huller foran i den, gennem hvilke man kunne holde øje med lærerne, når de gik op og ned, og når tiden til timen nærmede sig, listede en dreng ad gangen ned ad trinnene, mens læreren vendte ryggen til, og blandede sig mellem de øvrige drenge. Tom og East havde med held benyttet pulten en halv snes gange, og de var blevet så sorgløse, at de spillede små spil med fem kugler, når læreren var i den anden ende af den store skole. En dag ville uheldet, at spillet blev mere spændende end sædvanlig, og kuglen smuttede gennem Easts fingre og rullede langsomt ned ad trinnene og ud midt på gulvet, netop da læreren vendte ansigtet om mod pulten. Delinkventerne så gennem kikhullerne, at deres lærer langsomt gik ned gennem skolen lige imod deres tilflugtssted, mens alle drengene i nærheden naturligvis standsede i deres arbejde for at se til, og de blev ikke alene på den mest vanærende måde halet frem og fik på stedet et slag over hånden, men deres ry for flid og ro var fra det øjeblik borte. Men da de delte skæbne med de tre fjerdedele af klassen, hvilede det ikke videre tungt på dem.

Når man først har mistet sit ry for flid, er det ikke så let at genvinde det, det mærkede Tom; og det ene år efter det andet gik han op gennem skolen uden anerkendelse. Og han lærte at betragte lærerne som sine naturlige fjender.

Alt gik heller ikke så godt i huset som før, for gamle Brooke rejste ved juletid, og et par andre af sjette klasse drengene til næste påske. Deres regering havde været streng, men retfærdig, og man begyndte at sætte sig højere mål; der havde virkelig været en kort forsmag på den gode tid, der kom nogle år efter. Men lige nu truede alt med at vende tilbage til mørke og kaos.

For de nye ordensdukse var enten små, unge drenge, hvis dygtighed havde ført dem op på skolens øverste pladser, mens de hvad legems- og karakterstyrke angik endnu ikke var skikkede til at tage del i styrelsen, eller det var store fyre af den forkerte slags, hvis venskaber og smag havde en demoraliserende virkning, drenge, som ikke havde forstået betydningen af deres stilling og ikke følte deres ansvar. Og under denne styrelse begyndte skolehuset at se drøje tider i møde. De store femte klasse drenge begyndte snart at tilegne sig magt, at fordre tjeneste af de små drenge, som om de var ordensdukse, og at tyrannisere og undertrykke enhver, der viste tegn på at ville gøre modstand. De store sjette klasse drenge gjorde fælles sag med femte klasse, mens de mindre, der var forvirrede over deres kollegers overgang til fjenden, ikke kunne sætte sig op imod dem. Således var slaverne uden deres lovlige herrer og beskyttere i lommen på et parti drenge, som de ikke var forpligtede til at adlyde, og hvis eneste ret over dem bestod i deres legemlige kraft. Som gamle Brooke havde forudsagt, deltes huset snart i små partier og mistede den stærke følelse af kammeratskab, som han havde sat så megen pris på. Ligeledes gik det tilbage med idrætten og med ledelsen af alt, hvad der kom skolen ved, noget, Brooke havde gjort meget for at holde oppe.

De forandrede tilstande i skolehuset hvilede i begyndelsen ikke videre tungt på vore drenge. De havde et godt soveværelse, hvor den eneste ordensduks, som kunne holde orden, sov, og deres studereværelse lå i hans gang. Det var først omtrent et år efter de ovenfor nævnte begivenheder, at deres ordensduks forlod skolen. Ingen af de andre sjette klasse drenge ville flytte

ind i deres gang, og til Toms og Easts store harme blev de en morgen efter frokost antastet af Flashman og sat til at bære hans bøger og møbler ned i det tomme studereværelse, som han havde taget. Fra den tid begyndte de at føle vægten af Flashmans og hans venners tyranni, og nu, da de selv led under misforholdene, begyndte de at se sig om efter medfølelse og kammeratskab blandt de øvrige slaver, og de underkuede holdt snart hemmelige møder, hvor der blev knurret og lagt planer om, hvorledes man skulle befri sig og hævne sig på sine fjender.

Engang mens sagerne stod således, sad East og Tom en aften i deres studereværelse. De havde lært deres lektier til den første time, og Tom sad som en anden Wilhelm Tell og grundede over slavernes uretfærdige behandling i almindelighed og hans egen i særdeleshed.

"Hør engang, løber," sagde han endelig og rejste sig for at snyde lyset, "hvad ret har femte klasse drenge til at lade os gøre slavetjeneste?"

"Ikke mere ret end du har til at lade dem gøre slavetjeneste," svarede East uden at se op fra et hæfte af "Pickwick", der lige var udkommet, og som han var ved at sluge, liggende så lang han var på sofaen.

Tom faldt igen i tanker, og East vedblev at læse. Modsætningen mellem de to drenges ansigter ville have moret en tilskuer umådeligt – det ene havde hovedet fuldt af mægtige planer, den anden tænkte kun på kommers.

"Ved du hvad, gamle dreng, jeg har tænkt meget over det," begyndte Tom.

"Å ja, det ved jeg – du har tænkt på slaveæsenet. Jeg vil se det alt sammen hængt! – Men hør engang, Tom – mr. Winkles hest

–"

"Og jeg har taget den beslutning," afbrød Tom ham, "at jeg kun vil gøre slavetjeneste for sjette."

"Det er meget rigtigt, min dreng," svarede East og satte sine fingre på stedet og så op, "men du vil få en ordentlig masse ubehageligheder, hvis du vil lege den leg. Dog har heller ikke jeg noget imod at gøre strejke, hvis vi kan få andre til at gå med. Det bliver snart for galt."

"Kan vi ikke få nogle sjette klasse fyre til at tage sig af det?" spurgte Tom.

"Det kunne vi måske nok. Jeg tror nok, at Morgan ville blande sig i det. Men," tilføjede East efter et øjebliks pause, "så blev vi jo nødt til at fortælle ham om det, og det er imod skolens principper. Du kan nok huske, hvad gamle Brooke sagde om, at vi skulle lære at klare os selv?"

"A, jeg ville ønske, at gamle Brooke var her igen. I hans tid var alt i orden."

"Ja, jeg skal sige dig, dengang var de stærkeste og bedste drenge i sjette klasse, og femte klasse drengene var bange for dem, men nu er sjette klasse drengene alt for små, og femte klasse bryder sig ikke om dem og opfører sig, som om de var herrer i huset."

"Og så har vi et dobbelt antal herrer," udbrød Tom indigneret – "de lovlige, som i hvert fald er ansvarlige over for doktoren, og de ulovlige, tyrannerne, der ikke har nogen at stå til ansvar for."

"Ned med tyrannerne!" udbrød East. "Jeg stemmer for lovlighed og orden, og hurra for revolutionen."

"Jeg ville ikke bryde mig om det, hvis det kun var unge Brooke, det drejede sig om," sagde Tom, "han er sådan en

godhjertet, retfærdig fyr, som burde være i sjette. Jeg ville gøre, hvad det skulle være, for ham. Men den slyngel, Flashman, der aldrig taler til en uden et spark eller en ed –"

"Det feje dyr," afbrød East ham – "hvor jeg hader ham! Og det ved han også; han ved, at du og jeg anser ham for at være en kujon. Hvor det er ærgerligt, at han har fået studereværelse her i gangen! Kan du høre dem nu, de spiser til aften i hans hule? Jeg tør vædde på, at de drikker cognacspunch. Jeg ville ønske, at doktoren ville komme og overraske ham. Vi må skifte studereværelse, så snart vi kan."

"Skifte eller ikke skifte, jeg gør aldrig mere slavetjeneste for ham," sagde Tom og slog i bordet.

"Sla-a-ve!" lød det ned ad gangen fra Flashmans studereværelse. De to drenge så tavse på hinanden. Klokken havde slået ni, så den reglementerede aftenslave havde forladt sin post, og de var nu de nærmeste ved aftenselskabet. East rejste sig og satte et komisk ansigt op, som han altid gjorde under vanskelige forhold.

"Sla-a-ve," lød det igen. Intet svar.

"Brown! East! I forbandede små skulkere," brølede Flashman; "jeg ved, at I er der; ingen skulkeri."

Tom listede hen til døren og slog slåerne for så lydløst, som han kunne. East pustede lyset ud.

"Første barrikade," hviskede han. "Nu ingen overgivelse, Tom."

"Nej, du kan stole på det," sagde Tom mellem tænderne.

Et minut efter hørte de aftenselskabet komme ud og gå ned ad gangen til deres dør. De holdt vejret og hørte Flashman hviske: "Jeg ved, at de små dyr er der."

Så råbte de, at de skulle lukke op, men da der ikke blev svaret, begyndte angrebet. Heldigvis var det en god, stærk egetræsdør, der modstod Flashman og hans selskabs forenede vægt. Der påfulgte en pause, så hørte de en af belejrerne bemærke: "De er derinde, det er sikkert nok. Kan I se, hvor døren holder foroven og forneden? Slåerne må være for, ellers måtte vi for længe siden have sprængt låsen."

Så begyndte de at angribe panelerne, og til sidst gav et af dem efter for de gentagne spark, men det faldt indad, og stykkerne blev presset sammen på tværs, døren var overtrukket med grøn baj og kunne ikke let tages udefra, og de belejrede, der opgav at skjule sig, styrkede deres forsvar ved at presse enden af deres sofa imod døren. Og efter endnu et par forgæves anstrengelser trak Flashman og hans selskab sig tilbage, mens de i ikke milde udtryk svor hævn.

Da den første fare var overstået, var der ikke andet tilbage for de belejrede at gøre end at sørge for et sikkert tilbagetog, da det nu var nær ved sengetid. De lyttede spændt og hørte, at selskabet satte sig til rette igen, så trak de sagte først den ene slå og så den anden fra. Lidt efter begyndte selskabet at gøre støj igen. "Så, nu må vi løbe," sagde East, slog døren op på vid gab og fo'r ud i gangen med Tom lige i hælene. De var alt for hurtige til, at de kunne fanges, men Flashman stod på udkik og sendte en tom pickleskrukke efter dem, den fløj lige forbi Toms hoved og knustes i tyve stykker for enden af gangen. "Han ville være ligeglad, om han dræbte en af os, hvis han blot ikke blev opdaget," sagde East, da de drejede om hjørnet.

De blev ikke forfulgt og drejede ind i forhallen, hvor de fandt en flok små drenge omkring ilden, som de fortalte deres

historie. Uafhængighedskrigen var brudt ud. Hvem ville slutte sig til de revolutionære kræfter?

Flere af dem, der var til stede, forpligtede sig straks til ikke at gøre slavetjeneste for femte klasse. Kun et par stykker faldt fra og forlod rebellerne. Hvad skulle de ellers gøre? "Jeg kunne have stor lyst til at gå lige til doktoren," sagde Tom.

"Det kan aldeles ikke gå an. Husker du ikke skolens forsamling sidste halvår?" sagde en anden.

Der var ganske rigtigt blevet holdt en sammenkomst af alle drenge, ved hvilken lejlighed skolens fører havde rejst sig, og efter først at have oplyst, at der var forefaldet flere tilfælde af, at noget var blevet meldt til lærerne, havde han erklæret, at dette var imod den offentlige moral og skolens traditioner, og at sjette klasse derfor havde holdt et møde og besluttet, at den fremgangsmåde måtte standse straks; enhver dreng, i hvilken klasse han end gik, som for fremtiden henvendte sig til en lærer, uden først at være gået til en ordensduks og have forelagt ham sagen, skulle gennemprygles offentligt og udelukkes af kammeraternes samfund.

"Nå, lad os da prøve sjette klasse. Prøv Morgan," foreslog en anden. "Det nytter ikke – det kan ikke gå an at sladre," var den almindelige mening.

"Nu skal jeg give jer et råd," sagde en stemme fra den anden ende af forhallen. De vendte sig alle forbavsede om, og den, der havde talt, rejste sig fra en bænk, på hvilken han havde ligget. Det var en stor, leddeløs fyr med lange lemmer, der var vokset ud gennem hans trøje og bukser. "I skal slet ikke gå til nogen – I skal ikke give efter, sig, at I ikke vil gøre slavetjeneste. De bliver

snart kede af at slå jer, jeg har prøvet det for år tilbage med deres forgængere."

"Nej, har du? Sig os, hvordan det gik til," udbrød et kor af stemmer, og de samlede sig omkring ham.

"Det var ganske sådan som med jer. Femte klasse ville tyrannisere os, og jeg og nogle flere gjorde oprør, og vi overvandt dem. De bedste af dem holdt straks op, og de tyranner, der blev ved, blev snart bange."

"Var Flashman her dengang?"

"Ja, og han var en lille, snottet, lumsk fyr. Han turde aldrig holde med os, og han gik og smiskede for tyrannerne ved at gøre slavetjeneste for dem og sladre om alle os andre."

"Hvorfor fik han så ikke prygl?" sagde East.

"Å, sladrehanke får aldrig prygl, de er alt for nyttige. Desuden var der ingen ende på de store pakkurve, han fik hjemmefra med vin og vildt; og således vandt han deres gunst ved at sladre og fodre dem."

Klokken slog et kvarter i ti, og de små drenge gik op, de rådførte sig stadig med hinanden og roste deres nye rådgiver, der igen strakte sig på bænken foran ilden. Han hed Diggs og blev i almindelighed kaldt "Gnieren". Han var yngre, end han så ud til og en dygtig fyr, en af de øverste i femte klasse. Hans pårørende, der formodentlig tog hensyn til hans alder og ikke til hans størrelse, havde ikke klædt ham i frakke; men selv hans trøjer var altid for små, og han havde et sandt talent for at komme til at se lurvet ud. Han var ikke gode venner med Flashmans parti, som hånede hans klæder og hans manerer bag hans ryg; det vidste han, og han hævnede sig ved at gøre Flashman de ubehageligste spørgsmål, når der var mange

drenge i nærheden. Han var heller ikke fortrolig med nogen af de andre større drenge, som følte sig frastødt af hans løjerlige væsen. Desuden var han altid i pengemangel. Han havde lige så mange penge med sig til skolen som de andre drenge, men han kom straks af med dem, ingen vidste hvorledes; og så lånte han af hvem det skulle være. Når hans gæld var blevet for stor, og kreditorerne pressede ham, holdt han auktion i forhallen over alt, hvad han ejede i verden, og solgte endog sine skolebøger, sin lysestage og sit bord. I uger efter en af disse auktioner måtte han sidde rundt omkring i femte klasses værelse og i forhallen skrive sine stile på bagsiden af breve og små stumper papir. Han blandede sig aldrig i de små drenges sager, og han var populær iblandt dem, skønt de alle så på ham med medlidenhed og kaldte ham "Stakkels Diggs". Men han syntes at være ganske ligeglad såvel med de store drenges hån som med de små drenges medlidenhed, han levede sit underlige liv og var tilsyneladende veltilfreds. Det er nødvendigt at forestille Diggs, ikke blot fordi han i den nuværende situation gav Tom og East mange gode råd, men fordi han kort efter, da han kom i sjette klasse, valgte dem til sine slaver og fritog dem for at rense studereværelset, hvorved han vandt sig deres evige taknemmelighed.

Og sjældent havde små drenge trængt mere til en ven, for morgenen efter belejringen brød stormen løs over rebellerne i al sin styrke. Flashman lå på lur og fangede Tom lige før den anden time, og da han fik et bestemt "Nej" på sit forlangende om, at han skulle hente hans hat, drejede han hans arm rundt og gennemgik de andre pinsler, som var i brug. "Han kunne dog ikke få mig til at græde," sagde Tom triumferende til de andre

rebeller, "og jeg ved, at jeg sparkede hans skinneben rigtig godt." Og snart sivede det ud, at en mængde af slaverne havde dannet et forbund, og Flashman ophidsede sine kammerater til at forene sig og bringe de små vagabonder til fornuft; huset genlød af stadige forfølgelser, belejringer og prygl, og til gengæld blev tyrannernes senge slået i stykker eller gennemblødt af vand og deres navne skrevet på væggene, efterfulgt af alle de fornærmelige tillægsord, som en slaves opfindsomhed kunne præstere. Kort sagt, krigen rasede, men, som Diggs havde sagt, opgav snart alle de bedre drenge i femte klasse at tyrannisere dem; den offentlige mening begyndte at vende sig imod Flashman og hans to eller tre fortrolige venner, og de var nødt til at holde deres bedrifter mere hemmelige; men som de slette drenge, de var, lod de ingen lejlighed gå tabt til at pine dem i det skjulte. Det var noget, Flashman forstod sig på, frem for alt forstod han at sige ondskabsfulde og grusomme ting, og han kunne på denne måde ofte bringe tårer i drengenes øjne, som ikke alverdens prygl kunne have aftvunget dem.

Og da hans ondskabsfuldhed i andre retninger blev hæmmet, helligede han sig nu særlig Tom og East, der var hans naboer; når han fandt lejlighed til det, trængte han sig ind i deres studereværelse og sad der, somme tider alene, somme tider med en kammerat, og forstyrrede dem i deres arbejde, og nød den åbenbare smerte, som han kunne se, at han tilføjede dem.

Stormen havde renset luften i resten af huset, og tilstanden begyndte at blive bedre, end den havde været siden gamle Brooke forlod skolen. Men der hang endnu en tordensky over den ene ende af gangen, hvor Flashmans, Toms og Easts studereværelse lå.

Han bar nag til dem, fordi de havde været de første rebeller, og fordi deres oprør i stor udstrækning havde været heldigt; men hvad der frem for alt vakte hadet og bitterheden mod dem i hans hjerte var, at de i de hyppige sammenstød, der havde været i den sidste tid, åbenlyst havde kaldt ham kujon og spytslikker. Disse beskyldninger var alt for sande til at kunne tilgives. Mens han var ved at prygle dem, brølede de op om hans angst ved fodbold, eller om, hvorledes han var lusket bort fra et eller andet sammenstød med en gadedreng, der kun var halvt så stor som han. Disse ting var velkendte i huset, men at få sin vanære råbt ud af små drenge, at føle, at de foragtede ham og ikke være i stand til at bringe dem til tavshed, det gjorde ham ude af sig selv. Således blev striden til en personlig sag mellem Flashman og vore drenge – en krig på kniven, der udkæmpedes på den lille kampplads for enden af den nederste gang.

Flashman var omtrent sytten år gammel og stor og stærk af sin alder. Han spillede godt i alle spil, hvor der ikke krævedes meget mod, og det lykkedes ham i almindelighed at bevare skinnet; han havde et utvungent væsen, der gik for hjertelighed, og en betydelig evne til at være behagelig, når han ville, så han ansås i almindelighed for at være en ganske brav fyr. I kraft af de penge, der stod til hans rådighed, den stadige forsyning med gode sager, og hans behændige spytslikkeri, var det lykkedes ham ikke alene at blive tålt, men at gøre sig ret populær blandt sine samtidige, skønt unge Brooke ikke talte til ham, og et par andre af den rigtige slags viste deres mening om ham når som helst der gaves lejlighed til det. Men de dårlige elementer var uheldigvis i flertal nu, og derfor var Flashman en farlig fjende for små drenge. Dette blev snart tydeligt nok. Flashman lod

ingen bagtalelse være uudtalt eller nogen gerning ugjort, som kunne skade hans ofre og isolere dem fra resten af huset. En for en faldt de andre rebeller fra, og flere andre femte klasse drenge begyndte at se sort på dem og mishandle dem, når de traf dem omkring i huset. Ved at holde sig uden for grænserne eller i alt fald uden for huset og skolegården hele dagen og omhyggeligt barrikadere sig om natten, lykkedes det Tom og East at undgå at føle sig alt for ensomme; men det var også alt, hvad de kunne. De følte sig stærkt draget mod gamle Diggs, der var begyndt at tage sig af dem; et par gange kom han ind i deres studereværelse, når Flashman var der, og han forsvandt øjeblikkelig. Drengene troede, at Diggs måtte have stået på vagt.

Da det derfor en aften blev bekendtgjort, at der skulle holdes en auktion i forhallen, hvoriblandt en overflødighed af andre drenges ting og alle Diggs husguder skulle under hammeren, stak Tom og East hovederne sammen og besluttede at hellige deres rede penge (omtrent fire shillings) til at tilbagekøbe så mange ting, som denne sum kunne dække, og Tom blev ejer af to af de udbudte numre. Nummer 1, pris en shilling og tre pence, bestående af "en værdifuld samling af gammelt metal" i form af en musefælde, en osterister uden hank og en kasserolle; nummer 2, et snavset bordtæppe og et grønt bajs gardin; mens East for en shilling og seks pence købte en læderskrivemappe med lås, men uden nøgle, der engang havde været smuk, men nu var meget slidt. Men de havde endnu et vanskeligt punkt at afgøre: hvorledes de skulle få Diggs til at modtage tingene uden at såre hans følelser. Dette problem løste de ved at lade tingene ligge i hans studereværelse, som han aldrig lukkede af, når han

gik ud. Diggs, der havde været til stede ved auktionen, huskede, hvem der havde købt tingene, og han kom snart efter ind i deres studereværelse og sad i nogen tid tavs og trak i sine lange fingre. Så tog han deres stile, gennemså dem og rettede dem, endelig rejste han sig, og med ryggen til dem sagde han: "I er nogle ualmindelig godhjertede små fyre, I to. Jeg sætter pris på skrivemappen, min søster gav mig den sidste ferie. Jeg skal ikke glemme det," og så tumlede han ud i gangen. Tom og East var lidt forlegne, men slet ikke kede af, at han vidste, hvad de havde gjort.

Den næste dag var en lørdag, den dag, hvor ugepengene, en shilling, blev udbetalt – en vigtig begivenhed for de små drenge; og der blev megen misfornøjelse blandt dem, da de hørte, at alle ugepengene var blevet inddraget i Derbylotteriet. Derbyløbet blev i de tider fejret i Rugby ved mange lotterier. Først var der det store skolelotteri, hvor den største gevinst var seks eller syv pund; så havde hvert hus et eller flere lotterier. Disse var alle officielt frivillige, ingen dreng, som ikke havde lyst til det, blev tvunget til at give en shilling. Men foruden Flashman var der tre eller fire andre unge herrer i skolehuset, som betragtede subskription som en pligt og nødvendighed, og for at gøre pligten let for de små drenge, tog de ganske roligt ugepengene, når de fik dem til uddeling, og beholdt dem. Det kunne ikke nytte at knurre – de små drenge måtte trøste sig med efter lukketid at høre aftenslaverne råbe i gangene: "Skolehusets herrer sportsmænd, lotteriet bliver trukket i forhallen." Det var morsomt at blive kaldt en "hr. sportsmand" og at have chance for at trække en favorit.

Forhallen var fuld af drenge, og for enden af et af de store borde stod formændene med en hat foran sig, i hvilken der var sammenlagte sedler. En af dem begyndte at råbe navne op efter en liste. Enhver dreng trak en seddel op af hatten, når hans navn blev råbt op, og åbnede den; og de fleste af de store drenge forlod forhallen, så snart de havde trukket deres seddel. Formændene havde alle trukket nitter, og de var derfor gnavne; ingen af favoritterne var endnu udtrukket, og de var nået ned til den øverste fjerde klasse. Efterhånden som de små drenge kom op og trak deres seddel, blev den taget fra dem og åbnet af Flashman eller en af de andre. Men ingen af de store favoritter blev trukket ud, før turen kom til Haletudsen; han gik hen og trak og forsøgte på at gå sin vej, men blev fanget og hans seddel åbnet som de andres.

"Wanderer – den tredje favorit!" råbte den, der havde åbnet sedlen.

"Vær så god at give mig min seddel," sagde Haletudsen.

"Det haster vel ikke?" sagde Flashman. "Hvad vil du sælge Wanderer for?"

"Jeg vil slet ikke sælge den," sagde Haletudsen.

"Nå, så det vil du ikke! Hør nu, din lille tosse, du kender ikke noget til det, hesten er ingen nytte til for dig. Den vinder ikke, jeg vil kun have den til at vædde imod med. Jeg vil give dig en halfcrown for den." Haletudsen holdt ud, men ved trusler og smiger lod han sig endelig overtale til at sælge den halve for en shilling og seks pence, omtrent femtedelen af dens værdi; men han var glad ved at kunne omsætte et eller andet i penge, og som han viseligt bemærkede: "Wanderer vinder måske ikke, og sixpencen er i alt fald sikker."

Lidt efter kom East op og trak en nitte. Så kom Toms tur. Hans seddel blev ligesom de andres taget fra ham og åbnet. "Her er Harkaway!" råbte den, der åbnede sedlen. "Død og pine, Flashman, din unge ven har lykken med sig."

"Giv mig sedlen," sagde Flashman med en ed og bøjede sig over bordet med fremstrakt hånd og et ansigt, der var blegt af raseri.

"Det kunne du lide!" svarede den anden dreng, der på bunden var en skikkelig fyr. "Der, Brown, tag den." Og han rakte sedlen til Tom, der puttede den i lommen. Men Flashman gik straks hen til døren, for at Tom ikke skulle slippe ud, og der holdt han vagt, indtil trækningen var forbi, og alle drengene var gået, undtagen formændene, en fem-seks andre drenge, der blev for at gøre væddemål, samt Tom, der ikke havde lyst til at gå, så længe Flashman var ved døren, og East, der ville blive hos sin ven i tilfælde af, at der blev skænderi. Nu samledes de store drenge omkring Tom, den offentlige mening tillod ikke, at de røvede hans seddel fra ham, men en hvilken som helst humbug, hvorved de kunne tvinge ham til at sælge den hele under prisen, var lovlig.

"Hør nu, lille Brown, hvad vil du sælge mig Harkaway for? Jeg hører, at den ikke skal løbe. Jeg vil give dig fem shillings for den," begyndte den dreng, der havde åbnet sedlen. Tom, der huskede hans gode gerning, og desuden i sin uheldige stilling ønskede at erhverve sig en ven, var ved at modtage tilbuddet, da en anden råbte: "Jeg vil give dig syv shillings." Tom tøvede og så fra den ene til den anden.

"Nej, nej!" sagde Flashman, "lad mig handle med ham, bagefter kan vi trække lod. Nå, min ven, du kender mig, og du

sælger Harkaway til os for fem shillings, ellers skal du komme til at fortryde det."

"Jeg vil slet ikke sælge den," svarede Tom kort.

"Hører I nu det!" sagde Flashman og vendte sig om til de andre. "Han er den sleskeste lille slyngel i huset, det har jeg altid sagt jer. Vi skal have al ulejligheden og risikoen ved at foranstalte lotterierne til fordel for sådanne fyre som han."

Flashman glemte at fortælle, hvilken risiko det var, de løb, men han talte for villige øren.

"Det er sandt, vi trækker altid nitter," råbte en. "Du skal i alt fald sælge den halve."

"Jeg vil ikke," sagde Tom og blev rød helt op til hårrødderne.

"Det er godt, så lad os stege ham," sagde Flashman og greb Tom i kraven. Et par af drengene tøvede, men resten sluttede sig til ham. East greb Toms arm og forsøgte at trække ham bort, men han blev kastet tilbage af en af drengene, og Tom blev slæbt kæmpende af sted. Hans skuldre blev presset op mod kaminhylden, og han blev med magt holdt foran ilden, mens Flashman trak hans bukser stramt sammen. East, der var endnu mere fortvivlet end Tom selv, kom pludselig til at tænke på Diggs og fo'r af sted for at finde ham. "Vil du nu sælge den for ti shillings?" sagde en dreng, der var ved at få betænkeligheder.

Tom svarede kun med stønnen.

"Hør nu, Flashman; han har fået nok," sagde den samme dreng og slap den hånd, han holdt.

"Nej, nej! En omgang til, så hjælper det!" svarede Flashman.

Men stakkels Tom var allerede færdig, han blev dødbleg, og hans hoved faldt forover ned på brystet, netop da Diggs i

rasende ophidselse kom styrtende ind i forhallen med East i hælene.

"I feje dyr!" var alt, hvad han kunne sige, mens han rev Tom fra dem og førte ham hen til bordet. "Du gode Gud! han er ved at dø. Skaf noget koldt vand, løb efter husholdersken."

Flashman og et par af de andre luskede bort, mens de andre skamfulde og angerfulde bøjede sig over Tom eller løb efter vand, og East fløj af sted efter husholdersken. Der kom vand, og de hældte det over hans hænder og ansigt, og der begyndte at komme liv i ham. "Moder!" sagde han svagt og langsomt, "det er meget koldt i aften." Stakkels gamle Diggs græd som et barn. "Hvor er jeg?" vedblev Tom og åbnede øjnene. "Å, nu husker jeg det," og han lukkede øjnene igen og jamrede sig.

"Hør engang," blev der hvisket, "vi kan ingenting gøre, og husholdersken kommer straks." Og de listede alle bort, undtagen en. Han blev hos Diggs og hjalp ham ved at vifte Toms ansigt.

Husholdersken kom med kamferdråber, og Tom kom sig snart så meget, at han kunne sidde op. Der var en brændt lugt. Hun undersøgte hans klæder og så spørgende op. Drengene stod tavse.

"Hvordan gik det til?" Intet svar. "Der er blevet begået en misgerning her," tilføjede hun og så alvorligt på dem, "og jeg skal tale med doktoren om det."

"Skal vi ikke hellere bære ham ind på sygestuen?" foreslog Diggs.

"Å, nu kan jeg godt gå," sagde Tom, og støttet af East og husholdersken gik han til sygestuen.

Den dreng, der var blevet tilbage, kom snart ind blandt de andre; de var stærkt ophidsede. "Sladrede han? Ved hun noget om det?"

"Ikke et ord; han er en standhaftig fyr." Han tav et øjeblik og tilføjede så: "Jeg er syg af dette arbejde, sikke nogle dyr vi har været!"

Imidlertid lå Tom på en sofa i husholderskens værelse med East ved sin side.

"Gør det meget ondt, kære gamle dreng?" hviskede East.

"Kun bag på mine ben," svarede Tom. De var virkelig slemt forbrændte, og hans bukser var delvis brændt igennem. Men snart lå han i sin seng med kolde omslag. Først følte han sig meget nedbrudt og tænkte på at skrive hjem om at komme ud af skolen. Men efter en nats god hvile kom den gamle drengeånd tilbage. East kom ind og meldte, at hele huset var på hans side, og han glemte alt undtagen sin gamle beslutning: aldrig at lade sig overvinde af Flashman.

Ikke et ord kunne husholdersken få ud af nogen af dem, og skønt doktoren den morgen vidste alt, hvad hun vidste, fik han ikke mere ud af drengen.

9. Et kapitel fuldt af uheld

Da Tom kom tilbage i skolen efter et par dage på sygestuen, fandt han sagerne meget forandret til det bedre. Flashmans brutalitet havde endog vakt mest afsky hos hans fortrolige venner, og hans fejhed havde endnu en gang tydeligt lagt sig for dagen; Diggs havde morgenen efter lotteriet mødt ham, og efter at der var talt vrede ord på begge sider, havde han slået ham, og slaget var ikke blevet gengældt. Men Flashman var ikke uvant med sådanne hændelser og havde gennemgået værre ting før, og som Diggs havde sagt, "fodrede" og smigrede han sig i gunst igen. To eller tre af de drenge, der havde hjulpet til med at stege Tom, kom op og bad ham om forladelse og takkede Tom, fordi han intet havde sagt. Morgan sendte bud efter ham og tilbød at tage sig af sagen, men Tom bad ham om ikke at gøre det, hvilket han gik ind på på den betingelse, at Tom lovede ham for fremtiden straks at komme til ham, et løfte, som det gør mig ondt at sige, at han ikke holdt. Tom beholdt Harkaway ganske for sig selv og vandt den anden gevinst i lotteriet, omtrent tredive shillings, som det lykkedes ham og East at bruge på tre dage ved at købe billeder til deres studereværelse, to nye boldtræer og en cricketbold – alt sammen det bedste, de kunne få – samt foranstalte et aftenselskab med pølser, nyre- og bøfstegs-pie til alle rebellerne. Pengene var kommet let og gik let; de ville ikke have befundet sig vel med penge på lommen midt i halvåret.

Men asken af Flashmans vrede ulmede endnu og brød nu og da ud i lumske slag og beskyldninger, og de følte begge, at de endnu ikke var helt færdige med ham. Men det varede ikke

længe, før den sidste akt af dette drama kom, og med den enden på al tyranniseren for Tom og East i Rugby. De listede sig nu ofte ud i forhallen om aftenen, dels i håb om at træffe Diggs og få en passiar med ham, dels på grund af spændingen ved at gøre noget, der var forbudt i reglementet; for det er sørgeligt at sige det, men siden de havde mistet deres ry for flid og orden, havde de fået den vane at gøre ting, der var forbudt, blot for deres fornøjelse og af lutter tankeløshed; og så havde de desuden ikke nok at bestille i skolens lavere klasser. Klassens arbejde kunne de meget let overkomme, de var flinke nok til at blive flyttet op hvert år, og da de ikke havde megen ærgerrighed ud over det, kunne de bruge al deres overflødige livskraft til lege og skælmsstykker. En af husets regler, som det var sådanne drenges daglige fornøjelse at bryde, var, at alle slaver, undtagen de tre, der havde vagt i gangene, hver aften skulle blive i deres studereværelser til klokken ni, og hvis de blev truffet omkring i gangene, i forhallen eller i hinandens studereværelser, var de hjemfaldne til straf. Reglen var strengere på papiret end i realiteten; for største delen af sjette klasse tilbragte aftenerne i femte klasses værelse, hvor biblioteket var, og lektierne blev læst i forening. Men nu og da blev en eller anden ordensduks grebet af et anfald af pligtfølelse og gjorde en tur rundt i gangene, forhallen og de små drenges studereværelser. Hvis ejeren så havde besøg af et par venner, havde det første spark på døren og det bydende "luk op" samme virkning som skyggen af en høg over en hønsegård, de krøb alle i skjul – en lille dreng krøb ind under sofaen, en anden under bordet, mens ejeren hurtigt tog et par bøger ned og åbnede dem og råbte i en ydmyg tone: "Halløj, hvem der?" mens han kastede ængstelige blikke

omkring sig for at se, om der ikke stak et ben eller en albue frem, som kunne forråde de skjulte drenge. "Luk straks op, det er Snooks." – "Å, det gør mig ondt, jeg vidste ikke, at det var dig, Snooks." Og med påtaget iver blev døren åbnet, mens den håbefulde pode bad til, at det bæst til Snooks ikke måtte have hørt den støj, som hans komme havde forårsaget. Hvis et studereværelse var tomt, gennemsøgte Snooks gangene og forhallen for at finde skulkerne.

En sådan aften opholdt Tom og East sig i forhallen. De sad foran ilden nærmest ved døren, mens Diggs som sædvanlig bredte sig foran den anden ild. Han havde travlt med at skrive stile af, East og Tom sad og snakkede sammen og gjorde en af deres yndlingsbolde i stand. De hørte nogen gå ned ad nederste gang. De lyttede et øjeblik, så trøstede de sig med, at det ikke var en ordensduks og gik videre med deres arbejde. Døren gik op, og Flashman trådte ind. Han så ikke Diggs og tænkte, at her var en god chance for ham, og da drengene ikke flyttede sig for ham, slog han en af dem for at få ham til at gå af vejen.

"Hvad skal det til?" spurgte den, han havde slået.

"Det kan I lade mig om! I har ingenting her at bestille. Gå ind i jeres studereværelse."

"Du kan ikke tvinge os til det."

"Kan jeg ikke? Jeg skal prygle jer, hvis I bliver her," sagde Flashman rasende.

"Hør engang, I to," sagde Diggs fra den anden side af hallen, "I bliver aldrig fri for den fyr, før I prygler ham. Gå løs på ham begge to. Jeg skal passe på, at det går ærligt til."

Flashman blev forlegen og trak sig et par skridt tilbage. East så på Tom. "Skal vi prøve?" sagde han. "Ja," svarede Tom. Så gik

de løs på Flashman med knyttede næver og bankende hjerter. De nåede ham til skulderen, men de var stærke af deres alder og i god træning, mens han, skønt han var stor og stærk, var i dårlig stand, fordi han havde den vane at proppe sig med mad og bevæge sig for lidt. Men skønt Flashman var en kujon, kunne han dog ikke sluge en sådan fornærmelse som denne, desuden stolede han på, at det blev et let arbejde for ham. "I uforskammede små slyngler!" sagde han, men før han kunne sige mere, fo'r de ind på ham. Han slog om sig til højre og venstre, og et øjeblik efter faldt Tom baglæns over en bænk, og Flashman vendte sig med et grin for at gøre det af med East. Men nu sprang Diggs ned fra det bord, han havde siddet på. "Stop," råbte han; "omgangen er forbi – et halvt minuts pause."

"Hvad – er det dig?" stammede Flashman.

"Jeg skal passe på, at det går ærligt til, siger jeg dig," sagde Diggs med et grin og knipsede med sine store, røde fingre; "du har ikke lov til at slås med en af dem ad gangen. Er du parat, Brown? Tiden er udløbet."

De små drenge gik igen løs. Flashman var mere rå end nogen sinde, han greb East i struben og forsøgte at trænge ham tilbage mod det jernbeslåede bord. Tom greb ham om livet, og da han huskede det gamle tag, han havde lært i dalen af Harry Winburn, krummede han sit ben inden for Flashmans og kastede sig med hele sin vægt forover. De vaklede alle tre et øjeblik, så faldt de om på gulvet, og Flashman slog sit hoved imod en bænk.

De to drenge sprang op, men han lå stille. De begyndte at blive bange. Tom bøjede sig ned, og så udbrød han, ude af sig

selv af angst: "Han bløder frygteligt. Kom her, East! Diggs, han dør."

"Nej, såmænd gør han ej," sagde Diggs og gik ganske roligt ned af bordet; "han lader blot sådan; han er nemlig bange for at slås."

East var lige så bange som Tom. Diggs løftede Flashmans hoved, og han jamrede sig.

"Hvad er der i vejen?" råbte Diggs.

"Jeg har fået brud på hjernen," hulkede Flashman.

"Å, lad mig løbe efter husholdersken!" sagde Tom. "Hvad skal vi gøre?"

"Vrøvl! Det er ikke andet end en rift," sagde Diggs og følte på hans hoved. "Koldt vand og en klud, det er alt, hvad han trænger til."

"Lad mig gå," sagde Flashman fortrædeligt og rejste sig, "jeg behøver ikke jeres hjælp."

"Vi er meget bedrøvede –" begyndte East.

"Jeg blæser på jeres bedrøvelse!" svarede Flashman og holdt sit lommetørklæde på stedet; "det skal I få betalt, det kan I stole på, begge to." Og han gik sin vej.

"Han kan ikke være meget dårlig," sagde Tom med et dybt suk, beroliget ved at se sin fjende gå så godt.

"Nej," sagde Diggs, "og I skal se, at nu blive I ikke mere forulempede af ham. Men du har også slået dit hoved; din krave er fuld af blod."

"Er den det?" sagde Tom og tog op med hånden, "det vidste jeg ikke."

"Tør det af, ellers får du din trøje ødelagt – og du har fået et blå øje, løber. Det er bedst, du går ind og bader det med koldt

vand."

"Det er nådigt sluppet, hvis vi så er færdig med vor gamle ven Flashy," sagde East, og de gik op for at bade deres sår.

For så vidt var de færdige med Flashman, som han aldrig mere rørte nogen af dem, men alt det onde, som hans ondskabsfulde hjerne og hans giftige tunge kunne gøre dem, forsømte han ikke. Når man kaster snavs nok, kan man altid være sikker på, at noget af det bliver hængende fast; og således gik det med femte klasse og de andre større drenge, som han omgikkes. Det lykkedes ham at få Tom og East til at falde i unåde, og det holdt sig endnu i nogen tid efter, at ophavsmanden til rygterne var forsvundet fra skolen.

Denne begivenhed fandt sted nogle få måneder efter det oven for nævnte sammenstød. En smuk sommeraften havde Flashman trakteret sig selv med genevertoddy i Brownsover, og da han havde drukket ikke så lidt over tørsten, gik han hjemad i løftet stemning. Han mødte et par venner, der kom fra bad, og foreslog dem at drikke et glas øl, hvilket de gik ind på, da vejret var varmt, og de ikke anede, hvor meget Flashman allerede havde drukket. De prøvede på at få ham af sted, men kunne ikke. Så lejede de en stor kurv og to mænd til at bære den. En af lærerne mødte dem, og de flygtede. Deres flugt vakte lærerens mistanke, han gav sig til at kikke lidt nærmere på kurven, og efter undersøgelsen fulgte han selv med op til skolehuset. Doktoren, der længe havde haft et godt øje til Flashman, sørgede for, at han kom bort næste morgen.

Det onde, som mennesker gør, lever efter dem. Flashman var borte, men vore drenge følte endnu virkningen af hans had. Det er allerede blevet fortalt, hvorledes Tom og East, Haletudsen og

et par stykker endnu kom i krig med lærerne og med femte klasse, og med sjette klasse var det omtrent det samme. De så ordensduksene blive underkuet eller slutte sig til femte klasse og knibe ud fra deres egne pligter, altså havde de ingen respekt for dem og adlød dem ikke med deres gode vilje. Et var det at gøre rent i studereværelset hos gamle Brooke, men det var noget helt andet at gøre det for sådan nogen som Snooks og Green, der aldrig havde været med til et ordentligt spil fodbold, og som ikke kunne holde gangene i orden om aftenen. De udførte lige akkurat deres slavetjeneste så godt, at de ikke fik prygl, og de fik snart ry for at være et par gnavne, uvillige slaver. I femte klasses værelse, efter aftensmaden, når den slags sager blev diskuteret og arrangeret, var de ofte samtaleemne.

"Hør engang, Green," begyndte Snooks en aften, "er den nye dreng, Harrison, din slave?"

"Ja, hvorfor?"

"Å, jeg kender lidt til ham hjemme, og jeg ville gerne fritage ham for det. Vil du bytte?"

"Hvem vil du så give mig?"

"Ja, lad mig se. Der er Willis Johnson. Nej, det går ikke. Nu har jeg det. Der er den lille East; ham vil jeg give dig."

"Jeg vil hverken eje eller have ham," svarede Green.

"Jeg vil gerne give dig to for Willis."

"Hvem da?" spurgte Green.

"Hall og Brown."

"Jeg vil ikke have dem, om jeg fik dem foræret."

"De er altid bedre end East, for de er ikke så fiffige," sagde Green, mens han rejste sig op og lænede ryggen til kaminhylden. Han var ikke nogen dårlig fyr og kunne ikke gøre

ved, at han ikke havde været i stand til at styre den uregerlige femte klasse. Hans øjne tindrede, da han fortsatte: "Har jeg fortalt dig, hvorledes den lille vagabond narrede mig sidste halvår?"

"Nej, hvordan det?"

"Han gjorde aldrig ordentlig rent i mit studereværelse; han satte kun lige akkurat lysestagerne ind i skabet og fejede krummerne på gulvet. Så blev jeg endelig knusende vred og fik fat i ham og lod ham gøre det hele, mens jeg så på det. Det støv, som den lille slyngel hvirvlede op, havde nær kvalt mig, det var soleklart, at han aldrig havde fejet tæppet. Da han så var færdig, sagde jeg: "Nå, min unge ven, husk nu på, at jeg venter, at du gør således hver morgen – gulvet skal fejes, bordtæppet tages af og rystes og alting støves af." "Javel," gryntede han. Men han gjorde ikke en smule af det. Da der var gået et par dage, var jeg ganske sikker på, at han aldrig så meget som tog bordtæppet af. Så lagde jeg en fælde for ham. Jeg rev noget papir i stykker og lagde en aften en halv snes stumper på bordet og tæppet over dem. Næste morgen efter frokost kom jeg op, tog tæppet af, og ganske rigtigt, der lå papirstumperne. Jeg blev tordnende gal i hovedet. "Nu har jeg dig," tænkte jeg og sendte bud efter ham, mens jeg tog min stok frem. Han kom op, ganske rolig og med hænderne i lommerne. "Har jeg ikke sagt, at du skal ryste mit bordtæppe hver morgen?" brølede jeg. "Jo," sagde han. "Har du gjort det i morges?" "Ja." – "Din lille løgner. Jeg har lagt disse papirstumper på bordet i aftes, og hvis du havde taget bordtæppet af, havde du set dem, så jeg skal give dig en ordentlig overhaling." Så tog han den ene hånd op af lommen, bukkede sig ned og tog to af papirstumperne op og holdt dem

hen til mig. På hver af dem var der skrevet med store, runde bogstaver: "Harry East". Den lille bandit havde opdaget min fælde, taget papiret bort og lagt noget af sit eget i stedet med mærke på hver eneste stump. Jeg havde stor lyst til at give ham en dragt prygl for hans uforskammethed, men man har jo egentlig ikke ret til at lægge fælder, og derfor lod jeg være. Jeg var fra det øjeblik ganske prisgivet ham, lige til slutningen af halvåret, og i hans uger var mit studereværelse så snavset, at jeg ikke kunne sidde der."

"De ødelægger også ens ting," sagde en tredje dreng. "Hall og Brown var aftenslaver i sidste uge. Jeg kaldte på dem og gav dem mine lysestager at rense. De gik deres vej, men kom ikke igen. Da de havde været borte længe nok til, at de kunne have renset dem tre gange, gik jeg ud for at se efter dem. De var ikke i gangene, så gik jeg ned i forhallen, hvor jeg hørte, at der var musik, og der fandt jeg dem siddende på bordet og høre på Johnson, der spillede på fløjte, og mine lysestager var stukket ned i risten, helt inde i ilden, de var rødglødende og helt ødelagt, de har aldrig kunnet stå siden, og jeg må have nogle andre. Men jeg gav dem en ordentlig overhaling, det er altid en trøst."

Den slags kniber kom Tom og East altid i; dels på grund af deres egne forseelser og dels på grund af omstændighederne følte de sig som fredløse, løsladte forbrydere, – kort sagt farlige personer – og de levede et vildt og sorgløst liv. Ikke desto mindre mistede de aldrig helt unge Brookes gunst; han var nu husets overhoved og var lige kommet op i sjette klasse; også Diggs holdt fast ved dem som en mand og gav dem gode råd, som de aldrig fulgte.

Men selv efter at lov og ret var genindført, hvilket skete, da Brooke og Diggs var kommet op i sjette klasse, kunne de ikke straks vende tilbage til dydens vej, og mange af de gamle vaner hang endnu ved dem. Dengang, da de var små drenge, havde deres gale streger i skolen ikke haft meget at betyde, men nu var de i den øverste skole, hvor enhver, der begik noget galt, straks blev sendt op til doktoren. Og da de var en slags førere blandt deres jævnaldrende, fik hans argusøjne snart kik på dem.

Det var en tilfældighed, om de opførte sig godt eller dårligt, og netop derfor måtte de forårsage en sådan lærer mest bekymring. Vi har fortalt om den første gang, de blev sendt op til doktoren, og mindet om den var så behageligt, at de var meget mindre bange for ham end de fleste af drengene. "Det er bare hans udseende," plejede Tom at sige til East, "der gør drengene bange. Kan du huske dengang, da han ikke sagde noget til, at vi kom en time efter lukketid?"

Men den næste gang, Tom kom op til ham, gik det helt anderledes til.

Floden Avon ved Rugby er en langsom og plumret strøm, hvori der findes forskellige slags store fisk, der var en sixpence værd. Men det er en udmærket flod til at bade i, og der er mange steder, hvor der er godt at svømme, ikke mere end tyve minutters gang fra skolen. Denne strækning af floden var lejet af skolen til badested for drengene. Stien til Brownsover går over floden ved hjælp af "plankerne", en sælsom gammel bro, kun en eneste planke bred, der løber en femogtredive til fyrre meter ind i de flade enge på hver side af floden – for om vinteren er der hyppige oversvømmelser. På den anden side af "plankerne" var der større og dybere huller, hvor de store

drenge, der kunne svømme, havde deres badested, og Tom og East, der svømmede som fisk, færdedes der to eller tre gange om dagen hele sommeren.

Nu bildte drengene sig ind, at de havde ret til at fiske i hele denne del af floden, og de ville ikke forstå, at retten kun strakte sig til Rugbybredden. Uheldet ville, at den godsejer, der ejede den modsatte bred, havde beordret sine opsynsmænd til ikke at lade drengene fiske på hans side, efter at han stiltiende havde ladet dem gøre det en tid. Følgen blev strid mellem drengene og opsynsmændene, og da en af disse havde fået en dukkert af drengene, blev kampen skærpet. Godsejeren og hans opsynsmænd henvendte sig til skolen og overværede opråbningen for at udpege delinkventerne. Det var med nød og næppe, at doktoren fik godsejeren stillet tilfreds. Hovedmændene fik prygl og blev indespærret, men den sejrende part havde bundet et ris til sin egen bag. Der blev pebet ad godsejeren, når han red forbi skoleporten, og da han styrede sin hest mod drengehoben og forsøgte at slå dem med sin pisk, blev han drevet tilbage med boldtræer og stokke og forfulgt med småsten og små kugler.

Skolehusdrengene på Toms parti opgav alle som én deres lovlige fornøjelser, og som protest imod dette tyranni gav de sig til at fiske på alle mulige måder og særligt med nattesnører. Manden, der solgte fiskesnører nede i byen, kunne snart have tjent en formue, hvis denne strid havde varet ved, og flere af barbererne begyndte at udstille fiskeredskaber. Drengene havde den store fordel frem for deres fjender, at de tilbragte en stor del af dagen i naturens klædebon ved floden, og når de var trætte af at svømme, gik de op på den anden side og fiskede

eller satte nattesnører ud, indtil opsynsmændene kom til syne, så sprang de i vandet og blandede sig imellem de andre badende, og opsynsmændene var alt for kloge til at forfølge dem over strømmen.

Mens dette stod på, var Tom og en tre-fire andre drenge en dag ude at bade, og de havde naturligvis sat deres nattesnører ud. De var alle gået op af vandet og sad eller stod ved deres toilette, da de lagde mærke til en mand i en fløjlsjagtfrakke, der nærmede sig fra den anden side. Det var en ny opsynsmand, så de kendte ham ikke og tog ingen notits af ham, før han standsede lige ved siden af dem og sagde:

"Jeg så lige nu nogle unge herrer, der fiskede ovre på den anden side."

"Halløj! Hvem er De? Hvad kommer det Dem ved, gamle fløjlspels?"

"Jeg er den nye opsynsmand, og herren har sagt, at jeg skulle holde skarpt udkik med de unge fyre. Og jeg siger Dem, at jeg har i sinde at gøre det, og De skulle hellere holde Dem på Deres egen side, ellers får De med os at bestille."

"Det var ret, fløjlspels; snak bare fra leveren og lad os straks høre Deres mening."

"Se her, gamle dreng," råbte East og holdt et par elendige fisk og en lille gedde i vejret, "har De lyst til at lugte til dem og se, under hvilken bred de har levet?"

"Jeg skal give Dem et godt råd," råbte Tom, der sad i bar skjorte og plaskede med fødderne i floden. "De skulle hellere gå ned til de store drenge; de forstår at sætte snører ud, og De ville få grå hår af at se de store fisk, de fanger." Tom var nærmest ved opsynsmanden, som var ved at blive vred, og som så stift på

ham, som for at bide mærke i ham. Tom besvarede blikket ganske roligt, brast så i latter og begyndte at synge en af skolehusets yndlingssange. De andre drenge stemte med i og råbte og lo; opsynsmanden gik brummende sin vej, og drengene tænkte ikke mere på den sag.

Men nu kom døgnfluetiden, det bløde, berusende sommervejr lå søvnigt hen over de rige enge på Avons bredder, og de grønne og grå fluer flagrede i deres yndefulde, dovne flugt op og ned over rørene, vandet og engene i endeløse myriader.

Hver eneste lille fisk i Avon var ude efter fluer og proppede sig dagligt med hundreder af dem, og enhver, der elskede at fiske, var ude for at hævne de stakkels døgnfluer.

En smuk torsdag eftermiddag havde Tom lånt Easts nye fiskestang og gik alene ned ad floden. Han fiskede i nogen tid med meget lidt held – ikke en fisk ville bide; men mens han gik langs med bredden, lagde han mærke til, at der lå nogle mægtig store fisk og åd i en lille dam i skyggen af et meget stort piletræ på den anden side. Strømmen var dyb her, men omkring femogtredive meter længere nede var der en grund, som han skyndte sig ned til, alt hvad han kunne, og han glemte ejeren, opsynsmændene, doktorens højtidelige formaninger og alt andet, smøgede sine bukser op og vadede over, og tre minutter efter krøb han på alle fire hen imod piletræet.

Inden der var gået en halv time, havde Tom anbragt tre drabelige karper ved foden af det store piletræ. Mens han satte madding på til den fjerde og netop skulle til at kaste snøren ud igen, fik han øje på den nye opsynsmand, der kom op ad bredden, ikke hundrede meter derfra. Kunne han nå grunden

før ham? Nej, ikke hvis han tog fiskestangen med. Der var ikke andet tilbage end træet. Tom klatrede så hurtigt, som han kunne, og trak stangen op efter sig. Han fik akkurat tid til at sætte sig på en stor gren omtrent tre meter oppe, før opsynsmanden nåede hen til træet. Toms hjerte bankede hurtigt; to skridt endnu, så var han forbi, men uheldet ville, at glimtet af de døde fisks skæl fangede hans blik, og han standsede ved foden af træet. Han tog fiskene op, den ene efter den anden, og da han så på dem og rørte ved dem, mærkede han, at de havde været levende for en time siden. Tom skjulte sig bedre langs med grenen. "Blot jeg kunne få stangen skjult," tænkte han og begyndte ganske sagte at flytte den for at få den til at ligge på langs; men ak! opsynsmanden hørte støjen, fik først øje på stangen og så på Toms hånd og arm.

"Å, der er han oppe," sagde han og løb hen under træet. "Kom øjeblikkelig ned."

Tom svarede ikke og holdt sig så stille som muligt, mens han skilte stangen ad. Han begyndte at spekulere på at klatre ud langs med grenen, springe i vandet og se at komme over på den anden side; men de små grene var så tynde og den modsatte bred så vanskelig, så opsynsmanden ville have masser af tid til at gå rundt ad vadestedet og komme før ham, at han opgav det. Og nu hørte han opsynsmanden begynde at klatre op ad stammen. Det kunne ikke gå, så kravlede han tilbage til det sted, hvor grenen gik ud fra stammen, og der stod han med løftet stang.

"Halløj, Fløjlspels, pas på fingrene, hvis De kommer højere op."

Opsynsmanden standsede, så op og sagde så med et grin: "Å, er det Dem, unge herre? Det var heldigt. Jeg råder Dem til at komme ned straks, det vil være bedst for Dem."

"Tak, Fløjlspels, jeg har det rigtig rart," sagde Tom, han gjorde stangen kortere og forberedte sig på kamp.

"Godt, gør som De vil," sagde opsynsmanden og gik ned og satte sig på bredden. "Jeg har ingen hast, så De kan godt tage Dem tid. Jeg skal lære Dem at give skikkelige folk øgenavne, før jeg bliver færdig med Dem."

"Jeg er heldig som sædvanlig," tænkte Tom; "sikken et fæ, jeg var, at give ham et øgenavn! Hvis jeg nu havde kaldt ham "hr. betjent", så kunne jeg have sluppet. Nu hævner han sig."

Manden tog roligt sin pibe frem, stoppede og tændte den, mens han holdt øje med Tom, som sad modløs på sin gren og så på ham – et lige ynkeligt syn for mennesker og fisk. Jo mere han tænkte over det, des mindre syntes han om situationen. "Det må være nær ved den anden opråbning," tænkte han. "Hvis han får fat i mig, får jeg prygl, det er sikkert nok. Jeg kan ikke sidde her hele natten. Gud ved, om han vil tage mod penge."

"Hør, opsynsmand," tilføjede han ydmygt, "lad mig gå for to shillings."

"Ikke for tyve," brummede hans forfølger.

Og så blev de siddende indtil længe efter den anden opråbning, og solen listede sig ind gennem pilegrenene og fortalte, at lukketiden nærmede sig.

"Nu kommer jeg ned," sagde Tom med et suk. "Hvad har De i sinde at gøre?"

"Gå med Dem op til skolen og overgive Dem til doktoren, det har jeg ordre til," sagde opsynsmanden og bankede asken af sin

fjerde pibe.

"Godt," sagde Tom, "men væk med hænderne. Jeg skal nok gå roligt med."

Opsynsmanden så et øjeblik på ham. "Det er godt," sagde han endelig. Og så kom Tom ned og gik sørgmodig ved siden af manden op til skolen, hvor de ankom lige ved lukketid. Da de kom til skoleporten, stod Haletudsen og flere andre drenge der, de forstod ikke straks tingenes tilstand, men fo'r ud og råbte: "Løb," men Tom rystede på hovedet, og de fulgte kun med til doktorens port og gik så ganske forvirrede deres vej.

Hvor doktoren syntes streng og forandret siden sidst, Tom var deroppe; opsynsmanden fortalte sin historie og undlod ikke at sige, at Tom havde skældt ham ud. "Jeg sagde virkelig ikke andet end "Fløjlspels"," sagde Tom. Doktoren gjorde kun et spørgsmål:

"Kendte du reglen angående fiskeriet, Brown?"

"Ja."

"Så vent på mig i morgen efter den første time."

"Det tænkte jeg nok," mumlede Tom.

"Og stangen, hvad den?" vedblev opsynsmanden. "Herren har sagt, at vi måtte have alle stængerne –"

"Å nej," udbrød Tom, "stangen er ikke min."

Doktoren så forvirret ud; men opsynsmanden, der var en godhjertet fyr, opgav sin fordring. Tom fik prygl den næste morgen, og et par dage efter mødte han Fløjlspels og gav ham en crown, fordi han havde opgivet sin fordring på stangen, og de blev svorne venner, og det gør mig ondt at sige, at Tom fangede mange flere fisk under piletræet uden at blive antastet af Fløjlspels.

Ikke engang tre uger efter blev Tom igen kaldt op til doktoren, denne gang sammen med East. Et par dage før havde de gjort slavetjeneste ved boldspil, de skulle hente alle de bolde, der faldt uden for gården. Mens de stod og så på spillet, så de fem eller seks næsten nye bolde, der faldt på skolens tag. "Hør, Tom," sagde East, da de var færdige, "kan vi ikke på en eller anden måde få de bolde ned?"

"Lad os prøve."

Så undersøgte de murene omhyggeligt, lånte en kulhammer af gamle Stumps, købte nogle store søm, og efter et par forsøg steg de op ad skolemuren og satte sig i besiddelse af boldene. Stedet behagede dem så meget, at de tilbragte al deres fritid dér med at ridse og skære deres navn på spidsen af tårnene, og da de til sidst havde benyttet alle andre steder, endte de med at ridse H. East og T. Brown på det store urs minutviser og forstyrrede således urets gang. Den næste morgen, da lærerne og drengene kom ned til morgenbønnen og gik ind i skolegården, viste tårnuret tre minutter i den fulde time. De tog alle deres ure frem og stillede dem. Da klokken havde slået fuldt slag, blev dørene lukket, og den halve skole kom for sent. Thomas blev sat til at undersøge sagen, han opdagede deres navne på minutviseren og meldte det selvfølgelig; der blev sendt bud efter dem, og da de gik, gjorde en flok af deres venner tavse hentydninger til, hvad deres skæbne ville blive.

Men da doktoren havde hørt deres historie, gjorde han ikke meget ud af den. Han gav dem kun tredive linjer af Homér at lære udenad, og en forelæsning om ulykker og brækkede ben.

Men ak! Den næste dag var der et af de store markeder i byen; og da der i den senere tid var forefaldet flere slagsmål og

andre ubehagelige hændelser ved disse lejligheder, erklærede doktoren om morgenen efter bønnen, at ingen dreng måtte gå ned i byen, hvorpå East og Tom, af ingen anden menneskelig grund end den at gøre, hvad der var sagt dem, at de ikke måtte, gik deres vej efter den anden time. De foretog en kort tur gennem markerne, slog ind på en sti, der førte til byen, gik ned ad den og stødte på en af lærerne, da de kom ud i High Street. Skønt denne lærer var dygtig, var han ingen retfærdig mand. Han havde allerede truffet flere af sine egne elever og nøjedes med at give dem linjer at lære, mens han sendte East og Tom, der ikke var hans elever, op til doktoren, der tampede dem grundigt.

Tampene gjorde dem ingen gavn den gang, for de var opfyldt af lærerens uretfærdighed, men det var lige ved slutningen af halvåret, og den næstsidste aften bankede Thomas på deres dør og sagde, at doktoren ønskede at tale med dem. De så på hinanden i tavs forfærdelse. Hvad kunne der være i vejen? Hvilke af deres gale streger kunne han have fået officiel underretning om? Men det kunne ikke nytte at opsætte det, og de gik op i studereværelset. Der fandt de doktoren, ikke vred, men meget alvorlig. Han havde sendt bud efter dem for at tale meget alvorligt med dem, før de rejste hjem. De havde begge fået prygl flere gange i dette halvår på grund af direkte brud på reglementerne. Dette kunne ikke blive ved. De gavnede ikke sig selv eller andre, og nu var de ved at komme op i skolen og få indflydelse. De syntes at tro, at reglerne kun var der for lærernes fornøjelse, men det var ikke således. De var der for hele skolens vel, og de måtte og skulle overholdes. De, der tankeløst eller forsætligt brød dem, ville det ikke blive tilladt at

blive i skolen. Det ville gøre ham ondt, hvis de måtte forlade skolen, da den kunne gavne dem begge meget, og han ønskede, at de i ferien skulle tænke alvorligt over, hvad han havde sagt. Godnat.

Da de gik ud, mødte de i døren en ordensduks ved navn Holmes fra et andet hus, der gik ind til doktoren. De hørte den hjertelige modtagelse, han fik, så vidt forskellig fra den, de havde fået, og de gik tilbage til deres studereværelse med tunge hjerter og store beslutninger om aldrig mere at bryde reglementet.

Fem minutter efter kom deres klasselærer – en nylig ankommet, mønsterværdig, ung lærer – og bankede på doktorens dør. "Kom ind!" Og da han trådte ind, fortsatte doktoren til Holmes: "Jeg ved altså intet om den sag officielt, for hvis jeg tager mig af den, må jeg offentligt jage drengen bort. Det ønsker jeg ikke at gøre, for jeg tror, at der er noget godt i ham. Der er intet andet for, end at give ham en god dragt prygl." Han tav for at række læreren hånden, hvilket Holmes også gjorde, og han gik så hen til døren.

"Jeg forstår det. God nat, hr. doktor."

"God nat, Holmes. Og husk det nu," tilføjede han med eftertryk på ordene, "en rigtig god dragt prygl i hele husets nærværelse."

Døren lukkede sig efter Holmes, og doktoren forklarede læreren sagen. Det drejede sig om et groft tilfælde af tyranni. "Wharton, husets overhoved, er en meget god fyr, men han er spinkel og svag, og en korporlig revselse er det eneste, der hjælper i et sådant tilfælde; derfor har jeg bedt Holmes om at tage sig af sagen. Han er meget samvittighedsfuld og pålidelig

og har masser af kræfter. Jeg ville ønske, at alle drengene i sjette klasse havde lige så mange. Det må vi have her, hvis vi skal holde orden."

Da de havde talt noget om andre ting, sagde doktoren: "Jeg ønsker at tale med Dem om to drenge i Deres klasse, East og Brown. Hvad mener De om dem?"

"De er ikke meget flittige, men meget tankeløse og fulde af narrestreger; men jeg kan ikke lade være med at holde af dem. Jeg tror, at de på bunden er et par ufordærvede, gode drenge."

"Det er jeg glad ved. Det tror jeg også. Men de volder mig megen bekymring. De er for en stor del anførere for de mindre drenge i mit hus, for de er et par meget aktive og dristige drenge. Det ville gøre mig ondt at miste dem, men jeg vil ikke lade dem blive, hvis jeg ikke ser, at de får mere karakter og mandighed. Om et par år kan de gøre megen skade blandt de yngre drenge."

"Å, jeg håber ikke, at De vil sende dem bort," bad læreren.

"Ikke, hvis jeg kan undgå det. Men nu føler jeg mig aldrig sikker på, at jeg ikke bliver nødt til at give en af dem tamp næste morgen for en eller anden tåbelig, tankeløs streg, hver gang vi har haft en halv fridag."

De stod begge tavse et øjeblik, så begyndte doktoren igen:

"De føler ikke, at de har nogen som helst pligt eller arbejde at gøre i skolen, og hvordan skal man bære sig ad med at få dem til at føle det?"

"Jeg tror, at hvis de hver havde en eller anden lille dreng at tage sig af, ville de blive mere stadige. Brown er den ligegyldigste af dem, tror jeg. Uden ham ville East ikke være kommet så slemt op at køre."

"Godt," sagde doktoren med et suk, "jeg skal tænke over det." Og så talte de om andre ting.

Anden del

1. Hvorledes strømmen vendte sig

Vendepunktet i vor helts skoleliv var nu kommet, og måden, det kom på, var følgende: Om aftenen den første dag af det næste halvår fo'r Tom, East og endnu en skolehusdreng, som lige var blevet sat af i "Den flakte Ørn" af den gamle dagvogn, ind i oldfruens værelse i strålende humør, som alle rigtige skoledrenge, når de kommer tilbage, hvor meget de end elsker deres hjem.

"Nå, mrs. Wixi," råbte en og greb fat i den lille, sirlige kvinde, der havde travlt med at gemme de drenges linned, der allerede var kommet, i deres forskellige rum, "her har De os igen, lige så gemytlige som nogen sinde før. Lad os hjælpe Dem med at gemme sagerne."

"Og hør, Mary," (hun blev afvekslende kaldt ved begge navn), "hvem er kommet igen? Hvor mange nye drenge er der?"

"Får East og jeg Grays studereværelse? De ved nok, at De lovede at skaffe os det, hvis De kunne," råbte Tom.

"Og skal jeg sove i nummer 4?" brølede East.

"Jeg tror, drengene er gale!" udbrød Mary, da hun endelig kunne komme til orde. "I tager livet af mig. Så, gå nu op til husholdersken og få jeres aftensmad; I ved, at jeg ikke har tid til at tale. Der er kommet mange flere i huset. Lad nu de ting ligge, East, De blander tre nye drenges ting sammen." Og hun fo'r hen til East, der løb rundt om de åbne kufferter med et bytte løftet højt i vejret.

"Halløj! se her, Tommy," råbte han; "her er sjov!" Og han svingede nogle nydelige små nathuer over sit hoved; de var smukt syet og mærket af kærlige hænder i et eller andet fjernt,

landligt hjem. Den kærlige moder og søster, der med bedrøvede hjerter havde syet det fine arbejde, havde ikke tænkt på, hvilke ubehageligheder det kunne bringe over det unge hoved, det var bestemt for. Men den lille oldfrue var klogere, og hun snappede huerne fra East, før han kunne se, hvilket navn der stod på dem.

"Så, East, nu bliver jeg vred, hvis De ikke går; der er noget dejligt, koldt oksekød med pickles ovenpå, og jeg vil ikke have jer gamle drenge i min stue den første aften."

"Hurra for pickles! Kom så, Tommy, kom, Smith. Vi skal nok finde ud af, hvem den unge greve er. Jeg håber, at han skal sove i samme værelse som jeg. Mary er altid ondskabsfuld den første uge."

Da drengene vendte sig om for at gå ud af stuen, rørte oldfruen ved Toms arm og sagde: "Brown, vent et øjeblik, jeg vil gerne tale med Dem."

"Ja vel, Mary. Jeg kommer straks, East. I må ikke spise det hele."

"Å, Brown," sagde den lille oldfrue, da de andre var gået, "De skal have Grays studereværelse, siger fru Arnolds. Og hun ønsker, at De skal tage denne unge herre ind til Dem. Det er en ny dreng, han er tretten år gammel, skønt han ser yngre ud. Han er meget svagelig og har aldrig været hjemmefra før. Og jeg sagde til fru Arnolds, at jeg troede, De ville være god imod ham og passe på, at han ikke blev tyranniseret i begyndelsen. Han er kommet i Deres klasse, og jeg har givet ham sengen nærmest ved Deres, i nummer fire; så East kan ikke sove der dette halvår."

Tom blev ikke rigtig glad ved den tale. Han havde fået det dobbelte studereværelse, som han ønskede, men der var betingelser ved det, som i høj grad dæmpede hans glæde. Han så hen i den anden ende af stuen, og i det fjerneste hjørne af sofaen opdagede han en tynd, bleg dreng med store, blå øjne og lyst hår, han syntes at være ved at synke i jorden af angst. Han så med et blik, at den lille fremmede netop var en af den slags drenge, hvis første halve år i en offentlig skole ville blive en prøvelsens tid for ham, hvis han skulle være alene, og vedvarende bekymring for den, der påtog sig at hjælpe ham gennem besværlighederne. Tom var alt for ærlig til at tage sig af en lille dreng og så lade ham passe sig selv, og hvis han tog ham til kontubernal i stedet for East, hvad blev der så af alle hans yndlingsplaner om at have en kælder med øl på flasker under vinduet, at lave nattesnører og slynger og planlægge ekspeditioner til Brownsovers møller og Caldecotts krat? East og han havde besluttet, at de ville have det studereværelse, og så ville de hver aften fra lukketid indtil klokken ti være sammen og tale om fiskeri, drikke flaskeøl, læse Marryats romaner og sortere fugleæg. Og denne nye dreng ville sandsynligvis aldrig gå uden for skolepladsen, og han ville være bange for at få våde fødder og altid blive let ad og blive kaldt Molly eller Jenny eller et andet nedværdigende kvindeligt tilnavn.

Oldfruen betragtede ham et øjeblik og så, hvad der foregik i hans sjæl, og som en klog diplomat appellerede hun til hans varme hjerte. "Stakkels lille fyr," sagde hun næsten hviskende, "hans fader er død, og han har ingen brødre. Og hans moder er sådan en venlig, sød dame, hun var så bedrøvet ved at forlade

ham i morges, og hun sagde, at en af hans søstre var lige ved at dø af tæring, og så –"

"Nå, ja-ja," sagde Tom med et dybt suk. "Så må jeg vel opgive East. – Kom så, dreng. Hvad hedder du? Vi vil gå op og få noget aftensmad, og så skal jeg vise dig vort studereværelse."

"Han hedder George Arthur," sagde oldfruen og gik hen til ham med Tom, der greb hans lille, tynde hånd som en passende indledning, og han følte det, som om han kunne blæse ham bort.

"Jeg har ladet hans bøger og ting bringe ind i studereværelset, hvor hans moder har tapetseret og ladet sofaen betrække og sat nye grønne bajs gardiner for døren," (den diplomatiske oldfrue nævnte dette for at vise, at den nye dreng bidrog meget til kammeratskabets bekvemmelighed). "Og fru Arnold bad mig om at sige," tilføjede hun, "at hun gerne ville have, at De begge skulle komme og drikke te hos hende. De kender vejen, Brown, og tetøjet er lige bragt op, ved jeg."

Det var noget for Tom! Han skulle op til te den første aften, ganske som om han var en sjette eller femte klasse dreng og en vigtig person i skolen, i stedet for en af de værste spilopmagere blandt de mindre drenge. Han følte sig straks hævet til en højere social og moralsk position. Ikke desto mindre kunne han ikke uden et suk opgive tanken om det morsomme aftensmåltid i husholderskens værelse sammen med East og de andre, og bagefter at fare omkring til alle sine venners studereværelser og tale om feriens bedrifter og vidundere og lægge halvtreds planer for det kommende halve år, og få besked om, hvem der havde forladt skolen og hvilke nye drenge, der var kommet, hvem der havde fået hvis studereværelse, og hvor de nye

ordensdukse sov. Men Tom trøstede sig med, at han ikke kunne have gjort alt det med den nye dreng i hælene, og så gik han op ad gangen til doktorens private bolig med sin ny myndling på slæbetov, storartet veltilfreds med sig selv og hele verden.

Det er unødvendigt at fortælle, hvorledes de to unge drenge blev modtaget i dagligstuen. Den dame, der præsiderede der, lever endnu, og der er mangen brav sjæl, der nu gør sit arbejde i landlige præstegårde, londonske kontorer, under Indiens sol og i australske byer og skove, der ser tilbage med en kærlig og taknemmelig erindring til denne skolehusdagligstue, og takker de timer, han har tilbragt der, for meget af sin bedste opdragelse.

Foruden fru Arnolds og et par af de ældre børn, var der en af de yngre lærere, unge Brooke, der nu var en stor, stærk fyr, seks fod høj og atten år gammel og med kræfter som en kullemper, nikkede venligt til Tom, der følte det som en stor ære, og talte så videre. Den anden lagde ikke mærke til dem. Efter nogle få venlige ord, der straks og umærkeligt fik drengene til at føle sig veltilpas, forlod værtinden med sine egne børn stuen for at fuldende et brev. Drengene kom godt ud af det sammen. Tom fortalte om en vidunderlig pony, som han havde redet på til jagt, og han hørte historier om søernes vinterglæder, da teen kom ind, og straks efter kom doktoren selv.

Hvor ligefrem, venlig og mandig var hans hilsen til selskabet ved kaminen! Det gjorde Toms hjerte godt at se ham og Brooke give hinanden hånden og se hinanden ind i øjnene; han lagde også mærke til, at Brooke var næsten lige så høj og akkurat lige så bred som doktoren. Og hans lykkes bæger blev fuldt, da doktoren et øjeblik efter vendte sig mod ham med et varmt

håndtryk og sagde: "God dag, Brown, jeg håber, at din fader og alle i dit hjem havde det godt, da du rejste?"

"Ja tak, de var alle raske."

"Og dette er altså den lille fyr, som du skal dele dit studereværelse med. Han ser ikke ud, som vi gerne vil have det. Han trænger til noget Rugbyluft og kricketspil. Og du må gå nogle gode, lange ture med ham til Wilton Grange og Caldecotts krat og vise ham, hvor smukt landet er her omkring."

Tom spekulerede på, om doktoren vidste, at hans udflugter til Wilton Grange havde til formål at tage rågereder, (noget, der i høj grad vakte ejerens mishag), og at udflugterne til Caldecotts krat hovedsagelig blev foretaget for at sætte nattesnører ud. Hvad vidste doktoren ikke? Og hvilken brug han altid gjorde af det! Han var næsten ved at afsværge rågereder og nattesnører for bestandig. Teselskabet forløb muntert. Doktoren talte snart om feriens begivenheder og snart om udsigterne for det næste halvår. Alle følte sig veltilpas, og enhver følte, at hvor ung han end var, var han til nogen nytte i den lille skoleverden og havde et arbejde at udføre der.

Straks efter gik doktoren ind i sit studereværelse, og de små drenge tog nogle minutter efter afsked og gik ud ad den private dør, der førte fra doktorens lejlighed midt ud i gangen.

Ved kaminen, i den fjerneste ende af gangen, stod der en flok drenge og talte højt sammen og lo. Der blev en pludselig pause, da døren åbnedes, og så et højt velkomstråb, da de så Tom komme ned ad gangen.

"Halløj, Brown, hvor kommer du fra?"

"Å, jeg har været til te hos doktoren," sagde Tom med stor værdighed.

"Hillemænd!" udbrød East. "Å, så var det derfor, Mary kaldte dig tilbage, og du ikke kom og spiste til aften. Du gik glip af noget. Det oksekød med pickles var vidunderligt."

"Hør, du lille fyr," udbrød Hall, der opdagede Arthur og greb ham i kraven, "hvad hedder du? Hvor kommer du fra? Hvor gammel er du?"

Tom så, at Arthur gyste tilbage og så forfærdet ud, da hele gruppen vendte sig om imod ham, men han syntes, det var bedst at lade ham selv svare.

"Arthur. Jeg kommer fra Devonshire."

"Hvor gammel er du?"

"Tretten år."

"Kan du synge?"

Den stakkels dreng skælvede og tøvede. Tom tog ordet. – "Jeg vil se dig hængt, Haletudse. Han bliver nødt til at synge, enten han kan eller ikke, på lørdag om tolv uger, men det er der længe til endnu."

"Kender du ham hjemmefra, Brown?"

"Nej, men han er min kammerat i Grays gamle studereværelse, og jeg har ikke set på det endnu. – Kom, Arthur."

De to gik deres vej, Tom længtes efter at få ham i enrum, hvor han kunne give ham nogle råd angående hans opførsel.

"Det var en løjerlig kammerat for Tom Brown," sagde drengen ved ilden; og man må tilstå, at det samme tænkte Tom selv, men da han tændte sit lys og betragtede de nye, grønne bajs gardiner, tæppet og sofaen, var han meget tilfreds.

"Ved du hvad, Arthur? Sikken en knop din moder er, at hun har lavet det så hyggeligt for os! Men hør nu, du må svare lige ud, når kammeraterne taler til dig, og ikke være bange, for hvis du er bange, bliver du tyranniseret. Og sig ikke, at du kan synge, og tal aldrig om dit hjem, din moder eller dine søstre."

Stakkels Arthur så ud, som om han var lige ved at græde.

"Men," sagde han, "må jeg ikke tale om – om mit hjem til dig?"

"Å jo, jeg kan godt lide det. Men tal ikke om det til drenge, som du ikke kender, så siger de, at du har hjemve, og kalder dig "moders skat" eller sådan noget vrøvl. Sikken grinagtig pult! Er det din? Og sikke en mærkelig indbinding! Alle dine skolebøger ser ud som romaner."

Og Tom var snart dybt interesseret i Arthurs ejendele, der alle var nye og fine, og han tænkte ikke på sine venner udenfor, før klokken ringede til aftenbøn.

Efter aftenbønnen førte Tom Arthur op på nummer 4 og viste ham hans seng. Det var et meget stort og luftigt værelse med to store vinduer, der vendte ud til skolens sportsplads. Der var tolv senge i stuen. I det fjerneste hjørne ved kaminen sov den dreng fra sjette klasse, der ansvarlig for disciplinen, og resten af drengene var i femte klasse eller andre yngre klasser. De ældste var ikke mere end seksten år, og de skulle være oppe og i seng klokken ti. Sjette klasse drengene gik i seng mellem klokken ti og et kvarter over ti (ved hvilken tid den gamle pedel gik omkring og slukkede lysene), undtagen når de sad oppe og læste. Et par minutter før de kom ind, var alle de andre drenge, der sov på nummer fire, kommet op. De små drenge gik roligt hen til deres senge, begyndte at klæde sig af og talte hviskende

med hinanden, mens de ældre, som Tom hørte til, sad omkring på hinandens senge og snakkede. Stakkels lille Arthur var overvældet af alt det nye. Tanken om at skulle sove i et værelse sammen med fremmede drenge var aldrig før faldet ham ind. Han kunne næppe udholde at tage sin trøje af; men han overvandt sig, og den kom af, men så studsede han og så på Tom, der sad ved fodenden af sin seng og talte med de andre.

"Brown," hviskede han, "må jeg vaske mit ansigt og mine hænder?"

"Ja, naturligvis, hvis du har lyst," sagde Tom og stirrede på ham; "det er dit vaskebord der under vinduet, det andet fra din seng. Du bliver nødt til at gå ned efter mere vand i morgen, hvis du bruger det alt sammen." Og så blev han ved med at snakke, mens Arthur frygtsomt listede sig hen til sit vaskebord og begyndte at vaske sig, hvorved han et øjeblik henvendte hele stuens opmærksomhed på sig.

Snakken og latteren vedblev. Arthur vær færdig med at vaske sig og havde taget sin natdragt på. Så så han sig ængsteligt om. To eller tre af de små drenge var allerede i seng og sad med knæene trukket op under hagen. Lyset brændte klart, og støjen blev ved. Det var et hårdt øjeblik for den stakkels lille, ensomme dreng; men denne gang spurgte han ikke Tom, hvad han måtte eller ikke måtte gøre, men faldt på knæ ved siden af sin seng for at bede sin aftenbøn, som han havde gjort det hver dag, siden han var et lille barn.

Tom sad ved fodenden af sin seng med ryggen til Arthur og snørede sine støvler op. Han så ikke, hvad der foregik, og vendte sig forbavset om ved den pludselige tavshed. Så begyndte nogle drenge at le, og en stor, brutal knægt, der stod

midt i stuen, tog en tøffel og kastede den på den knælende dreng, mens han kaldte ham en lille skinhellig krabat. Så så Tom det hele, og i næste øjeblik fløj den støvle, som han netop havde taget af, lige over imod den store drengs hoved. Han fik akkurat tid til at løfte armen og tage stødet af med albuen.

"Gid pokker havde dig, Brown, hvad skal det til?" brølede han og stampede af smerte.

"Bryd dig bare ikke om, hvad jeg mener," sagde Tom og gik midt ud på gulvet. "Hvis der er nogen, der vil have den anden støvle i hovedet, så ved han, hvor han kan få den."

Det er tvivlsomt, hvad resultatet ville være blevet, for i det øjeblik kom drengen fra sjette klasse ind, og der kunne ikke siges et ord mere. Tom og de andre fo'r i seng og klædte sig af der, og den gamle pedel, der var så punktlig som et ur, havde et minut efter slukket lyset og gik videre til den næste stue, idet han lukkede døren med sit sædvanlige "God nat, mine herrer!"

Der var mange drenge i stuen, der lagde sig denne scene på hjerte, før de sov. Men søvnen syntes at have svigtet Tom. I nogen tid holdt hans ophidselse og den strøm af minder, der jog gennem hans hjerne, ham fra at tænke eller tage beslutninger. Det dunkede i hans hoved, og hans hjerte bankede, så han måtte gøre vold på sig selv for ikke at springe ud af sengen. Så kom tanken på hans egen moder og det løfte, han havde givet hende for flere år siden, om aldrig at glemme at knæle ved sin seng og bede, før han lagde hovedet, på den pude, han måske aldrig skulle rejse sig fra, og han græd, som om hans hjerte skulle briste. Han var kun fjorten år.

Det første par aftener efter, at han var kommet på skolen, havde han ikke knælet på grund af støjen, men siddet op i

sengen, til lyset var slukket, og så listede han sig ud af sengen og sagde sin bøn, fuld af angst for, at nogen skulle opdage ham. Det samme gjorde mange andre stakkels små drenge. Så begyndte han at tænke, at han måske lige så godt kunne bede i sengen, og så, at det var lige meget, om han knælede eller lå. Og nu i det sidste år havde han sandsynligvis ikke bedt en halv snes gange.

Stakkels Tom! Den første og bitreste følelse, som var lige ved at få hans hjerte til at briste, var bevidstheden om hans fejhed. Han havde løjet for sin moder, for sin samvittighed og for sin Gud. Og nu havde denne lille, svage dreng, som han havde ynket og næsten foragtet for hans svaghed, gjort det, som han ikke havde vovet at gøre. Han fandt en smule trøst i at sværge for sig selv, at han ville følge den dreng gennem tykt og tyndt, opmuntre og hjælpe ham og lette ham hans byrder for den gode gerning, han havde gjort denne aften. Så besluttede han at skrive til sin moder den næste dag og fortælle hende, hvilken kujon hendes søn havde været, hvorpå han vendte sig om på siden og sov.

Den næste morgen var han oppe og vasket og påklædt på nær trøje og vest, da klokken begyndte at ringe, og så knælede han i hele stuens påsyn og bad. Ikke fem ord kunne han sige – klokken gjorde nar af ham; han lyttede til enhver hvisken i stuen – hvad mon de tænkte om ham? Han skammede sig over at knæle og skammede sig over at rejse sig fra sin knælende stilling. Endelig, som om den kom fra hans inderste hjerte, syntes en lille stemme at gentage tolderens ord: "Gud være mig arme synder nådig!" Han gentog dem atter og atter, klyngede sig til dem, som om det gjaldt livet, og rejste sig trøstet og

ydmyget og rede til at trodse hele verden. Det var ikke nødvendigt; to andre drenge foruden Arthur havde allerede fulgt hans eksempel, og han gik ned i den store skole med tanken henvendt på et andet bibelsted – dette: at hvem der overvinder sig selv, er større end den, der overvinder en hel stad.

Han så også, i hvor høj grad han havde overdrevet virkningen af sin handling. Nogle få aftener blev der spottet og lét, når han knælede, men dette var snart forbi, og en for en fulgte alle drengene, på nær tre eller fire, eksemplet. Jeg er bange for, at dette til en vis grad skyldtes den kendsgerning, at Tom kunne have pryglet en hvilken som helst dreng i stuen, når undtages ordensduksen, i alt fald vidste alle drengene, at han ville prøve på det ved den mindste fornærmelse, og de havde ikke lyst til at risikere et stort slagsmål, fordi Tom Brown havde fundet på, at han ville bede. Nogle af de små drenge på nummer fire fortalte om de nye tingenes tilstand til deres kammerater, og i flere andre stuer prøvede de stakkels små drenge på det – i et par tilfælde, hvor ordensduksen blandede sig meget bestemt i det – med delvist held; men i de øvrige blev drengene efter en kort kamp tyranniseret eller udlét. Men før både Tom og Arthur forlod skolehuset, var der ikke en stue, hvor det ikke var blevet en regelmæssig vane. Jeg tror, at det endnu er således, og at den gamle tilstand er forbi for bestandig.

2. Den nye dreng

Jeg har ikke i sinde at fortælle om alle de små ærgrelser og fortrædeligheder, der mødte Tom i det første halvår i hans nye stilling som bjørnetrækker for en lille, god dreng, der kom lige hjemmefra. Han syntes selv at være blevet en ny dreng, uden at eje den tålmodighed og ydmyghed, der er uundværlig for denne stilling. Fra morgen til aften havde han en følelse af ansvar, og når han forlod Arthur i deres studereværelse eller på pladsen, selv om det var for kun en halv time, var han aldrig rolig, før han så ham igen. Han ventede på ham ved skolens dør efter hver time og hver optælling, passede på, at der ikke blev spillet ham noget puds og ikke stillet ham andre end de traditionelle spørgsmål, holdt øje med hans tallerken ved middag og frokost for at passe på, at han ikke blev berøvet sin portion, kort sagt, som East bemærkede, kaglede efter ham som en høne med én kylling.

Arthur var også lang tid om at tø op, hvilket gjorde arbejdet endnu hårdere; han var sørgeligt undselig og talte næsten aldrig, uden at Tom talte til ham først; og hvad der var allerværst – han var enig med ham i alt – det værste i verden at udholde for en Brown. Han blev omsider irriteret, når de om aftenen sad sammen i deres studereværelse, over denne utålelige overensstemmelse, og var en halv snes gange ved at holde en forelæsning over det passende i, at en dreng havde sin egen vilje og udtalte den, men det lykkedes ham at beherske sig, når han tænkte på, at det måske kunne forskrække Arthur. Så besluttede han at sidde stille og ikke sige et ord, før Arthur begyndte; men han tabte altid spillet og måtte selv begynde at

tale af angst for, at Arthur skulle tro, at han var fornærmet over noget, hvis han ikke gjorde det, og dødtræt af at sidde og tie stille.

Det var et strengt arbejde. Men Tom havde påtaget sig det, og han havde i sinde at gennemføre det, og i denne beslutning blev han kun støttet af East og hans andre venners drillerier; de begyndte at kalde ham "barnepige" og på anden måde at lade deres vittigheder gå ud over ham. Men når de tog det på en anden måde, hvad de af og til gjorde, så blev han forvirret.

"Nu skal jeg sige dig noget, Tommy," sagde East, "du ødelægger det håbefulde unge menneske med alt for megen forkælelse. Hvorfor kan du ikke lade ham gå omkring selv og finde sit eget standpunkt. Han bliver aldrig en bønne værd, hvis du bliver ved med at holde ham under dine skørter."

"Ja, men han er endnu ikke i stand til at klare sig selv, jeg forsøger hver dag på at få ham til det, men han er en underlig lille fyr! Jeg kan slet ikke forstå ham. Jeg har aldrig hverken set eller hørt nogen, der lignede ham, han lader til at være lutter nerver; alt hvad man siger, gør et frygteligt indtryk på ham."

"Den slags drenge kan ikke bruges her," sagde East; "han bliver ødelagt. Nu skal jeg sige dig, hvad du skal gøre, Tommy. Du skal lade lave en pæn, stor papæske og lægge ham i den med en masse bomuld og en patteflaske, skrive udenpå: *Forsigtig – denne side opad* og sende ham hjem til hans moder."

"Jeg tror nok, at jeg skal få noget ud af ham alligevel," sagde Tom smilende, "du kan sige, hvad du vil. Der er engang imellem noget ved ham, der viser mig, at der er mod et eller andet sted i ham. Det er, når alt kommer til alt, det eneste, der er noget ved,

ikke sandt, gamle Løber? Men hvordan skal jeg finde det og få det frem?"

Tom trak den ene hånd op af bukselommen, kradsede sig i nakkehåret og gav sin hat et puf ned over næsen, det var nu hans måde at påkalde visdommen på. Han stirrede på jorden med et pudsigt forvirret blik, og så så lidt efter op og mødte Easts øjne. Den unge herre klappede ham på ryggen, lagde sin arm om hans skulder, og de gik sammen gennem skolegården.

"Tom," sagde han, "jeg vil lade mig hænge, hvis du ikke er den bedste fyr, der nogen sinde har været til. Jeg kan godt lide at se dig tage dig af en ting. Jeg ville ønske, at jeg kunne tage det hele således; men jeg kommer aldrig videre end til at gøre løjer. Alting er løjer. Hvis jeg skulle have prygl om et minut, så ville jeg være rasende, men jeg kunne ikke, om det gjaldt mit liv, lade være med at le ad det."

"Brown og East, I skal gøre slavetjeneste for Jones i femte klasses gård."

"Halløj, det er mere end løjer," udbrød East og sprang løs på den unge gentleman, der talte til dem, og greb ham i kraven. "Kom her, Tommy, tag fat i ham på den anden side, før han kan råbe."

Drengen blev grebet og modstræbende slæbt ud af skolegården og ind i skolehusets forhal. Han var en af disse små, kønne, krøllede drenge, der blev forkælet af de store, der skrev deres stile for dem, lærte dem at drikke og sige stygge ord og gjorde alt, hvad de kunne, for at ødelægge dem for denne verden og den næste med. En af de beskæftigelser, der særligt morede disse unge herrer, var at gå omkring og skaffe slaver til deres beskyttere, når disse spillede et eller andet spil. De gik

rundt med papir og blyant og skrev navnene op på alle de drenge, de sendte, og de sendte altid fem gange så mange, som der behøvedes, og sørgede for, at alle de, som ikke gik, fik prygl. Denne dreng hørte til et hus, hvor de var meget skinsyge på skolehuset, og han udvalgte altid skolehusslaver, når han kunne finde dem. Men denne gang var han gået forkert i byen. De lukkede den store dør til forhallen, og East satte ryggen imod den, mens Tom gav fangen en overhaling, tog hans liste fra ham og stillede ham på gulvet, mens han ganske roligt gav sig til at undersøge dokumentet.

"Lad mig komme ud, lad mig gå!" skreg drengen rasende. "Jeg skal fortælle det til Jones, og han skal give jer begge to de værste prygl, I nogen sinde har fået."

"Søde lille ven," sagde East og klappede ham på hattepulden – "Hør, hvor han bander, Tom. Det er en velopdragen ung mand, ikke sandt?"

"Lad mig være, I –" brølede drengen skummende af raseri og sparkede efter East, der ganske roligt løftede ham op og satte ham ned på gulvet.

"Tag den med ro, lille ven," sagde han. "Det klæder ikke sådanne små arrigtrolde som dig at være blasfemiske, så det må du holde op med, ellers får du noget, du ikke kan lide."

"Jeg skal sørge for, at I begge to får prygl, når jeg kommer ud, det skal jeg," sagde drengen og begyndte at flæbe.

"Det skal der være to om, husk på det," sagde Tom, der var blevet færdig med at undersøge listen. "Vil du nu høre efter. Vi har lige været gennem femte klasses gård, og Jones har allerede fire slaver, to mere end han behøver. Hvis han ville have haft os, havde han nok standset os. Og hør, din lille skurk, her har du

skrevet syv navne foruden vore, og de fem er fra skolehuset." Tom gik hen til ham og løftede ham op på benene, og drengen tudede som en pisket hundehvalp. "Hør nu godt efter. Vi gør ikke slavetjeneste for Jones. Hvis du fortæller ham, at du har sendt os, skal vi hver give dig sådan en dragt prygl, at du skal komme til at huske det." Og Tom rev listen i stykker og kastede den i ilden.

"Og pas så på, at jeg ikke igen fanger dig luskende omkring ved skolehuset," sagde East. "Din hud ser ikke ud til at kunne tåle en ordentlig gennemhøvling." Han åbnede døren og sendte den unge herre ud i gården med et afskedsspark.

"Det er en sød dreng, Tommy," sagde East, som stak sine hænder i lommen og gik hen til ilden.

"Det er den allerværste slags," svarede Tom og fulgte hans eksempel. "Gudskelov, at aldrig nogen stor dreng har forkælet mig."

"Du har aldrig været af den slags," sagde East. "Jeg kunne lide at få ham sat i et museum: Kristen ung herre, tyvende århundrede, meget velopdragen. Pirk lidt ved ham med en lang stang, og hør ham bande som en fuld matros. Han vil få et respektabelt publikum til at lukke øjnene op, tænker jeg."

"Tror du, han fortæller det til Jones?" spurgte Tom.

"Nej," sagde East. "Jeg er ligeglad, om han gør det."

"Det er jeg også," sagde Tom, og de begyndte igen at tale om Arthur.

Den unge fyr havde forstand nok til ikke at fortælle det til Jones, idet han ræsonnerede således, at Tom og East, der var nogle af de stærkeste slaver i skolen, ikke ville bryde sig en smule om de prygl, som Jones kunne give dem, men at de

sandsynligvis ville holde deres ord og give ham dem igen med renter.

Efter denne samtale kom East ofte i deres studereværelse, han lagde mærke til Arthur og indrømmede snart over for Tom, at han var en lille fuldendt gentleman, og at han nok snart kom over sin undselighed, hvilket i høj grad trøstede vor helt. Han følte hver dag værdien af at have et mål i livet – noget, der fik ham til at glemme sit eget jeg; og da det var den kedeligste tid af året, og der ikke var noget spil, som han brød sig om, var han lykkeligere, end han nogen sinde før havde været i skolen, og det ville sige meget.

Den tid, Tom tillod sig selv at være borte fra sin myndling, var fra lukketid, til de skulle spise til aften. I denne time eller halvanden plejede han at benytte sin frihed til at gå rundt i alle sine bekendtes studereværelser og skændes eller sladre i forhallen, springe over de gamle, jernbeslåede borde eller skære sit navn i dem, og deltage i et eller andet muntert kor – kort sagt, slippe dampen løs, som man kaldte det.

Denne skik passede så godt til hans temperament, og Arthur viste sig så tilfreds med arrangementet, at der gik flere uger, før Tom nogen sinde viste sig i deres studereværelse, før de havde spist til aften. Men en aften kom han farende ind for at se efter en gammel mejsel eller en anden ting, som han for øjeblikket havde brug for, og mens han rumsterede rundt i skabene, så han et øjeblik op og fik straks øje på stakkels lille Arthurs skikkelse. Drengen sad med sine albuer på bordet og hovedet støttet på sine hænder, og foran ham lå en åben bog, som hans tårer strømmede ned på. Tom lukkede straks døren, satte sig i sofaen hos Arthur og lagde sin arm om hans hals.

"Men hvad er der dog i vejen?" sagde han venligt; "du er ikke ked af det, vel?"

"Å nej, Brown," sagde den lille dreng og så op med store tårer i øjnene; "du er så god imod mig, det er jeg så glad for!"

"Hvorfor kalder du mig ikke Tom? Det er der masser af drenge, der gør, som jeg ikke halvt så godt kan lide som dig. Hvad er det, du læser? Du må gå lidt omkring med mig og ikke sidde her alene og måbe." Tom så ned på bogen og så, at det var Bibelen. Han tav et minut, så sagde han blidt: "Jeg er glad ved at se, at det er den, Arthur, og jeg skammer mig over, at jeg ikke selv læser mere i Bibelen. Læser du den hver aften, før vi spiser til aften, mens jeg er ude?"

"Ja."

"Så ville jeg ønske, at du ville vente til bagefter, så kunne vi læse i den sammen. Men, Arthur, hvorfor får det dig til at græde?"

"Å, det er ikke, fordi jeg er ulykkelig. Men hjemme, mens min fader levede, læste vi altid i Bibelen efter te; og nu holder jeg af at læse i den og prøve på at huske, hvad han sagde. Jeg kan ikke huske det alt sammen, og der er meget af det, jeg kan huske, som jeg slet ikke tror, jeg forstår; men det står så levende for mig alt sammen, at jeg somme tider ikke kan lade være med at græde, når jeg tænker på, at jeg aldrig mere skal læse det sammen med ham."

Arthur havde aldrig før talt om sit hjem, og Tom havde aldrig opfordret ham til at gøre det, da han på sin tankeløse skoledrengemanér mente, at Arthur ville blive blødere og mindre mandig af at tænke på sit hjem. Men nu var han meget interesseret og glemte både mejsler og ølflasker; uden megen

opfordring fortalte Arthur om sit hjem, og aftenklokken overraskede dem begge, da den ringede for at kalde dem ned i forhallen.

Fra den tid af talte Arthur stadig om sit hjem og frem for alt om sin fader, der var død for omtrent et år siden, og hvis minde Tom snart kom til at elske og ære, næsten lige så meget som hans egen søn.

Arthurs fader havde været præst i en landsby i Midland County; under krigen var den blevet til en stor by, som de strenge år, der fulgte efter, havde tynget på med en frygtelig vægt. Handelen var blevet halvt ødelagt, og så kom den gamle, sørgelige historie om mestre, der reducerede deres værksteder, mænd, der blev arbejdsløse og vandrede omkring, sultne og elendige og opfyldt af had ved tanken om deres hustruer og børn, der sultede hjemme, og de sidste stumper af deres indbo, der gik på lånekontoret; børnene blev taget ud af skolen og drev omkring i snavsede gader og gårde, næsten alt for sløve til at lege, og alt for snavsede i deres pjalter og elendighed; dertil kom den frygtelige kamp mellem arbejdsgivere og arbejdere – nedsættelse af lønnen, strejker, og den lange række af ofte gentagne forbrydelser, der nu og da endte med optøjer, ildebrand og tilkaldelse af grevskabets landeværnsryttere.

Ind i et sådant sogn og en sådan social misvækst blev Arthurs fader kastet i en alder af fem og tyve år – en ung, ugift præst, fuld af tro, håb og kærlighed. Han havde kæmpet som en mand. Han havde lært at foragte smukke, idealistiske talemåder og havde i stedet fattet en sand kærlighed til de fattige, kæmpende, syndige mennesker, som han anvendte sin formue, sine kræfter og sit liv på. Han havde kæmpet som en mand og fået en mands

belønning – ingen sølvtepotte eller præsentérbakke med blomstrende indskrift, der roste hans dyder, som et dannet sogns påskønnelse, intet fedt embede, ingen gaver eller smiger fra hyggelige enker og velhavende unge kvinder, der syede morgensko til ham, kom sukker i hans te og tilbad ham som "en hellig mand", men en mandig agtelse, fravristet menneskers uvillige sjæle, der betragtede ham som deres naturlige fjende; frygt og had fra enhver, der var falsk eller uretfærdig, enten han var mester eller arbejder.

At nå disse mål tog naturligvis tid, og han måtte kæmpe for det i sit ansigts sved og med sit hjerteblod. Men alt det havde han gjort regning på at give og det som en selvfølge, uden hverken at have medlidenhed med sig selv eller betragte sig selv som en martyr, når han følte, at sliddet gjorde ham gammel før tiden. Hans hustru hjalp ham i alt. Hun havde før sit ægteskab holdt meget af selskabelighed og været meget omsværmet, og de kredse, som hun havde tilhørt, beklagede stakkels Fanny Evelyn, da hun blev gift med den unge præst og rejste bort for at bo i det berygtede Turley, i en del af landet, som alle ordentlige familier havde forladt for år siden. Men hun syntes ikke at tage sig af det. Hvis hendes mands bolig havde ligget mellem grønne enge og i nærheden af behagelige naboer, ville hun have holdt mere af det, det havde hun aldrig nægtet. Men nu var de engang her. Luften var ikke dårlig, folkene var meget gode og høflige mod en, hvis man var høflig imod dem, og hverken hun eller han ventede at gøre mirakler og i en håndevending omvende dem alle. Så gik hun og han roligt omkring mellem folk, talte med dem og behandlede dem ganske, som de ville have behandlet folk af deres egen klasse. De følte ikke, at de bragte

noget offer og var derfor fuldkommen naturlige, og havde intet af den nedladenhed og selvbevidsthed ved sig, som oprørte den ærekære fattige. Således vandt de gradvis agtelse og tillid, og efter seksten års forløb blev han af hele egnen betragtet som den rette mand, den mand, mestre og arbejdere kunne gå til for at få råd i alle deres uenigheder og vanskeligheder, og som de kunne høre sande og frygtløse ord af. Og kvinderne kom til hende for at få hendes råd i alle deres sorger, mens børnene tilbad den jord, hun trådte på.

De havde tre børn, to døtre og en søn, lille Arthur, der kom mellem sine to søstre. Han havde fra sin tidligste barndom været meget svagelig; de troede, han havde tilbøjelighed til tæring, han var derfor blevet holdt hjemme og var blevet undervist af sin fader, der havde gjort ham til sin kammerat, og som han havde lært meget af, som drenge i almindelighed aldrig ved besked om, før de er mange år ældre.

Da han var tretten år gammel, og hans fader havde bestemt, at han var stærk nok til at komme i skole og efter moden overvejelse havde besluttet at sende ham til Rugby, udbrød der en stærk tyfusepidemi i byen. Præsten og hans hustru fik begge feberen, af hvilken han døde i løbet af nogle få dage, og hun kom sig efter at have været i stand til at pleje ham til det sidste og høre hans sidste ord. Han døde rolig og lykkelig i den tro, som han havde levet sit liv på. Hans hustrus sorg var dyb og rolig. Mere end over noget andet blev hun rørt over en anmodning fra en fritænkerforening, der var blevet dannet i byen (og som han af al magt havde kæmpet imod og næsten fået bugt med) om, at det måtte blive tilladt nogle af dem at hjælpe med at bære kisten. Der blev valgt to af dem, og sammen med

seks af hans egne kammerater og venner bar de ham til graven. Den dag var butikkerne lukkede, og fabrikkernes hjul stod stille, og i mange år efter savnede byens folk den brave, elskede præst og hans hustru, der havde levet for at lære dem gensidig overbærenhed og hjælpsomhed, og til sidst næsten havde givet dem et glimt af, hvad denne gamle verden kunne være, hvis folk ville leve for hinanden og ikke for sig selv alene.

Hvad har alt dette at gøre med vor historie? Ja, mine kære drenge, I må lade mig gå mine egne veje, ellers får I ikke noget ud af mig, der er værd at læse. Jeg må vise jer, hvad slags mand det var, der havde opdraget lille Arthur, ellers tror I ikke på ham, og det har jeg besluttet, at I skal, og I vil ikke se, hvorledes han, den frygtsomme, svage dreng, havde egenskaber i sig, som den tapreste og stærkeste måtte vige for. Hans faders ånd var i ham, og den ven, som hans fader havde efterladt ham til, svigtede ikke tilliden.

Efter at de havde spist den aften, og næsten hver aften i år derefter, læste Tom og Arthur, efterhånden også East og undertiden snart en, snart en anden af deres venner, et kapitel af Bibelen, og talte om det bagefter. Tom var i begyndelsen yderst forbavset, næsten forfærdet, over den måde, Arthur læste denne bog på og talte om de mænd og kvinder, hvis liv den fortalte om. Den første aften faldt de tilfældigvis over kapitlet om hungersnøden i Ægypten, og Arthur begyndte at tale om Joseph, som om han var en levende statsmand – akkurat som han kunne have talt om lord Gray og valgloven, kun var de endnu mere levende og virkelige for ham. Tom så, at bogen var ham den dejligste historie om levende mennesker, der kunne handle rigtigt eller urigtigt, ganske som om de gik omkring i

Rugby – som doktoren eller lærerne eller sjette klasse drenge. Men hans forbavselse forsvandt snart: skællene syntes at falde fra hans øjne, og bogen blev bestandig for ham den store menneskelige og guddommelige bog og mændene og kvinderne, som han havde betragtet som noget, der slet ikke kom ham ved, blev hans venner og rådgivere.

3. Arthur får en ven

Omtrent seks uger efter begyndelsen af halvåret, da Tom og Arthur en aften sad og læste på deres vers, standsede Arthur pludselig, så op og sagde: "Tom, kender du noget til Martin?"

"Ja," sagde Tom og tog sin hånd ud af sit nakkehår og var henrykt over at kaste sin bog hen på sofaen. "Jeg kender ham rigtig godt. Han er en meget flink fyr, men splittertosset. Han bliver kaldt *den gale*, ved du nok. Og aldrig har der eksisteret mage til menneske til at have alle slags grinagtige ting omkring sig. Sidste halvår tæmmede han to snoge og gik omkring med dem i lommen; og jeg er sikker på, at han nu har nogle pindsvin og rotter i sit skab."

"Jeg ville meget gerne lære ham at kende," sagde Arthur, "han sad ved siden af mig i klassen i dag, og han havde tabt sin bog og så med i min, og han var så venlig og god, at jeg godt kunne lide ham."

"Å, stakkels gamle gale, han mister altid sine bøger," sagde Tom, "og så bliver han sat nederst, fordi han ikke har dem."

"Jeg kan endnu bedre lide ham for det," sagde Arthur.

"Ja, han er forfærdelig morsom, kan jeg betro dig," sagde Tom og kastede sig tilbage i sofaen og lo ved at tænke på det. "Vi havde sådan et sjov med ham en dag sidste halvår. Han havde i nogen tid lavet den forfærdeligste stank i sit studereværelse, indtil formodentlig en eller anden dreng fortalte det til Mary, og hun fortalte det videre til doktoren. En dag lidt før middag, da doktoren kom ned fra biblioteket, kom han i alt fald ind i forhallen i stedet for at gå hjem.

East og jeg og fem eller seks andre drenge sad ved ilden, og det kan nok være, at vi stirrede, for han kommer ikke én gang om året ind på den måde, med mindre det regner, eller der er slagsmål i forhallen. "East," sagde han, "kom og vis mig Martins studereværelse." – "Å, nu bliver der løjer," hviskede vi andre, og vi løb op ad trappen bag efter doktoren og East. Da vi kom ind i gangen, hørte vi bum, bum i Martins hule. Så holdt det pludselig op, og slåen blev skudt for døren. Martin kendte Easts fodtrin og troede, at der skulle være belejring.

"Det er doktoren, Martin. Han er her og ønsker at tale med dig," råbte East.

Så blev slåen trukket langsomt fra og døren åbnet på klem, og der stod Martin og så aldeles forfærdet ud, uden trøje, med sine skjorteærmer smøget op til albuerne og sine lange, magre arme helt oversået med ankre og pile og bogstaver, der var tatoveret med krudt som på en matrosdreng, og der stank, så man var lige ved at falde om. Det var lige akkurat, at doktoren kunne holde det ud, og East og jeg, der kikkede ind under hans arme, holdt os for næsen. Den gamle skade stod i vindueskarmen og så ud, som den var ved at besvime."

"Hvad har du for, Martin?" sagde doktoren. "Du må virkelig ikke blive ved på den måde; du er en ren plage for hele gangen."

"Undskyld, hr. doktor, jeg blander kun dette pulver; der er ikke noget ondt i det." Martin greb nervøst sin støder og morter for at vise doktoren, hvor uskadeligt det var, og begyndte at støde. Men han havde ikke stødt seks gange, før: Puf! det hele gik op i en stor flamme, og støderen og morteren fløj over studereværelset, og vi tumlede tilbage i gangen. Skaden flagrede bandende ned i gården, og Martin dansede hylende

omkring med fingrene i munden. Doktoren tog fat i ham og råbte, at vi skulle hente noget vand. "Der kan du se, din dumme dreng," sagde han ganske fornøjet over at se, at han ikke var kommet videre til skade, "du ved slet ikke, hvad det er, du gør med alle disse ting, og husk nu, at du må holde op med at dyrke kemi på egen hånd." Så tog han fat på hans arm og så på den, og jeg så, at han måtte bide sig i læben for ikke at komme til at le, men han sagde ganske alvorligt: "Se, nu har du lavet alle de tossede tegn på dig selv, de kan aldrig slettes ud, og du vil være ked af det om et par år. Kom nu ned i husholderskens værelse og lad os se, om du er kommet til skade." Og bort gik de to, og vi andre blev og ryddede op i hulen, indtil Martin kom med forbundet hånd og smed os ud. Men nu vil jeg gå hen og se, hvad han bestiller, og sige, at han skal komme op og spise til aften hos os." Og Tom gik sin vej for at finde den omtalte dreng, der boede i et lille studereværelse for sig selv.

Denne Martin, som Arthur syntes så godt om, var en af de uheldige, som ikke passede ind i en offentlig skole. Hvis vi nu vidste, hvorledes vi skulle behandle vore drenge, ville Martin være blevet opdraget til at være naturvidenskabsmand. Han havde en lidenskab for fugle, dyr og insekter og kendte mere til dem og deres liv end nogen anden i Rugby – undtagen måske doktoren, der var inde i alt. Han eksperimenterede også lidt med kemi og havde lavet sig en elektrisk maskine, med hvilken det var hans største fornøjelse at uddele små stød til enhver lille dreng, der var dristig nok til at vove sig ind i hans studereværelse. Og dette var på ingen måde et eventyr, der var frit for spænding, for foruden sandsynligheden for, at der kunne falde en snog ned i hovedet på en, eller kærligt sno sig

om ens ben, eller en rotte krybe ned i ens bukselomme og søge efter føde, måtte man udholde en animalsk og kemikalsk lugt, som opfyldte denne hule. Desuden var der altid en chance for at blive sprængt i luften ved et af de mange eksperimenter, som Martin altid forsøgte, og som gav de vidunderligste resultater i form af eksplosioner og lugte, som ingen dødelig dreng nogen sinde før havde hørt tale om. Naturligvis blev stakkels Martin som følge af sine bedrifter regnet for et udskud i huset. For det første blev alle hans naboer halvt forgivet og var til gengæld altid på udkik efter hans dyr og gjorde ham rasende ved at lokke hans yndling, den gamle skade, ud af hans vinduer og ind i et studereværelse ved siden af, hvor de gjorde den beruset ved hjælp af ristet brød, dyppet i øl og sukker. Martin beboede for sine synders skyld et studereværelse, der vendte ud til en gård, som var godt tre meter bred; hans vindue kunne fuldstændig overses fra studereværelserne lige overfor, da disse sad lidt højere oppe. East og en anden dreng, der var lige så drillevorn og opfindsom, boede nu lige overfor, og de havde anvendt megen umage og tid på at fabrikere redskaber til at plage Martin og hans menageri. En morgen viste der sig en gammel kurv, som hang i en kort snor uden for Martins vindue, og kurven indeholdt en hjemmelavet rede, der gemte fire sultne allikeunger, for øjeblikket Martins stolthed og fryd, og som man forsikrede, at han selv havde udruget. Tidligt om morgenen og sent om aftenen kunne man se ham halvt ude ad vinduet og sørge for sin skaldede yngels forskellige fornødenheder. East og hans kammerater havde efter modent overlæg bundet en kniv på enden af en fiskestang, og da de vidste, at Martin var ude, lykkedes det dem, efter en halv times energisk arbejde, at skære

snoren over, og kurven med indhold styrtede ned på stenbroen. Stakkels Martin, der kom hjem efter en kort fraværelse, samlede brudstykkerne op og lagde sin yngel (undtagen en, hvis hals var brækket i faldet) i den gamle kurv og hængte den denne gang i en ståltrådssnor, der kunne trodse ethvert skarpt instrument. Men, som de russiske ingeniører ved Sevastopol, havde East og hans kammerater svar på enhver af deres modstanders bevægelser, og den næste dag havde de opstillet en kanon i form af en ærtebøsse i vindueskarmen, således anbragt, at den sigtede nøjagtigt på det sted, hvor Martin måtte være, mens han passede sine fugleunger. I det øjeblik, han begyndte at fodre dem, begyndte de at skyde. Forgæves satte han sig i besiddelse af en ærtebøsse og forsøgte at besvare ilden, mens han fodrede fugleungerne med den anden hånd; hans opmærksomhed var delt, og hans skud forfejlede deres mål, mens de andre traf hans ansigt og hænder og fik ham til at hyle og skælde ud. Han blev nødt til at anbringe reden i et hjørne af sin allerede overfyldte hule.

Hans dør var barrikaderet med en samling sindrige slåer af egen opfindelse, for angreb af naboerne var hyppige, når en eller anden usædvanlig gennemtrængende duft bredte sig fra hulen til deres studereværelser.

"Luk op, Martin, gamle dreng, det er bare mig, Tom Brown."

"Ja, vent blot et øjeblik." Den ene slå blev trukket fra. "Er du sikker på, at East ikke er der?"

"Ja, ja, luk bare op!" Tom sparkede til døren, den anden slå blev trukket fra, og han kom ind i hulen.

Det var sandelig en hule – den var omtrent to meter lang, halvanden bred og lidt over to meter høj. En fem-seks lasede

skolebøger, nogle få kemiske lærebøger, en bog om kunsten at udstoppe fugle stod på de øverste hylder. De af de andre hylder, der ikke var blevet brækket ned og af ejeren brugt til andre ting, var indrettet til opholdssted for fugle, snoge og andre dyr. Der var hverken tæpper eller gardiner. Bordet var fuldstændig optaget af Martins store arbejde, elektrisérmaskinen, der var omhyggeligt tildækket med resterne af hans bordtæppe. Allikeburet optog den ene væg, og den anden var prydet med en håndøkse, et par klatrejern og en lysæske af blik, som han for øjeblikket forsøgte at opdrætte en ung, håbefuld markmusfamilie i. Det var ganske naturligt, at lysæsken blev brugt således, for Martin havde aldrig lys. Han fik et pund om ugen ligesom de andre drenge, men da lys var en kapital og let kunne byttes for fugleæg og fugleunger, fandt Martins pund uforanderligt i løbet af nogle få timer vej til Howlett, fuglefængeren på Bilton Road, han gav et høge- eller nattergaleæg eller en iriskunge i bytte. Martins opmærksomhed var derfor altid rettet mod det formål at skaffe lys. Han havde nylig gjort en stor opfindelse, og hulen var oplyst af en flimrende bomuldsvæge, der stak op af en ølflaske, fuld af en eller anden hjemmelavet væske. Når Martin slet ingen lys havde, løb han omkring ved kaminerne, i gangene og i forhallen, ligesom Diggs, og forsøgte på at skrive sine stile og lære sine linjer ved skæret fra kaminilden.

"Nå, gamle dreng, du har ingen kammerat i hulen dette halvår. Hvor det stads der i flasken stinker! Bryd dig bare ikke om det; jeg bliver ikke, men kom op til os i vort studereværelse efter bønnen. Du kender vel Arthur? Vi har fået Grays

studereværelse. Vi har dejlig aftensmad, og vi vil tale om fuglereder."

Martin blev øjensynlig meget glad over indbydelsen og lovede at komme.

Så snart bønnen var forbi, og sjette og femte klasse drengene havde trukket sig tilbage til deres egne stuers aristokratiske ensomhed, mens demokratiet havde sat sig til at spise til aften i forhallen, begav Tom og Arthur, der havde sikret sig deres portioner brød og ost, sig ud for at finde ugens ordensduks, der gik op og ned i forhallen. Han var tilfældigvis en godmodig fyr, og de fik et venligt nik til svar på spørgsmålet: "Må vi gå ud?" og de løb bort for at tilberede en overdådig souper for Martin. Dette havde Tom fordret, for han var henrykt over denne begivenhed, og grunden til henrykkelsen må forklares. Sagen var, at dette var det første forsøg på selv at stifte et venskab, som Arthur havde gjort, og Tom hilste det som en stor begivenhed. Den lethed, han selv blev kammerat med alle og enhver med, gjorde ham somme tider bedrøvet eller vred over Arthurs tilbageholdenhed og ensomhed. Arthur var altid elskværdig og endog munter sammen med enhver dreng, som Tom fulgtes med, men Tom følte, at det kun var gennem ham, at hans kammerat indlod sig med andre, og hvis han ikke havde været der, ville Arthur have levet som i en ørken. Det forøgede hans bevidsthed om ansvar; og skønt han ikke havde gennemtænkt det og gjort sig det klart, vidste han, at dette ansvar, denne pligt, som han uden at tænke over det havde påtaget sig, var midtpunktet og vendepunktet i hans skoleliv, det, som skulle forbedre eller ødelægge ham. Og Tom var ved at blive en ny dreng, om end med hyppige tilbagefald og

vedvarende hårde kampe med sig selv, og han voksede dagligt i karakterstyrke og alvor, som enhver modig dreng med grundsætninger må det, når han første gang bevidst føler, at han tager et tag i sig selv. Han kunne næsten uden et suk vende sig bort fra skoleporten, når East og tre eller fire andre af hans kammerater havde begivet sig ud på nogle morsomme løjer, der ikke var ganske overensstemmende med loven, for sandsynligvis kom de i kamp med gadedrenge, vogtere eller landarbejdere, drak bravt af Phoebe Jennings' øl, sprang middagen og optællingen over og sluttede muligvis af med en dragt prygl efter løjerne. Han var kommet over det stadium, da han brummede ved sig selv: "Gid pokker have det, det er ondskabsfuldt af doktoren at prakke mig Arthur på. Hvorfor har han ikke slået ham sammen med Foggey eller Thomkin, eller enhver anden af de fyre, der aldrig gør andet end at spadsere omkring på pladsen, og slutter deres stile den samme dag, som de har fået dem?" Men skønt alt dette var forbi, følte han dog, at han havde ret til at længes efter mere tid til de retmæssige fornøjelser som kricket, boldspil, badning og fiskeri, hvor Arthur endnu ikke kunne være med; og han følte, at når "den lille" (som han nu i almindelighed kaldte ham) havde fundet en beskæftigelse og nogle andre venner, kunne han blive i stand til med god samvittighed at ofre mere tid på sin egen fornøjelse.

Og nu var det, som han så meget ønskede, sket; han hilste det næsten som et særligt forsyn, at Arthur frem for alle andre havde valgt Martin til sin ven. "Martin er netop den rette," tænkte han, "han vil tage ham med sig ud at søge efter fugleæg og blomster, få ham til at løbe og svømme og klatre som en

indianer og ikke lære ham en smule ondt eller holde ham borte fra hans lektier. Hvilken lykke!" Og så dukkede han med mere end sin sædvanlige hjertelighed ind i skabet og halede et gammelt skinkeben og to eller tre flasker øl frem sammen med det særlige tinkrus, som kun blev brugt ved højtidelige lejligheder, mens Arthur til gengæld kom frem med et glas pickles og en krukke syltetøj og ryddede af bordet. Et par minutter efter hørtes støjen af drengene, der kom op til aftensmåltidet, og Martin bankede på og blev lukket ind med sit brød og sin ost, og de tre begyndte at spise med god appetit, og de talte hurtigere, end de spiste, for al forlegenhed forsvandt straks over for Toms flaskeøl og gæstfri væsen. "Det er min ven, Arthur, en regulær ung bymus, men med en naturlig smag for skovene, Martin, han længes efter at knække halsen ved at klatre op i træer, og han har en lidenskab for snogeunger."

"Vil I så ikke komme med i morgen begge to til Caldecotts Krat," sagde Martin ivrigt, "for jeg ved, at der er en tårnfalkerede oppe i et fyrretræ? Jeg kan ikke komme derop uden hjælp, og du kan jo klatre så godt som nogen, Brown."

"Å ja, lad os gå med," sagde Arthur, "jeg har aldrig set en falkerede og heller ikke et falkeæg."

"Kom så ned til mig i mit studereværelse, så skal jeg vise dig fem forskellige slags," sagde Martin.

"Ja, gamle Martin har ubetinget den bedste samling i hele huset," sagde Tom, og Martin, der blev glad ved den uvante opmuntring, kom med et forslag til en fugleredekampagne og røbede alle slags vigtige hemmeligheder: en gyldentoppet gærdesmuttes rede i nærheden af Butlins Mound, en vandhøne, der lå på ni æg i en dam nede ved Barbyvejen, og en isfuglerede

i en vig af den gamle kanal oven for Brownsover mølle. Han havde hørt, sagde han, at der aldrig var nogen, der havde fået en isfuglerede hel, og at det britiske museum eller regeringen eller en anden havde tilbudt hundrede pund til den, der kunne bringe dem en ubeskadiget isfuglerede med æg. Midt i denne forbavsende beretning, som de andre lyttede til med åbne øren, og allerede overvejede, hvorledes de hundrede pund skulle anvendes, bankede det på døren, og Easts stemme forlangte, at der skulle lukkes op.

"Det er Harry," sagde Tom, "vi lukker ham ind. Jeg skal nok holde ham rolig, Martin. Jeg tænkte nok, at den gamle dreng kunne lugte vor aftensmad."

Sagen var, at Toms hjerte allerede havde bebrejdet ham, at han ikke havde indbudt sin ven til festen, skønt den var ganske improviseret, og skønt forsigtighed og ønsket om at få Martin og Arthur alene sammen, i begyndelsen havde overvundet hans skrupler; men nu var han hjertelig glad over at kunne åbne døren, tage endnu en flaske øl frem og overlade det ene skinkeben til sin gamle ven.

"Å, I grådige vagabonder," sagde East med munden fuld, "jeg vidste nok, at der gik noget for sig, da jeg så jer stikke af så hurtigt med jeres aftensmad. Sikke noget storartet øl, Tom! Du er et vidunder til at tappe øl på flasker."

"Jeg har haft øvelse nok for sjette klasse i min tid, og det var slemt, hvis jeg ikke havde lært lidt af det."

"Nå, gamle Martin, hvordan går det med fuglerederne? Hvordan har Howlett det? Om fjorten dage er rågeungerne vist ruget ud, og så kommer min tur."

"Der bliver ingen rågeunger til at lave pier af i den første måned; det viser, hvor meget du ved om det," sagde Martin, der, skønt han var meget gode venner med East, betragtede ham med mistænksomhed på grund af hans tilbøjelighed til gale streger.

"Løberen ved ingenting og bryder sig ikke om andet end mad og optøjer," sagde Tom, "men pie af rågeunger smager udmærket, i særdeleshed når man selv er klatret op efter dem. Men hør, Løber, vi går alle sammen ud efter en høgerede i morgen i Caldecotts krat, og hvis du vil med, og opfører dig ordentligt, så kan vi få en storartet klatretur."

"Og bade i Aganippe. Hurra! den er jeg med på."

"Nej, nej, ingen badning i Aganippe."

"Nå, ja, ja da. Jeg er med til høgereden, og hvad der ellers falder for."

Da øllet var drukket, og East havde stillet sin sult, gik han tilbage til sit studereværelse; den luskeper, Jones, sagde han, der lige var kommet ind i sjette klasse, og som havde studereværelse ved siden af hans, havde fået den vane at aflægge et besøg hos ham og hans kammerat hver aften, og det var meget ubehageligt for dem.

Da han var gået, rejste Martin sig op for at gå, men Tom standsede ham. "Der er ingen, der kommer i nærheden af dit studereværelse, så du kan lige så godt blive her og skrive dine vers, og så kan vi tale lidt mere sammen. Vi skal være så stille. Desuden kommer der ingen ordensduks nu. Her har ingen været i dette halvår."

Så blev der ryddet af bordet og tæppet lagt på igen, og de tre begyndte at arbejde med verslære og leksikon på den næste

dags sædvanlige pensum.

De var tre gode eksempler på, hvorledes den slags arbejder på den tid blev udført i Rugby. Og uden tvivl er metoden den samme nu, for der er intet nyt under solen, og især ikke i skoler.

Nu må I vide, alle I drenge, der går i skoler, hvor der ikke læres klassiske sprog, at der er en kort øvelse i græske eller latinske vers over et bestemt emne.

Klassens lærer gav den foregående dag i den fjerde time det bestemte emne for den næste morgens vers, og i den første time skulle hver dreng bringe sin opgave færdig til at blive gennemset, og samtidig skulle der læres et vist antal linjer udenad af en af de latinske eller græske digtere, som klassen på den tid læste. Læreren i den første time kaldte enhver af klassens drenge op efter tur og hørte ham i linjerne. Hvis han ikke kunne sige dem, eller foregav at fremsige dem ved at læse dem op af lærerens eller en kammerats bog, blev han sendt tilbage eller kom neden under alle de andre drenge, men i hvert fald blev hans opgave set igennem af læreren og bedømt efter fortjeneste. I Rugby havde man versopgaver den første time hver anden dag i ugen, tirsdag, torsdag og lørdag, og da der var otte og tredive uger i skoleåret, er det øjensynligt, at læreren i hver klasse havde givet hundrede og fjorten opgaver hvert år, to hundrede og otte og tyve i to år og så videre. For et menneske med middelmådig opfattelsesevne var dette et stort arbejde, og da den menneskelige natur er tilbøjelig til gentagelser, kan man ikke undre sig over, at lærerne somme tider gav de samme opgaver om efter en vis tids forløb. For at imødegå og straffe denne dårlige vane hos lærerne, havde skoledrengeånden med sin sædvanlige opfindsomhed opfundet et vel gennemtænkt

overleveringssystem. Næsten enhver dreng havde sine egne opgaver skrevet i en bog, og disse bøger blev regelmæssigt nedarvet fra dreng til dreng, indtil de drenge, i hvis hænder nedarvede versbøger har ophobet sig, er forberedt med tre eller fire opgaver på ethvert tænkeligt emne, som en ulykkelig lærer kan finde på. I min tid havde i alt fald sådanne heldige fyre en til sig selv og en til en ven. Den eneste indvending imod den traditionelle metode var den, at følgerækken kunne være blevet forvirret, så at to drenge en skønne morgen kunne komme til at opgive den samme opgave, i hvilket tilfælde resultatet kunne blive sørgeligt. Men hvornår har en sådan risiko afholdt drenge eller mænd fra at gå genveje?

Den aften i studereværelset benyttede Tom sig af den traditionelle metode. Han tog to store versbøger frem og begyndte at studere i dem og plukke en linje ud hist og en endelse her, indtil han havde fået så meget, som han tænkte, han skulle bruge. Så begyndte han at sætte det sammen ved hjælp af sin verslære og frembragte et uoverensstemmende og svagt produkt på otte linjer, minimumsresultatet for hans klasse, og endte med to højst moralske linjer ekstra, det blev til ti i det hele, som han stjal helt og holdent fra en af sine bøger. De begyndte således: "Oh, menneskeslægt," og han må selv have brugt dem en halv snes gange før. Han begyndte virkelig at tvivle i høj grad om, at læreren ikke skulle kunne huske dem, og satte dem derfor kun ind som ekstralinjer, fordi de i alt fald ville drage opmærksomheden bort fra de andre brudstykker, og hvis de blev opdaget, ville han, da det var ekstralinjer, ikke blive sendt tilbage for at lave andre i stedet for, mens han, hvis de gik igennem, ville få ros for dem.

Den anden metode, som Martin fulgte, kan vi kalde den prosaiske metode. Han morede sig, lige så lidt som Tom, over sit arbejde, men da han ikke havde gamle opgavebøger, kunne han ikke følge den traditionelle metode, for hvilken han, som Tom bemærkede, heller ikke havde talent. Så skrev Martin otte linjer af den alleralmindeligste slags på engelsk, hvorpå han oversatte dem linje for linje på latin ved hjælp af verslæren og et leksikon. Alt, hvad han brød sig om, var at frembringe otte linjer uden grammatikfejl eller disharmonier, om ordene var passende, eller hvilken mening der var i det, var ligegyldigt, og tilhængerne af denne metode frembragte aldrig en linje over minimumsantallet.

Den tredje og mest korrekte metode var den, Arthur brugte. Han tænkte først over, hvilket punkt ved den person eller den begivenhed, der var emnet, der på den smukkeste måde kunne bringes inden for opgavens rammer; han forsøgte at få sin idé ind i de otte linjer, men bandt sig hverken til ti eller tolv, hvis han ikke kunne det. Så satte han sig til at arbejde så meget som muligt uden gradus eller anden hjælp med at iklæde sine idéer et korrekt latin eller græsk og var ikke tilfreds, før han havde udstyret den med de mest passende og mest poetiske ord og sætninger, han kunne finde.

Der var også en fjerde metode, som blev brugt i skolen, men den var alt for simpel til at behøve forklaring. Den blev brugt af store drenge med dovne eller tyranniske vaner og bestod simpelt hen i at lade flinke drenge, som de kunne prygle, lave deres opgaver og bagefter oversætte dem for dem, men denne metode bør ikke opmuntres, og jeg råder jer alle til ikke at benytte den.

Da opgaverne var færdige klokken ni, og Martin havde frydet sig over al måde ved overflødighedens lys og over leksikon og andre hjælpemidler til at komme igennem arbejdet, og Arthur indtrængende havde bedt ham om at komme og skrive sine vers, når som helst han ville, gik de tre drenge ned i Martins hule, og Arthur blev til sin store fryd indviet i videnskaben om fugleæg. De vidunderlige farver og former forbavsede og henrykkede ham, der næppe nogen sinde havde set andet end hønseæg, og da han gik i seng, havde han lært navnene på i det mindste tyve forskellige slags og drømte om natten, at han klatrede i træer, og at han havde fundet et Rok-æg så stort som Sindbads og plettet som en englærkes, og at Martin ved at puste det ud nær var druknet i blommen.

4. Fuglefængerne

Den næste morgen i den første time blev Tom sendt tilbage med sine lektier og måtte altså vente til anden omgang, mens Arthur og Martin sagde deres ganske rigtigt og fik fri straks. Da Tom kom ud og løb ned for at spise frokost, var de der ikke, og Stumps underrettede ham om, at de havde slugt deres frokost og var gået bort sammen – hvorhen vidste han ikke. Tom skyndte sig at spise og gik først til Martins studereværelse og så til sit eget, men der var intet spor af de savnede drenge. Han følte sig halvt vred og skinsyg på Martin. Hvor kunne de være gået hen?

Han lærte den anden lektie i meget dårligt humør sammen med East og de andre, og så gik han op i skolegården. Omtrent ti minutter før timen kom Martin og Arthur åndeløse ind ad porten, og da Arthur fik øje på Tom, fo'r han hen til ham med glødende kinder.

"Å, Tom, se!" sagde han og viste ham tre vandhønseæg; "vi har været nede i dammen ved Barby vejen, som Martin fortalte os om i aftes, og se, hvad vi har fået."

Tom havde ikke lyst til at vise sig fra sin elskværdige side og så kun efter noget, han kunne kritisere.

"Hvad har du været ude efter, Arthur?" sagde han. "Du vil vel ikke fortælle mig, at du har vadet?"

Den bebrejdende tone fik stakkels Arthur til at fare sammen og se ynkelig ud, og Tom henvendte sig i sin vrede til Martin:

"Jeg troede ellers ikke, du var sådan en dosmer, Martin, at du lod ham blive gennemvåd på denne tid af dagen. Du kunne godt have besørget vadeturen selv."

"Det gjorde jeg naturligvis også, men han ville med for at se reden. Vi lod seks æg ligge. De vil være udruget om et par dage."

"Gid pokker havde æggene!" sagde Tom; "man kan da heller ikke vende ryggen til et øjeblik, før alting går galt. Han bliver nok syg en hel uge efter de løjer, det er jeg vis på."

"Nej, hør nu, Tom," sagde Arthur, "mine fødder er slet ikke våde, for Martin lod mig tage mine sko og strømper og bukser af."

"Men de er våde, og også snavsede, tror du ikke, jeg kan se?" svarede Tom. "Og du vil blive kaldt op og få en lussing, når læreren ser, hvilken tilstand du er i. Du har vist heller ikke set på din lektie."

Å, Tom, din gamle humbugmager! At du vil bebrejde nogen, at de ikke har lært deres lektier! Hvis du ikke selv var blevet holdt tilbage i den første time, bilder du dig så ind, at du ikke ville have været med dem? Og du har berøvet stakkels lille Arthur al hans glæde og stolthed over sine første fugleæg, og han går og gemmer dem i studereværelset og tager sine bøger ned med et suk og tror, at han har gjort noget rædsom galt, skønt han i forvejen har lært mere end sin lektie til den anden time.

Det havde Martin imidlertid ikke, og han blev kaldt op og lavede nogle frygtelige bommerter og blev flyttet ti pladser ned. Dette kølede Toms vrede noget, og ved slutningen af timen havde han fået sit gamle humør tilbage. Oppe i studereværelset blev han helt sig selv igen, da han så Arthurs inderlige glæde over at se Martin puste æggene ud og forsigtigt lime dem på små stykker pap. Da han bemærkede de kærlige, men tillige ængstelige blikke, den lille fyr tilkastede ham fra siden, tænkte

Tom: "Sikke et arrigt bæst, jeg er. Nu er det, som jeg ønskede i aftes, sket, og nu ødelægger jeg det hele," og fem minutter efter slugte han sin galde.

Efter middag fik Martin travlt med forberedelserne til ekspeditionen; han satte nye remme i klatrejernene, fyldte store pilleæsker med bomuld og skærpede Easts lille økse. De tog alle deres sager med ind til optællingen, og bagefter, da de havde narret de ordensdukse, der var på udkik efter slaver til kricket, begav de fire sig i skarpt trav ned ad Lawfordstien til Caldecotts krat og falkereden.

Martin viste vej i strålende humør; det var en ganske ny følelse hos ham at have kammerater med sig, og han havde i sinde at give dem beviser på sine kundskaber og sin dygtighed. Brown og East var nok bedre til fodbold og kricket og andre spil, tænkte han, men ude i markerne og skovene kunne han måske lære dem noget. Han havde allerede overtaget førerskabet og gik i forvejen med klatrejernene under den ene arm, madposen under den anden og lommerne og hatten fulde af pilleæsker, bomuld og andre sager. De andre to bar hver sin madpose og East sin økse.

Da de havde gået over tre eller fire marker uden at standse, begyndte Arthur at sakke bagud, og Tom, der så det, råbte til Martin, at han skulle standse lidt. "Vi er jo ikke ude at lege "Hunden efter Haren". Hvad skal det gøre godt for at styrte sådan af sted?"

"Der er krattet," sagde Martin og standsede på kanten af en skråning, neden for hvilken Lawfordbækken løb, og han pegede på den modsatte skråning. "Reden er i et af de høje fyrretræer ved denne ende, og nede ved bækken ved jeg, at der er en

rørsmutterede. Vi vil gå ned og se på den, når vi kommer tilbage."

"Å, kom nu, og lad os ikke standse," sagde Arthur, der blev ivrigt ved at se skoven. Så satte de igen i trav og var snart over bækken, oppe ad skråningen og inde i krattet. Her gik de så lydløst som muligt frem af frygt for, at skovbetjentene eller andre fjender skulle være i nærheden, og standsede ved foden af et højt fyrretræ. Martin pegede med stolthed på falkereden i dets top, genstanden for deres søgen.

"Å, hvor? Hvilken er det?" spurgte Arthur og gabte op i luften. Han havde kun en meget svag idé om, hvorledes den skulle se ud.

"Dér, kan du se den?" sagde East og pegede på en klump mistelten i det næste træ, som var en bøg. Han så, at Martin og Tom havde travlt med klatrejernene, og han kunne ikke modstå fristelsen til at gøre løjer. Arthur stirrede og undrede sig mere end nogen sinde før.

"Det var dog mærkeligt! Det ser ikke ud, som jeg ventede," sagde han.

"Falke er nogle underlige fugle," sagde East og så skælmsk på sit offer, der blev ved med at stirre.

"Men jeg troede, det var i et fyrretræ?" bemærkede Arthur.

"Åh, kender du ikke det? Det er et nyt slags fyrretræ, som gamle Caldecott har bragt med hjem fra Himalaya."

"Virkelig!" sagde Arthur. "Jeg er glad over, at jeg ved det. Men det ligner slet ikke andre fyrretræer! De vokser godt her, ikke sandt? Krattet er fuldt af dem."

"Hvad fortæller han dig nu for noget vrøvl?" sagde Tom og så op; han havde hørt ordet Himalaya og fik mistanke om, hvad

det var, East havde for.

"Det er bare om dette fyrretræ," sagde Arthur og lagde sin hånd på bøgens stamme.

"Fyrretræ?" råbte Tom. "Du vil da vel ikke sige, at du ikke kan kende en bøg, når du ser den?"

Stakkels lille Arthur så frygtelig skamfuld ud, og East brast i en latter, der genlød i skoven.

"Jeg har næsten aldrig set træer," stammede Arthur.

"Det er en skam at narre ham, Løber," sagde Martin. "Det skal du ikke bryde dig om, Arthur, om et par uger skal du nok kende mere til træer end han."

"Og er det da ikke falkereden?" spurgte Arthur.

"Det! Det er jo mistelten. Der er reden, helt oppe i fyrrens top."

"Tro ham ikke, Arthur," sagde den uforbederlige East, "jeg så lige nu, at der fløj en gammel skade ud af den."

Martin værdigede ham ikke andet svar end et grynt, mens han spændte det sidste spænde på sine klatrejern, og Arthur så bebrejdende på East uden at sige noget.

Men nu kom besværlighederne. Det var et meget vanskeligt træ at komme op i, før man nåede grenene, af hvilke de første sad lidt over fire meter oppe, for stammen var alt for tyk for neden til, at man kunne klatre; ingen af drengene kunne nå mere end halvt rundt med armene. Martin og Tom, som begge havde jern på, prøvede det uden held; fyrrebarken faldt af, hvor de stak jernene ind i den, så snart de lod deres vægt hvile på dem, og de kunne ikke holde sig oppe med armene; når de var kommet en meter op, gled de ned på jorden igen. De blev

rasende, og East sad og lo og råbte ved hvert mislykket forsøg: "To for en mod en gammel skade!"

"Vi må forsøge en pyramide," sagde Tom endelig. "Kom her, Løber, din dovne rad, stil dig op imod det træ!"

"Det vil jeg nok sige! Tror I, jeg vil have jer stående på mine skuldre med jern på. Hvad tror I, mit skind er lavet af?" Men han rejste sig, lænede sig mod træet og slog armene om det så langt, som han kunne.

"Så, Martin," sagde Tom, "nu du."

"Nej, jeg er lettere end du, du skal være den næste." Så kom Tom op på Easts skulder og greb fat om træet oven over, og så klatrede Martin op på Toms skuldre under pyramidens vaklen og stønnen, og med et spring, der sendte de andre to hylende til jorden, greb han om stammen omtrent ti fod oppe og blev hængende. Et øjeblik troede de, at han ikke kunne komme op, men han holdt fast med arme og tænder og fik først det ene jern og så det andet boret ind i barken, tog endnu et tag med armene, og et minut efter havde han fat i den laveste gren.

"Nu er det ude med den gamle skade," sagde East, og efter et minuts hvil gik Martin op med den ene hånd over den anden, mens Arthur så på ham med et ængsteligt blik.

"Er det ikke meget farligt?" spurgte han.

"Ikke en smule," svarede Tom; "man kan ikke komme til skade, når man holder godt fast. Man prøver alle grene ved at ruske i dem, før man stoler på dem, og så går man op."

Nu var Martin mellem de små grene lige ved reden, og den rugende fugl fløj bort og holdt sig svævende over træerne.

"Der er fire æg," råbte Martin.

"Tag dem alle sammen," råbte East, "det bliver et til os hver."

"Nej, lad et ligge, så savner den ikke de andre!" sagde Tom.

Vi drenge havde den idé, at fugle ikke kunne tælle og var tilfredse, når man blot lod et æg ligge. Jeg håber, det forholder sig således.

Martin puttede omhyggeligt et æg i hver af sine æsker og det tredje i munden, det eneste sikre sted. Alt gik godt, indtil han var ti fod fra jorden, da hans tag, efterhånden som stammen blev tykkere, blev mindre og mindre fast, og til sidst gled han ned og faldt om på ryggen i græsset, det store æg knækkede i faldet, og han spruttede og spyttede resterne ud.

"Uha! giv mig noget at drikke – uha! det var fordærvet!" spruttede han, mens skoven genlød af Easts og Toms muntre latter.

Så undersøgte de byttet, samlede deres ting sammen og gik ned til bækken, hvor Martin slugte store slurke vand for at blive fri for smagen; de så rørsmuttereden, og derfra gik de videre i strålende humør og sprang over hække og hegn. Arthur fik til sidst, til sin store glæde, lov til at klatre op i et lille egetræ efter en lille skaderede, mens Tom passede på ham som en moder og viste ham, hvorledes han skulle bære sig ad, og skønt han var frygtelig bange, viste han det ikke og fik ros af dem alle sammen for sin smidighed.

De kom lidt efter over en vej, og der lige ved den lå en bunke dejlige småsten.

"Se her," råbte East, "sikken et held; jeg har i den sidste halve time længtes efter en ærlig stenkastning, lad os fylde taskerne og ikke mere rende og rode efter de fuglereder."

Der var ingen, der gjorde indvendinger, og de fyldte hver sin pose med sten. De gik over på den næste mark; Tom og East gik

på den ene side af hækkene og de andre to på den anden. De gjorde støj nok, det er sikkert, men det var alt for tidligt på året til, at der var kommet fugleunger, og de gamle var alt for stærke i vingerne for vore unge jægere, de fløj bort efter den første ladning. Men det var umådelig morsomt at løbe langs med hækkene og kaste sten efter solsorte og bogfinker, skønt de ikke opnåede spor af resultat, og Arthur tog snart del i det og fo'r af sted for at jage fuglene op. Han råbte og kastede, faldt i grøfter og sprang over hække, lige så vildt som Martin selv.

Hele selskabet kom løbende to og to hver på sin side af hækken efter en gammel solsort, der øjensynlig var vant til løjer og morede sig over dem, for den ventede, til de kom i nærheden af den, så fløj den omtrent en femogtyve meter, og med en uforskammet viften med halen løb den ind i krattet.

"Der er han igen, efter ham, tag dig i agt for, hvor du kaster, Martin." Råbene kunne høres langt bort. Og de blev hørt omtrent halvandet hundrede meter derfra af en forpagter og hans to hyrder i en fårefold på den næste mark.

Den omtalte forpagter havde lejet et hus og en gård, der lå for enden af den mark, hvor de unge fuglefængere drev deres jagt; dette hus og denne gård beboede han ikke selv og lod heller ingen andre bo der, men ikke desto mindre holdt han der en masse høns og andet fjerkræ. Fra tid til anden blev stedet naturligvis besøgt af alle slags røvere; ræve og sigøjnere anrettede ødelæggelser om natten, mens der om dagen – det gør mig ondt at måtte tilstå det – ofte kom Rugbydrenge på besøg, hvorved gamle, respektable høns ikke så sjældent forsvandt. Tom og East havde i deres fredløse periode besøgt den omtalte avlsgård i røverisk øjemed, og ved en lejlighed

havde de overvundet og dræbt en and og båret den bort, skjult i deres lommetørklæder. Men de blev kede af den fornøjelse på grund af den ulejlighed og ængstelse, som den usalige ands legeme forvoldte dem. De bar den ned til Sally Harrowell i håb om at få en god aftensmad; men da hun havde undersøgt den, lavede hun et surt ansigt og nægtede at gøre den i stand eller at have noget som helst at gøre med den. Så tog de den ind i deres studereværelse og begyndte selv at plukke den, men hvad skulle de gøre med fjerene, hvor skulle de skjule dem?

"Du gode Gud, Tom, sikke en masse fjer en and har," stønnede East med en pose fuld af fjer i hånden, mens han så mismodigt på dyret, der endnu ikke var halvt plukket.

"Og jeg tror, at den allerede er ved at gå i forrådnelse," sagde Tom og lugtede forsigtigt til den, "så vi må snart se at blive færdige med den."

"Ja, det kan nu være meget godt, men hvordan skal vi få den kogt? Jeg skal ikke have noget af at forsøge det i forhallen eller på gangene; det kan ikke gå an, at vi går omkring og steger ænder, – det er vores rygte alt for dårligt til."

"Jeg ville ønske, at vi var af med den," sagde Tom og kastede den på bordet. Og efter et par dages forløb var det klart, at de måtte se at blive af med den; så pakkede de den ind i brunt papir, forseglede den og lagde den ind i et skab i et tomt studereværelse, hvor den i ferien blev fundet af oldfruen i en ubeskrivelig tilstand.

De havde aldrig siden den tid været ude på andejagt, men det var der andre, der havde, og den gæve bondemand blev plaget så ofte, at han var tilbøjelig til at statuere et eksempel på den første dreng, han kunne få fat på. Derfor gemte han og hans

hyrder sig bag gærdet og holdt øje med selskabet, der nærmede sig uden at ane noget.

Hvorfor skulle den gamle perlehøne netop i dette øjeblik ligge ude i hækken? Hvem kan sige det? Sådan er perlehøns og alle andre ting, dyr og mennesker, altid til stede for at skaffe en i knibe – altid rede, når de kan gøre ulykker. I alt fald kom den gamle perlehøne frem, lige for næsen af East, kilede af sted og råbte lige så højt, den kunne: "Tobak, tobak!" Enhver af de andre tre kunne måske have modstået fristelsen, men East kastede først den sten, han havde i hånden, efter den, fo'r så hen for at jage den ind i hækken igen, og så var de alle efter den op og ned langs hækken, mens dens "tobak, tobak" blev svagere for hvert minut.

Imidlertid listede forpagteren og hans folk sig over gærderne og langs med hækken hen imod valpladsen. De var omtrent et stenkast fra Martin, der var i fuld gang med jagten, da Tom fik øje på dem og råbte: "Tag jer i agt derovre! Martin, pas på!" Og så greb han fat i Arthur og løb med ham over marken hen imod Rugby så hurtigt, benene kunne bære ham. Hvis han havde været alene, ville han være blevet hos de andre, men hans hjerte sank, når han tænkte på, at han kunne blive ført op til doktoren med Arthur, anklaget for at have skudt høns.

Men ingen drenge var bedre i stand til at passe på sig selv end East og Martin; de narrede forfølgerne, smuttede gennem en åbning og kom styrtende efter Tom og Arthur, som de meget hurtigt indhentede. Forpagteren og hans folk løb over en mark bagved. Tom ønskede, at de andre var stukket af i en anden retning, men nu var de her, og nu måtte de alle fire se, hvordan de kunne klare sig.

"I vil vel ikke løbe fra den lille, vel?" sagde han, mens de halede stakkels lille Arthur, der allerede var ved at tabe vejret af skræk, gennem den næste hæk. "Det kunne da aldrig falde os ind," svarede de begge. Den næste hæk var slem at komme igennem. Forfølgerne vandt frygteligt ind på dem, og de havde akkurat fået trukket Arthur igennem med to lange flænger i bukserne, da den forreste hyrde dukkede op på den anden side. Da de løb over den næste mark, opdagede de to skikkelser, der kom gående ned ad stien midt over den, og de genkendte Holmes og Diggs, der var ude at spadsere.

Disse to godmodige fyre råbte straks: "Skynd jer."

"Lad os gå hen til dem og overgive os," gispede Tom. De andre var enige med ham, og til forfølgernes forbavselse løb de fire drenge åndeløse hen til Holmes og Diggs, der standsede for at se, hvad der var i vejen, og de fik forklaringen ved at se forpagteren og hans mænd styrte ned imod drengene.

Der var ingen tid til nærmere forklaringer, og Toms hjerte bankede voldsomt, mens han tænkte: "Vil de mon støtte os?"

Forpagteren fo'r hen til East og tog ham i kraven; og i stedet for at sparke hans skinneben, så denne unge herre bønligt på Holmes og stod stille.

"Halløj der, små slag!" sagde Holmes, der var nødt til at holde med dem, indtil det var bevist, at de havde uret. "Hvad er der så i vejen?"

"Nu har jeg endelig fået fat i de slemme drenge," stønnede forpagteren, "der har lusket omkring min gård og har stjålet mine høns – og jeg skal give hver af dem en ordentlig dragt prygl, så sandt mit navn er Thompson."

Holmes så alvorlig ud, og Diggs var lang i ansigtet. De var ganske rede til at slås, men de var ordensdukse og forstod deres embede, og de kunne ikke støtte en uretfærdig sag.

"Jeg har ikke været i nærheden af hans gamle lade i dette halvår," udbrød East. "Jeg heller ikke," "jeg heller ikke," istemte Tom og Martin.

"Så du dem ikke der sidste uge, Willum?"

"Jo, vist så jeg dem," sagde Willum og greb fastere om sin stok.

Drengene nægtede det hårdnakket, og Willum var nødt til at tilstå, at hvis det ikke var dem, så var det i alt fald nogle fyre, der lignede dem grangiveligt, og han turde sværge på, at han havde set to af dem i gården sidste mortensdag; her pegede han på Tom og East.

Holmes tænkte sig om. "De ser jo nok," sagde han til Willum, "at De ikke kan huske, hvad De har set, og jeg tror på drengene."

"Jeg er ligeglad," sagde forpagteren, "de var efter mine høns i dag, og det er nok for mig. Willum, tag fat i den anden knægt. De har lusket omkring i to timer, siger jeg Dem," råbte han, da Holmes gik ind imellem Martin og Willum, "og de har næsten jaget alle mine kyllinger til døde."

"Å, sikken en usandhed!" udbrød East, "vi har ikke været hans hule i halvfjerds meters afstand; vi har kun været her i ti minutter, og vi har ikke set andet end en gammel perlehøne, der løb som en mynde."

"Det er på ære sandt hvert eneste ord, det kan du stole på, Holmes," tilføjede Tom. "Vi var ikke efter hans høns; perlehønen løb ud af hækken lige for fødderne af os, og andet har vi ikke set."

"Jeg bryder mig pokker om deres vrøvl. Tag fat i den anden, Willum, og lad os komme af sted."

"Forpagter Thompson," sagde Holmes og holdt Willum tilbage med sin stok, mens Diggs vendte sig om mod den anden hyrde og knaldede med fingrene som pistolskud, "tag nu mod fornuft. Drengene har ikke været efter Deres fjerkræ, det er tydeligt."

"Jeg siger Dem, at jeg har set dem. Hvem er De? det kunne jeg nok lide at vide."

"Det kan jo være lige meget, forpagter," svarede Holmes. "Og nu skal jeg sige Dem noget, De burde skamme Dem over at lade alt det fjerkræ løbe omkring uden opsyn så nær ved skolen. De fortjener, at det alt sammen bliver stjålet. Så hvis De har lyst til at komme op til doktoren med dem, så skal jeg gå med og sige ham min mening om det."

Forpagteren begyndte at tro, at Holmes var lærer, desuden ville han gerne tilbage til sit arbejde. Korporlig straf kunne der altså ikke blive tale om, og han begyndte at tale om en skadeserstatning. Denne tanke greb Arthur straks, og han tilbød at betale, hvad det skulle være. Forpagteren vurderede straks perlehønen til en halv sovereign.

"En halv sovereign!" udbrød East, der nu var sluppet løs fra forpagteren; "den er ellers god! Den gamle høne fejler ikke en smule; og den er syv år gammel og så sej som en piskesnert; den kunne ikke lægge et æg, om det så gjaldt dens liv."

Det blev til sidst bestemt, at de skulle betale forpagteren to shillings og hans hyrde en shilling, og så var den historie forbi til usigelig lettelse for Tom, der ikke havde været i stand til at sige et ord, da han var syg om hjertet ved tanken om, hvad

doktoren ville sige om ham, og nu gik alle drengene op ad stien til Rugby. Holmes, der var en af de bedste drenge i skolen, undlod ikke at benytte lejligheden. "Hør nu, drenge," sagde han, mens han gik midt imellem dem, "nu er I kommet ud af denne knibe, men pas nu på, I ikke mere kommer i nærheden af Thompsons lade, hører I?"

Det lovede de højt og dyrt alle sammen, særlig East.

"Jeg spørger jer ikke om noget," vedblev Holmes, "men jeg tror, at nogle af jer har været efter hans kyllinger før. At slå andre folks kyllinger ihjel og løbe bort med dem, det er at stjæle. Det er et stygt ord, men det er det rigtige ord for det. Hvis kyllingerne var døde og lå i en butik, ville I ikke tage dem, det ved jeg, lige så lidt som I ville tage æbler ud af Griffiths kurv; men der er ingen virkelig forskel på kyllinger, der løber omkring, eller æbler på et træ, og de samme artikler i en butik. Jeg ville ønske, at vor moral var bedre i den slags sager. Der er intet så uheldigt som disse skolebegreber, der sammenblander ret og uret, og hos os retfærdiggør handlinger, en fattig dreng ville blive sat i fængsel for." Og den gode, gamle Holmes befriede på hjemvejen sin sjæl for mange vise ordsprog og gav dem mange gode råd. Hans prædiken gik dem mere eller mindre til hjertet, og i flere timer var de meget angerfulde. Men sandheden tvinger mig til at indrømme, at East i det mindste glemte det hele i løbet af en uge, hvorimod han huskede den fornærmelse, som forpagter Thompson havde tilføjet ham, og sammen med Haletudsen og en anden vild knægt foretog han snart efter et røvertogt mod laden, hvor de blev fanget og hårdt behandlet, foruden at de måtte betale otte shillings – alle de

penge, de ejede i verden – for at undgå at blive sendt op til doktoren.

Martin blev efter den tid en stadig gæst i de to andre drenges studereværelse, og Arthur kom til at holde så meget af ham, at Tom ikke kunne modstå lette anfald af skinsyge, hvilket det dog lykkedes ham at holde for sig selv. Høgeæggene var mærkeligt nok ikke knækkede, og de dannede kernen i Arthurs samling, som Martin arbejdede på med liv og sjæl, og han forestillede ham for Hewlett, fuglefængeren, og underviste ham i begyndelsesgrundene til udstopning. Som tegn på sin taknemmelighed tillod Arthur Martin at tatovere et lille anker på sit ene håndled, men denne dekoration skjulte han omhyggeligt for Tom. Før der var gået et halvt år var han blevet en dristig klatrer og en god løber, og som Martin havde forudsagt, vidste han dobbelt så meget om træer, fugle, blomster og mange andre ting som vor godhjertede og oprørske unge ven, Harry East.

5. Kampen

Der er en vis slags drenge – vi, der er vant til at studere drenge, kender dem godt nok – om hvem man med stor sikkerhed kan forudsige, at de vil komme i slagsmål, når de har været en måned i skole. Tom Brown var en sådan dreng, og da det er vor velovervejede hensigt at give en fuldkommen sand og korrekt beretning om Toms eneste kamp med en skolekammerat, så lad de unge personer, hvis maver ikke er stærke, og som anser et godt slagsmål med de våben, som Gud har givet os alle, for en uciviliseret, ukristelig eller uhæderlig sag, blot springe dette kapitel over straks, for det bliver ikke efter deres smag.

Det var almindeligt i de dage, at to skolehusdrenge kom op at slås. Naturligvis var der undtagelser, når der var en eller anden vanskelig og stædig fyr i klassen, eller når der for eksempel mellem femte klasse og slaverne var opstået en strid, der fordrede blodsudgydelse, og der så stiltiende blev valgt en slagsbroder på hver side, som ordnede sagen med en regulær nævekamp. Men for det meste holdt den stadige brug af boksehandskerne skolehusdrengene fra at slås med hinanden. To eller tre aftener i hver uge blev handskerne taget frem, enten i forhallen eller i femte klasses værelse, og enhver dreng, der i det hele taget kunne bokse, kendte sin nabos dygtighed og kunne nøjagtig sige, hvilke chancer han ville have i en kamp med enhver anden dreng i huset. Men naturligvis kunne man ikke have nogen sådan erfaring om drengene i andre huse; og da de fleste af de andre huse var skinsyge på skolehuset, var sammenstød hyppige.

Når alt kommer til alt, hvad er så livet uden kamp, det gad jeg nok vide? Ethvert menneske, der er noget ved, har sine fjender, som han må overvinde, af hvad art de så er.

Det kan ikke nytte, at kvækere eller andre mennesker opløfter deres stemmer imod den fysiske kamp. Den menneskelige natur er for stærk for dem, og de følger ikke deres egne forskrifter, hver eneste en af dem fører deres egne kampe på en eller anden måde og et eller andet sted. Verden ville måske være bedre uden kamp, men det ville ikke være vor verden, derfor er jeg ikke med til at råbe fred, hvor der ingen fred er mulig, og hvor det ikke er meningen, at der skal være fred. Da jeg nu har fortalt og er ved at fortælle om min helts kamp med alle slags fjender, skal jeg her give en beretning om hans dyst med den eneste af hans skolekammerater, som han nogen sinde havde et alvorligt sammenstød med.

Det var hen imod slutningen af Arthurs første halvår, og majaftenerne blev længere. Det var ikke lukketid før klokken otte, og de begyndte alle at tale om, hvad de ville bestille i ferien. De var allerede ved at læse den sidste bog af Homers "Iliade" og havde arbejdet sig igennem den så vidt som til kvindernes tale over Hektors lig. Det var en hel skoledag, og fire eller fem af skoledrengene, deriblandt Arthur, Tom og East, forberedte sig sammen til tredje time. De var færdige med de foreskrevne fyrretyve linjer og var allerede ved at blive trætte af det, trods Helenes vidunderlige, rørende klager. Snart kom der flere lange firestavelsesord lige efter hinanden, og drengen med leksikonet lukkede bogen.

"Jeg har ikke i sinde at se efter flere ord," sagde han, "vi har læst det, vi skal, og jeg tør vædde ti mod en, at vi ikke bliver hørt

så langt. Lad os gå ud på pladsen!"

"Kom så, drenge," udbrød East, der altid var rede til at forlade bøgerne, "vi skal have en af de nye lærere, som naturligvis går langsomt frem og lader os slippe let."

Så gik de alle ned på pladsen undtagen lille Arthur, der ikke turde opløfte sin røst, men som var så dybt interesseret i det, de læste, at han blev tilbage og studerede videre for sin egen fornøjelse.

Klassens sædvanlige lærer var syg, og som East havde sagt, skulle de høres af en af de nye lærere – en ganske ung mand, som lige havde forladt universitetet. Det skulle sandelig gå underligt til, hvis de ikke ved at trække tiden ud, inden de fik begyndt, og ved at indlade sig på lange forklaringer om klassens egen lærers sædvanlige fremgangsmåde, og andre påfund af dem, drenge bruger for at spilde tiden i skolen, skulle kunne opnå, at han ikke nåede igennem mere end de minimale fyrre linjer. Men trods alle deres anstrengelser gik den nye lærer frygtelig hurtigt frem. Han syntes at have den dårlige smag virkelig at interessere sig for lektien og at prøve på at arbejde dem op til at forstå den. Han gav dem åndrige, engelske ord i stedet for det dårlige sprog, de selv gengav gamle Homer i, og han oversatte selv hver linje for dem efter hver dreng, for at vise dem, hvorledes det skulle gøres.

Nu slog klokken tre kvarter, der var kun et kvarter tilbage af timen, men de fyrre linjer var næsten færdige. Drengene, som blev kaldt op nu, stammede mere og mere, og arbejdet blev slettere og slettere. Den stakkels unge lærer var lige ved at fortvivle og følte lyst til at løbe hovedet mod væggen eller dunke en eller anden i hovedet. Så opgav han aldeles den laveste og

midterste del af klassen og vendte sig imod drengene på den øverste bænk for at se, om der var en af dem, som han kunne få et fornuftigt ord ud af, eller som ville være ridderlig nok til ikke at hakke oldtidens smukkeste ord sønder og sammen. Hans øjne hvilede på Arthur, og han kaldte ham op for at fuldende oversættelsen af Helenes tale, hvorpå alle de andre drenge trak vejret dybt og begyndte at se sig om og tage det med ro. Nu var de alle sikre, Arthur var klassens øverste og sikker på at kunne oversætte, og det ville nok trække ud, indtil timen var forbi.

Arthur læste, som det var sædvane, sætningen på græsk, før han oversatte den. Tom, som ikke var meget opmærksom, opdagede pludselig, at vennens stemme rystede, da han læste de to sidste linjer.

Han så på Arthur. "Men hvad er det?" tænkte han, "hvad kan der være i vejen med drengen? Han gik da ikke i stå? Han har sikkert lært det til ende." Et øjeblik efter blev han beroliget af den sikre tone, Arthur begyndte at oversætte i, og han begyndte at tegne hundehoveder i sin notesbog, mens læreren, der øjensynlig nød forandringen, vendte ryggen til den midterste bænk og stod foran Arthur, mens han slog takt med sin hånd og sagde: "Ja, ja, meget godt," efterhånden som Arthur gik videre.

Men da han nærmede sig de skæbnesvangre to linjer, hørte Tom igen, at hans stemme rystede, og han så op. Han så, at der var noget i vejen; Arthur kunne næsten ikke gå videre. Hvad gik der dog af ham?

I dette øjeblik faldt Arthur helt sammen, brast i gråd og holdt sit trøjeopslag op for øjnene, han rødmede helt op til hårrødderne og ønskede, at han var ti miles borte. Hele klassen var forbavset; de fleste af dem stirrede dumt på ham, mens de,

der var begavet med åndsnærværelse, fandt stedet og så ned i deres bog i håb om ikke at fange lærerens blik og blive kaldt op i Arthurs sted.

Læreren så et øjeblik forvirret ud, men da han så, at drengen virkelig var bevæget til tårer af det mest rørende sted i Homer, gik han hen til ham, lagde sin hånd venligt på hans skulder og sagde: "Det gør ingenting, min lille ven, du har oversat det godt. Stands et minut, det haster ikke."

Nu ville skæbnen, at der den dag, midt på den midterste bænk, lige oven for Tom, sad en stor dreng ved navn Williams, der i almindelighed antoges for at være anfører for mellemklassen og dermed for alle skolens klasser under femte. De små drenge, der var store beundrere af de ældres tapperhed, underholdt hinanden om Williams' store styrke og diskuterede, om East og Brown kunne magte ham. Han blev kaldt Prygle-Williams og var i almindelighed en plump, godmodig fyr, men han havde megen følelse af sin egen værdighed. Han regnede sig selv for at være klassens konge og opretholdt sin stilling med stærk hånd, særlig søgte han at tvinge drengene til ikke at oversætte mere end de minimale fyrre linjer. Han havde allerede gryntet og knurret ved sig selv, da Arthur vedblev at læse mere end de fyrre linjer, men nu, da han var gået i stå midt i de lange ord, var Williams vrede blevet vakt.

"Det krybende lille dyr," mumlede han uden at tænke på at være forsigtig, "jeg skal ordentlig dunke ham i hovedet efter fjerde time."

"Hvem?" spurgte Tom, til hvem bemærkningen syntes at være henvendt.

"Naturligvis den lille hykler, Arthur," svarede Williams.

"Nej, du skal ikke," sagde Tom.

"Halløj!" udbrød Williams og så med stor forbavselse på Tom, så puffede han ham pludselig i siden med sin albue, så Toms bøger fløj hen ad gulvet og vakte lærerens opmærksomhed; denne vendte sig om, og da han så tingenes tilstand, sagde han:

"Williams, flyt dig tre pladser ned og gå så videre."

Williams kom langsomt på benene og begyndte meget utilfreds at gå hen for at sætte sig neden for Tom og to andre drenge; så vendte han sig om imod læreren og sagde: "Jeg har ikke lært mere, vor lektie er kun fyrre linjer."

"Er det rigtigt?" spurgte læreren henvendt til den øverste bænk. Intet svar.

"Hvem er den øverste dreng i klassen?" spurgte han med tiltagende vrede.

"Arthur," svarede tre eller fire drenge og pegede på vor ven.

"Nå, du hedder Arthur. Sig mig så, hvor lang jeres lektie er?"

Arthur tøvede et øjeblik, så sagde han: "Vi kalder den kun fyrre linjer."

"Hvad mener du? – I kalder den?"

"Ja, men mr. Graham siger, at vi ikke skal standse der, hvis der er tid til at oversætte mere."

"Jeg forstår det," sagde læreren. "Williams, gå endnu tre pladser ned, og skriv lektien på græsk og på engelsk. Og fuldend så oversættelsen, Arthur."

"Uha! Uha! Jeg ville ikke være i Arthurs sted efter fjerde time!" sagde de små drenge til hinanden; men Arthur fuldendte Helenes tale uden flere uheld, og klokken slog fire og forkyndte slutningen på tredje time.

Så kom fjerde time, i hvilken Williams gemte på sin vrede; og da klokken slog fem, og timerne for dagen var forbi, beredte han sig til at tage hævn over den uskyldige årsag til hans ulykker.

Tom blev holdt tilbage i skolen nogle minutter efter de andre, og da han kom til skolegården, var det første, han så, en lille kreds af drenge, der havde stillet sig op rundt om Williams, som holdt Arthur ved kraven.

"Der, din lille hykler," sagde han og gav Arthur et dunk i hovedet med sin anden hånd, "hvorfor sagde du, at –"

"Halløj!" sagde Tom og borede sig ind mellem drengene; "lad være med det, Williams, du får ikke lov til at røre ham."

"Hvem vil forhindre mig i det?" sagde Williams og løftede igen hånden.

"Jeg," sagde Tom, og idet han lod handling følge på ord, slog han den arm, der holdt på Arthur, så hårdt, at Williams straks slap ham og vendte hele sin vrede mod Tom.

"Vil du slås?"

"Ja, naturligvis."

"Hurra! Williams og Tom Brown skal slås!"

Nyheden gik videre som en løbeild, og mange drenge, der var på vej til te i de forskellige huse, vendte om og søgte om bag kapellet, hvor kampene gik for sig.

"Løb og sig til East, at han skal komme og være min sekundant," sagde Tom til en lille skolehusdreng, der fo'r af sted som en raket til Harrowells. Han standsede bare et øjeblik for at stikke sit hoved ind i skolestuens forhal, hvor de mindre drenge allerede var ved at drikke te, og råbte: "Kamp! Tom Brown og Williams."

Op fo'r halvdelen af drengene og lod brød, æg, smør og brislinger passe sig selv. Største delen af de øvrige kom et minut efter, da de havde slugt deres te, de tog deres mad med i hånden for at spise den på vejen. Kun tre eller fire blev; de stjal de andres smør og lavede sig et overdådigt festmåltid.

Et minut efter kom East og Martin farende gennem skolegården med en svamp, og de ankom til valpladsen, netop da de stridende begyndte at tage tøjet af.

Tom følte, at han havde fået sit arbejde lagt til rette for sig, da han tog sin jakke, vest og seler af. East bandt hans lommetørklæde om hans liv og smøgede hans skjorteærmer op for ham. "Så, gamle dreng, luk nu ikke munden op for at sige et ord, eller prøv ikke på at hjælpe dig selv en smule – vi skal nok gøre det alt sammen; spar bare alt dit vejr og dine kræfter til kampen mod Williams." Martin lagde imidlertid tøjet sammen og puttede det ind under kapelrækværket, og nu trådte Tom ud på grønsværen og var rede til at tage de hug, der kunne komme; og det var Williams også, ligeledes uden trøje og vest.

Partiet syntes ved første øjekast ikke at være lige. Williams var næsten fem centimeter højere og sandsynligvis et år ældre end sin modstander, og han var stærkt bygget og havde kraftige muskler på armene og skuldrene, men den nederste del af hans legeme var langtfra så god; han manglede spændstighed, og hans ben så svage ud. Tom derimod var, skønt han ikke havde halvt så mange armkræfter, god over det hele, rask, hård og spændstig fra top til tå. Desuden kunne man se på det klare hvide i hans øjne og hans friske, lyse hud, at han var udmærket trænet, i stand til hvad det skulle være, mens Williams snarere

så oppustet ud, som om han bevægede sig for lidt og spiste for meget.

Tidskontrolløren blev valgt, der blev dannet en stor kreds, og de to stod et øjeblik lige over for hinanden og gav os tid til at gøre vore små bemærkninger.

"Hvis Tom blot ville nedlade sig til at fægte med hovedet og hælene," hviskede East til Martin, "så skulle det nok gå."

Men det lod ikke til, at han ville det, for nu begyndte han med at bruge begge hænder. De to stod lige over for hinanden, de kæmpede begge, som om de troede, at de kunne blive færdige med modstanderen lige straks. "Det kan ikke blive ved på den måde," sagde de kloge, mens begges tilhængere lod deres opmuntrende, bifaldende og udfordrende råb lyde.

"Tag det med ro, tag det med ro; hold dig tilbage; lad ham komme efter dig," bønfaldt East, mens han efter den første omgang tørrede Toms ansigt med en våd svamp. Tom sad på Martins knæ støttet af hans lange arme, der rystede lidt af ophidselse.

"Tiden er udløbet," råbte tidskontrolløren.

Nu fulgte der en slem omgang. hvor det gik værst ud over Tom, den endte med, at Williams slog benene fra ham, så han kom til at sidde i græsset.

Drengene fra Williams' hus opløftede høje råb, og skolehuset var tavst og ondskabsfuldt, rede til at yppe kiv, hvis det skulle være.

"Jeg vædder to shillings mod en på den store," sagde Rattie, en høj fyr med et oppustet, godmodigt ansigt.

"Det er et ord!" sagde Groove og tog sin notesbog frem for at skrive det ind, for vor ven Rattie glemte somme tider den slags

småting.

Imidlertid friskede East Tom op med svampen til den næste omgang, og han havde to andre drenge til at gnide hans hænder.

"Tom, gamle dreng," hviskede han. "Jeg tager min død over dig. Om fem minutter har han dunket al kamplyst ud af dig, og så går jeg hen og drukner mig i grøften ved øen. Nar ham, brug dine ben, træk omkring med ham. Ram ham også på kroppen, vi skal nok bagefter tage os af facaden."

Tom forstod klogskaben i dette råd, og i tredje omgang forandrede han fuldstændig sin taktik. Nu kæmpede han forsigtigt, han afparerede Williams' slag i stedet for at gengælde dem og trak sin fjende rundt i kredsen efter sig. "Han er bange, efter ham, Williams, indhent ham, gør det af med ham," råbte de små drenge på Williams' parti.

"Det er netop, hvad vi vil have," tænkte East og lo ved sig selv, da han så, at Williams ophidset af disse råb forsøgte at komme Tom ind på livet, mens denne ganske roligt holdt sig på afstand.

Endelig standsede Williams for at trække vejret.

"Så, Tom," råbte East og dansede af glæde. Tom fo'r ind som et lyn og langede to vældige slag ud og var borte igen, før Williams kunne få vejret. Da han fik det, styrtede han i blindt raseri løs på Tom, der behændigt undgik ham, så han faldt på ansigtet under vilde hurraråb fra skolehusdrengene.

Efter endnu en omgang syntes Williams at indse, at det ikke var så let for ham at overvinde Tom. Så begyndte også han at bruge sit hoved; han forsøgte på at få Tom til at tabe

tålmodigheden og angribe før tiden. Og således var udfaldet usikkert, snart havde den ene, snart den anden overtaget.

Men hvor var Arthur i al denne tid? Ord kan ikke beskrive den stakkels lille fyrs fortvivlelse. Han havde ikke mod til at gå hen til kredsen, men vandrede op og ned, snart prøvede han på at bestemme sig til at kaste sig imellem dem og forsøge på at standse dem, snart tænkte han på at løbe ind og sige det til sin veninde Mary, som han vidste øjeblikkelig ville melde det til doktoren. De historier, han havde hørt om mænd, der var blevet dræbt i præmiekampe, steg op for ham i hele deres rædsel.

Kun en gang, da råbene "Godt gjort, Brown!" – "Hurra for skolehuset!" lød højere end nogen sinde, vovede han sig hen til kredsen, fordi han troede, at sejren var vundet. Da han fik øje på Toms ansigt, der var i en slem tilstand, forsvandt al frygt for følgerne fra hans sjæl, han styrtede lige op til oldfruens værelse og besvor hende at få den kamp standset.

Men det er på tiden for os at komme tilbage til kamppladsen. Hvad er det for en rasende tumult og forvirring? Kredsen er brudt, og der lyder høje, vrede ord rundt omkring. "Det er ganske ærligt." – "Nej, det er ikke." – "Ingen brydetag!" Kampen er standset. Men de kæmpende sidder ganske roligt med deres sekundanter, mens deres tilhængere skændes i midten. East kan ikke lade være med at råbe udfordringer til to eller tre på den anden side, skønt han ikke forlader Tom et øjeblik, men bruger svampen mere end nogen sinde.

Sagen var den, at ved slutningen af sidste omgang havde Tom set sit snit og var kommet sin modstander ind på livet, og efter et øjebliks kamp havde han kastet ham tungt til jorden ved hjælp af et tag, han havde lært af sin landsbyrival i "Den hvide

Hests Dal". Williams havde ikke spor af chance mod Tom i en brydekamp, og Williams' parti fik straks det indtryk, at hvis det var tilladt, måtte deres mand bide i græsset. Der var i skolen en stærk afsky for at tage fat og kaste, skønt det i almindelighed blev anset for ærligt inden for visse grænser; derfor var kredsen blevet brudt og kampen standset.

Skolehuset måtte give efter – kampen begyndte igen, men kastning var ikke tilladt, og East truede i vrede med at tage sin mand bort i næste omgang (hvilket han for resten slet ikke havde i sinde), da pludselig unge Brooke kom gennem den lille port ved enden af kapellet. Skolehuspartiet fo'r hen til ham. Hurra! Nu skal det nok komme til at gå ærligt til.

"Å, Brooke, kom herhen. De vil ikke lade Tom Brown kaste ham."

"Kaste hvem?" sagde Brooke og kom hen til kredsen. "Å! Det er Williams. Vrøvl! Naturligvis må han kaste ham, hvis han griber ham ærligt oven for livet."

"Hør nu, unge Brooke, du er i sjette klasse, du ved, at du burde standse al kamp!" Han så opmærksomt på begge drengene. "Er der noget i vejen?" spurgte han East og nikkede til Tom.

"Ikke en smule."

"Slet ikke overvundet?"

"Nej, tværtimod, der er masser af mod i ham – er der ikke, Tom?"

Tom så på Brooke og smilede.

"Hvordan har han det?" Han nikkede hen imod Williams.

"Halvskidt, næsten færdig, tror jeg, siden hans fald. Han kan ikke klare to omgange til."

Tiden var udløbet! Drengene rejste sig igen og stillede sig lige over for hinanden. Brooke kunne ikke bære over sit hjerte at standse dem lige nu, så omgangen gik videre; Williams ventede på Tom og gemte alle sine kræfter for at ramme ham, hvis han skulle komme igen for at tage brydetag, for han følte, at det måtte standses, ellers måtte han snart erklære sig for overvundet.

Og nu viste der sig en tilskuer til på scenen, underportneren med sin lange kost og den store træbeholder til støv under armen. Han havde været inde og feje i skolerne.

"De må hellere holde op, mine herrer," sagde han, "doktoren ved, at Brown er oppe at slås – han er her om et minut."

"Ti du bare stille, Bill." Det var alt, hvad denne tjenende ånd fik for sit gode råd, og da han var en mand, der kunne bruge sine hænder og en trofast tilhænger af skolehuset, kunne han ikke lade være med at stå stille og se lidt på Tom Brown, deres yndlingsbokser, mens han kæmpede en omgang.

Nu var det alvor, det kunne man ikke tage fejl af. Begge drengene følte det og samlede alle deres kræfter. Et held eller uheld på en af siderne kunne afgøre det. Tom havde alle fordelene og kunne vælge sin tid til angreb. Williams ventede på angrebet og håbede at kunne afværge det ved et tungt slag med højre hånd. Mens de langsomt gik rundt i kredsen, kom aftensolen frem bag en sky og faldt lige på Williams' ansigt. Tom fo'r ind på ham, det tunge slag blev afleveret, men strejfede kun hans tinding. Et kort håndgemæng, og de tog livtag; et øjeblik efter blev Williams kastet for tredje gang.

Netop på dette stadium blev døren, der førte til doktorens bibliotek, pludselig åbnet, og han kom ud på pladsen og gik hen

til kredsen, hvor Tom og Williams sad på deres sekundanters knæ for sidste gang.

"Doktoren! Doktoren!" råbte nogle små drenge, der fik øje på ham, og kredsen smeltede bort på nogle få sekunder.

De små drenge løb deres vej, Tom greb sin trøje og vest og smuttede gennem den lille port ved kapellet, rundt om hjørnet til Harrowells med sine sekundanter, så hurtigt, som de kunne. Williams og hans sekundanter kom ikke slet så hurtigt af sted over pladsen; Groove og Rattie og de andre store drenge forsøgte at forene værdighed med forsigtighed på en komisk måde og gik så hurtigt bort, at de kunne gøre sig håb om ikke at blive genkendt, men uden at det så ud som flugt.

Da doktoren kom hen til stedet, var der ikke andre til stede end unge Brooke, der tog hatten af, ikke uden en let uro.

"Men Brooke. Jeg er forbavset over at se dig her. Ved du ikke, at jeg venter, at sjette klasse skal standse slagsmål?"

Brooke følte sig meget mere ubehagelig til mode, end han selv havde ventet, men doktoren holdt meget af ham på grund af hans åbenhed, og så busede han ud, mens han gik op på siden af doktoren, der allerede var vendt om: "Jo, hr. doktor, i almindelighed. Men jeg troede, De ønskede, at vi også skulle gå frem med diskretion i den sag – ikke blande os i det for hurtigt."

"Men de har kæmpet i over en halv time," sagde doktoren.

"Ja, hr. doktor, men ingen af dem var trætte. Og de er begge så gode drenge, at de nu bliver meget bedre venner, end de ville være blevet, hvis de var blevet standset tidligere – før de stod så lige."

"Hvem var det, der sloges med Brown?" sagde doktoren.

"Det var Williams fra Thompsons. Han er større end Brown og havde overtaget i begyndelsen, men ikke da De kom, hr. doktor. Der er en hel del skinsyge mellem vort hus og Thompsons, og der ville være kommet flere slagsmål ud af det, hvis vi ikke havde ladet dette gå sin gang, eller hvis en af dem var blevet alvorligt medtaget."

"Nå, men Brooke," sagde doktoren, "ser det ikke lidt ud, som om du øver din diskretion ved kun at standse et slagsmål, når det går værst ud over skolehusdrengene?"

Det kan ikke nægtes, at Brooke følte sig lidt forvirret.

"Husk nu på," tilføjede doktoren, da han standsede ved døren, "at denne kamp må ikke fortsættes; vil du passe på det. Og jeg venter, at du i fremtiden straks standser ethvert slagsmål."

"Javel, hr. doktor," sagde unge Brooke og tog til hatten; han var ikke ked af at se døren lukke sig efter doktoren.

Imidlertid havde Tom og de mest trofaste af hans tilhængere nået Harrowells, og Sally løb omkring for at anrette te, mens Stumps blev sendt hen til Tew, slagteren, for at få et stykke råt oksekød til Toms øje, der måtte kureres i en fart, for at han kunne se ordentlig ud næste morgen. Han fejlede ikke en smule, når undtages, at han havde lidt vanskelighed ved at se, lidt susen for ørene og en forstuvet tommelfinger, som han fik koldtvandsomslag på, mens han drak masser af te og lyttede til den summen af stemmer, der ikke talte om andet end kampen eller om, hvorledes Williams ville være blevet overvundet ved det næste fald (hvad han aldeles ikke troede) og om, hvordan i alverden doktoren havde fået det at vide – det var så uheldigt! Men han tænkte ved sig selv, at det var godt, han ikke havde

vundet; han kunne bedre lide det, sådan som det var gået, og han følte sig meget venskabelig stemt over for Williams. Og så kom stakkels lille Arthur listende ind og satte sig roligt ned i nærheden af ham og blev ved med at se på ham og det rå kød med så beklagende blikke, at Tom til sidst brast i latter.

"Lav ikke sådan nogle øjne, lille ven," sagde han, "der er ingenting i vejen."

"Å, men Tom, er du meget slemt tilredt? Jeg kan ikke udholde at tænke på, at det alt sammen var for min skyld."

"Nej, aldeles ikke, det må du ikke smigre dig med. Vi var nødt til at tørne sammen før eller senere."

"Ja, men I vil vel ikke fortsætte, vel? Vil du love mig, at I ikke vil fortsætte?"

"Det kan jeg ikke sige noget om – alt kommer an på husene. Man må kæmpe for skolehusflaget, hvis det bliver nødvendigt."

Men en aften efter lukketid bankede en af aftenslaverne på Toms dør.

"Brown, unge Brooke ønsker, at du skal komme ned i sjette klasses værelse."

Tom gik derned og fandt magnaterne siddende ved deres aftensmad.

"Nå, Brown," sagde unge Brooke og nikkede til ham, "hvordan føler du dig?"

"Å, udmærket, jeg har kun forstuvet min tommelfinger, tror jeg."

"Det kan man altid være sikker på i en kamp. Men jeg kunne se, at det ikke gik dig værst. Hvor har du lært den kastning?"

"Nede på landet, da jeg var dreng."

"Halløj! Og hvad er du da nu? Nå, det er lige meget, du er en flink fyr. Sæt dig ned og få noget aftensmad."

Tom adlød, og han var slet ikke ked af det. Og den femte klasse dreng, der sad ved siden af ham, fyldte hans glas med øl, og han spiste og drak, lyttede til den morsomme samtale og spekulerede på, hvor snart han kunne komme i femte klasse og blive medlem af dette meget misundte selskab.

Da han rejste sig for at gå, sagde Brooke: "I må give hinanden hånden i morgen tidlig. Jeg skal komme og se på, at det bliver gjort efter den første time."

Og det gjorde han. Tom og Williams gav hinanden hånd med stor tilfredshed og gensidig agtelse. Og i det næste par år, når der var tale om kampe, rystede de små drenge, der havde været til stede, på deres hoveder og sagde: "Å! Men I skulle have set kampen mellem Williams og Tom Brown!"

Og nu, drenge, tre ord, før vi forlader dette tema. Jeg har af forsætlig ondskab sat dette kapitel ind, dels fordi jeg vil give jer et sandt billede af, hvad det daglige skoleliv var i min tid, og dels på grund af al den klynken og kællingesnak, der er nu om stunder, så snart der er tale om boksning og nævekamp.

Drenge vil skændes, og når de skændes, kommer de somme tider op at slås. Nævekampe er den bedste måde for drenge at ordne deres stridigheder på. Hvilken anden måde er der eller har der nogen sinde været under solen?

Så lær at bokse, som I lærer at spille cricket og fodbold. Ingen af jer vil have skade af det, derimod er det ingen skade til at lære at bokse godt. Selv om I aldrig får brug for det, er der ingen bevægelse i verden, der er så god for sindet og for ryg- og benmusklerne.

Men hold jer endelig så længe, som I kan, fra at slås. Når tiden kommer, hvis den nogen sinde gør det, da må I sige "ja" eller "nej" til en udfordring til kamp; sig "nej", hvis I kan – men pas på at gøre det, klart for jer selv, hvorfor I siger "nej". Det er bevis på det højeste mod, hvis I gør det af kristelige bevæggrunde. Men sig ikke "nej", fordi I er bange for at få prygl, og bild ikke jer selv og andre ind, at det er, fordi I frygter Gud. Og hvis I kæmper, så kæmp kampen ud, og giv jer ikke, så længe I kan stå oprejst og se ud af øjnene.

6. Sygdom i skolen

Der er gået to år siden de begivenheder, vi fortalte om i det sidste kapitel, og slutningen af sommerhalvåret nærmer sig. Martin har forladt skolen og er taget ud på et krydstogt til Det stille Hav med et af sin onkels skibe. Den gamle skade, der var hans sidste gave til Arthur, bor i det fælles studereværelse. Arthur er næsten seksten år, og han er hvert halve år rykket en klasse op i skolen. East og Tom har været langsommere i deres fremgang, og de er kun et lille stykke vej oppe i femte klasse. De er store, stærke drenge, men endnu helt igennem drenge, der indtager samme stilling i huset som unge Brooke dengang, da de var nye drenge, og er omtrent af samme type som han. De har haft meget godt af den stadige omgang med Arthur, særlig Tom; men der er endnu meget tilbage, hvis de skal have al den gavn af Rugby, som de kunne få. Arthur er endnu svag og skrøbelig, men takket være hans venskab med dem og Martin har han lært at svømme, løbe og spille kricket, og han har aldrig skadet sig selv ved alt for megen læsning.

En aften, da de alle sad og spiste til aften i femte klasses værelse, var der en eller anden, der fortalte, at der var udbrudt feber i en af klasserne. "De siger," tilføjede han, "at Thompson er meget syg, og at doktor Robertson er blevet hentet fra Northampton."

"Så bliver vi alle sendt hjem," udbrød en anden. "Hurra! Fem ugers ekstraferie og ingen femte klasse eksamen!"

"Det håber jeg ikke," sagde Tom, "så bliver der ingen Maryleboneparti ved slutningen af halvåret."

Nogle troede et, og andre noget andet, og mange troede slet ikke på historien; men den næste dag kom doktor Robertson; han blev hele dagen og havde lange samtaler med doktoren.

Om onsdagen efter morgenbønnen talte doktoren til hele skolen. Der var flere tilfælde af feber i forskellige hjem, sagde han, men doktor Robertson havde, efter en meget omhyggelig undersøgelse, forsikret ham, at den ikke var smitsom, og at der, hvis man passede tilstrækkeligt på, ikke var grund til at standse skolearbejdet for øjeblikket. Eksamen var lige for hånden, og det ville ikke være tilrådeligt at bryde af nu. Men enhver dreng, der ønskede det, havde lov til at skrive hjem, og hvis hans forældre ønskede det, at forlade skolen straks. Hvis feberen bredte sig, ville han sende hele skolen hjem.

Den næste dag blev Arthur syg, men der var endnu ingen andre tilfælde. Før slutningen af ugen var der taget tredive eller fyrre drenge bort, resten blev. De ønskede alle at adlyde doktoren og havde en følelse af, at det var fejt at løbe bort.

Om lørdagen døde Thompson; det var en smuk eftermiddag, og der blev som sædvanlig spillet kricket på sportspladsen. Doktoren kom fra dødslejet og gik op ad grusgangen langs pladsen, men ingen vidste, hvad der var sket, før næste dag. Ved morgentimen begyndte det at rygtes, og om eftermiddagen blev det almindelig bekendt, og en følelse af alvor og rædsel ved dødens nærværelse greb hele skolen. I alle de lange år, doktoren havde styret skolen, havde han måske aldrig talt på en måde, der havde gjort et dybere indtryk end de ord, han talte den dag.

"Da jeg i går kom fra Thompsons dødsleje og så mig omkring på alle vore enemærker, hvor de sædvanlige fornøjelser gik for sig, og hvor der herskede den sædvanlige munterhed og liv,

følte jeg, at der intet pinefuldt var ved at se på det; det forekom mig på ingen måde stødende eller i konflikt med de følelser, som synet af et døende menneske må antages at vække. Det usamstemmende for den naturlige følelse mellem sorg og glæde faldt mig slet ikke ind. Men jeg følte, at hvis i dette øjeblik nogle af de fejl, der undertiden forekommer her, var blevet gjort netop på det tidspunkt, hvis jeg havde hørt, at nogen af jer havde gjort sig skyldig i usandhed eller drukkenskab eller en anden lignende synd, hvis jeg fra en eller anden side havde hørt ugudelig, ukærlig eller usømmelig tale, havde jeg hørt eller set noget som helst tegn på den usle dårskab, der bejler til dårernes latter ved at foregive ikke at frygte det onde og ikke at bryde sig om det gode, så ville det have gjort mig uendelig ondt. Og hvorfor? Ikke fordi noget sådant da ville have været værre end ellers, men fordi øjnene i et sådant øjeblik er åbnede til at kende godt og ondt, fordi vi da føler, hvad det vil sige at leve således, at døden bliver en uendelig velsignelse, og hvad det vil sige at leve således, at det var godt for os, hvis vi aldrig var født."

Tom var gået ind i kapellet, syg af ængstelse for Arthur, men han gik ud derfra opmuntret og styrket ved disse ædle ord og gik alene op i deres studereværelse. Her faldt hans blik på kammeratens stråhat og hans krickettrøje, der hang på deres knager. Han lagde mærke til alle Arthurs pæne små arrangementer, hvoraf ikke en eneste var blevet forstyrret. Tårerne trillede ham ned ad kinderne, men det var rolige, velgørende tårer, og han gentog for sig selv: "Ja, Geordies øjne er åbnede; han ved, hvad det er at leve, så døden bliver en

uendelig velsignelse. Men gør jeg det? Å, Gud, kan jeg udholde at miste ham?"

Det blev en trist uge. Der blev ikke flere drenge syge, men der blev hver dag meldt, at Arthur var dårligere, og i begyndelsen af ugen kom hans moder. Tom bad mange gange om at få lov til at se ham, og han gjorde flere gange forsøg på at komme op i sygeværelset; men husholdersken standsede ham altid, og til sidst henvendte han sig til doktoren, der venligt, men bestemt forbød ham det.

Thompson blev begravet om tirsdagen. Begravelsesceremonien gjorde et dybt indtryk på Tom, og han fik mange underlige nye tanker. Han vendte tilbage til sit regelmæssige liv og spillede kricket og badede som sædvanligt. Han syntes, at det var det rette, og de nye tanker blev modigere og sundere af den anstrengelse. Krisen kom om lørdagen, ugedagen efter Thompsons død, og hele den lange eftermiddag sad Tom i sit studereværelse og læste i Bibelen, og hver halve time gik han til husholderskens værelse og ventede hver gang at høre, at den blide, tapre lille sjæl var gået bort. Men krisen blev overstået, søndag aften blev han erklæret uden for fare, mandag kom der bud til Tom, at han næsten var rask, havde skiftet værelse, og at det var tilladt at se til ham den næste dag.

Det var aften, da husholdersken hentede Tom til sygeværelset. Arthur lå på sofaen ved det åbne vindue, gennem hvilket aftensolen kastede sine stråler og belyste hans hvide ansigt og gyldne hår. Tom huskede et tysk billede af en engel, som han havde set. Han havde ofte tænkt på, hvor gennemsigtigt og gyldent og åndeagtigt det var, og han gyste ved at se, hvor Arthur lignede det, og han følte det, som om

hans hjerte holdt op med at slå, da han forstod, hvor nær ved den anden verden hans ven måtte have været for at komme til at se sådan ud. Aldrig før havde han følt, hvor nær hans hjerte var knyttet til hans lille kammerat, og da han sagte listede sig gennem stuen, knælede og lagde sin arm omkring Arthurs hoved på puden, følte han sig halvt skamfuld over sit eget røde og brune ansigt og over den svulmende følelse af sundhed og kraft, der fyldte hver fiber af hans legeme og gjorde hver livsytring til en glæde for ham. Men han havde ikke behøvet at være urolig, det var netop denne styrke og kraft, der drog Arthur til ham.

Arthur lagde sin tynde, hvide hånd, hvor de blå årer trådte tydeligt frem, på Toms store, brune næve og smilede til ham, og så så han ud ad vinduet igen, som om han ikke kunne nænne at gå glip af solnedgangen i toppen af de store elmetræer, som rågerne kredsede i flokkevis om. Elmene susede, spurvene i vedbenden lige uden for vinduerne kvidrede og flagrede omkring; rågerne snakkede i kor, og drengenes glade råb og lyden af boldtræerne lød muntert op til dem.

"Kære Arthur," sagde Tom, "jeg er glad over, at jeg endelig har fået lov til at komme op at se til dig. Jeg har ofte forsøgt at komme, men de har ikke villet lade mig komme før."

"Det ved jeg, Tom, Mary har hver dag fortalt mig om dig, og at hun var nødt til at lade doktoren sige det til dig for at holde dig borte. Jeg er meget glad over, at du ikke kom herop, for du kunne være blevet smittet, og du kunne ikke holde ud at være syg, med alle de kricketpartier, du har i udsigt. Og nu er du en af de elleve, hører jeg. Jeg er så glad over det."

"Ja, er det ikke morsomt?" sagde Tom stolt. "Jeg er kommet over Jones og Tucker. Tucker er rasende, for han var fører for de to og tyve."

"Jeg synes, at du burde være højere oppe endnu," sagde Arthur.

"Bryd dig ikke om det. Jeg bryder mig hverken om kricket eller noget andet, nu da du er ved at blive rask, Geordie. Du kan ikke tænke dig, hvor rent jeg har holdt studereværelset. Alle ting står ganske, som da du forlod dem, og jeg fodrer den gamle skade akkurat på samme tid som du. Den vil ikke blive i godt humør, hvad jeg så end gør, den lægger sit hoved først på den ene side og så på den anden og blinker til mig, før den begynder at spise, indtil jeg næsten har lyst til at give den en lussing. Men så snart East kommer, så skulle du se den hoppe hen til vinduet og flyve ud, skønt Harry ikke ville røre den."

Arthur lo. "Gamle Grevey har en god hukommelse, den kan ikke glemme belejringen af stakkels Martins hule i gamle dage." Han tav et øjeblik, så vedblev han: "Du kan ikke tænke dig, hvor ofte jeg har tænkt på gamle Martin, mens jeg har været syg. Jeg antager, at det er éns sjæl, der bliver rastløs og vandrer til sælsomme, ukendte steder. Jeg gad vide, hvilke mærkelige nye kælebørn den gamle dreng nu har fået. Hvor han må svælge i de tusinder af nye dyr."

Tom følte en pludselig skinsyge, men han skubbede den straks bort. "At tænke sig Martin på en sydhavsø sammen med patagoniere eller sådan nogle vilde negre!" (Toms etnografi og geografi var ikke fejlfri, men de var tilstrækkelige for hans behov). "De gør nok gamle Martin til deres øverste medicinmand og tatoverer ham over det hele. Måske render

han nu omkring og er helt blå og har en squaw og en wigwam. Han vil forbedre deres boomeranger, og han kan også kaste dem, uden at gamle Thomas bliver sendt efter ham af doktoren for at tage dem fra ham."

Arthur lo, men så så han igen alvorlig ud og sagde: "Han vil omvende hele øen, det ved jeg."

"Ja, hvis han ikke først springer i luften."

"Kan du huske, Tom, hvordan du og East plejede at le ad ham og drille ham, fordi han sagde, at han var sikker på, at rågerne alle sammen holdt optælling eller bøn eller sådan noget, når klokken ringede til lukning? Jeg siger dig," sagde Arthur og så Tom alvorligt ind i hans leende øjne, "jeg tror, han havde ret. Mens jeg har ligget her, har jeg set på dem hver aften, og de kommer virkelig og sætter sig alle sammen ved lukketid. Så er der først et kor af rågeskrig, og så tier de lidt, og en gammel fyr, eller måske to eller tre i forskellige træer skriger soloer, og så flyver de alle bort igen og flagrer omkring og skriger, indtil de sætter sig til hvile."

"Hvis rågerne virkelig taler," sagde Tom og så op på dem, "hvor de så må skælde East og mig ud og bede til, at doktoren vil standse vore stenkast."

"Se, se! Der!" udbrød Arthur, "kan du se den gamle fyr uden hale, som kommer der? Martin kaldte ham altid "Skriveren". Han kan ikke styre. Du kan ikke tænke dig noget så morsomt som ham, når det blæser, og han ikke kan styre hjem, men bliver ført lige forbi træerne og atter og atter må flyve tilbage, før han kan sætte sig."

Klokken begyndte at ringe til lukning, og de to drenge lyttede i tavshed. Tom kom til at tænke på floden og skoven og på, hvor

ofte han havde hørt den ringen fra det fjerne og havde måttet pakke sin fiskestang sammen i en fart og løbe for at komme ind, før porten blev lukket. Han blev vækket af sine minder ved Arthurs stemme, der var sagte og svag efter sygdommen:

"Tom, bliver du vred, hvis jeg siger noget alvorligt til dig?"

"Nej, kære, gamle dreng. Men er du ikke træt, Arthur, eller dårlig? Hvad skal jeg hente til dig? Du kan ikke tåle at tale så meget nu – du er alt for svag, lad mig komme herop senere."

"Nej, nej, det kan ikke skade mig noget. Jeg vil hellere tale med dig nu, hvis du ikke har noget imod det. Jeg har bedt Mary om at sige til doktoren, at du er hos mig, så du behøver ikke gå ned til optællingen, ellers får jeg måske ikke lejlighed til det, for jeg skal sandsynligvis hjem for at få luftforandring og blive rask, og jeg kommer måske ikke igen i dette halvår."

"Å, tror du, at du skal bort, før halvåret slutter? Det er jeg ked af. Der er mere end fem uger til ferien, og hele femte klasses eksamen og de halve kricketpartier er tilbage. Og hvad skal jeg gøre i al den tid i studereværelset? Det kommer til at vare over tolv uger, før jeg ser dig igen. Det kan jeg ikke holde ud! Og hvem skal desuden holde mig til at læse ordentligt til eksamen? Jeg bliver nederst i klassen, lige så sikkert som to og to er fire."

Tom pludrede løs, halvt i spøg og halvt i alvor, for han ønskede at få Arthur ud af sin alvorlige stemning, men Arthur afbrød ham:

"Å, Tom, ti nu stille, ellers forsvinder alt det, jeg ville sige, ud af hovedet på mig. Og jeg er allerede frygtelig bange for at gøre dig vred."

"Lad være med at vrøvle, Lille," sagde Tom (det kære, gamle navn fik Arthur til at smile, og han følte sig lykkelig); "du ved, at

du aldrig har gjort mig vred siden den første måned, vi var sammen. Nu skal jeg være ganske alvorlig i et kvarter, hvilket jeg kun plejer at være en gang om året; benyt det, så godt du kan, og slå løs på mig."

"Kære Tom, jeg har ikke i sinde at slå løs på dig," sagde Arthur ynkeligt, "og det er egentlig næsvist af mig at ville give dig råd, du, som har været min støtte i al den tid, jeg har været i Rugby, og som har gjort skolen til et paradis for mig. Men jeg kan se, at jeg ikke kan gøre det, hvis jeg ikke springer på hovedet i det, som du sagde, da du lærte mig at svømme, Tom; jeg ville ønske, at du ville holde op med at bruge versbøger og oversættelser."

Arthur sank tilbage på puden med et suk, som om anstrengelsen havde været for stor; men nu var det værste overstået, han så stift på Tom, der øjensynlig var forbavset. Han støttede albuerne på sine knæ, stak hænderne ind i sit hår og fløjtede en melodi og forholdt sig ganske tavs i et helt minut. Han forandrede ikke en mine, men det var klart, at han var forvirret. Til sidst så han op og mødte Arthurs ængstelige blik; han tog hans hånd og sagde ligefrem:

"Hvorfor, Lille?"

"Fordi du er den ærligste dreng i Rugby, og det er ikke ærligt."

"Det kan jeg ikke indse."

"Hvad blev du sendt til Rugby for?"

"Det ved jeg ikke nøjagtigt – det er der aldrig nogen, der har sagt mig. Jeg antager, fordi alle drenge i England bliver sendt til en offentlig skole."

"Men hvad mener du selv? Hvad vil du bestille her, og hvad har du tænkt dig at få ud af det?"

Tom tænkte sig et øjeblik om. "Jeg vil være første mand i kricket og fodbold og alle de andre spil. Jeg vil op i sjette klasse, før jeg tager herfra, og jeg vil have, at doktoren skal være tilfreds med mig, og jeg vil lære akkurat så meget latin og græsk, at jeg kan klare mig ordentligt gennem Oxford. Jeg har aldrig tænkt på det før, men det er, hvad jeg vil. Er det ikke, som det skal være? Hvad har du at sige til det?"

"At du kan være ganske sikker på at kunne gøre det, du vil."

"Ja, det håber jeg. Men du har glemt én ting – hvad jeg ønsker at efterlade mig. jeg ønsker at efterlade mig," sagde Tom langsomt og så bevæget ud, "det rygte, at jeg aldrig har tyranniseret en lille dreng eller vendt ryggen til en stor."

Arthur trykkede hans hånd, og efter et øjebliks tavshed vedblev han: "Du siger, Tom, at du ønsker, at doktoren skal være tilfreds med dig. Ønsker du at behage ham ved at putte ham blår i øjnene, eller vil du bestille noget?"

"Naturligvis vil jeg bestille noget."

"Tror han, at du bruger oversættelser og versbøger?"

Tom vidste ikke, hvad han skulle svare, men han ville ikke give fortabt. "Han har selv været i Winchester," sagde han, "og han kender det hele."

"Ja, men tror han, at du bruger dem? Tror du, at han synes om det?"

"Din lille skurk!" sagde Tom og truede ad ham med knyttet hånd, halvt ærgerlig og halvt fornøjet. "Jeg tænker aldrig over det. Nå, måske synes han ikke om det. Det må vi jo antage, at han ikke gør."

Arthur så, at han havde vundet sin sag; han kendte sin ven, og han forstod at tie. Han sagde blot: "Jeg ville hellere have, at

doktoren har en god mening om mig end noget andet menneske i verden."

Et minut efter begyndte Tom igen: "Hør nu, Lille, hvordan i alverden skal jeg få tid til at spille alle partierne dette halvår, hvis jeg opgiver oversættelsesbøgerne? Vi er midt i det lange, knudrede kor i Agamemnon. Jeg kan lige akkurat få hoved og hale på det ved hjælp af oversættelsen. Så kommer Perikles tale i Thukydides, og "Fuglene", til eksamen, foruden Tacitus." Tom stønnede ved tanken om alt det ophobede arbejde. "Jeg siger dig, Lille, der er ikke mere end fem uger til ferien. Må jeg ikke blive ved som sædvanlig dette halvår?"

Arthur så ud ad vinduet, det begyndte at blive mørkt, og ingen af dem talte et ord mere om det emne.

Tom var den første, der brød tavsheden. "Du har været meget syg, ikke sandt, Geordie?" sagde han med en blanding af ærefrygt og nysgerrighed; han følte, at hans ven havde været på et eller andet fremmed sted, som han ikke kunne gøre sig nogen idé om, og han var opfyldt af mindet om sine egne tanker i de sidste uger.

"Ja, meget. Jeg er sikker på, at doktoren troede, jeg skulle dø. Han gav mig sakramentet sidste søndag, og du kan ikke tænke dig, hvad han betyder for én, når man er syg. Han talte så kærligt til mig; jeg følte mig ganske tryg og styrket efter det, og jeg var slet ikke mere bange. Min moder kom med vor gamle læge, der så til mig, da jeg var et lille, sygeligt barn. Han sagde, at min konstitution havde forandret sig, og at jeg nu er i stand til at tåle alt. Ellers ville jeg ikke have kunnet modstå denne sygdom i tre dage. Alt det kan jeg takke dig for, og de legemsøvelser, som du har lært mig at holde af."

"Du har mere at takke gamle Martin for," sagde Tom; "han har været din sande ven."

"Vrøvl, Tom; han ville aldrig have kunnet gøre det for mig, som du har gjort."

"Det ved jeg dog ikke; jeg har gjort lidt nok. Har de fortalt dig, at Thompson døde sidste uge? De andre tre drenge er ved at blive raske ligesom du."

"Ja, jeg har hørt det."

Så fortalte Tom Arthur om begravelsen og om det indtryk, den havde gjort på ham og de andre drenge. "Og skønt doktoren ikke sagde et eneste ord om det," sagde han, "og skønt det var en halv feriedag, blev der ikke spillet på pladsen den dag, og drengene gik omkring, som om det var søndag."

Nu slog klokken ni, der blev banket sagte på døren, og en dame trådte ind med et lys.

Hun gik lige hen til sofaen, greb Arthurs hånd, bøjede sig ned og kyssede ham.

"Min egen dreng, nu har du jo feber igen. Hvorfor har I ikke tændt lys? Du har talt for meget og er blevet nervøs i mørket."

"Å nej, moder, du kan ikke tænke dig, hvor rask jeg føler mig. Jeg kan godt tage med dig til Devonshire i morgen. Men, moder, du kender vel nok min ven, Tom Brown?"

"Ja, det gør jeg rigtignok, jeg har kendt ham i flere år," sagde hun og rakte hånden til Tom, der nu stod bag sofaen. Dette var altså Arthurs moder, hun var høj og slank og lys, med det gyldne hår strøget tilbage fra den brede, hvide pande og med rolige, blå øjne, som han kendte så godt, for det var hans vens om igen, og den samme smukke, fine mund. Han syntes, at han havde

aldrig set noget så smukt og måtte tænke på, om Arthurs søstre vel lignede hende.

Tom holdt hendes hånd og så hende lige ind i ansigtet, han var ikke i stand til at få et ord frem.

"Nå, Tom," sagde Arthur leende, "hvor er dine gode manerer? Du stirrer på min moder, til hun bliver ganske flov." Tom slap den lille hånd med et suk. "Sid nu ned begge to. Kom her, kære moder, her er plads," og han gjorde plads på sofaen til hende. "Tom, du behøver ikke at gå, jeg er vis på, at du ikke bliver kaldt op til førstetime." Tom følte, at han hellere ville blive sat nederst hver eneste time i resten af sit skoleliv end at gå nu, og han satte sig. "Og nu," sagde Arthur, "er et af mit livs kæreste ønsker opfyldt – at se jer to sammen."

Og så førte han talen hen på deres hjem i Devonshire med den lyse jord, de grønne dale og den vilde mose med de høje, skydækkede klipper som en kæmpebaggrund til billedet, indtil Tom blev skinsyg og forsvarede de klare bække, de smaragdgrønne enge og de store elme- og piletræer i det kongelige grevskab, som han var stolt af at kalde sin hjemstavn. Og moderen sad stille og kærlig og glædede sig over dem. Uret slog et kvarter i ti, og klokken ringede til sengetid, før de rigtig var kommet i snak, syntes de.

Så rejste Tom sig med et suk for at gå.

"Ser jeg dig i morgen tidlig, Geordie?" sagde han, da han gav sin ven hånden. "Det kan jo for resten være lige meget, du kommer jo igen næste halvår. Og jeg skal ikke glemme det, jeg har lovet dig."

Arthurs moder rejste sig og gik med ham hen til døren, og der gav hun ham igen hånden, og hans øjne mødte igen hendes

dybe, kærlige blik. Hendes stemme skælvede let, da hun sagde godnat og takkede ham for alt, hvad han havde været for hendes søn.

Tom var ganske betaget; han mumlede noget om, at alt, hvad der var godt i ham, skyldte han Geordie, han så hende igen ind i øjnene, trykkede hendes hånd til sine læber og fo'r ned ad trappen til sit studereværelse, hvor han sad, indtil gamle Thomas kom og sparkede på døren for at sige ham, at hans ugepenge blev taget fra ham, hvis han ikke gik i seng. (De ville for længe siden være blevet taget fra ham, hvis han ikke havde været denne gamle herres yndling). Så rejste Tom sig og tog et lys for at gå i seng, og så opdagede han først en smuk, ny fiskestang med Etons mærke på og en pragtfuldt indbundet bibel, der lå på hans bord, og på hvis titelblad der var skrevet: "Tom Brown, fra hans hengivne og taknemmelige venner, Frances Jane Arthur, George Arthur."

I kan nok tænke jer, hvordan han sov, og hvad han drømte om.

7. East i knibe

Næste morgen efter frokost mødtes Tom, East og Gower som sædvanligt for at lære deres anden lektie sammen. Tom havde spekuleret på, hvordan han skulle komme med sit forslag om at opgive oversættelsesbogen, og han havde ikke fundet nogen bedre måde end ganske simpelt at fortælle dem, hvad der var sket, hvorledes han havde været oppe at se til Arthur, der havde talt til ham om det, og hvad han havde sagt, og at han for sit vedkommende havde besluttet sig til, at han ikke mere ville bruge oversættelser, og da han ikke var ganske sikker på, hvordan de ville optage det, tog han det højtideligt og sagde, at da han nu havde lært sine lektier sammen med dem i så mange år, ville det gøre ham ondt at gøre en ende på det arrangement, og han håbede i alt fald, at de dog, selv om de ikke ville blive ved at læse sammen med ham, skulle blive ved med at være lige gode venner og respektere hinandens bevæggrunde, men –

"Sludder og vrøvl!" udbrød Gower. "Kom nu, East, tag oversættelsen ned og find stedet."

"Å, Tommy, Tommy!" sagde East og gjorde, som det blev sagt, "at det nogen sinde skulle komme så vidt! Jeg vidste, at Arthur en skønne dag ville blive din ødelæggelse. Og nu er tiden kommet." Og han satte et bedrøvet ansigt op.

"Der er ikke tale om ødelæggelse," svarede Tom, "jeg ved kun, at du og jeg ville være blevet smidt ud for længe siden, hvis han ikke havde været. Og du ved det lige så godt som jeg."

"Ja, jeg tilstår, at vi var inde på en temmelig gal vej, før han kom; men dette nye indfald er dog det værste."

"Lad os rigtigt overveje det, Harry, du ved, hvor ofte han har haft ret og vi uret."

"Lad I to nu være med at stå der og bruge mund over den lille stivstikker," sagde Gower. "Han er et rigtig indbildsk pattebarn; men vi har ikke tid til at spilde tiden, jeg skal være ude ved boldspillet klokken halv ti."

"Hør nu, Gower," sagde Tom, "vær nu skikkelig og lad os prøve, om vi ikke kan komme igennem det uden oversættelse."

"Vi kan ikke komme igennem ti linjer."

"Nu skal jeg sige dig noget, Tom," sagde East, der havde fået en ny idé, "kan du ikke huske, da vi var i den øverste fjerde klasse, og gamle Momus greb mig i at oversætte efter et blad af en oversættelse, som jeg havde revet ud og lagt i min bog, der fløj ned på gulvet, og han sendte mig op at få prygl for det?"

"Jo, det kan jeg godt huske."

"Nå, da doktoren havde pryglet mig, sagde han selv til mig, at det var ikke, fordi jeg havde benyttet en oversættelse, men fordi jeg havde taget den med ind i timen og havde brugt den der, når jeg ikke havde lært et ord før timen. Han sagde, at der var ikke noget forkert i at bruge en oversættelse for at finde nøglen til vanskelige sætninger, hvis man først forsøgte alt, hvad man kunne, for at finde ud af dem uden den."

"Sagde han det?" sagde Tom. "Så må Arthur have uret."

"Naturligvis har han det," sagde Gower; "den lille Per Næsvis. Vi vil kun bruge oversættelsen, når vi ikke kan oversætte uden den – begynd så, East."

Og efter den overenskomst begyndte de – Tom var glad over at være sluppet af med sin tilståelse, og heller ikke ked af, at han

ikke helt behøvede at undvære brugen af sin gamle trofaste hjælper.

Drengene arbejdede som sædvanligt, de tog hver en sætning efter tur, og oversættelsen blev rakt til den, hvis tur det var til at oversætte. Naturligvis kunne Tom intet indvende imod det, den lå der jo kun, for at man kunne se i den, hvis sætningen skulle vise sig at være alt for vanskelig for oversætteren. Men man må tilstå, at Gower og East ikke gjorde sig meget store anstrengelser for at komme igennem deres sætninger, før de tog deres tilflugt til dens hjælp. Men Tom styrtede sig ind i sine sætninger med den mest heroiske tapperhed og slog op i sit leksikon som en rasende efter det første vanskelige ord, der standsede ham. Men imidlertid kikkede Gower, der længtes efter at komme ud og spille bold, ganske roligt i oversættelsen og foreslog så: "Tror du ikke, at det er meningen?" Og Tom kunne ikke se nogen anden udvej end at drage fordel af disse forslag, og lektien blev lært lige så hurtigt som sædvanligt, og Gower kunne komme af sted fem minutter før tiden.

Da Tom og East var blevet alene, så de på hinanden et minut, Tom var forvirret og East propfuld af løjer, og så brast de i latter.

"Nå, Tom," sagde East, "jeg kan ikke se, at der kan være noget i vejen med den nye metode. Den er omtrent lige så god som den gamle, synes jeg, desuden har den den fordel, at man føler sig dydig og ser ned på sine naboer."

Tom tog sig til håret. "Jeg er ikke så sikker på det," sagde han, "jeg tror ikke, at vi en eneste gang forsøgte for alvor. Er du sikker på, at du husker, hvad doktoren sagde til dig?"

"Ja. Og jeg vil sværge på, at jeg ikke kunne finde ud af en eneste af mine sætninger i dag – nej, og det kan jeg aldrig," sagde East. "Jeg kan virkelig ikke huske, at jeg er stødt på en eneste latinsk eller græsk sætning i dette halvår, som jeg har kunnet oversætte selv. Derfor er jeg sikker på, at Forsynet har bestemt, at man skal bruge oversættelser."

"Det, man skal finde ud af," sagde Tom eftertænksomt, "er, hvor længe man skal tygge på en sætning uden at se i oversættelsen. Jeg antager, at hvis man ærligt slår alle de ord op, som man ikke kender, og så ikke kan finde ud af det, så er det nok."

"Det tror jeg også, Tommy," sagde East roligt, men med et muntert blink i øjet. "Din nye lære, gamle kammerat," tilføjede han, "er, når man rigtig tænker over det, at rykke al skolemoral op med rode. Du tager den gensidige hjælp bort, den broderlige kærlighed, som jeg anser for en af vore største dyder. Men hvordan kan du skelne mellem, om du får en oversættelse fra en anden dreng, eller du benytter en ordret oversættelse? Nej, ved du hvad, Tom, hvis du berøver alle vore skolekammerater chancen for at udøve kristelig barmhjertighed og være gode samaritaner, så vil jeg ikke være med mere."

"Jeg ville ønske, at du ville lade være med at gøre løjer med det, Harry, det er svært nok at se, hvad der er det rigtige, det er meget sværere, end jeg troede i aftes. Men jeg antager, at man kan bruge og misbruge begge dele, og man kan vel nok finde det rette. Men man kan ikke på nogen måde få det til, at man har ret til at bruge gamle versbøger og stilebøger."

"Halløj! Er der mere endnu? Hør nu engang, Tom. Ikke bruge gamle versbøger! Din barbar, skal vi ikke drage fordel af

svundne generationers visdom og benytte deres værker? Ikke bruge gamle stilebøger! Du kunne lige så godt sige, at vi burde rive Westminster Abbey ned og bygge et bedehus i stedet for. Tænk på alt det arbejde, som vore forgængere har anvendt på de bøger; skal vi gøre deres arbejde værdiløst?"

"Hør nu, Harry, lad være med at vrøvle, jeg taler i alvor."

"Og er det ikke også vor pligt at tænke mere på andres fornøjelser end på vore egne, og frem for alt på vore læreres? Tænk dig den forskel for dem, der er mellem at gennemse et arbejde, der er blevet omhyggeligt gennemset både af dem selv og andre, og som må bibringe dem en vis genkendelsens glæde, som om de havde mødt tanken eller udtrykket et eller andet sted – før de blev født måske – og så at rive i stykker eller lave streger og udråbstegn rundt om alle dine eller mine forkerte gloser, eller andre uhyrligheder. Nej, Tom, du kan ikke være så grusom aldrig mere at lade gamle Momus brumme over "*O genus humanum*" og så se tvivlende op over brillerne og ende med at smile og give tre ekstra streger for den – blot for gamle dages skyld, antager jeg."

"Det er ellers pokkers hårdt," sagde Tom, der var så vred, som man bliver, når man virkelig forsøger på at gøre det rette, og så ens bedste venner gør nar og prøver på at modarbejde én. Så tog han sine bøger under armen og sin hat på hovedet for at gå ud i skolegården og overbevise sin egen sjæl om sine venners troløshed.

"Lad nu være med at være et fæ, Tom," sagde East og tog fat i ham; "du kender mig jo nok, jeg gøer værre end jeg bider. Du kan ikke vente at få lov til at ride din nye kæphest, uden at nogen prøver på at stikke en nælde under dens hale og få den til

at smide dig af – især da alle vi andre endnu må gå på vore ben. Men sæt dig nu ned og lad os tale om det igen. Jeg skal være så alvorlig som en dommer."

Så satte Tom sig på bordet og udbredte sig med stor veltalenhed over fordelene ved den nye plan, og som sædvanlig, når han begyndte på noget, optog det ham, som om det gjaldt livet, og han undlod ikke at forhåne den modsatte metode, som han erklærede for at være uhæderlig, fej, lav, løgnagtig, og Gud må vide hvad mere.

"Ja, men Tom," sagde East endelig, "dengang da du og jeg kom i skole, var der ingen af den slags ideer. Du har måske ret – det har du vel nok. Men det, der er mellem lærerne og os, er en dygtigheds- og udholdenhedsprøve – som et fodboldparti eller et slag. Vi er naturlige fjender i skolen, det er en kendsgerning. Vi skal læse så og så meget latin og græsk, og de skal passe på, at vi gør det. Hvis vi kan slippe og bestille mindre uden at blive grebet, så er det godt for os. Hvis de kan få mere ud af os eller gribe os i at snyde, så er det godt for dem. Alt er ærligt i krig, undtagen at lyve. Hvis jeg stoler på mit held og går i skole uden at se på mine lektier, og jeg ikke bliver hørt, er jeg så en snob eller en luskepeter? Jeg fortæller ikke læreren, at jeg har lært dem. Han må selv finde ud af, om jeg kan det eller ikke. Hvad får han sin løn for? Hvis jeg bliver hørt, og jeg ikke kan det, så lader han mig skrive det om på græsk og engelsk. Nå, så har han grebet mig, og jeg knurrer ikke. Jeg indrømmer, at hvis jeg går og smisker for ham og fortæller ham, at jeg virkelig har prøvet på at lære det, men har fundet det for svært uden oversættelse, eller siger, at jeg havde tandpine eller noget af den slags humbug, så er jeg et fjols. Det er min skolemoral; den har

jeg brugt i de sidste fem år, og det har du for den sags skyld også. Og den er aldeles klar og ærlig, der er ikke tale om andet. Vi forstår den, og de forstår den, og jeg ved ikke, hvad vi skulle stille op med nogen anden."

Tom så på ham, tilfreds, men lidt forvirret. Han havde aldrig før hørt East udtale sig så alvorligt, og han kunne ikke andet end føle, at han træffende havde karakteriseret hans egne teorier lige til dette øjeblik.

"Tak, gamle ven," sagde han, "du er en god, gammel svend. Jeg sagde måske mere, end jeg mente, men jeg ved nu, at jeg har ret. Hvad end du, Gower og de andre gør, så holder jeg ud, det må jeg. Og da det alt sammen er nyt og besværligt, så må jeg hænge i, især i begyndelsen."

"Det er godt," sagde East, "hæng du bare i."

"Men jeg må omvende dig, East, ellers kan jeg ikke være tilfreds. Jeg indrømmer alt, hvad du har sagt. Vi har altid været lærernes ærlige fjender. Her var krigstilstand, da vi kom, og vi sluttede os naturligvis til den. Men synes du ikke, at alt er en god del forandret? Jeg føler anderledes over for lærerne end før. Jeg synes, at de behandler os helt anderledes."

"Ja, det gør de måske," sagde East; "de fleste af dem er helt nye og føler sig endnu ikke sikre på sig selv."

"Jeg tror ikke, at det alene er det," sagde Tom. "For doktoren behandler os som en gentleman."

"Ja, det gør han," sagde East; "han er en prægtig fyr, og når jeg kommer i sjette klasse, skal jeg tænke på det. Men nu har han jo ingenting at bestille med vore lektier undtagen ved eksamen." Han så på sit ur. "Men kom nu, og lad os komme ud."

Da de kom ud, fik de bud om, at Arthur var ved at rejse og gerne ville sige farvel til dem. Så gik de hen til skolehusets private indgang, hvor der holdt en åben vogn, som Arthur sad i, støttet af puder. Han så allerede bedre ud, syntes Tom.

De sprang op på vogntrinet for at sige farvel til ham, og Tom takkede for de gaver, han havde fundet i sit studereværelse, og så sig ængstelig om efter Arthurs moder.

East havde fået sit sædvanlige humør igen, så skælmsk på Arthur og sagde:

"Du har nok igen haft fat i din ivrige tilhænger dér. Han har hele morgenen gjort livet til en byrde for os ved at snakke om oversættelser. Hvis jeg kommer op i anden time, kan jeg ikke et muk af min lektie."

Arthur rødmede og så ned. Tom tog ordet:

"Å, det er alt sammen i orden. Han er allerede omvendt."

Klokken ringede, og de skulle ind i skolen. De ønskede Arthur en behagelig ferie, og Tom blev et øjeblik tilbage for at sende sin tak og hilsen til Arthurs moder.

Tom fornyede diskussionen efter den anden time, og det lykkedes ham for så vidt, som han fik East til at love at tage den nye plan under overvejelse.

Da de om aftenen sad sammen i det store studereværelse, hvor East nu næsten boede, mens Arthur var borte, undersøgte de først den nye fiskestang, som de begge erklærede for storartet, og så begyndte de selvfølgelig at tale om Arthur. Tom var endnu helt opfyldt af sit besøg hos ham den foregående aften og af alt, hvad han selv havde gået og tænkt på i den sidste uge. Han ville gerne gøre det hele klart for sig selv, men det kunne han ikke, uden at han først bearbejdede en anden med

det. Han begyndte derfor pludselig at tale om Arthurs sygdom og om alt, hvad han havde sagt:

East havde selv givet ham den forønskede opfordring. Efter at han først havde siddet og brummet om, "at det ikke var værd at leve, nu da man var bundet til sådan et lille fæ, der altid holdt fanen højt," og at han, East, ikke havde nogen fornøjelse af de nye leveregler, for han forstod ikke det halve af det, smed han benene op i sofaen, lagde hænderne bag nakken og sagde:

"Men når alt kommer til alt er han den vidunderligste lille fyr, jeg nogen sinde har truffet. Der findes ikke mage til blid og ydmyg lille dreng i hele skolen. Jeg vil lade mig hænge, hvis han ikke tror, at han er meget værre end både du og jeg, og han tror ikke, at han har mere indflydelse i huset end Dot Bowles, der kom sidste kvartal og ikke er fyldt ti år. Men han kan vikle dig og mig om sin lille finger, det kan han, gamle dreng." Og East nikkede skarpsindigt til Tom.

"Nu eller aldrig," tænkte Tom, og så gik han lige løs på det. Han gentog alt, hvad Arthur havde sagt, så vidt han kunne huske det, med de samme ord, og alt hvad han selv havde tænkt. Til sidst så han lidt bekymret på East, men han blev henrykt ved at se, at denne unge herre var tankefuld og opmærksom.

Tom havde altid instinktmæssigt følt, at Easts letsindighed ikke stak meget dybt, og hans instinkt var rigtigt. East manglede ikke ærbødighed for noget, som han følte var sandt; men han var en af de naturer, der styrter sig ind i det, som i almindelighed kaldes sorgløshed og ugudelighed, når de føler, at noget bliver dem påtvunget, der ikke stemmer overens med deres medfødte retfærdighedssans. Han var af naturen modig,

ærlig og åbenhjertig i en ligefrem foruroligende grad; men med sit overdådige fond af animalsk sundhed og livskraft, som han ikke følte sig tvunget til på nogen måde at dæmpe, havde han hos de mere flittige elementer fået ry for at være en dreng, som det var farligt at omgås, mens hans eget had til alt, hvad der var grusomt, lumsk eller falsk, og hans inderlige ærbødighed for alt, hvad han kunne se var godt og sandt, holdt ham borte fra de dårlige kammerater.

Skønt East ikke var, hvad man i almindelighed kalder upopulær, følte Tom dog mere og mere, mens deres karakterer udviklede sig, at han stod alene og ikke havde venner blandt deres samtidige, og derfor sluttede han sig til ham. Tom var selv meget mere populær, for hans evne til at opdage humbug var ikke så skarp, og han var mere selskabelig anlagt. Han var i denne periode af sit liv alt for tilbøjelig til at tage folk for det, de gav sig ud for at være; men hans ærlige hjerte, hans frygtløshed og retskaffenhed var netop de egenskaber, som East satte pris på, og således blev de to meget gode venner.

East var blevet liggende ned, indtil Tom var færdig med at tale, som om han var bange for at afbryde ham; nu satte han sig op ved bordet, støttede hovedet på den ene hånd, tog med den anden en blyant og begyndte at stikke små huller i bordtæppet. Lidt efter så han op og sagde: "Tak, gamle dreng, der er ingen andre drenge i huset end Arthur og dig, der bryder sig om mig. Det kan jeg godt se," sagde han efter en pause; "alle de bedste af de store drenge ser mistænksomt på mig, de synes, at jeg er en fandenivoldsk, sorgløs bandit. Det er jeg også – de elleve af tolv timer, men ikke den tolvte. Alle vore jævnaldrende synes naturligvis det samme; vi er meget gode venner ved spillene og

alt det, men der er ikke en sjæl andre end dig og Arthur, der har forsøgt på at se, om der er noget på bunden af mig; og de dårlige drenge vil jeg ikke have noget med at gøre, og det ved de."

"Tror du ikke, at det er indbildning, Harry?"

"Nej, det er ikke," sagde East og stak videre med blyanten. "Jeg ser det ganske tydeligt, men du tror nu, at alle er lige så ligefremme og gode som du."

"Men hvad er da grunden til det? Der må være en grund. Du er så dygtig til alle spillene som ingen anden, du kan synge bedst af alle og er den bedste kammerat i huset. Du tror, at du ikke er afholdt, Harry. Det er bare indbildning."

"Det ville jeg ønske, det var, Tom. Jeg ved, at jeg kunne blive populær nok hos alle de dårlige drenge, men det bryder jeg mig ikke om, og de gode bryder sig ikke om mig."

"Hvorfor ikke?" spurgte Tom. "Du drikker ikke, du bander ikke eller går ud om natten, du tyranniserer aldrig nogen eller snyder i timerne. Hvis du blot viste, at du brød dig om det, kunne du få alle de bedste drenge i huset til at søge dit venskab."

"Nej," sagde East. "Jeg skal sige dig, hvad der er i vejen. Jeg går aldrig til alters. Jeg kan se lige fra doktoren og nedefter, hvor det nedsætter mig i deres øjne."

"Ja, det har jeg set," sagde Tom, "og det har gjort mig meget ondt, og Arthur og jeg har talt om det. Jeg har ofte tænkt på at tale med dig om det, men det er så vanskeligt at begynde på den slags emner. Jeg er meget glad over, at du selv er begyndt. Men hvorfor gør du ikke det?"

"Jeg er ikke konfirmeret," sagde East.

"Ikke konfirmeret!" sagde Tom forundret. "Det har jeg aldrig tænkt på. Hvorfor blev du ikke konfirmeret sammen med alle os andre for tre år siden? Jeg har altid troet, at du var blevet konfirmeret hjemme."

"Nej," svarede East sørgmodigt, "nu skal jeg fortælle dig, hvordan det gik til. Den sidste konfirmation var kort efter, at Arthur var kommet, og du var så optaget af ham, at jeg næsten ikke så noget til dig. Dengang, da doktoren sendte bud rundt til os om det, holdt jeg mest til sammen med Greens klike. De gik alle med. Og det var vist meget rigtigt og godt for dem, jeg vil ikke dømme dem. Men de bevæggrunde, de fremførte, fik mig til at gøre lige det modsatte. Det var, "fordi doktoren syntes godt om det", og "der var ingen drenge, der kunne komme frem uden det", "det var det mest korrekte", akkurat ligesom at have en god hat at gå med om søndagen. Jeg kunne ikke finde mig i det. Jeg brød mig ikke om at føre et andet liv. Jeg var godt fornøjet, som jeg var, og ville ikke spille religiøs for at indsmigre mig hos doktoren eller nogen anden."

East holdt inde og prikkede videre med sin blyant. Tom var lige ved at græde. Han var først halvt ked af, at han selv var blevet konfirmeret. Han syntes, at han havde svigtet sin ældste ven – at han havde ladet ham være alene i sin værste nød i alle de lange år. Han gik hen og satte sig hos East og lagde armen om hans skulder.

"Kære, gamle dreng," sagde han, "hvor jeg har været ligegyldig og egenkærlig. Men hvorfor kom du ikke og talte med Arthur og mig?"

"Gud give, jeg havde gjort det," sagde East, "men jeg var en tosse, nu er det for sent at tale om det."

"Hvorfor er det for sent? Nu vil du gerne konfirmeres, ikke sandt?"

"Det tror jeg nok," sagde East, "jeg har tænkt meget over det, men der er så mange vanskeligheder ved den sag. Jeg vil ikke være en af jeres helgener, en af jeres udvalgte, eller hvad det er, det hedder. Mine sympatier er alle i modsat retning – hos de mange, hos de stakkels djævle, der render rundt på gaderne og ikke går i kirke. Stir ikke på mig, Tom, husk på, at jeg fortæller dig, hvad der bor i mit inderste hjerte – for så vidt som jeg selv ved det – det er alt sammen så forvirret. Du må være god imod mig, hvis du vil hjælpe mig. Jeg har set en hel del af den slags religion; jeg er opdraget med den, og jeg kan ikke holde den ud. Hvis de nitten tyvendedele af menneskene skal gå i Helvede, og den ene tyvendedel skal fryde sig ved det alt sammen, så –"

"Å, men Harry, det skal de slet ikke," afbrød Tom ham forfærdet. "Hvor jeg ville ønske, at Arthur var her! Jeg egner mig ikke til at forklare den slags ting. Men gå og tal med doktoren."

"Det vil jeg."

Den samme aften fulgte East efter doktoren og den gamle pedel, der bar lyset op ad trapperne. Tom stod på lur, og han så, at doktoren vendte sig om, da han følte trin bag ved sig, og sagde: "Er det dig, East; vil du tale med mig, min ven?"

"Ja, tak, hr. doktor!" Døren ind til privatlejligheden blev lukket, og Tom gik ned i sit studereværelse i en meget bekymret sindstilstand.

Det varede næsten en time, inden East kom farende ind igen.

"Alt er i orden," råbte han og greb Toms hånd. "Jeg føler det, som om der var taget en tons vægt fra min sjæl."

"Hurra," sagde Tom, "det vidste jeg nok, men fortæl mig om det."

"Jeg fortalte ham det hele. Du kan ikke tænke dig, hvor god og kærlig han var, den store, alvorlige mand, som jeg har været mere bange for end for nogen anden på Jorden. Og han syntes at vide alt, hvad jeg følte, og at have gennemgået det alt sammen. Og jeg gav mig til at græde – det har jeg ikke gjort i de sidste fem år, og han satte sig hos mig og klappede mig på hovedet; og jeg snakkede videre og fortalte ham alt – meget værre ting, end jeg har fortalt dig. Og han var ikke en smule forfærdet og affærdigede mig ikke eller fortalte mig, at jeg var en tosse, og at det alt sammen ikke var andet end trods og slethed, skønt jeg er vis på, at det var det. Men da jeg var færdig, så tog han ordet. Nu kan jeg næsten ikke huske, hvad han sagde, men det var, som om han spredte styrke og lys omkring sig. Jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre, jeg føler mig så lykkelig. Og alt det skylder jeg dig, gamle dreng!" Og han greb igen Toms hånd.

"Og du kommer til kommunionen?" sagde Tom.

"Ja, og bliver konfirmeret i ferien."

Og så prøvede de på at læse deres lektier til den første time. Det lykkedes dem kun dårligt, hvilket viste sig næste morgen, da de blev kaldt op og med nød og næppe slap for at blive sat ned, hvilket uheld dog ikke hvilede videre tungt på deres sjæle.

8. Toms sidste kricketparti

Der er igen gået to år, og det er igen ved slutningen af sommerhalvåret i Rugby; skolen er allerede brudt op. Femte klasses eksamen var forbi sidste uge, derefter kom sjette klasses eksamen, og den er også forbi nu. Drengene er spredt til alle verdenshjørner, undtagen drengene fra byen og de elleve kricketspillere og foruden dem nogle få entusiaster, der har bedt om tilladelse til at blive i deres huse for at se resultatet af kricketpartierne.

Doktoren tog i går morges af sted til søerne efter at have truffet aftale med førerne for de elleve og med Thomas om, i hvilken skole kricketmiddagene skulle holdes og om andre ting angående festlighederne; og han advarede dem mod at have spirituøse drikke på sportspladsen og pålagde dem at lukke portene klokken ni.

Wellesburnpartiet blev spillet i går med stort held for skolen, som vandt, og i dag er det kricketårets store begivenhed, Marylebonepartiet, som skal spilles.

Morgenen er begyndt lys og varm, til stor beroligelse for mange små, bekymrede drenge, der har været tidligt oppe for at se på vejret. Pladsen er i fuldkommen orden, og alt er rede til, at spillet kan begynde.

Jeg ville ønske, at jeg havde plads til at beskrive partiet, men det har jeg ikke, så I må selv tænke jer det hele.

Det var hen imod aften, klokken var halv otte, og de spillende arbejdede ihærdigt for sejren. På skråningen ved øen, der vender mod kricketpladsen, sad tre skikkelser; de to sad på en bænk og den tredje på jorden ved deres fødder. Den første, en

høj, tynd, næsten mager mand med buskede øjenbryn og et tørt, humoristisk smil, så ud som en præst. Han var skødesløst klædt og så lidt forslidt ud, hvilket ikke var til at undre sig over, da han lige var blevet færdig med seks ugers eksamensarbejde; men nu hvilede han sig i aftensolen, bestemt på at nyde livet, skønt han ikke rigtig vidste, hvad han skulle gøre med sine arme og ben. Det var vor ven, den unge lærer, som vi før har set et glimt af, men hans ansigt havde vundet meget, siden vi sidst traf ham.

Ved siden af ham, klædt i hvid flonelsskjorte og stråhat, med førerbælte og de ufarvede gule kricketsko, som alle de elleve bærer, sad en stor skikkelse, næsten seks fod høj, med et rødmosset ansigt, krøllet brunt hår og tindrende øjne. Han bøjede sig frem med albuerne hvilende på knæene og svingede sit yndlingsboldtræ, som han havde brugt tappert hele dagen, i sin stærke, brune hånd. Det var Tom Brown, der var vokset op til en ung mand på nitten år; han var fører for de elleve kricketspillere og tilbragte sin sidste dag som Rugbydreng, og, lad os håbe det, langt klogere, end da vi sidst havde den fornøjelse at se ham.

Og ved deres fødder, klædt på samme måde, sad Arthur som tyrk med sit boldtræ over knæene. Han var ikke dreng mere – i virkeligheden mindre drenget end Tom, hvis man skulle dømme efter hans tankefulde ansigt, der også var noget blegere, end man kunne ønske det; men skønt hans skikkelse var spinkel, var den godt bygget og spændstig, og al hans gamle frygtsomhed var forsvundet og havde givet plads for et stilfærdigt, elskværdigt lune.

De betragtede alle tre ivrigt spillet og deltog i hurraråbene, der fulgte efter hvert godt slag. Det var fornøjeligt at se, på hvilken venskabelig fod eleverne stod med deres lærer, fuldkommen ærbødig, men uden forbehold eller tvang. Det lod til, at Tom, i det mindste i dette tilfælde, havde bortkastet sin gamle teori om "naturlige fjender".

Men lad os lægge mærke til, hvad de taler om, og se, hvad vi får ud af det.

"Jeg har ikke noget imod din teori," sagde læreren, "og jeg indrømmer, at du selv er et eksempel på dens rigtighed. Men nu i sådanne bøger som Aristofanes', for eksempel, du har jo læst et skuespil med doktoren dette halvår, ikke sandt?"

"Jo, Ridderne," svarede Tom.

"Jeg er vis på, at du ville have nydt dets vidunderlige humor dobbelt så meget, hvis du havde gjort dig mere umage i skolen."

"Men jeg tror dog ikke, at der var nogen dreng i klassen, der morede sig mere end jeg over sammenstødene mellem Cleon og pølsesælgeren – vel, Arthur?" sagde Tom og puffede til ham med foden.

"Nej, det må jeg sige. Jeg tror, De har valgt den forkerte bog."

"Nej, slet ikke," sagde læreren. "Hvor kan du rigtig forstå disse sætninger om våben, når du ikke er herre over våbnene? Og våbnene er sproget, som du, Brown, aldrig har arbejdet nok med, og jeg fastholder, at du må være gået glip af meget af det morsomste i bogen."

"Jeg ville ønske, at De ville sige det til doktoren og få ham til at lade mig blive, til jeg er tyve år. Jeg bryder mig sandelig ikke om at komme bort."

"Det kan jeg godt forstå! Det er måske den eneste lille krog i det britiske rige, som for øjeblikket bliver klogt og stærkt styret. Jeg føler mig dag for dag mere om mere taknemmelig, fordi jeg er kommet hertil under doktoren."

"Det gør jeg også," sagde Tom, "og mere og mere bedrøvet, fordi jeg skal herfra."

Nu slog klokken otte; omnibussen, som skulle køre de fremmede kricketspillere til toget, kom og holdt ved siden af sportspladsen. Det store kricketstævne var endt, og de fremmede blev erklæret for sejrherrer.

"Men et sådant nederlag er en sejr," tænkte Tom og alle skolens elleve spillere, da de fulgte deres overvindere til omnibussen og sendte dem af sted med tre rungende hurraråb.

Da Tom kom tilbage til pladsen, standsede den unge lærer ham og spurgte, om han ville komme op og drikke te hos ham klokken halv ni. "Jeg skal ikke opholde dig mere end en halv time," tilføjede han, "og bed også Arthur om at komme."

"Jeg vil gå op med Dem straks, hvis jeg må," sagde Tom, "for jeg føler mig melankolsk og slet ikke oplagt til at spise til aften med de andre."

"Ja, gør det," sagde læreren, "jeg skal vente på dig her."

Så gik Tom for at hente sine støvler og sine andre ting i teltet, overbringe indbydelsen til Arthur og give ordre til, at pladsen skulle lukkes, så snart det blev mørkt. Arthur lovede at komme straks bagefter, og Tom gik ned til porten, hvor læreren ventede på ham, og de begav sig på vej op ad Hilmortonvejen.

Naturligvis var lærerens hus lukket og alle tjenestefolkene borte, uden tvivl henne på sportspladsen. Men de fandt et åbent vindue, som Tom krøb ind ad og åbnede døren. De måtte selv

sørge for at dække bord og lave te, og snart fløjtede kedlen muntert over ilden, og de satte sig ned for at drikke teen.

Efter at de havde talt om kricketpartiet, faldt samtalen ganske naturligt på Toms nært forestående afrejse, som han igen begyndte at beklage.

"Vi vil alle savne dig lige så meget, som du vil savne os," sagde læreren. "Du er nu skolens nestor, ikke sandt?"

"Jo, siden East er borte," svarede Tom.

"Har du hørt noget fra ham?"

"Ja, jeg fik brev i februar, lige før han rejste til Indien for at støde til sit regiment."

"Han vil blive en udmærket officer."

"Ja, ikke sandt?" sagde Tom. "Der var ingen, der bedre forstod at behandle drenge, og jeg antager, at soldater er ligesom drenge. Han ville aldrig forlange, at de skal gå, hvor han ikke selv vil gå. Der findes ingen bedre fyr i verden end han. Jeg er sikker på, at doktoren godt kunne lide ham?" sagde Tom og så spørgende op.

"Doktoren ser det gode hos enhver og sætter pris på det," sagde læreren med overbevisning, "og jeg håber, at East bliver en god oberst."

"Men hvor kan Arthur være henne?" sagde Tom og så på sit ur; "klokken er næsten halv ti."

"Å, han sidder vel og spiser til aften med de elleve og glemmer sine ældre venner," sagde læreren. "Intet har gjort mig større glæde," vedblev han, "end dit venskab for ham; det har været godt for jer begge."

"I alt fald for mig," svarede Tom; "hvis han ikke havde været, havde jeg ikke været her nu. Det er det heldigste tilfælde i

verden, der sendte ham til Rugby og gjorde ham til min kammerat."

"Hvorfor taler du om heldige tilfælde," sagde læreren. "Jeg ved ikke af, at der findes noget sådant i verden, i alt fald var der hverken held eller tilfælde i den sag."

Tom så spørgende på ham, og han vedblev: "Kan du huske, at doktoren irettesatte dig og East ved slutningen af det halvår, da I var i mellemklassen og havde gjort alle mulige optøjer?"

"Ja, det husker jeg godt," sagde Tom; "det var det halvår, før Arthur kom."

"Ja, netop," svarede læreren. "Jeg kom ind til ham et par minutter efter, og han var meget ulykkelig over jer to. Og da vi havde talt lidt sammen, blev vi enige om, at særlig du trængte til at have noget at interessere dig for i skolen foruden spillene og optøjerne, for det var ganske klart, at det regelmæssige skolearbejde aldrig kunne blive din hovedinteresse. Så udsøgte doktoren ved begyndelsen af det næste halvår den bedste af de nye drenge, skilte dig og East ad og anbragte den nye dreng i dit studereværelse i det håb, at du, når du havde én, der støttede sig til dig, selv ville begynde at stå lidt fastere og blive mere mandig og betænksom. Og jeg kan forsikre dig, at han altid senere betragtede det eksperiment med stor tilfredshed. Ikke en af jer drenge vil nogen sinde få at vide, hvor megen bekymring I har voldt ham, eller med hvor megen omhu han har våget over hvert skridt i jeres skoleliv."

Indtil nu havde Tom aldrig helt forstået doktoren. I begyndelsen havde han været grundigt bange for ham. I nogle år havde han, som jeg har forsøgt at vise det, lært at betragte ham med kærlighed og ærbødighed og indset, at han var en

meget stor, klog og god mand. Men sin egen stilling, som han var meget stolt af, kunne det ikke falde Tom ind at tilskrive nogen andens indflydelse end sin egen, og sandt at sige var han en meget indbildsk ung herre på det område. Han plejede at prale af, at han selv havde kæmpet sig op gennem skolen og aldrig var blevet beskyttet af nogen stor kammerat eller lærer, og at skolen nu var helt forskellig fra, hvad den var i begyndelsen, da han kom der. Og skønt han ikke i virkeligheden pralede af det, troede han dog til en vis grad i sin inderste sjæl, at den store reform i skolen lige så meget skyldtes ham som enhver anden. Han erkendte, at Arthur havde gjort ham meget godt og lært ham meget; det havde andre drenge også, på forskellige måder, men de havde ikke haft den samme indflydelse på skolen i almindelighed. Kort sagt, han følte sig på lige fod med sit overhoved, hvad den sociale stilling i skolen angik, og han troede, at doktoren ikke ville få let ved at klare sig uden ham. Desuden var hans skole-toryisme endnu stærk, og han så endnu lidt skinsygt på doktoren og betragtede ham som en fanatiker med hensyn til at gøre forandringer, og troede, at det var meget ønskeligt for skolen, at han havde en eller anden klog person (sådan som han selv) til at våge over fastsatte skolerettigheder og til at sørge for, at der intet blev gjort, som kunne fornærme republikken, uden skyldig protest.

Det var noget nyt for ham at få at vide, at den store øverste lærer foruden at undervise sjette klasse og styre og lede hele skolen, udgive klassikere og skrive historie, havde fundet tid til at våge over ham, Tom Brown, og hans venner, og over halvtreds andre drenge på samme tid, og endda uden at han lod

nogen andre mærke, at han i det hele taget tænkte på nogen enkelt af drengene.

Men fra det øjeblik var doktorens sejr over Tom Brown fuldstændig, og han overgav sig på alle punkter. Det havde taget otte lange år at komme så vidt; men nu var det gjort grundigt, og der fandtes ikke en krog i hans sjæl, der ikke troede på doktoren. Hvis doktoren var kommet tilbage til skolen og var begyndt med at afskaffe fodbold og de halve fridage om lørdagen eller nogle andre af de højest elskede skoleinstitutioner, ville Tom have støttet ham med blind tro. Efter halvt at have tilstået sine fordums vildfarelser og efter et sørgmodigt farvel til sin gamle lærer, gik han ned til skolehuset, opfyldt af beundring for doktoren.

Der fandt han de elleve i strålende humør efter aftensmåltidet, og han blev hilst med et blandet kor af bebrejdelser, fordi han var gået sin vej, og glæde over, at han var kommet igen. Han tog del i lystigheden og var snart en lige så stor dreng som alle de andre, og klokken ti blev han båret rundt i skolegården på en af bænkene, løftet højt af de elleve, der råbte i kor: "For han er en gemytlig, god kammerat," mens gamle Thomas og skolehusets andre tjenestefolk stod og så til.

Og den næste morgen gik han omkring og sagde hjerteligt farvel til alle sine bekendte i byen, og klokken tolv var han i toget på vej til London, opfyldt af ærlig sorg over det glade liv, der nu forsvandt bag ham og fuld af håb og beslutninger for det næste stadium, som han gik ind til med en ung rejsendes hele tillid.

9. Finis

I sommeren 1842 standsede vor helt endnu en gang ved den kendte station; han lod sin taske og sin fiskestang blive hos en drager og gik langsomt og bedrøvet op mod byen. Det var i juli måned. Han var faret bort fra Oxford, så snart forelæsningerne var forbi, for at tage på en fisketur i Skotland med to kollegievenner, og han havde i tre uger levet af havrebrød, bedeskinke og whisky i den mest øde egn af Skye. De var en aften gået ned til det lille værtshus ved Kyle Rhea færgen, og mens Tom og den ene af vennerne satte deres fiskestænger sammen og begyndte at fiske efter en forel til aftensmaden, gik den tredje ind i huset for at ordne deres ophold. Lidt efter kom han ud igen i en løs bluse og tøfler, med pibe i munden og en gammel avis i hånden; han kastede sig i lyngen, ikke langt fra fiskerne. Der lå han, et billede på det frie, omstrejfende unge England, og "dannede sin ånd", som han råbte til de andre, ved at læse i et fjorten dage gammelt ugeblad, der var tilsølet af mærker af toddyglas og tobaksaske, en arv fra den sidste rejsende; han havde fundet det i køkkenet i det lille værtshus, og da han var en yngling med en meddelsom natur, begyndte han at meddele fiskerne dets indhold.

"Sikke et vrøvl de gør om de usle kontorlove! Her er en tre-fire spalter fulde af ingenting om glidende skalaer og faste afgifter. Gid pokker havde denne pibe, den går hele tiden ud! Å, her er noget, der er bedre – en prægtig væddekamp mellem Kent og England; Brown, Kent vandt!"

Tom, der netop havde bid, svarede kun med et grynt.

Den anden fisker trak sin flue op af vandet og kastede den ud igen med et plask, der forskrækkede Toms fisk.

"Hør, kan du ikke kaste lidt lettere derovre? Vi fisker ikke efter spækhuggere," råbte Tom over åen.

"Halløj, Brown! Her er noget for dig," råbte den unge mand med avisen. "Men hvad er det, din gamle lærer Arnold i Rugby er død."

Tom standsede midt i et kast, og hans snøre og fluer snoede sig rundt om stangen; man kunne have væltet ham omkuld med sin lillefinger. Heldigvis lagde ingen af hans kammerater mærke til ham, og med en heftig anstrengelse begyndte han at rede sin snøre. Han vidste hverken ud eller ind, det var, som om han havde mistet fodfæstet. Desuden gjorde den dybe, kærlige hengivenhed, som han følte for sin gamle lærer, stødet uendelig smertefuldt. Det var den første store sorg i hans liv, det første brud, som dødsenglen har gjort i hans kreds, og han var bedrøvet, nedslået og modløs.

Mens han møjsommeligt arbejdede med sin snøre, slog den tanke ham: "Det kunne måske være usandhed – en slet og ret avisløgn." Og han gik op til sin kammerat.

"Lad mig se den avis," sagde han.

"Der står ikke andet i den," svarede den anden og rakte ham den ligegyldigt. "Men Brown! Hvad er der i vejen, gamle dreng? Er du ikke rask?"

"Hvor står det?" spurgte Tom og vendte bladene, hans hænder rystede, og hans øjne svømmede i tårer, så han ikke kunne læse.

"Hvilket? Hvad ser du efter?" spurgte hans ven og sprang op og så på ham.

"Det – om Arnold!" sagde Tom.

"Å, dér," sagde den anden og pegede på stedet. Tom læste det atter og atter. Der var ingen tvivl om, at det var rigtigt, skønt beretningen var ganske kort.

"Tak!" sagde han endelig og lagde avisen fra sig. "Jeg går en tur, du og Herbert skal ikke vente på mig med aftensmaden."

Og han gik sin vej, op over mosen bag ved huset, for at være alene og blive herre over sin sorg.

Hans ven så medfølende og forbavset på ham, han bankede asken ud af sin pibe og gik over til Herbert. De gik sammen op til huset.

"Jeg er bange for, at den forbandede avis har ødelagt Browns fornøjelser på denne tur."

"Hvor er det underligt, at han kunne holde så meget af sin gamle lærer," sagde Herbert. Og de var dog begge drenge fra en offentlig skole.

Men trods Toms forbud ventede de to på ham med aftensmaden og havde alt parat, da han kom hjem en halv time efter. Men han ville ikke deltage i deres muntre samtale, og trods alle anstrengelser var de snart alle tre tavse. En ting havde Tom besluttet, og det var, at han ikke kunne blive længere i Skotland; han følte en uimodståelig længsel efter at komme til Rugby og så hjem, og han meddelte denne beslutning til de andre, der havde takt nok til ikke at sætte sig imod det.

Så vandrede han den næste morgen ved daggry gennem Ross-shire og nåede om aftenen den caledoniske kanal, tog den næste damper og rejste så hurtigt, som skib og jernbane kunne føre ham, til Rugby station.

Mens han gik op til byen, følte han sig sky og angst for at blive set. Han gik gennem de ensomme gader – hvorfor vidste

han ikke, men han fulgte sit instinkt. Han standsede ved skoleporten; der var ikke en sjæl i skolegården – alt var ensomt, tavst og sørgeligt. Så gik han gennem skolegården og ind i skolehusets kontorer.

Han fandt den lille oldfrue i sin stue i dyb sorg; han gav hende hånden, forsøgte at tale og gik nervøst omkring. Hun tænkte øjensynligt på det samme som han, men han kunne ikke få begyndt.

"Hvor kan jeg finde Thomas?" spurgte han endelig.

"I borgestuen, antager jeg. Men er der intet, De vil have?" spurgte oldfruen og så skuffet ud.

"Nej tak," sagde han og gik for at finde den gamle pedel, der ligesom i gamle dage sad i sin lille hule og spekulerede over hieroglyffer.

Han så op gennem sine briller, da Tom greb hans hånd og trykkede den.

"Å, jeg kan se, at De har hørt det," sagde han.

Tom nikkede, han satte sig på skolehylden, mens den gamle mand fortalte sin historie og tørrede sine briller.

Da han var færdig, følte Tom sig meget bedre tilpas.

"Hvor er han begravet, Thomas?" spurgte han til sidst.

"Under alteret i kapellet," svarede Thomas. "De vil vel gerne have nøglen?"

"Tak, Thomas – ja, det vil jeg meget gerne." Den gamle mand tog sit nøgleknippe og rejste sig, som om han ville gå med, men efter et par skridt standsede han og sagde: "De vil måske hellere gå alene?"

Tom nikkede, og han fik nøgleknippet med den formaning endelig at lukke døren efter sig og bringe det tilbage før klokken

otte.

Han gik hurtigt gennem skolegården og ud på sportspladsen. Den længsel, som havde været over ham og drevet ham hertil uden at unde ham rist eller ro, syntes pludselig at skrumpe ind og svækkes. "Hvorfor skulle han gå videre? Det nyttede intet," tænkte han, og han kastede sig, så lang han var, i græsset og så sløvt og ligegyldigt på alle de velkendte genstande. Der var nogle få drenge fra byen, der spillede kricket midt på den store sportsplads – det var næsten helligbrøde i Toms øjne. Han var lige ved at rejse sig og jage dem bort. "Pyt! De kan vel ikke kende mig. De har mere ret til at være her end jeg," mumlede han. Og tanken om, at hans scepter var nedlagt og han var ved at blive glemt, kom nu første gang over ham. Han lå på det sted, hvor han så mange gange før havde ligget, og da han så over pladsen til doktorens private dør, ventede han halvt at se den åbne sig og den høje skikkelse komme gående under elmetræerne hen imod sig.

Nej, nej, det syn skulle han aldrig se mere. Der vajede intet flag på det høje tårn; der var skoddet for alle skolehusvinduerne, og når flaget igen fløj op, og skodderne blev åbnet, var det for at byde en fremmed velkommen. Alt hvad der var tilbage på jorden af ham, som han havde æret, lå koldt og stille under kapelgulvet. Han ville gå ind og se stedet en gang endnu og så forlade det for bestandig.

Han gik gennem vestibulen og standsede så for at kaste et blik over de tomme bænke. Hans hjerte var endnu stolt og trodsigt, og han gik op til den plads, som han sidst havde indtaget som sjette klasse dreng, og han satte sig ned for at samle sine tanker.

Og sandt at sige trængte de til at samles og ordnes lidt. Otte års erindringer dansede gennem hans hjerne og førte ham hvorhen de ville, og hans hjerte bankede med en tung følelse af et tab, som han aldrig kunne komme over. Aftensolens stråler skinnede højtideligt gennem de malede vinduer over hans hoved og faldt i pragtfulde farver på den modsatte væg, og den fuldkomne stilhed beroligede lidt efter lidt hans ånd. Han vendte sig om til prædikestolen og så på den, og så bøjede han sig frem med hovedet i hænderne og stønnede højt. Hvis han blot endnu en eneste gang kunne have set doktoren – kunne have fortalt ham alt, hvad han havde på hjertet, hvad han skyldte ham, hvor han elskede og ærede ham, og at han med Guds hjælp ville følge i hans fodspor i liv og død, så kunne han have båret det alt sammen uden at knurre. Men at han var gået bort uden at vide det alt sammen, det var for meget for ham at bære. "Men jeg er sikker på, at han ikke ved det?" Den tanke fik ham til at fare sammen. "Han er måske i dette øjeblik i nærheden af mig i dette kapel? Hvis han er det, sørger jeg så, som han ville have, at jeg skulle sørge?"

Han rejste sig og så sig om, og efter et minuts forløb gik han ydmygt ned til den nederste bænk og satte sig på den samme plads, hvor han havde siddet den første søndag, han var i Rugby. Og så kom alle de gamle erindringer tilbage, men blidere og mere dæmpede, og beroligede ham. Han så på det store, malede vindue over alteret og huskede, hvorledes han som lille dreng gjorde sig umage for ikke at se gennem det ud på elmetræerne og rågerne. Det var før det malede glas kom; og han mindedes subskriptionen til det malede glas, og det brev, han skrev hjem efter penge til at give til det. Og der nede stod

den drengs navn, som sad på højre side af ham den første dag og kradsede i egetræspanelet.

Så kom tanken om alle hans gamle skolekammerater; og klasse efter klasse af drenge, der var bedre, ædlere og renere end han, steg op for ham og syntes at dadle ham. Kunne han ikke tænke på dem og på, hvad de havde følt og følte – de, som fra begyndelsen havde forstået at ære og elske den mand, som han havde brugt år til at lære at kende og elske. Kunne han ikke tænke på dem, der var den døde endnu kærere, de, der bar hans navn og var blod af hans blod, og som nu var uden mand og fader? Så blev den sorg, som han begyndte at dele med andre, blidere og mere ydmyg, og han rejste sig igen og gik op ad trinnene til alteret, og mens tårerne strømmede ned over hans kinder, knælede han ydmygt og fuld af håb, for at nedlægge sin del af en byrde, der havde vist sig at være for tung for ham at bære med sin egen styrke.

Lad os forlade ham her. Hvor kan vi bedre forlade ham end ved det alter, foran hvilket han for første gang havde set et glimt af sin fødselsrets herlighed og følt det bånd, der binder alle levende sjæle sammen til et broderskab – ved den grav under alteret, som havde åbnet hans øjne, så han kunne se denne herlighed, og som havde gjort hans hjerte blødt, så han kunne føle dette bånd.

Og lad os ikke dømme ham hårdt, hvis hans sjæl i det øjeblik er mere opfyldt af graven og af ham, der ligger i den, end af alteret og ham, det vidner om. Sådanne stadier må gennemgås, tror jeg, af alle unge, modige sjæle, der må kæmpe sig frem gennem heltedyrkelse til at dyrke ham, der er heltenes konge og herre. For det er kun gennem vort hemmelighedsfulde,

menneskelige slægtskab – gennem mødres, søstres og hustruers kærlighed, ømhed og renhed, gennem fædres, brødres og læreres styrke, mod og visdom – at vi kan komme til kundskab om ham, i hvem alene alle disses kærlighed og ømhed, renhed og styrke, mod og visdom bor for evigt i hele sin fylde.

Om "Tom Browns skoledage"

Forfatter: Thomas Hughes (1822-1896).
Org.udgave: *Tom Brown's School Days, by an Old Boy of Rugby.* Macmillan & Co. Cambridge 1857.
Denne udgave baseret på: Thomas Hughes: Tom Browns skoledage. 2. udgave. Samlerens Forlag, Kbh. 1953 (1. udgave udkom 1950). Oversættereren er ikke oplyst i bogforlægget.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter original forside af Hugh Thomson (1860-1920) fra en udgave af *Tom Brown's Schooldays*, Ginn & Co., Boston 1918.

ISBN 978-87-7628-222-6
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-497-9 (Ølstykke 2016).

© 2025 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk